UNIVERZITA KARLOVA
Farmaceutická fakulta
v Hradci Králové

SBORNÍK K 50. VÝROČÍ ZALOŽENÍ FARMACEUTICKÉ FAKULTY UNIVERZITY KARLOVY V HRADCI KRÁLOVÉ

FARMACEUTICKÁ FAKULTA
V HRADCI KRÁLOVÉ
Univerzita Karlova
1969–2019

SLOVO ÚVODEM

Vážená farmaceutická veřejnosti, vážení čtenáři,

listujete vstupními stránkami slavnostního sborníku Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové, který je vydán při příležitosti jubilea 50 let jejího trvání. Dovolte nám proto uvést několik úvodních poznámek k jeho pojetí a obsahu.

Podobné jubilejní publikace vyšly již v minulých létech, a to u příležitosti 20. a 25. výročí existence fakulty. První z nich do značné míry zastínily události Listopadu 1989, od vydání druhé uplynulo již čtvrtstoletí. Obě publikace však spojoval neopakovatelný, kronikářský záznam dějů a událostí, jehož tvůrcem byl velikán české farmaceutické historiografie a muzejnictví doc. RNDr. PhMr. Václav Rusek, CSc. Vedle důležitých fakt obsahovaly jejich stránky otevřené údaje o osobách, což z hlediska současné legislativy (GDPR) už bohužel není snadno proveditelné.

Náš současný jubilejní sborník je koncipován odlišně, přesto se snahou zachytit a připomenout alespoň to nejdůležitější z půlstoletí historie i současnosti profesní přípravy farmaceutů na jejich fakultě Univerzity Karlovy v Hradci Králové a podstatných znaků všech oblastí činnosti s tím úzce souvisejících.

Historický přehled stručně připomíná důležitá data, události a souvislosti vzniku Farmaceutické fakulty UK v roce 1969, charakterizuje vývojové trendy směřování v prvním dvacetiletí. Zaměřuje se na Listopad 1989 v podmínkách fakulty, především oživuje vůdčí roli studentského hnutí v přenesení ducha revolučního dění do podmínek a prostředí školy. Sleduje důležité první kroky v demokratizaci vnitřních poměrů, organizaci studia, etablování volených akademických orgánů a dalšího směřování studia.

Listopadové události roku 1989, jejichž třicetileté výročí si současně připomínáme, tvoří bezesporu zásadní mezník i pro další činnost a směřování naší školy. Farmaceutická fakulta Univerzity Karlovy prošla transformací, která změnila a přinesla nové výukové programy studia, zakotvila místo a úlohu volených akademických orgánů a činitelů, dotkla se organizační struktury fakulty, promítla se do personální oblasti a skladby pedagogického sboru, vědeckých a výzkumných pracovníků.

Naprosto nové, dříve netušené možnosti se otevřely v oblasti mezinárodní spolupráce a získávání zkušeností na zahraničních vědeckých a akademických pracovištích. Plně se to týkalo i studentů. Rostla objektivní nutnost jazykové vybavenosti. Věda a výzkum dostaly postupně nové impulsy a směřování v podobě grantového zajištění a interdisciplinární spolupráce, obměny přístrojového vybavení. Příznačné jsou pro nové období nástup a trvalé úsilí mladé vědecké generace. Nově koncipované doktorské studium a přínos mladých vědců patří k nesporným devizám školy.

Nic ovšem nepřicházelo samovolně. Vedení školy a volené akademické orgány musely přijímat nová řešení, volit přijatelné cesty, přijímat kompromisy. A právě tyto peripetie vývoje se snaží přiblížit další stránky našeho sborníku. Jsou zde, pohledem současných vedoucích pracovníků kateder, účelových zařízení a odborných oddělení, zachyceny určující momenty činnosti a vývoje těchto pracovišť v kontextu nových možností, ale i požadavků, které právě historicky otevřel Listopad 1989. Nechybí ani pohled na vývoj a proměny personální oblasti.

Zcela novým rysem naší publikace jsou medailonky jednotlivých děkanů Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové a oficiálně jmenovaných emeritních profesorů Univerzity Karlovy z řad učitelů fakulty. Jejich životní příběhy a profesní profily konkretizují jednotlivá vývojová období školy, připomínají jejich zásluhy na poli vědy. Zvláště pak zaujmou odpovědi na otázky, které detailizují období výkonu funkce děkana fakulty. Tyto osobní pohledy se podařilo soustředit v souvislosti s koncipováním diplomové práce někdejší studentky, dnes PharmDr. Diany Kalábové. Děkanům a emeritním profesorům, kteří ve velké většině poskytli a verifikovali tyto důvěrné informace, patří náš vřelý dík.

Historicky cenné pohledy na nelehké počátky výuky farmacie v Hradci Králové pak obsahuje vzpomínka jedné z prvních absolventek školy, dnes prof. RNDr. Jarmily Vinšové, CSc., a autentičnost atmosféry listopadových dní roku 1989 navozují vzpomínky tehdejšího předsedy studentského stávkového výboru, dnes Mgr. Libora Schwarze.

Naše fakulta spolupracuje s řadou partnerských škol, institucí, organizací i úřadů. Jejich poselství, pozdravy a přání u příležitosti kulatého jubilea Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové samozřejmě rádi zveřejňujeme v našem sborníku. Velmi si jich vážíme a děkujeme za ně.

Chceme vyslovit naději, že obsahová náplň našeho sborníku přispěje k oživení vzpomínek pamětníků na jejich studentská léta a učitele, k prohloubení chápání souvislostí vývojových peripetií Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové u těch mladších a v neposlední řadě, že vyzní jako poděkování všem, kteří na fakultě působili v minulosti i těm současným, kteří nesou a rozvíjejí její zvučné jméno dál.

prof. PharmDr. Tomáš Šimůnek, Ph.D.
děkan Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové

prof. PharmDr. Martin Doležal, Ph.D.
proděkan fakulty pro vnější a mezinárodní vztahy,
předseda organizačního výboru oslav 50 let Farmaceutické fakulty UK

doc. PhDr. František Dohnal, CSc.
pořadatel Sborníku k 50. výročí Farmaceutické fakulty UK

HLAVNÍ RYSY VÝVOJE FARMACEUTICKÉ FAKULTY UNIVERZITY KARLOVY V HRADCI KRÁLOVÉ V UPLYNULÉM PADESÁTILETÍ

Farmaceutická fakulta Univerzity Karlovy se sídlem v Hradci Králové byla zřízena ke dni 1. září 1969. Toto rozhodnutí se stalo obsahem příslušného vládního nařízení č. 100/69 Sb. ze dne 31. července 1969 a znamenalo nejen vznik tehdy třinácté fakulty Univerzity Karlovy, ale současně obnovení tradice studia farmacie na tomto učení.

Žezlo
Farmaceutické fakulty

Oficiální slavnostní otevření nové fakulty Univerzity Karlovy spojené s imatrikulací prvních 51 studentů se uskutečnilo dne 24. ledna 1970. V regionálním centru východních Čech tak přibyla – ke stávajícím Lékařské fakultě Univerzity Karlovy, Vojenskému lékařskému výzkumnému a doškolovacímu ústavu Jana Evangelisty Purkyně (dnes Fakulta vojenského zdravotnictví Univerzity obrany) a Pedagogické fakultě (dnes Univerzita Hradec Králové) – nová vysoká škola.

Od začátku existence fakulty stál dvacet let v jejím čele profesor Jaroslav Květina, jemuž se podařilo ve spolupráci s kolegiem a katedrami postupně zformovat kvalitní sestavu vysokoškolských učitelů a dalších pracovníků fakulty a konstituovat všechny nezbytné součásti vysokoškolského farmaceutického učiliště. Přes těsné politické mantinely tehdejšího období „normalizace“ se na fakultě mohla uplatnit i řada učitelů a vědeckých pracovníků, kteří předtím museli z politických důvodů opustit jiná pracoviště. Zároveň byly katedry postupně úspěšně doplňovány vlastními absolventy. Fakulta se tak rozvinula v respektovanou rovnocennou vědeckou a pedagogickou součást Univerzity Karlovy. Po většinu tohoto období byli členy děkanského kolegia a úspěšně zastávali funkce proděkanů prof. Karel Palát, prof. Jan Solich, prof. Vladimír Jokl a prof. Jiří Gasparič. Činnost fakulty a jejího vedení v době normalizace ocenil na začátku roku 1990 při své návštěvě fakulty i první polistopadový rektor Univerzity Karlovy prof. Palouš.

Farmaceutická fakulta Univerzity Karlovy patří neodmyslitelně ke koloritu města a celého regionu, plní nezastupitelnou funkci ve vzdělávací struktuře a v oblasti speciální vědecké činnosti. První kroky existence farmaceutické fakulty však byly poznamenány obtížemi a z toho plynoucími nutnými improvizacemi. Jejich společným jmenovatelem byl nedostatek vhodných prostor

pro etablování školy. Výuka probíhala v provizorních podmínkách celkem na šestnácti místech krajského města, včetně prostor bývalé chemické učňovské školy v Rybitví u Pardubic. Výuka byla často řešena v blokové formě, probíhala i v sobotu a neděli.

Změna k lepšímu přišla počátkem roku 1972, kdy byla dána do užívání montovaná „Tesko“ budova se dvěma posluchárnami pro 70 studentů a seminární místnost o 30 židlích. V říjnu téhož roku pak proběhla kolaudace devítipodlažní jižní budovy, kam se vzápětí nastěhoval děkanát fakulty a katedry. Stavba severní budovy začala koncem roku 1973, její předání do užívání nastalo za dlouho – až v lednu roku 1980. Mezitím ještě přibyla budova „Tesko II“, první výuka se zde uskutečnila s počátkem akademického roku 1974–1975.

Ministr školství M. Vondruška otvírá severní budovu, 1980

Formoval se pedagogický sbor, jehož základ tvořili odborníci, kteří jednak odešli z bratislavské fakulty, nebo byli uvolněni hradeckou lékařskou fakultou. Konstituovaly se katedry, podařilo se rozvinout jejich základní funkce i rytmus celého vysokoškolského pracoviště. První absolventi školy v počtu 49 byli slavnostně promováni 1. 7. 1974. Počínaje akademickým rokem 1975/1976 začalo v 1. ročníku dvousměrové studium: zdravotnicko-farmaceutický směr a směr výrobně-kontrolní.

Začalo budování účelových zařízení, již v roce 1969 byla zřízena Ústřední knihovna, později přejmenovaná na Středisko vědeckých informací, založena byla a vznikala první podoba Zahrady léčivých rostlin na pronajatém vojenském pozemku v těsné blízkosti fakulty. V období let 1969-1991 byla součástí katedry farmaceutické botaniky a ekologie. V areálu hospitálu v Kuksu se začala odvíjet anabáze svépomocných prací směřujících k vybudování expozic farmaceutického muzea. Farmaceutická fakulta přešla do povědomí nejširší akademické obce i hradecké veřejnosti. Druhá polovina 70. let byla vyplněna značným úsilím při rozšiřování areálu školy, starosti však přidávalo zejména vlekoucí se zprovoznění severní budovy. Pomáhali zde i učitelé a studenti. K slavnostnímu předání budovy však mohlo dojít až v lednu roku 1980.

Hlavním vývojovým rysem školy od druhé poloviny 70. let bylo, že se rozvinuly všechny pedagogické a vědecké aktivity tvořící profil každé vysoké školy. V roce 1973 proběhla první obhajoba kandidátské disertační práce (RNDr. J. Hartl) a první obhajoba stejné úrovně vědecké práce zahraničního vědeckého aspiranta (Dr. Hasan

Mohamed Farghali). V únoru 1978 se uskutečnila první docentská habilitace. Přibývalo jmenování profesorem v jednotlivých oborech.

Postupně nabíhaly aktivity v oblasti mezinárodní spolupráce a odborných kontaktů. Pohybovaly se v tehdejších politických intencích, tudíž byly usměrňovány a omezeny. V 80. letech se však postupně dařilo trend vzájemných kontaktů se zahraničím prohloubit, rostl počet zahraničních odborných stáží učitelů a praxí studentů. Vedle spolupráce s moskevským Onkologickým centrem, berlínskou Humboldtovou univerzitou a drážďanskou technickou univerzitou se stala nepřehlédnutelným mezníkem té doby smlouva o spolupráci ve vědě s univerzitou v Tampere (jejím ústavem biologických věd) a následná slibně rašící spolupráce s farmaceutickou fakultou univerzity v Padově a Uppsale. Od roku 1975 platila, jako první, smlouva o výměnné praxi studentů s farmaceutickou fakultou v tehdejším litevském Kaunasu.

Praktická cvičení z organické chemie, 70. léta

V domácích podmínkách se oblast výzkumné práce na fakultě orientovala na tzv. integrovaný systém vědecké práce a směřovala do pěti základních oblastí. První z nich zahrnovala studium obecných zákonitostí interakcí léčiv s biologickými systémy s cílem předvídat distribuci a eliminaci léčiv v organismu pokusných zvířat a aplikovat zjištěné poznatky směrem ke klinické farmakologii. Druhá výzkumná oblast se zabývala cílenou syntézou nových léčiv ve vybraných farmakoterapeutických skupinách a sledování možností izolování farmakologicky aktivních látek ve vztahu k tuzemským rostlinným drogám. Třetí oblast se orientovala na vytvoření a sjednocení metodik pro stanovení kvality léčiv. Další výzkumný směr řešil vývoj nových léčivých přípravků s řízeným uvolňováním a konečně pátá výzkumná oblast se zaměřovala na zkoumání optimalizace cesty od výroby k pacientovi, na problematiku zneužívání léků a věnovala se otázkám organizace a řízení jednotlivých odvětví farmacie.

K naplňování těchto záměrů směřovaly cíleně vytvářené vazby s dalšími pracovišti vědecko-výzkumné oblasti. Konkrétně se jednalo o vybrané ústavy Československé akademie věd, o Výzkumný ústav pro farmacii a biochemii Výrobně hospodářské jednotky (VHJ) Spofa, o spolupráci s výrobními farmaceutickými podniky – v té době to byly zejména národní podniky Galena, Léčivé rostliny a v neposlední řadě se Státním ústavem pro kontrolu léčiv. K Novému roku 1985 byl

pak zřízen nejbližší soused – Ústav experimentální biofarmacie jako integrovaná základna pro studium srovnávací farmakokinetiky.

Od akademického roku 1977/1978, počínaje 1. ročníkem, bylo zavedeno tříoborové studium, což znamenalo, že absolventi fakulty se stali specialisty v klinické a technologické farmacii na základě pětiletého studia, pro lékárenství byli připravováni všeobecní farmaceuti v průběhu čtyřletého studia.

Zcela nová situace se vytvořila na základě událostí v listopadu roku 1989. Závěr 80. let byl v tehdejším Československu ve znamení narůstajících znaků celospolečenské krize. Na jedné straně proklamace o nutnosti tzv. přestavby, na straně druhé nečinnost a nechuť k jakýmkoliv změnám u vedení československého státu, a naopak neustálé násilné potlačování protestních akcí opozice, která se rozvíjela na bázi myšlenek a proklamací hnutí Charta 77. Situace gradovala, příkladem byly do té doby nepředstavitelné změny v zemích některých našich socialistických sousedů.

Na počátku byl protest. Bouřlivé vzepětí proti brutálnímu postupu sil mocenského aparátu při studentské manifestaci v Praze na Národní třídě ve výroční den památky 17. listopadu 1939. Zvěsti o událostech v Praze se rozšířily i mimo Prahu. V těchto prvních hodinách i dnech asi jen málokdo předpokládal, že se rodí zásadní mezník, od kterého se bude odvíjet už nová cesta vývoje československé společnosti, nyní už na demokratických zásadách, které prostoupí postupně celou strukturu společnosti.

Zleva: L. Štěpková-Kyslingerová, K. Hrubý, doc. V. Semecký a doc. J. Baloun, leden 1990

Nespornou zásluhu na rozšíření informací, na organizaci protestu a jeho povýšení na revoluční hnutí měla skupina studentů naší fakulty. Již 19. listopadu proklamovali vznik studentského Stávkového výboru Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové. Ano, oni byli první a nebáli se: předsedou byl – dnes Mgr. Libor Schwarz, členky a členové výboru – Mgr. Leona Štěpková-Kyslingerová, PharmDr. Ondřej Drška, Mgr. Pavel Kešner, Mgr. Milan Peřina, Mgr. Petr Fifka, Mgr. Vítek Novotný, Mgr. Alice Suchá-Kaňkovská, a (†) PharmDr. René Mach.

Koordinovali svůj postup s činností studentských aktivistů v Praze a v rámci hradeckých vysokých a postupně i středních škol. 20. listopadu 1989 vstoupili

do stávky studenti Farmaceutické fakulty UK hromadně. Prvotní požadavek se týkal vyšetření okolností událostí v Praze. Stávka, jak se později ukázalo, trvala až do začátku nového roku 1990, obsahově nabírala nové podněty a požadavky.

Postupně se ke studentům, kteří se odhodlali vystoupit jako první, přidávají další, aktivizují se učitelé a zaměstnanci. Na platformě rychle rostoucího dobového hnutí – Občanského fóra – se široká veřejnost fakulty připojila ke generální stávce dne 27. listopadu, která podpořila vývoj směřující k zániku systému vlády jedné strany a k vystupňování demokratizačních požadavků a opatření. Vedení školy odstupuje. Vedoucí roli sehrávají nadále studenti. Stávkový výbor podává seznam třiceti pěti požadavků na změny uvnitř fakulty. Jejich prosazení proklamuje i nově vzniklý studentský časopis NAUZEA Pharmaceutica. Nulté číslo vyšlo 19. prosince 1989.

Symbolem nové cesty je Václav Havel v prezidentském úřadě. Na fakultě je vstup do nového roku 1990 ve znamení začátku fungování zcela nového orgánu Akademické rady (byla 30členná, se stejným zastoupením studentů a učitelů, později vystřídána Akademickým senátem vzešlým z litery nového zákona o vysokých školách). Deklarovala se jako nezávislý, kontrolní a koncepční orgán. Jejím hlavním úkolem bylo připravit volbu děkana fakulty a dalších akademických funkcionářů. Dne 17. ledna byl do této funkce zvolen RNDr. Vladimír Semecký, CSc., který byl krátce nato jmenován docentem. Designovaný děkan si pak vybral kandidáty na funkce proděkanů. Akademická rada je schválila na svém zasedání dne 24. ledna: RNDr. PhMr. Jaroslav Sova, CSc. (docent od 15. 6. 1990) – proděkan pro pedagogickou činnost; doc. PharmDr. Ing. Milan Lázníček, CSc. – proděkan pro vědeckou činnost, doc. RNDr. Miroslav Polášek, CSc. – proděkan pro zahraniční styky; doc. DrPh. PhMr. Ing. Jan Baloun, CSc. – proděkan pro rozvoj fakulty a styk s farmaceutickou praxí. Ve stejném složení, jen s výjimkou Jana Balouna a jeho funkce, pak pracovali děkan se svými proděkany v řádném funkčním období od února 1991 až do ledna 1994.

V březnu roku 1990 se konala valná hromada studentského spolku, který se ustavil jako Svaz českých studentů farmacie a byl posléze pod tímto názvem oficiálně zaregistrován ministerstvem vnitra. Předsedou se stal René Mach, zahraniční záležitosti měl na starosti Ondřej Drška, oblast kultury a života na kolejích řešila Jana Šimková, pokladníkem byl Pavel Melichařík, o studijní literaturu se zasazoval Vít Novotný.

Na začátku roku 1990 byl sled událostí velmi rušný. Nelze opomenout, že v prostorách fakulty se 27. února sešel ustavující sjezd Svazu českých farmaceutů. Stal se mj. jakýmsi předobrazem o rok později založené České lékárnické komory.

V květnu 1990 byl přijat zákon č. 172/1990 Sb. o vysokých školách. Ten už zcela jasně vymezil pravomoci akademických funkcionářů, podmínky a posloupnost volby akademických orgánů.

Fungování školy se stabilizuje, je zahájen přechod od trojsměrového studia na jednotné pětileté. V lednu 1991 byl Akademickým senátem fakulty a poté Akademickým senátem Univerzity Karlovy schválen Studijní a zkušební řád Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy. Do praktické činnosti vstoupily nové

regule a zásady. Do čela Akademického senátu byla v téže době zvolena doc. RNDr. Eva Kvasničková, CSc.

Výčet těch snad klíčových událostí pak může uzavírat datum 1. září 1991, kdy zahájila výuku Farmaceutická fakulta Vysoké školy veterinární a farmaceutické (později VFU Brno). Někteří učitelé z Hradce Králové, podobně jako ti bratislavští před 50 lety v Hradci Králové, tam pomáhají ve výuce.

Dotkli jsme se jen některých dat a událostí tohoto přelomového období. Samozřejmě, máme přitom na mysli ono neopakovatelné období vzepětí občanské aktivity, obětavosti, revolučních nálad, nadějí, snah vyrovnat se s minulostí, ale i iluzí, pochopitelné povrchnosti a jednoduchých řešení.

Zvláštní atmosféru měla návštěva pana prezidenta Václava Havla na naší fakultě dne 16. prosince 1992. Skutečností zůstává, že byla, řečeno sportovní terminologií, odstartována nová etapa vývoje Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové, nyní již ale v nových změněných podmínkách celospolečenského vývoje.

Zleva: Biskup královéhradecký K. Otčenášek, tajemník prezidenta L. Špaček, prezident Václav Havel, děkan V. Semecký a přednosta Okresního úřadu J. Vlček

Naše škola vstoupila do kvalitativně nové etapy vývoje. Prošla transformací, která změnila výukové programy studia a dotkla se organizační struktury fakulty, promítla se do personální oblasti a skladby pedagogického sboru, vědeckých a výzkumných pracovníků. Na základě zákona č. 172/1990 Sb. o vysokých školách bylo potvrzeno pevné místo fakulty ve vysokoškolské soustavě. Od roku 1989/90 je studium farmacie pětileté, nediferencované s možností specializace výběrem předmětů. V dalším vývoji byl modernizován studijní systém na základě kreditního hodnocení.

Tradici studentského hnutí a aktivity v podmínkách školy naplňuje Spolek českých studentů farmacie. Nejen organizací studentských akcí na kolejích, tradičních plesů farmaceutické fakulty, vítáním nových studentů při zahájení jejich prvního akademického roku, organizováním sportovních soutěží, ale pravidelně i organizací soutěže studentských vědeckých prací. Byli to opět studenti, kteří aktivně vystoupili na obranu farmaceutického studia a lékárnické profese při protestních akcích v roce 2006 proti tehdejšímu ministru zdravotnictví.

Fakulta prošla mnoha proměnami. Od akademického roku 1994/1995 na ní

studují zahraniční studenti v anglickém jazyce. Vedle tradičního magisterského studia Farmacie byl nově koncipován bakalářský studijní program – obor Zdravotnická bioanalytika, na který navazuje magisterské studium tohoto studijního oboru. Oba studijní programy, magisterský a bakalářský, prošly opakovaně náročnou akreditací a jsou koncipovány tak, aby odpovídaly současnému stavu věd, potřebám naší i evropské praxe a jsou v souladu se studijními programy zemí Evropské unie.

Ostatně, právě oblast mezinárodní spolupráce se pronikavě změnila. Spolu s ní pak bezprostředně spojená možnost získávat zkušenosti z praxe zahraničních pracovišť různého typu. Studenti již v rámci projektu Erasmus mohou část svého studia realizovat na zahraničních školách. Samozřejmostí se stala praxe zahraničních studijních pobytů pro studenty doktorského studia, zahraniční stáže jsou i jednou z podmínek habilitačních a profesorských řízení. Vše je však úzce spojeno s jazykovou vybaveností a dovedností.

Plně se to týká – v přímé návaznosti – oblasti vědeckého výzkumu. Úkolem farmaceutického výzkumu je především hledat nová léčiva pro terapii široké škály onemocnění, hledat nejvhodnější aplikační formy, zajistit přitom spolehlivou kontrolu tak, aby výsledný léčivý přípravek byl pro pacienta spolehlivý, žádoucího účinku. Stejně významné je hledat farmakologické a biofarmaceutické zákonitosti působení léčivých přípravků a z nich vycházející optimální farmakoterapeutické postupy, odstraňování vedlejších a nežádoucích účinků a odhalování dlouhodobých klinicko-farmakologických dopadů farmakoterapie.

V oblasti výzkumu byla zakotvena nová pravidla grantové soutěže. Pro celý výzkum je příznačná interdisciplinární spolupráce vědeckých oborů a jednotlivých pracovišť a participace na řešení dílčích problémů. Výzkumná oblast na fakultě se spolu s přístrojovou modernizací výrazně omladila. Přibylo mladých vědců jejichž kariera se odvíjí od studia doktorských programů. Výrazným rysem je potěšitelně stoupající počet prestižních vědeckých cen i veřejných ocenění, které tito mladí vědci přivážejí jak z mezinárodních akcí, tak i domácích kongresů, soutěží apod.

Prof. Hais a doc. Rusek na vernisáži v Galerii Na Mostě, 1980

Konečně, výrazným rysem rozvoje Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové po roce 1989 je výstavba nových zařízení, kde dominuje nově koncipovaná zahrada léčivých rostlin se skleníkem a výukovým zázemím, ale i modernizace stávajících prostor, jejich stavební a technické vybavenosti. Nejde jen o vylepšený vzhled budov, zateplení, odstranění nebezpečných stavebních materiálů, ale potěšitelný je i zlepšený výkon vzduchotechniky, topení, nový nábytek a zlepšení stravovacích možností. Změnily se vstupní prostory, nově je

řešeno a zabezpečeno celoroční využití spojovacího koridoru. Galerie Na Mostě patří ke stabilním výstavním prostorám, které královéhradecká veřejnost zná. Nelze nezmínit na tomto místě alespoň organizátorskou legendu, pana Ing. J. Soukupa.

Společný objekt Lékařské a Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy

Zcela novou kapitolu rozvoje naší farmaceutické fakulty představuje projekt Mephared. Společný objekt Lékařské a Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy u Fakultní nemocnice už čtvrtým rokem využívají nejen dvě katedry naší školy, ale důstojné moderní výukové prostory jsou nadějí a předobrazem dalšího rozvoje školy.

Dostáváme se tak k současnosti. Projekt Mephared II je v projekční verzi, akademická obec a další zaměstnanci vzhlížejí k budoucí realizaci.

Letošní rok je pro Farmaceutickou fakultu Univerzity Karlovy rokem jubilejním. Za dobu své existence si vydobyla pevné a respektované místo v systému vysokých škol v České republice. Její význam a role vzrostla navíc po vzniku samostatné České republiky, v intencích jejího ekonomického a zahraničně politického směřování. Absolventi obou studijních oborů, Farmacie a Zdravotnické bioanalytiky, nacházejí uplatnění ve všech odvětvích farmacie a zdravotnictví nejen v ČR, ale i ve státech Evropské unie.

Připomeňme jen, že v padesátileté historii fakulty stáli v jejím čele ve funkci děkana/děkanky tito učitelé školy:

- 1969–1990 – prof. RNDr. PhMr. Jaroslav Květina, DrSc., dr. h. c.
- 1990–1994 – doc. RNDr. Vladimír Semecký, CSc.
- 1994–1997 – prof. RNDr. Luděk Jahodář, CSc.

- 1997–2000 – prof. RNDr. Eva Kvasničková, CSc.
- 2000–2006 – doc. RNDr. Jaroslav Dušek, CSc.
- 2006–2014 – prof. PharmDr. Alexandr Hrabálek, CSc.
- od roku 2014 – prof. PharmDr. Tomáš Šimůnek, Ph.D.

Současně byli za dobu existence oficiálně jmenováni emeritními profesory Univerzity Karlovy tito přední učitelé fakulty:

- prof. RNDr. PhMr. Jaroslav Květina, DrSc., dr. h. c.
- prof. RNDr. Karel Waisser, DrSc.
- prof. RNDr. Rolf Karlíček, DrSc.
- prof. RNDr. PhMr. Jan Solich, CSc., dr. h. c.
- prof. RNDr. Eva Kvasničková, CSc.
- prof. MUDr. Jaroslav Dršata, CSc.
- prof. RNDr. Luděk Jahodář, CSc.

Jejich příběhy, životní a vědecké profily, přinášejí následující stránky našeho sborníku. Současně zde naleznete konkretizaci a detailizaci historie a současnosti školy prostřednictvím obrazu jednotlivých kateder a odborných pracovišť.

DĚKANI FARMACEUTICKÉ FAKULTY UNIVERZITY KARLOVY V HRADCI KRÁLOVÉ

Na fotografii z dubna 2014 zprava:
prof. RNDr. Jaroslav Květina, DrSc., dr. h. c., doc. RNDr. Vladimír Semecký, CSc.,
prof. RNDr. Luděk Jahodář, CSc., prof. RNDr. Eva Kvasničková, CSc.,
doc. RNDr. Jaroslav Dušek, CSc., prof. PharmDr. Alexandr Hrabálek, CSc.,
prof. PharmDr. Tomáš Šimůnek, Ph.D.

Prof. RNDr. Jaroslav Květina, DrSc., dr. h. c., FCMA

Mládí, studia, počátky vědecké kariéry

Narodil se 19. května 1930 v Račiněvsi na Podřipsku v učitelské rodině. Dětství a mládí prožil v Praze-Spořilově, kde jeho dospívání ovlivnilo téměř desetileté skautování, z toho za německé okupace v ilegální skupině. Po válce byl za to vyznamenán junáckým válečným křížem „Za vlast". V letech 1941-1949 absolvoval osmileté reálné gymnázium v Praze-Michli, kam se datují jeho první kontakty s vědou. Z iniciativy gymnaziálního kantora dějepisu navštěvoval během sexty a septimy několik archeologických seminářů na filozofické fakultě. Ve stejné době ho lákal mikroskop, vzorem mu byl skautský oddílový vedoucí mikrobiolog doc. Jiří Stárka (později skončil v emigraci na univerzitě v Marseille), který ho zasvěcoval do příprav bakteriologických a histologických preparátů. V roce 1949 zahájil vysokoškolské studium farmacie na pražské Lékařské fakultě Univerzity Karlovy. Během třetího semestru se dostal k prvnímu experimentálnímu zkoumání. Milníkem byla farmakologická osobnost mezinárodně uznávané profesorky MUDr. Heleny Raškové, která ho přijala do svého výzkumného týmu v areálu Purkyňova ústavu jako studentskou vědeckou sílu, později jako pomocného asistenta. Bylo mu tak svěřeno vedení farmakologických praktik skupiny studentů dětského lékařství a podíl na farmakodynamickém „screeningu" azulenů, izolovaných z heřmánku. Část výsledků byla později převzata jako podklady pro vznik lékového přípravku Chamazulen®. V roce 1952 byla farmacie na pražské univerzitě zrušena, Květina byl proto nucen dostudovat a v roce 1953 promovat na brněnské Masarykově univerzitě.

Nelehká popromoční situace

Složitá životní etapa pro něho nastala v období, kdy vysokou školu dokončoval, a kdy v tehdejším vládnoucím režimu vrcholily nejtvrdší fáze „diktatury proletariátu" a všemocných politických funkcionářů. Před promocí sice uspěl v konkurzu pražské lékařské fakulty na farmakologickou vědeckou aspiranturu, avšak tehdejší kádrovací nadřazenost (posudky o politické anamnéze rodiny a o něm samém) vetovala jakoukoliv vědeckou perspektivu. Výsledkem byla neodvolatelná umístěnka ministerstva zdravotnictví do zdravotnického terénu na Ostravsku.

Vojenská lékařská akademie a Lékařská fakulta UK v Hradci Králové

Po opakovaných neúspěšných snahách profesorky Raškové o Květinův návrat na pražskou farmakologii se po více než roce naskytla jiná vědecká naděje. Na počátku padesátých let byla královéhradecká Lékařská fakulta Univerzity Karlovy direktivně přeměněna na Vojenskou lékařskou akademii J. E. Purkyně (VLA). Přednostou katedry farmakologie se stal odchovanec pražské školy MUDr. Vojtěch Grossmann (pozdější profesor). Ten vypsal v roce 1954 konkurs na civilního (nevojenského) asistenta. Vyhrál ho Květina, trvalo však dalších šest měsíců, než byl z ostravského exilu definitivně vydolován. V té době nikdo (a ani on sám) netušil, že Hradec Králové se stane jeho osudem pro další mnohaletou vysokoškolskou a badatelskou perspektivu.

Tandem Grossmann – Květina fungoval s několika přestávkami téměř půl století (prof. Grossmann zemřel v roce 2004) s tím, že si vzájemné pozice vyměnili, nejprve šéfoval Grossmann, později Květina. Na VLA začínali s výzkumem farmakologické reaktivity organizmu zasaženého radioaktivním zářením. Bylo to necelých deset let po atomových výbuších v Hirošimě a v Nagasaki, takže o cokoliv se v tomhle zkoumání zavadilo, bylo „absolutní novum“. Evropský radiobiologický koryfej belgický profesor Zenon Bacq uvádí výzkumný tým Grossmanna a Květiny mezi průkopníky mezinárodní radiofarmakologie. Jeden z tehdejších významnějších Květinových výsledků se týkal postradiačních aktivit jaterních enzymů, podílejících se na lékových biotransformacích. Výsledky srovnávací studie mezi jaterní tkání a krevní plazmou na modelu enzymových esteráz vedly k obecnější interpretaci o „postradiační enzyme release“, která se začala aplikačně využívat jako jeden z diagnostických ukazatelů průběhu nemoci z ozáření. Jaterní metabolizmy a jejich podíl na farmakokinetice lékových modelů se pak staly dominantou pro několik Květinových výzkumných period. Ke zlomu v jeho metodologických přístupech došlo, když ho ve druhé polovině padesátých let přizval královéhradecký kardiochirurg profesor Jaroslav Procházka (jeden ze dvou uznávaných československých tvůrců moderní kardiochirurgie) do konziliárního týmu předchirurgických příprav. Šlo o řízenou hypotermii navozovanou chlorpromazinem a o mimotělní krevní oběh. Květinu zaujalo čerpadlo, které nahrazuje v extrakorporální cirkulaci srdeční funkci. Princip pumpy byl pro něho impulsem, aby spolu s fakultním mechanikem zkonstruovali aparaturu, podobnou té klinické, avšak v dimenzích orgánů laboratorních zvířat. Systém umístili do termostabilního boxu a vznikl tak originální technologický přístup, který stabilizuje krevní oběh v játrech po jejich izolaci z animálních organizmů, a zachovává jejich funkčnost včetně tvorby žluče. Bylo tak možno analyzovat jaterní procesy bez zpětných vazeb s jinými orgány a navíc zahltit izolovaný orgán i vysokými dávkami studovaných léčiv, které by byly v podmínkách celého organizmu nepřežitelné. Otevřela se tím cesta k odhalování i stopových metabolitů jinak obtížně detekovatelných. Techniku se s postupem času podařilo modifikovat i na perfundování krevního oběhu v izolované ledvině.

Na hradecké lékařské farmakologii působil Jaroslav Květina od roku 1955 do roku 1972 nejprve jako odborný asistent (po tři roky v rámci Vojenské lékařské akademie a od roku 1958 na obnovené Lékařské fakultě Univerzity Karlovy), později jako docent. V roce 1969 převzal na tři roky vedení katedry. V roce 1963 získal titul kandidáta lékařských věd obhájením disertace na téma Farmakologie analgetika

pethidinu a jeho metabolitů během postradiačního syndromu. Na jaře 1966 se na lékařské fakultě habilitoval. Téma jeho docentské práce bylo Biotransformační aktivity jaterní tkáně během nemoci z ozáření. V roce 1969 získal doktorát přírodovědy po rigorózním řízení na bratislavské Komenského univerzitě obhájením práce Metabolizmus diazepamu u různých živočišných species.

Zahraniční etapa

V roce 1966 se Květinovi otevřela nová vědecká éra tím, že – díky metodologiím v jaterních výzkumech – získal vědecký post v jednom z nejvyhlášenějších evropských farmakologických ústavů, v Istituto Mario Negri v italském Miláně. Přenesl tam svou perfusní aparaturu a začal v souladu s ústavním programem s nepříliš úspěšnými pokusy o ovlivňování nádorových metastáz v izolovaných játrech a ledvinách. Po získání mezinárodního badatelského grantu mu byl svěřen čtyřčlenný pracovní tým a mohl se vrátit ke svému původnímu hradeckému výzkumu, ke studiím mechanizmů jaterních biotransformací. Podařilo se mu tak mimo jiné, že byl spolu se svými italskými spolupracovníky prvním, kdo popsal hierarchii vzniku metabolitů tehdy zcela nových benzodiazepinových anxiolytik u různých experimentálních animálních druhů ve srovnání s lidskými probandy (u nich samozřejmě na základě kinetiky plazmatických hladin). Tyto nálezy zpropagovaly perfusní techniku natolik, že aparaturu začala sériově vyrábět italská zdravotnická firma Riccardo Passoni. Pro Květinu to znamenalo jediný výdobytek, že byl zván k zavádění perfusí na různá výzkumná pracoviště v Itálii, Švýcarsku a Francii.

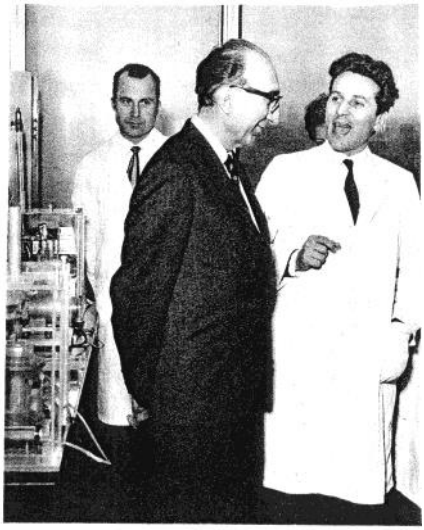

Il famoso cardiochirurgo Michael E. De Bakey visita l'Istituto Mario Negri.
Il boemo professor Jaroslav Kvetina perfonde un fegato isolato.

Komentář italského tisku k návštěvě prof. De Bakey zmiňuje přínos prof. Květiny

Proslulost milánského ústavu a jeho vůdčí osobnosti profesora Silvia Garattiniho vedly k téměř každodenním návštěvám významných vědeckých osobností. K úvahám o dalším možném využití jaterních perfusí včetně transplantologie se tak mezi jinými dostali například proslulý farmakolog prof. B. B. Brodie z americké Bethesdy anebo jeden z tvůrců a prvních realizátorů srdečních transplantací americký kardiochirurg prof. Michael De Bakey.

Jedna z těchto návštěv měla pro Květinu mimořádnou dohru. Šlo o děkana lékařské fakulty z japonského Tokia, který mu nabídl post „visiting professora" na Nihon University. Tam se během svého půlročního pobytu dostal poprvé ke srovnávacím farmakokinetickým výzkumům, sledujícím rozdíly mezi

experimentálními miniprasaty a klinickými studiemi na pacientech. Prase jako všežravec, fyziologicky a biochemicky podobný člověku, se od té doby stalo natrvalo a až do současnosti významnou součástí Květinova předklinického bádání.

V zahraniční vědě působil Jaroslav Květina od září 1966 do ledna 1969. Celospolečenské události okolo československého „Pražského jara" měl možnost sledovat jen na dálku. Když v cizině skončil, neměl proto problémy, aby se bez komplikací vrátil na hradeckou lékařskou fakultu.

Vznik Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové

Poté, co bylo zrušeno farmaceutické vysoké školství v roce 1952 v Praze a v roce 1958 v Brně, byli farmaceutičtí absolventi celorepublikově produkováni pouze bratislavskou fakultou. V říjnu 1968 došlo k federalizaci státu, a tím se otevřela šance pro návrat farmaceutického studia do Česka. Přispěl k tomu i nedostatek farmaceutů v nejzápadnějších regionech. Tehdejší ministr zdravotnictví farmaceut dr. Vladislav Vlček, který ve vládě fungoval ještě z „dubčekovské" éry, oslovil na jaře 1969 docenta Květinu po jeho návratu ze zahraničí, aby se do tohoto úsilí zapojil. Po prvotním vzdorování a námitkách, že jako farmakolog působící dosud pouze na lékařských fakultách toho o farmacii moc neví, zlomil Květinův odpor pražský farmaceutický „staromilec" farmakognost profesor Eduard Skarnitzl. V rámci těchto snah se jako perspektivně možná sídla farmaceutického studia nabízely Praha, Brno, Olomouc, Opava, Jihlava a Hradec Králové. Hradečtí krajští radní přislíbili, že ze svých zdrojů postaví fakultní budovu, rozšíří studentské koleje a vyčlení byty pro nábor fakultních učitelů. Nabídka se ukázala natolik bezkonkurenční, že o prázdninách 1969 vláda vznik královéhradecké farmaceutické fakulty uzákonila. K jejímu začlenění do lůna Karlovy univerzity přispěly i Květinovy univerzitní kontakty.

Výuka prvního ročníku byla zahájena na začátku října, ve fakultních poporodních fázích ji však komplikovala spousta provizorií a improvizací. Učilo se na lékařské a pedagogické fakultě, ve fakultní nemocnici, v městském muzeu, na hvězdárně, chemická praktika probíhala v bývalých laboratořích bývalé učňovské škole v Rybitví u Pardubic. Slavnostní inaugurace fakulty a imatrikulace prvních padesáti posluchačů se konala 24. ledna 1970 v aule bývalého církevního Adalbertina. Ke stabilizačním posunům došlo v průběhu roku 1972, kdy byly dány do provozu dva montované dřevotřískové „Tesko" baráky a paneláková devítipodlažní jižní budova. Stavba zásadního severního objektu začala o vánocích 1974 po komplikovaných střetech investorského charakteru a po osobních rizicích fakultního vedení, přesahujících hranice legislativní únosnosti. V budovatelských vlnách sehrály nedocenitelnou pozitivní úlohu téměř každotýdenní porady se vstřícným architektem ing. Karlem Šmídem, nadšená angažovanost většiny fakultních zaměstnanců a obětavá aktivita studentů při úklidech po zednících a malířích, při stěhování interiérů. K oslavnému dovršení kompletizace celofakultního areálu došlo v lednu 1980. O dva roky později se Květinovi podařilo získat podporu pro fakultní insignie a jako osobní dar od ředitele Národní galerie akademika Jiřího Kotalíka kopii Parléřovy bysty Karla IV. Tím inicioval aranžmá prostoru pro veřejnou prezentaci významnějších dějů fakultní historie, který nazval „zátiším slávy". S odstupem času bohužel nezbývá než s lítostí konstatovat, že od komercionalizační

smršti devadesátých let se Karel IV. jen smutně dívá na propagační škatulky farmaceutických firem.

Se vznikem fakulty bylo spojeno i hledání a jmenování prvních vedoucích funkcionářů. V přípravném výboru se uvažovalo, že děkanem by mohl být bývalý bratislavský děkan doc. Karel Palát a proděkany tvůrce brněnské fakultní lékárny doc. Jan Solich a hradecký doc. Květina. Rektorské kolegium Karlovy univerzity (rektorem byl v té době neurolog prof. MUDr. Oldřich Starý) však rozhodlo a navrhlo univerzitní vědecké radě, aby do té doby, než se ustaví fakultní vědecká rada, vykonával děkanskou funkci Květina spolu s proděkany Palátem (pro pedagogiku) a Solichem (pro vědu). To, že do fakultního čela byl od počátku postaven Jaroslav Květina, nebyla náhoda. Stála za ním jeho dosavadní univerzitní kariéra a důvěra řady univerzitních autorit, se kterými dlouhodobě spolupracoval, např. prorektorů prof. Zdeňka Dienstbiera a akademika Josefa Houštka, toxikologa prof. Jaroslava Teisingera nebo přírodovědeckého chemika prof. Stanislava Škramovského, několika farmaceutických nestorů a většiny kolegů z hradecké lékařské fakulty. Byl tak v dlouhodobé historii Karlova vysokého učení jedním z nejmladších a nejdéle působících děkanů. Do této funkce byl pak volen opakovaně po dvě desetiletí. Je jeho zásluhou, že se v našem farmaceutickém studiu dovršilo vyrovnání biologicko-medicínských disciplín s tradiční úrovní oborů chemických, botanických a technologických a že si hradecká farmaceutická fakulta přes svůj vznik na „zelené louce“ vydobyla během svého prvého desetiletí jedno z uznávaně čelných postavení mezi univerzitními institucemi nejen v Československu, ale i v okolní Evropě. Za tím vším ovšem stály bezkonfliktní mezikatedrální vztahy a vstřícné zpětné vazby mezi většinou fakultních pedagogů i nepedagogů. Jejich plejádu tvořili ti, kteří přešli z hradecké lékařské fakulty, a ti, kteří se do Hradce natrvalo přesunuli z Bratislavy, Prahy, Brna.

Jaroslav Květina stál tedy v čele fakulty více než dvacet let a souběžně s tím vytvořil její Katedru farmakologie a toxikologie, kterou v letech 1969-1990 vedl. V roce 1975 obhájil disertaci doktora lékařských věd. Tématem byla monografie „Mezidruhově srovnávací a patologické aspekty ve farmakologii“. V témže roce byl jmenován profesorem farmakologie a toxikologie, řízení proběhlo na pražské lékařské fakultě. Počátkem 70. let byl zvolen do kolegia lékařských věd Československé akademie věd (ČSAV), v roce 1981 se stal členem korespondentem Akademie a v roce 1987 jako historicky jediný farmaceut akademikem.

Klinická farmacie

Profesor Květina je považován za jednoho ze zakladatelů oboru klinické farmacie nejen u nás, ale i v evropském měřítku. V prosazování této specializace se začal angažovat od začátku sedmdesátých let. Vedla ho k tomu jednak snaha o hledání mimolékárenského uplatnění farmaceutických absolventů a jednak zkušenosti z osobní farmakologické erudice a z klinických konsilií. Opakovaně kritizoval rozevírající se nůžky mezi tím, co se o farmakologických mechanizmech podařilo vyzkoumat a tím, co z toho je v terénní farmakoterapii využíváno. K argumentacím přispěla i tehdy recentní studie Světové zdravotnické organizace, která prokazovala, že ve zdravotnicky vyspělých zemích je na interních nemocničních odděleních hospitalizováno okolo dvaceti procent pacientů nikoliv pro primární

patofyziologický stav, ale pro nežádoucí iatrogenní následky farmakoterapie. Znovu a znovu navrhoval, jak by příslušně a dostatečně vzdělaný farmaceut mohl ve spolupráci s konkrétním lékařem přispět k racionalizované a individualizované farmakoterapii. S podobnou zkušeností se seznámil během krátkého výjezdu do Spojených států. V roce 1972 získal stipendium mezinárodní farmakologické společnosti IUPHAR, aby mohl participovat na celosvětovém farmakologickém kongresu v San Francisku. Odtud si odskočil do Los Angeles, kde se podle literárních údajů rodila klinická farmakologie spolu s klinickou farmacií. Jeden z iniciátorů prof. J. W. Wagner mu předvedl systém dvouletých (šestitrimestrových) postgraduálních kurzů organizovaných pro atestace farmakoterapeuticky zaměřených lékařů a farmaceutů. V tuzemských podmínkách se Květinovi podařilo pro klinickofarmaceutickou myšlenku postupně získat několik desítek nadšených kolegů z farmaceutického terénu, převálcovat skepticismus ministerských úředníků a prosadit jako startující etapu přeorganizování fakultních výukových sylabů na tři specializace. Čtyřletý studijní obor Všeobecné farmacie, zaměřený na klasické lékárenství, pětileté obory Klinické farmacie (přibližně 40% posluchačů) a Technologické farmacie směrované na farmaceutický průmysl (cca 20% studentů). Klinická farmacie byla tak u nás zavedena do pregraduálního studia jako první v Evropě.

Dalším postupným krokem byla snaha o prosazení diferencovaných absolventů do terénní praxe. Úzká spolupráce a Květinovo přátelství s jedním z tvůrců české klinické farmakologie, s profesorem MUDr. Zdeňkem Modrem, vedla k celostátnímu systémovému zakotvení „komisí účelné farmakoterapie“, odstupňovaných podle spekter zdravotnických služeb. Střediska, kde probíhala aktivní spolupráce farmaceuta s lékařskými týmy, se rozšiřovala v průběhu osmdesátých let. Přes útlum, ke kterému došlo během nedávných panevropských globalizací, fungují některá z nich dodnes, například v pražských nemocnicích na Bulovce, na Homolce, ve Střešovicích, v brněnské nemocnici u sv. Anny, a několik dalších v redukovanější podobě.

Akademie věd (ČSAV) a akademický Ústav experimentální biofarmacie (ÚEBF)

Poté, co byl počátkem osmdesátých let Květina zvolen členem Akademie věd, ho akademické prezídium pověřilo, aby spolu se slovenským akademikem MUDr. Teofilem Rudolfem Niederlandem zpracoval dokument o lékových výzkumech prováděných na pracovištích Akademie. Z jeho závěrů vyplynulo, že v řadě akademických ústavů se sice produkují látková individua, která by podle chemické struktury mohla být potenciálními léčivy, avšak nikdo je soustavně farmakologicky na akademické půdě neověřuje. Toto souhrnné konstatování vyprovokovalo akademické valné shromáždění, aby „ad hoc“ zřídilo Oddělení experimentální biofarmacie při pražském Ústavu experimentální medicíny. Vedením byl pověřen akademik Květina, který se zasloužil nejen o volbu názvu oddělení, ale i o jeho lokalizaci do Hradce Králové. Iniciální existenční a výzkumné etapy se odehrávaly ve farmakologických laboratořích farmaceutické fakulty a v laboratořích neurochirurgické kliniky lékařské fakulty, vedené akademikem Rudolfem Petrem. Pracovní kolektiv se postupně utvářel a rozšiřoval z absolventů obou fakult. Po několika úspěšných studiích „servisního“ předklinického rázu bylo v lednu 1985 oddělení přeměněno na samostatný Ústav experimentální biofarmacie ČSAV se sídlem v Hradci Králové. Vzniklo tak jediné ucelené farmaceutické pracoviště

v rámci tuzemské vědecké akademie. Během prvního pětiletí byl v bezprostřední blízkosti farmaceutické fakulty vybudován samostatný objekt a Ústav získal detašované laboratorní prostory v Orlických horách a v Pardubicích. V době vrcholu svého rozvoje v něm působilo okolo 120 pracovníků. Profesor Květina vedl ÚEBF nepřetržitě nejprve jako externí ředitel, od roku 1990 až do roku 2007 jako ředitel na plný úvazek. Realizované výzkumné projekty se dělily na dva typy. V jednom z nich šlo o studie cílené na bezprostřednější praktické aplikace, např. farmakokinetické testování antivirotik z akademických laboratoří populárního chemického profesora Antonína Holého, nové generace platinových cytostatik z Ústavu makromolekulární chemie AV, imunosupresiva cyklosporinové řady z Parazitologického ústavu AV, razoxanová kardioprotektiva, antimykotika a mykotoxinová preventiva, techneciovaná radiodiagnostika, screening látek navozujících aberace DNA. Druhou ústavní strategií byl dlouhodobý nosný výzkum „základního charakteru" ve smyslu srovnávacích farmakokinetických principů, které svými animálními experimentálními modely směřovaly na obecnější predikce přenosu předklinických dat do prvních fází klinických výzkumů.

Po zániku Československa v roce 1992 byla nově ustavená Akademie věd ČR donucena k ekonomickým redukcím svých pracovišť. Statut Ústavu experimentální biofarmacie se tak změnil na společné vědecké pracoviště AV ČR a farmaceutické výrobní společnosti PRO.MED.CS Praha. Základní výzkumná strategie ÚEBF se nezměnila, došlo pouze k přizpůsobování volby lékových modelů podle zájmů farmaceutické firmy.

Farmaceutická fakulta Veterinární a farmaceutické univerzity v Brně a Gastroenterologická klinika Fakultní nemocnice v Hradci Králové

Záhy po zřízení brněnské farmaceutické fakulty v roce 1992 byl Květina požádán, aby se jako externí profesor ujal garance nad tamní výukou humánní farmakologie. V jejím rámci se podílel a dosud se podílí na přednášení některých farmakologických kapitol. V brněnském prostředí se také každoročně koná tradiční odborné fórum mladých farmakologů a toxikologů „Květinův den".

Koncem devadesátých let, tedy v době, kdy stál v čele ÚEBF, se profesor Květina vrátil k někdejším úzkým vazbám s klinikami královéhradecké Fakultní nemocnice. Začalo to bioekvivalenčními studiemi generických lékových forem, které od roku 2002 přerostly ve vytvoření předklinicko-klinického výzkumného oddělení Gastroenterologické kliniky vedené prof. MUDr. Janem Burešem. Květina se tak jako jeden z interních členů týmu dostal a dále se dostává k možnostem využívat v předklinických (tedy i farmakologických) výzkumech některé unikátní neinvazivní klinické diagnostické techniky, např. kapslovou mikrokameru, elektrogastrografii, laserovou mikroskopii, a své dlouhodobé zkušenosti s výzkumy na experimentálních miniprasatech.

Publikace

Seznam názvů jeho citací (mimo nejnovějších) byl souhrnně publikován v časopise Česká a slovenská farmacie, 64; 226-238, 2015. Z něho vyplývá, že Květina je autorem nebo spoluautorem více než 350 vědeckých statí „in extenso", nejméně

200 krátkých sdělení, 3 monografií, 11 kapitol v monografiích, 16 vysokoškolských učebnic nebo skript a je držitelem 3 patentových osvědčení. Některé z experimentálních prací byly oceněny oborovými cenami Purkyňovy společnosti. Kromě toho vyšla řada dalších Květinových článků popularizačního a filozofujícího charakteru, např. v „Hippokratovských hovorech“ (vydaných nakladatelstvím Zdravotnických novin v roce 2012), v monografii „O umění s rozumem“ (pražská AMU, 2010), v publikaci „Osobnosti okolo nás jak je neznáme“ (Mladá fronta, 2010), v „Křesle pro Fausta“ (Galén, 2005), v monografii „Osoby Univerzity Karlovy“ (Current Media, 2017), ve Sborníku „Osobní vyznání k jednomu z Purkyňových farmakologických odkazů“ (Mladá fronta, 2017).

Členství v odborných společnostech

Čestné členství obdržel od České lékařské společnosti J. E. Purkyně, České společnosti pro experimentální a klinickou farmakologii a toxikologii, České farmaceutické společnosti, České odborné společnosti klinické farmacie, Slovenské farmaceutické společnosti, Francouzské farmakologické společnosti, České lékárnické komory. V letech 1985-2010 byl místopředsedou České společnosti pro experimentální a klinickou farmakologii a toxikologii ČLS JEP, po čtyři desetiletí byl předsedou Toxikologické sekce této Společnosti. V letech 1986-2006 byl opakovaně zvolen do výboru Evropské biofarmaceutické a farmakokinetické společnosti.

Ocenění

Je nositelem desítek čestných medailí našich a evropských univerzit a fakult, např. Univerzity Karlovy, Univerzity Komenského v Bratislavě, Univerzity v Padově, Univerzity ve Wroclavi, italských farmaceutických a farmakologických institucí.

V roce 2000 mu byl udělen doktorát „honoris causa“, ve stejném roce byl jmenován čestným emeritním profesorem Univerzity Karlovy. V roce 2005 byl zvolen jako dosud jediný nelékař členem České lékařské akademie s čestným titulem FCMA (Fellow of the Czech Medical Academy). V roce 2016 mu byla udělena nejvyšší cena města Hradce Králové (cena dr. Františka Ulricha) za celoživotní dílo a za jeho významný přínos pro rozvoj regionu. V roce 2017 převzal jako dosud jediný nelékař nejvyšší české vyznamenání v lékařských vědách, cenu J. E. Purkyně, a byl zapsán do síně slávy v pražském Lékařském domě.

Rozhovor s profesorem Květinou

Proč jste se rozhodl pro své povolání a co Vás k tomu vedlo? Proč jste se rozhodl pro konkrétní obor?

Od svého adolescentního období bylo mým životním cílem nějaké dobrodružné zkoumání. Začalo to v gymnaziální sextě, když jsem navštěvoval archeologické semináře na pražské filozofické fakultě. Ve 3. semestru vysokoškolských studií mě během absolvování praktik z farmakologie došlo, že farmakologie je to pravé, na co čekám.

Můžete jmenovat osobnosti, které ovlivnily Vaše profesní zaměření?

Během pražských studií mě přijala prof. MUDr. Helena Rašková do svého farmakologického výzkumného týmu na lékařské fakultě. Uvedla mě do „farmakologického vědeckého řemesla" a držela mně palce až do konce svého života (dožila se 97 let). Ve svých pamětech mě zařadila mezi „greenhorny" československé moderní farmakologie. Během více než pětašedesátiletého farmakologického působení jsem potkal desítky vynikajících osobností, které jsem mohl a mohu zvát svými přáteli. Z těch hodně blízkých, s podobným životním krédem, mohu jmenovat např. královéhradeckého prof. MUDr. Vojtěcha Grossmanna, pražského prof. MUDr. Maxe Wenkeho, slovenské profesory MUDr. Teofila Niederlanda, RNDr. Ladislava Záthureckého, i nejednoho z těch, kteří prosluli v zahraniční vědě (např. italského prof. Silvia Garattiniho, finského prof. Heiki Vaapatala, japonského prof. Masafumi Kobayashiho, anebo z českých emigrantů prof. MUDr. Radana Čapka v kanadském Montrealu, dr. Zdenu Horákovou v americkém National Institute of Health).

Jak dlouho jste na FaF UK působil před nástupem do funkce děkana?

Ani den.

Můžete popsat Vaše začátky ve funkci děkana?

Že bych mohl někdy stát v čele farmaceutické fakulty, mě až do roku 1969 ani ve snu nenapadlo. Celou svou předchozí anamnézou jsem byl spojen s farmakologiemi na lékařských fakultách ať už v Česku, anebo v zahraničí. O tom, jak jsem se dostal k děkanování, jsem se xkrát vyzpovídal (např. ve stati „Byl jsem u toho" ve Sborníku vydaném v roce 1989 k 20. výročí fakulty, v řadě interview a rozhovorů v Časopise lékařů českých, v Časopise českých lékárníků, v Edukafarm Farmi News a v dalších).

Vaše představy a hlavní cíle?

Tím, že se hradecká fakulta budovala „od absolutní nuly", mohla vytvořit a vytvořila fakultní filozofickou strategii, nezatíženou minulostními stereotypy jak z hlediska výukových programů pro perspektivní uplatnění absolventů, tak z aspektu mezioborově propojovaných výzkumných projektů.

Co z toho bylo nejtěžší realizovat?

a) překonat prostorové improvizace, které se táhly 10 let,

b) přesvědčit lékárnické staromilce na ministerských postech a v lékárnickém terénu, že farmacie je něco víc, než pouhá lékárna.

Co považujete za největší úspěch ve své vědecké a pedagogické činnosti? Naopak, existuje nějaký vědecký nebo pedagogický cíl, či projekt, který jste neprosadil, nestihl realizovat nebo dokončit?

Osud mě měl natolik rád, že jsem měl štěstí být opakovaně a trvale součástí vědeckých týmů, ať už v tuzemsku anebo v zahraničí, které se podílely na širších dlouhodobých výzkumných projektech, takže při skládání mozaiky z dílčích řešení se prakticky vždycky něco zásadněji nového objevilo. Nikdy mně ovšem nešlo a nejde o nějaké subjektivní – byť přechodné – sebeuspokojení, protože podle pravidel badatelských filozofií „to nově objevené otevře v rámci nikdy nekončícího řetězce zas jen další neznámé plejády".

Jaké kroky svého předchůdce jste změnil nebo naopak ponechal a rozvíjel?

Neměl jsem předchůdce.

Co považujete za svůj největší úspěch v pozici děkana?

a) Prosazení diferencovaného pregraduálního studia oborů klinické farmacie a farmaceutické technologie vedle tradičního lékárenství tak, aby absolventi měli příležitost uplatnit se v širších „lékových" oblastech jak na různých etážích zdravotnického systému, tak ve farmaceutických velkovýrobách. Do té doby totiž dominovali v našich farmaceutických průmyslových podnicích chemici a absolventi technických oborů.

b) Relativně rychlá konsolidace a unifikace mezioborově a týmově koncipovaného výzkumu.

Jaký je Váš názor na systém výuky, který počítá s rozdělením na výukové směry - technologickou, klinickou a všeobecnou farmacii?

Byli jsme uznávanými iniciátory klinicko-farmaceutické specializace v evropském kontextu; od druhé poloviny 70. let jsme byli v Evropě absolutně prvními, kteří realizovali pregraduální studium klinické farmacie (40% absolventů mělo tuto specializaci uvedenu přímo na promočním diplomu).

Je uplatnění dnešních absolventů farmaceutické fakulty odlišné od absolventů Vaší generace?

Tzv. panevropská globalizace po roce 1990 vrátila studium k unifikaci a k dominantnímu nasměrování znovu především na lékárenství (viz např. povinná půlroční předpromoční praxe omezená pouze na lékárnu). Jako dlouhodobý a i současný člen

fakultní vědecké rady rád konstatuji, že stávající fakultní vedení se snaží alespoň do jisté míry modifikovat studijní curriculum podle někdejší diferenciace.

Jaká byla situace se zahraničními studenty v době, kdy jste byl děkanem? Probíhala spolupráce se zahraničními vysokými školami?

V době mého děkanování (1969-1990) to byli převážně studenti z rozvojových zemí, se kterými nebyly zásadnější problémy. Dodnes mně mnozí posílají novoroční přání. Díky proslulosti Univerzity Karlovy se nám i v dobách, kdy se stykům se Západem nepřálo, a zároveň díky naší proslulosti s klinickou farmacií dařily dlouhodobé smluvní spolupráce výzkumné a i pedagogické např. s fakultami v Padově, Milánu, Tampere, Kuopiu, Káhiře, v oficiálně preferované Východní zóně pak s fakultami ve Vratislavi, Charkově, Kaunasu, Moskvě, někdejším Leningradu, Pjatigorsku.

Do jaké míry ovlivňuje kreditní systém výuku na fakultě?

Konkrétně pro studenty medicíny a farmacie, kde je nezbytným předpokladem pro výkon zdravotnické funkce zvládnutí všech profilových a zásadních přípravných disciplín v potřebném rozsahu, považuji přehnanou volnost výběru absolvovaných předmětů, a tím i kreditní systém, za neadekvátní a nekritické přebírání globalizačních zahraničních vzorů, které se i tam osvědčily (pokud sahá má zkušenost) především ve víceoborových studijních kombinacích např. na humanitních a přírodovědných fakultách.

Ze současné výzkumné činnosti pana profesora

Jaký máte názor na placení školného?

V celospolečenské etapě, ve které se osobní pekuniární výdobytky stávají absolutní dominantou, jsou pro mě jakékoliv asociální záměry kontraproduktivní. Školné by snad stálo za úvahu pouze pro repetenty.

Jakým činnostem (zálibám) mimo fakultu jste se věnoval/věnujete?

Celý život jsem dělal jen tu „svou“ vědu, ve svých devětaosmdesáti letech jsem tedy vděčen svým kolegům a žákům, že se v ní stále ještě mohu pohybovat.

Doc. RNDr. Vladimír Semecký, CSc.

Mladá léta a studium

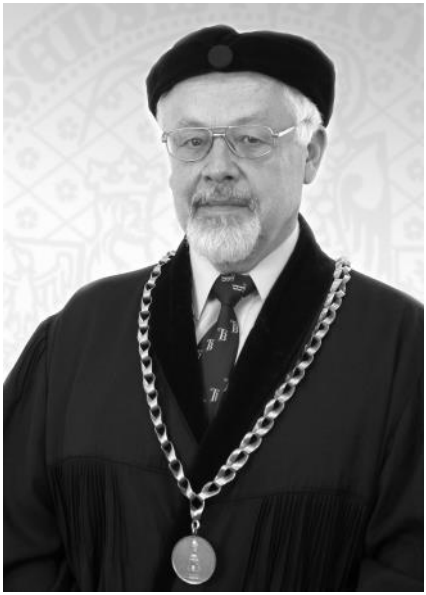

Vladimír Semecký spatřil světlo světa dne 13. 9. 1943 v Dolním Bousově (okres Mladá Boleslav).

Absolvoval Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy v Praze – obor Obecná a experimentální biologie.

Po studiích pracoval od roku 1965 do roku 1971 jako vědecký asistent na Katedře histologie a embryologie královéhradecké lékařské fakulty. Poté přešel na nově vzniklou Farmaceutickou fakultu Univerzity Karlovy v Hradci Králové a od roku 1971 zde působil jako odborný asistent na biologicko-morfologickém oddělení Katedry farmakologické propedeutiky.

V roce 1988 získal titul kandidáta věd CSc. vypracováním a obhájením disertační práce na téma: Ontogenese mužských pohlavních buněk – elektronmikroskopická studie. Práce byla vytvořena pod vedením prof. MUDr. J. E. Jiráska, DrSc. v rámci externí aspirantury na Ústavu pro péči o matku a dítě v Praze.

V roce 1990 se stal docentem Normální a patologické morfologie.

Farmaceutická fakulta v Hradci Králové

Od roku 1971 na Farmaceutické fakultě Univerzity Karlovy v Hradci Králové RNDr. Vladimír Semecký přednášel a zkoušel morfologickou část farmakologické propedeutiky, vedl praktická cvičení a diplomové práce, navíc externě vyučoval praktická cvičení z patologické anatomie na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Hradci Králové. Od roku 1990 přednášel a zkoušel předměty Morfologie a fyziologie člověka, Patologie a Patologicko-medicínská propedeutika v rámci pregraduálního studia Farmacie a Zdravotnické bioanalytiky a vedl soustavně diplomové práce ve svém oboru.

V roce 1990 vystřídal doc. Semecký ve funkci děkana prof. Květinu, který působil jako děkan nepřetržitě od roku 1969. Děkanem Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy byl doc. Semecký do roku 1994.

Poté, počínaje rokem 1995, působil na fakultě jako vedoucí Katedry biologických a lékařských věd.

Výzkumná a publikační činnost

Během své profesní kariéry se doc. Semecký věnoval reprodukční biologii, reprodukční toxikologii, embryologii, elektronové mikroskopii a patologii kardiovaskulárního systému – iniciaci aterogenního procesu.

Jeho publikační a přednášková činnost je rozsáhlá, čítá např. 70 publikací v odborných časopisech a sbornících a 95 přednášek. Doc. Semecký je spoluautorem 2 monografií a spoluautorem 3 výukových textů. V roce 1978 mu byla jako členu autorského kolektivu Ústavu pro péči o matku a dítě v Praze udělena Cena ministra zdravotnictví ČR za vědeckou práci "Endokrinologie fetoplacentární jednotky".

Zprava: Rektor UK prof. Palouš, doc. Kvasničková a děkan doc. Semecký v roce 1990

Byl také řešitelem čtyř grantů Grantové agentury Univerzity Karlovy a jednoho grantu Grantové agentury České republiky.

Členství v odborných orgánech a společnostech

Doc. RNDr. Vladimír Semecký, CSc. byl členem Rady programu Ministerstva průmyslu a obchodu České republiky a působil i jako poradce Centra biomedicínského inženýrství ČVUT v Praze.

Dále byl členem oborových komisí doktorského studia na Farmaceutické fakultě Univerzity Karlovy v Hradci Králové v oborech Farmakologie a toxikologie a Toxikologie přírodních látek, zatímco na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Hradci Králové v oborech Fyziologie a patologická fyziologie.

Od roku 1990 byl několik let členem Vědecké rady Univerzity Karlovy a Vědecké rady Farmaceutické fakulty UK.

Prof. RNDr. Luděk Jahodář, CSc.

Mladá léta, studium

Luděk Jahodář se narodil 17. prosince 1948 v Budyni nad Ohří. Po základní škole v místě bydliště vystudoval Střední zdravotnickou školu v Praze na Alšově nábřeží, obor lékárenský laborant. Bylo tomu tak v letech 1963-1967. Po maturitě se rozhodl pro studium farmacie na Farmaceutické fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě. Na fakultu nastoupil v roce 1967 a pětileté studium ukončil promocí v roce 1972.

Odborné působení

V témže roce 1972 nastoupil jako odborný asistent na katedru farmakognozie Farmaceutické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, kde za rok na to získal v úspěšném rigorózním řízení titul RNDr.

V roce 1974 přešel na králové-hradeckou fakultu jako vědecký pracovník na katedře farmaceutické botaniky. Pracoval zde nepřetržitě, v roce 1990 stanul v jejím čele. V roce 1983 ukončil úspěšně vědeckou přípravu v rámci Univerzity Karlovy a získal vědeckou hodnost kandidát věd. V roce 1988 proběhlo na Univerzitě Komenského v Bratislavě jeho habilitační řízení a RNDr. Luděk Jahodář, CSc. byl jmenován docentem.

Děkanem Farmaceutické fakulty se stal 31. ledna roku 1994 (protikandidátem ve volbě byl prof. Waisser), do funkce nastoupil hned následující den a setrval v ní tři roky – do ledna roku 1997. Po funkci děkana opět působil jako vedoucí katedry farmaceutické botaniky.

V roce 1995 byl na základě habilitačního a jmenovacího řízení prezidentem republiky Václavem Havlem jmenován v aule Karolina profesorem.

V listopadu 2018 byl profesor Jahodář rektorem jmenován emeritním profesorem Univerzity Karlovy.

Z jeho odborného působení nelze vynechat dlouhodobé odborné stáže. Celý rok 1973, vedle výuky na bratislavské farmaceutické fakultě, vědecky pracoval v Chemickém ústavu SAV v Bratislavě. V roce 1987 půl roku stážoval u prof. Hiltunena na Farmaceutické fakultě Univerzity v Helsinkách.

Bohatá je jeho činnost v odborných společnostech. Jmenujme příklady:

- V České farmaceutické společnosti České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně zastával v letech 2003-2014 funkci místopředsedy a v letech 1994-2002 funkci předsedy společnosti.
- Člen Světové farmaceutické federace (FIP). Člen České společnosti chemické.
- Člen spektroskopické společnosti. Člen Lékopisné komise Ministerstva zdravotnictví České republiky.
- Od roku 2003 předseda Ústředního poradního sboru pro léčivé rostliny Ministerstva zdravotnictví České republiky.
- Externí expert SÚKL pro European Medicines Agency.
- Soudní znalec v oboru botanika pro návykové a toxické látky rostlinného původu aj.

Z dalších můžeme jmenovat například členství ve správní radě Fakultní nemocnice Hradec Králové v letech 1994-2004 nebo v dozorčí radě Nadace mezilidské tolerance Thomase Grala při Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Hradci Králové v letech 1996-2016, předsednictví Nadačního fondu pro dobudování a rozvoj Zahrady léčivých rostlin Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové v letech 1995-2010, předseda spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea v Kuksu v letech 1994-1997, dodnes je členem výboru.

V neposlední řadě pak členství v redakčních radách časopisů, např. European Pharmaceutical Journal, Léčivé rostliny / Liečivé rastliny aj.

Působení ve vědeckých radách

V letech 1989-2018 pracoval nepřetržitě ve vědeckých radách různých institucí. Ve Vědecké radě Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové působil téměř 30 let, v letech 1994-1997 byl jejím předsedou, dále pracoval ve vědeckých radách Univerzity Karlovy, Centra pro otázky životního prostředí UK, bratislavské a brněnské farmaceutické fakulty a Lékařské fakulty UK v Hradci Králové.

Veřejná ocenění

Je příznačné, že dlouholeté vysoce odborné působení pana profesora Luďka Jahodáře se odrazilo v celé řadě ocenění. Jmenujme alespoň ta hlavní. Ceny České farmaceutické společnosti České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně za nejhodnotnější publikace z oboru farmacie: v roce 1998 to byla publikace Jedovaté houby (Medon, 1998), v roce 2010 pak publikace Léčivé rostliny v současné medicíně (HBT, Praha 2010). Tato publikace byla oceněna i jako nejlepší vědecká monografie vydavatelství Karolinum za rok 2012.

V roce 1998 převzal ocenění medailí Veterinární a Farmaceutické Univerzity v Brně. V roce 2002 obdržel medaili Farmaceutické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě.

V roce 1997 získal profesor RNDr. Luděk Jahodář, CSc. Zlatou medaili Univerzity Karlovy. V roce 2008 následovala Weberova cena Slovenské farmaceutické společnosti. V roce 2011 byl profesor Jahodář oceněn medailí PhMr. Vladimíra J. Žuffu Slovenské farmaceutické společnosti. Je také čestným členem Slovenské farmaceutické společnosti. V roce 2012 získal stříbrnou medaili Univerzity Komenského v Bratislavě.

V roce 2016 byl profesor RNDr. Luděk Jahodář, CSc. dekorován medailí Eduarda Skarnitzla za celoživotní přínos pro rozvoj farmacie v oblasti vědy, výzkumu a vzdělávání.

Dílo

Záběr odborného zájmu profesora Jahodáře je velmi široký. Na farmaceutické fakultě přednáší pro studenty Farmaceutickou botaniku, spolupracuje na přednáškách z Farmakognozie, Fytoterapie, Toxikologie, Klinické a forenzní analýzy toxických látek a na dalších přednáškách v magisterském studiu Farmacie i Zdravotnické bioanalytika i doktorském studiu. Další oblasti jeho zájmu jsou obory jako je fytochemie, chemotaxonomie, rostlinná toxikologie a biologické aktivity přírodních látek. Profesor Jahodář je také jedním z iniciátorů vzniku druhého studijního oboru Zdravotnická bioanalytika v rámci naší fakulty. K akreditaci připravil nový obor doktorského studia „Toxikologie přírodních látek (Toxnap)“ a 20 let vedl jeho oborovou radu.

Celková publikační aktivita zahrnuje 105 původních vědeckých článků, z toho 80 experimentálních a 25 přehledových, a také 125 článků popularizujících vědu. Vedle zmíněných oceněných prací, kde figuruje jako autor, je také autorem nebo spoluautorem 6 monografií: Rostliny způsobující otravy a alergie (Avicenum, 1989), Alternativní medicína – možnosti a rizika (Grada, 1995), Makroskopický a mikroskopický atlas drog (IDVPZ, 1999), Přírodní toxiny a jedy (Galén, 2004), Farmakobotanika-semenné rostliny (Karolinum 2006, 2009, 2011), Rostliny způsobující otravy (Karolinum 2018, v tištěné i elektronické formě).

Práce profesora Jahodáře zahrnuje také výukové texty. Pro středoškolskou výuku farmaceutických asistentů vypracoval za podpory grantu EU internetový program pro výuku farmaceutické botaniky s názvem „Farmakobotanická zahrada“. Pro třísemestrové specializační vzdělávání „Léčivé rostliny“ napsal skripta, používaná jak doma, tak v zahraničí.

Část výsledků své vědecké aktivity publikoval jako patenty. Získal 1 evropský patent (2013) a 3 patenty národní.

Profesor Jahodář se také významně zasloužil o získání finančních prostředků na podporu vzniku Zahrady léčivých rostlin při Farmaceutické fakultě Univerzity

Karlovy. V roce 1995 zřídil fond pro dobudování a rozvoj Zahrady léčivých rostlin, který fungoval až do roku 2010.

Rozhovor s profesorem Jahodářem

Proč jste se rozhodl pro své povolání a co Vás k tomu vedlo? Proč jste se rozhodl pro konkrétní obor (specializaci) a co Vás na něm zaujalo?

Skutečnost, že v rodině asi pokračuji v tradici, jsem se dozvěděl o mnoho let později od doc. Ruska, který mi předložil lékárnické noviny z přelomu 19. a 20. století a v nich ukázal na článek o osudech pražského lékárníka stejného příjmení a pocházejícího z malé vesničky, rodiště mého otce. Moje rozhodnutí bylo přímější. Určitý neúspěch při talentových zkouškách na střední školu s uměleckým zaměřením mne nasměroval na první školu, o které jsem získal více informací. Byla to střední zdravotnická škola, obor lékárenský laborant, v Praze na Alšově nábřeží. Zde jsem se potkal s vynikající praktickou lékárnicí a externí učitelkou paní RNDr. PhMr. Eliškou Melicharovou, která mne zlákala pro obor farmakognosie a po maturitě přesvědčila ke studiu na bratislavské farmaceutické fakultě.

Můžete jmenovat osobnosti, které ovlivnily Vaše studium a profesní zaměření?

Studium a profesní zaměření po studiu ovlivnili vážení lidé:

- Středoškolská profesorka RNDr. PhMr. Eliška Melicharová,
- prof. Dr. Ing. Jozef Tomko, DrSc., vedoucí Katedry farmakognosie a botaniky z bratislavské farmaceutické fakulty,
- učitel, kolega, děkan, rektor prof. RNDr. Václav Suchý, DrSc., na farmaceutických fakultách v Bratislavě a Brně,
- vědecký pracovník RNDr. Zdeno Votický, DrSc., Chemický ústav SAV Bratislava,
- vedoucí Katedry galenické farmacie bratislavské fakulty prof. RNDr. PhMr. Milan Chalabala, DrSc.

Jak dlouho jste na FaF UK působil před nástupem do funkce děkana? Můžete popsat Vaše začátky ve funkci děkana? Vaše představy a hlavní cíle?

Na královéhradecké fakultě jsem tehdy byl již 20 let. Při první volbě 13. 1. 1994 nebyl vybrán žádný z kandidátů, do druhého kola nastupoval z kola prvního pouze jeden kandidát, týden před druhou volbou jsem na žádost AS fakulty přijal roli protikandidáta. K volbě došlo poslední možný den - 31. ledna 1994. Do funkce jsem nastoupil druhý den po volbě, zasedl jsem za prázdný stůl s minimem dokumentů o předchozí děkanské činnosti a bez předání funkce. Stal jsem se aktuálně nejmladším děkanem na Univerzitě Karlově, bylo mi 45 let. Bylo jen na mně, abych si do měsíce vybral proděkany, navrhl vědeckou radu a připravil si svoji vizi o rozvoji fakulty na příští roky.

Hlavní cíle zahrnovaly:

- Uklidnit vztahy mezi zaměstnanci fakulty po bouřlivých letech přeměny společnosti a vytvořit podmínky pro většinovou názorovou jednotu mezi nejbližšími spolupracovníky.
- Ukončit nesmyslné podnikatelské aktivity a naopak otevřít smysluplnou vedlejší hospodářskou činnost.
- Nalézt si vlastní cestu pro rozvoj kvalitního pedagogického procesu (tradiční vazba na lékařskou fakultu se mi zdála jako anachronismus). Vytkl jsem si jako prioritu kvalitní pedagogický proces, který bude bezpodmínečně doplňován výzkumem.
- Významně aktivovat habilitační a profesorská řízení, rozšířit grantové soutěžení na fakultě a současně zvýšit účast našich pracovníků v rámci grantových agentur. Důležitou úlohou bylo stabilizovat učitelský kádr. Do lépe placeného prostředí lékáren, zástupců firem a různých podnikatelských aktivit odcházelo v té době z fakulty mnoho dobrých mladých učitelů.

Co z nich bylo nejtěžší realizovat?

Práce děkana je velmi náročná, nechce zklamat důvěru, což se při práci s lidmi může velmi lehce stát. Chce však také realizovat své představy, které ne vždy jsou ve většinovém souladu. Myslím však, že řada věcí se povedla, anebo se takříkajíc nastartovala. Bohužel měl jsem k dispozici jen jedno funkční období. Nejhorší pro mne bylo rozhodování o jednotlivcích ve smyslu negativním. Naštěstí takových situací bylo málo.

Co považujete za největší úspěch ve Vaší vědecké a pedagogické činnosti? Naopak, existuje nějaký vědecký nebo pedagogický cíl, či projekt, který jste neprosadil, nestihl realizovat nebo dokončit?

Snažil jsem se o nový přístup k farmaceutické botanice, aplikoval jsem fytochemickou charakteristiku jako hodnotný systematický znak a modifikoval obecně uznávaný systém tak, aby více vyhovoval potřebám farmaceutů. Takto nově

koncipovanou farmaceutickou botaniku jsem vybavil téměř komplexním výukovým materiálem (jedna učebnice je již v třetím vydání, pět skript). Velice mě těší, že tento můj přístup se prosadil na všech fakultách v ČR i SR. Jedna z hlavních idejí koncepce spočívá v odbourání pohledu na farmakobotaniku jako na pouhou přípravu na farmakognosii, naopak je to zcela svébytný předmět ve farmaceutickém kurikulu. Studijní program Farmacie jsem obohatil o další předměty, jejichž náplně jsem připravil, u většiny napsal i studijní texty a také je přednášel, jsou to: Fytotoxikologie, Fytoterapie, Forenzní botanika, Poznávání léčivých rostlin, Ekologie pro farmaceuty, Monitorování životního prostředí. Na závěr svého působení na fakultě se již víceméně teoreticky zaměřuji na fytofarmakovigilanci, tj. sledování bezpečnosti léků z rostlinných zdrojů při běžném používání. V této oblasti vidím i velkou perspektivu pro výzkum.

Po dvouletém asistentském působení na bratislavské farmakognosii jsem byl přijat na místo vědeckého pracovníka na královéhradeckou fakultu. Postupně jsem procházel atestačními řízeními až ke stupni samostatného vědeckého pracovníka, současně jsem se angažoval v pedagogickém působení. První moje publikace z let 1973-1974 byly zveřejněny ve špičkových zahraničních periodikách. Byly to výsledky práce na Chemickém ústavu SAV a laťka byla nastavena vysoko. Královéhradecká fakulta byla ještě příliš mladá, aby mi mohla poskytnout stejnou přístrojovou vybavenost. V krátké době nahradila tuto skutečnost spolupráce se špičkovými pracovišti v Praze a Pardubicích. Můj zájem byl vždy zaměřen na rostlinné metabolity, na jejich izolaci, identifikaci, biologickou aktivitu a také na metody získávání kvalitní výchozí suroviny, včetně biotechnologických postupů. Nejvíce si cením výsledků publikovaných v osmdesátých letech minulého století, které jsou citovány ve vydáních amerického, později evropského lékopisu, a také těch publikací, které se staly podkladem pro komunitní monografie European Medicines Agency EMA. Po mém návratu z funkce děkana zpět na katedru jsem pokračoval ve studiu antioxidačních účinků izolovaných metabolitů a jejich případné toxicity. Výsledky této badatelské činnosti byly nejen publikovány v zahraničních periodikách, ale také jsou základem tří českých a jednoho evropského patentu.

Ve farmaceutickém vysokoškolském pracovišti jsem vždy viděl ideální spojení odborností, které by mohlo vést k novému léčivu ať už přírodnímu, polysyntetickému nebo syntetickému. Všichni nositelé těchto odborností jsou na jednom institutu, bohužel spolupráce jednotlivých kateder nebyla nikdy optimální a je to škoda.

Jaké kroky svého předchůdce jste změnil nebo naopak ponechal a rozvíjel?

Mnoho toho nebylo, na co by se dalo navazovat, ale podstatné je, že předcházející děkan zvládl významné společenské změny po listopadu 1989 a fakulta byla zklidněná a mohla pokračovat řešit problémy, které jí jako vysoké škole náležely. Samozřejmě v pozitivních nastartovaných aktivitách jsem pokračoval, o některých jsem se bohužel dozvídal nahodile později.

Co považujete za svůj největší úspěch v pozici děkana?

Nechci, aby můj výčet osobních pocitů vypadal jako sebechvála, ale položenou

otázkou mě nutíte k jejich zveřejnění, jinak by zůstaly nevysloveny:

- Fakultu jsem převzal v záporném hospodaření, za tři roky jsem ji vyvedl v hospodaření ziskové, se solidním obsahem rezervního fondu na konci funkčního období.
- Fakultu jsem obhájil na evropském fóru jako plnohodnotnou svým výukovým programem, který je srovnatelný s požadavky EU a WHO.
- Začal jsem komunikovat s lékárenskou komorou a silně se postavil proti celospolečenské tendenci významně deklasovat lékárnu na obchod a farmacii na nevědecký obor. Často jsem vystupoval v médiích, v parlamentních komisích a diskuzích na toto téma. Byl jsem častým hostem zdravotnického výboru poslanecké sněmovny a pomáhal tvořit první „Zákon o léčivech". Do vysokoškolského zákona se mi podařilo prosadit výuku farmaceutů ve fakultních lékárnách jako součást pedagogických aktivit fakultních nemocnic. Bohužel tento paragraf nebyl nikdy rozvinut v realitu.
- Byl jsem iniciátorem tvorby instituce „Farmaceutický parlament", který představoval volnou tribunu všech zainteresovaných do problémů farmacie. Jednou ročně se na něm scházeli zástupci fakult, farmaceutického odboru Ministerstva zdravotnictví, komory, Státního ústavu pro kontrolu léčiv, České farmaceutické společnosti a některých výrobců a distributorů. Tato setkání přinášela využitelné a akceptovatelné závěry. Tato společnost se bohužel přestala scházet nedlouho po mém odchodu z funkce.
- Začal jsem jednání s představiteli klinických laboratorních oborů z Fakultní nemocnice v Hradci Králové o vytvoření nového studijního programu „Zdravotnická bioanalytika" a s nimi sestavil jeho základní kurikulum. Mimochodem jeho současný výukový plán je stále jeho podstatným odrazem.
- Podařilo se mi v četných diskuzích získat podporu rektora pro výstavbu nové botanické zahrady a schválení financí pro výstavbu skleníků.
- Myslím, že fakulta se dostala do celospolečenského povědomí jako silné, nezávislé a ambiciózní vysokoškolské pracoviště, s kterým bylo dobré spolupracovat a jeho názory brát v potaz.

Bylo toho samozřejmě více, mnohé ještě v návrzích, které se v tak krátkém funkčním období nedaly realizovat.

Jaký je Váš názor na systém výuky, který počítá s rozdělením na výukové směry – technologickou, klinickou a všeobecnou farmacii?

Upřímně řečeno nevidím důvod, proč je tato tendence protlačována. Nevím, jestli byla dostatečně prozkoumána potřeba tohoto směřování v pregraduálním studiu.

Vidím toto jako náplň všech forem studia postgraduálního, do kterého by se však fakulta měla významně zapojit.

Je uplatnění dnešních absolventů farmaceutické fakulty odlišné od absolventů Vaší generace?

Není, i absolventi mé generace se uplatnili a ještě uplatňují v široké škále zdravotnických i chemických oborů. Ba dokonce, významně menší procento z nich nastupovalo do lékáren než se děje dnes. Je samozřejmé, že mnohem méně jich odcházelo do ciziny.

Jaká byla situace se zahraničními studenty v době, kdy jste byl děkanem? Probíhala spolupráce se zahraničními vysokými školami?

Začala se rozvíjet. Navštívili jsme celou řadu zahraničních univerzit a vždy docházelo k navázání spolupráce. Velmi aktivní v navazování kontaktů se zahraničím byli také studenti organizující se ve Spolku českých studentů farmacie. Zahraniční kolegové začínali jezdit k nám. K rozvinutí spolupráce se zahraničními fakultami významně přispěla oslava 25 let existence fakulty v roce 1994.

Do jaké míry ovlivňuje kreditní systém výuku na fakultě?

Z mého pohledu negativně: přeplněné první ročníky, určitá ztráta návaznosti předmětů, ztráta přímého kontaktu studenta a zkoušejícího z důvodu časté náhrady ústních zkoušek písemnými testy, odstoupení od dobré tradice českého vysokého školství apod.

Jaký máte názor na placení školného?

Již v mém funkčním děkanském období jsem několikráte odpovídal na tuto otázku různým médiím a vždy jsem říkal, že jako otec vysokoškolských studentů jsem proti, ale jako děkan bych přiměřenou platbu podpořil. Po dvaceti letech mám upravený názor a myslím si, že základní studijní doba oboru by měla být zdarma, avšak překročení těchto časových limitů by mělo být zpoplatněno víc než dnes. Jistě mohou být odůvodnitelné výjimky.

Jakým činnostem (zálibám) mimo fakultu jste se věnoval/věnujete?

V roce 1971 jako student posledního ročníku jsem vstoupil do České (Československé) farmaceutické společnosti a v ní až do současnosti aktivně pracuji: jako předseda Sekce přírodních léčiv, místopředseda hlavního výboru ČFS (1994-2002), prezident společnosti (2003-2014). Pracuji také v nadacích a nadačních fondech: v Nadaci mezilidské tolerance Thomase Grala při Lékařské fakultě UK v Hradci Králové jako člen dozorčí rady, v Nadačním fondu podpora rozvoje zahrady léčivých rostlin jako předseda správní rady (1995-2014). Působím také ve Správní radě Fakultní nemocnice v Hradci Králové. Čas věnuji i práci v redakčních radách odborných a populárně naučných časopisů.

Mnoho času jsem věnoval propagaci farmacie, fakulty a mého oboru. Psal jsem

články, přednášel přednášky, vedl diskuze, vystupoval v obrazových mediích a to vše na různých vzdělanostních úrovních. Nejvýznamnější byl osmiletý seriál 48 článků o jedovatých rostlinách a hodinový film o světově významném moravském botanikovi G. J. Kamelovi na 1. programu České televize v roce 2006. Dvacet let jsem vyučoval jako externista na zdravotnické škole v oboru Farmaceutický asistent, i zde jsem připravil výukový materiál.

K osobním zálibám patří fotografování, různé výtvarné techniky, práce se dřevem, turistika, tenis, cyklistika, řízení auta a cestování.

Prof. RNDr. Eva Kvasničková, CSc.

Mladá léta, studium

Eva Kvasničková se narodila 7. května 1934 v Pardubicích. Po gymnaziálních studiích se rozhodla pro farmacii, v roce 1957 absolvovala s vyznamenáním Farmaceutickou fakultu Masarykovy Univerzity v Brně. Hned poté nastoupila jako asistent na Farmaceutické fakultě Masarykovy Univerzity v Brně na katedře technologie, kde působila až do zrušení fakulty v roce 1960.

Pak spolu s manželem přešli do Hradce Králové a RNDr. Kvasničková zastávala funkci vedoucí v klinickobiochemické laboratoři 1. interní kliniky Fakultní nemocnice v Hradci Králové. Zde se věnovala výzkumu minerálního metabolismu v průběhu stárnutí a několika dalším specifickým klinickým problémům, které byly řešeny biochemickými metodami. Na základě této práce vzniklo 12 publikací.

V roce 1967 přešla na Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy v Hradci Králové, kde do roku 1971 působila jako odborná asistentka na Ústavu lékařské chemie a biochemie. Zde se začala zajímat o enzymy, které biotransformují látky tělu cizí – zvláště potenciální léčiva. Spolu s ostatními pracovníky byla zapojena do výzkumu v rámci projektu Z – připojila se s řešením vlivu radiace na aktivitu různých biotransformačních enzymů, zvláště

mikrosomálních monooxygenas. Z této doby publikovala Eva Kvasničková několik významných zjištění, např. že obsah cytochromu P-450 a jeho aktivita nejsou v korelaci. Dále zjištění rozdílu aktivity cytochromu P-450 vůči různým substrátům, fyziologickým i patologickým podmínkám. Tyto výsledky byly významné v době, kdy ještě nebyly objeveny isoenzymy a jejich specifičnost vůči různým substrátům. Zajímavé bylo i zjištění tzv. abskopálního efektu radiace na aktivitu některých enzymů, které biotransformují xenobiotika.

Roku 1971 opět mění působiště, stala se odbornou asistentkou na katedře biochemie Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové a pokračovala v xenobiochemickém výzkumu. Vědeckou přípravu ukončila a kandidátskou disertační práci obhájila v roce 1980.

Od 80. let začala pracovní skupina v čele s RNDr. Evou Kvasničkovou, CSc. spolupracovat s Výzkumným ústavem pro farmacii a biochemii v Praze (VÚFB) a Výzkumným ústavem organických syntéz v Rybitví (VÚOS). Spolupráce se týkala metabolických studií řady potenciálních léčiv in vitro a in vivo.

V roce 1988 se RNDr. Eva Kvasničková, CSc. úspěšně habilitovala na Farmaceutické fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě. V roce 1997 pak byla jmenována profesorkou Univerzity Karlovy v oboru biochemie.

Farmaceutická fakulta v Hradci Králové

Na nově založené Farmaceutické fakultě v Hradci Králové působila od roku 1971 jako vyučující a zkoušející Obecné biochemie a od roku 1972 Základů molekulární biologie, včetně přednášek, praktických cvičení a seminářů. Byla garantem povinně volitelného předmětu Xenobiochemie, který na fakultě zavedla. V této souvislosti vedla kolem 55 diplomových prací a 10 disertačních prací.

V letech 1997-2000 zastávala funkci děkanky Farmaceutické fakulty v Hradci Králové. Hned poté až do roku 2006 řešila závažnou problematiku vyplývající z její funkce prorektorky Univerzity Karlovy pro sociální záležitosti.

Vědecká činnost

Pod vlivem profesora Ivo Haise působila ve vědecké a publikační činnosti oboru xenobiochemie. Xenobiochemie zkoumá biotransformaci látek tělu cizích včetně léčiv a potenciálních léčiv, studium aktivity biotransformačních enzymů a jejich izoforem a možnosti jejich ovlivnění vnějšími i vnitřními faktory.

V roce 1993 získala jako navrhovatel grant Grantové agentury České republiky a grant Univerzity Karlovy, v roce 1996 grant IGA jako spolunavrhovatel.

V letech 2000–2005 uplatnila své významné postavení v českém výzkumu léčiv jako hlavní řešitelka centra zřízeného Ministerstvem mládeže, tělovýchovy a sportu s názvem Centrum pro výzkumu struktury a mechanizmu účinku potenciálních léčiv LN00B125.

Výsledky její vědecké činnosti se zrcadlí v 60 publikacích in extenso v časopisech, sbornících a monografiích, 2 patentech, 50 sdělení na mezinárodních sjezdech, 66 sdělení na domácích sjezdech a konferencích, 1 zahraniční monografii, 1 skriptech a v 60 citacích.

Ocenění a členství v organizacích

Profesorka Kvasničková byla členem několika oborových rad, vědeckých rad (FaF UK, LF UK, FaF Univerzity Komenského v Bratislavě, členem vědecké rady Univerzity Karlovy), nositelem mnoha cen a medailí českých a slovenských fakult a univerzit.

Je mimo jiné čestnou členkou Slovenské farmaceutické společnosti. V roce 2004 se profesorka Kvasničková stala nositelkou medaile Josefa Hlávky.

Ve stejném roce 2004 byla profesorce Kvasničkové udělena zlatá medaile Univerzity Karlovy za úspěšnou vědeckou a pedagogickou práci na univerzitě, rozvoj Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové a za přínos pro celý obor farmacie.

Profesorka Kvasničková byla též členkou výboru Národního komitétu pro biochemii a molekulární biologii, členem ISSX (Mezinárodní společnosti pro studium metabolismu xenobiotik, USA), členkou výboru xenobiochemické sekce České společnosti pro biochemii a molekulární biologii.

V roce 2015 byla profesorka Kvasničková na návrh vědecké rady jmenována rektorem univerzity emeritní profesorkou Univerzity Karlovy.

Rozhovor s profesorkou Kvasničkovou

Proč jste se rozhodla pro své povolání a co Vás k tomu vedlo? Proč jste se rozhodla pro konkrétní obor (specializaci) a co Vás na něm zaujalo?

Díky dobrému profesoru na gymnáziu jsem získala zájem o chemii, zvláště chemii organických sloučenin a jejich funkce v živé přírodě. Z toho ohromného počtu možností jsem si později na vysoké škole vybrala xenobiochemii, zvláště oxidační enzymy – mikrosomální monooxygenasy (cytochromy P450), které katalyzují změnu chemické struktury a připraví látku a její metabolity k vyloučení.

Za studií jsem se zajímala o analytiku těchto sloučenin a postupně jsem se posunula ke studiu metabolismu biologicky aktivních látek – zvláště sloučenin nově syntetizovaných ve Výzkumném ústavě pro farmacii a biochemii v Praze.

Můžete jmenovat osobnosti, které ovlivnily Vaše studium a profesní zaměření?

Velmi si cením spolupráce s kolektivem analytické chemie vedené prof. Vladimírem Joklem, DrSc. na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity v Brně a později na Farmaceutické fakultě, u něhož jsem pracovala během studií včetně diplomové práce. Později jako odborný asistent na hradecké Lékařské fakultě a na Farmaceutické fakultě Univerzity Karlovy byl mým uznávaným učitelem MUDr. I. M. Hais a s ním kolektiv nadaných a pilných spolupracovníků. Pracovní kolektiv nesmírně ovlivňuje naši práci a jsem všem velice vděčná, že jsem byla přátelsky přijata do jejího středu.

Jak dlouho jste na FaF UK působila před nástupem do funkce děkana? Můžete popsat Vaše začátky ve funkci děkanky? Vaše představy a hlavní cíle?

Předtím jsem pracovala 25 let většinou ve funkci odborného asistenta a docenta. Fakulta byla dobře vedena předchozími děkany a jejich spolupracovníky. Mým cílem bylo dobře pokračovat a stále zviditelňovat fakultu v kraji a v rámci Univerzity Karlovy. Získat si dobrou pověst mezi velmi zkušenými a vzdělanými děkany na UK není tak snadné. Proto bylo nezbytné stále podporovat ty spolupracovníky na fakultě, kteří aktivně a se zaujetím pracují na modernizaci pedagogické práce i na získání grantů, záměrů, na vytvoření spolupráce s obdobnými výzkumnými záměry dalších fakult a výzkumných ústavů. Velmi užitečné bylo získávání zahraničních posluchačů. Nikoliv posledním úkolem bylo udržování plodného, rozumného a stálého kontaktu se studenty, zvláště pak možnost svobodného vědeckého a pedagogického působení nás všech.

Co z nich bylo nejtěžší realizovat? Co považujete za největší úspěch ve Vaší vědecké a pedagogické činnosti? Naopak, existuje nějaký vědecký nebo pedagogický cíl, či projekt, který jste neprosadila, nestihla realizovat nebo dokončit?

Vše bylo řečeno v předchozích bodech.

Jaké kroky svého předchůdce jste změnila nebo naopak ponechala a rozvíjela?

Moje zaujetí pro zviditelnění fakulty prezentací vědeckých výsledků fakulty na všech úrovních činnosti bylo pravděpodobně příliš výrazné, zvláště pak ve spojení s finančním hodnocením. Bylo by pravděpodobně rozumnější postupovat pomaleji, více vysvětlovat takovou změnu a více komunikovat.

Co považujete za svůj největší úspěch v pozici děkanky?

Pokus o zvýšení vědecké významnosti fakulty, snaha o vyšší finanční hodnocení pedagogické a vědecké práce na fakultě.

Jaký je Váš názor na systém výuky, který počítá s rozdělením na výukové směry – technologickou, klinickou a všeobecnou farmacii? Je uplatnění dnešních absolventů farmaceutické fakulty odlišné od absolventů Vaší generace?

Tímto problémem jsem se tolik nezabývala, předala jsem rozpracování kolegům s větším rozhledem v oblasti praktického uplatnění absolventů. K tomuto bodu mohu poznamenat, že naši absolventi, se kterými jsme se také setkávala a kteří pracovali ve zdravotnických zařízeních i mimo zdravotnickou službu (školství, výzkumné ústavy, fakulty, analytická oddělení), měli velice výtečná hodnocení práce.

Jaká byla situace se zahraničními studenty v době, kdy jste byla děkankou? Probíhala spolupráce se zahraničními vysokými školami?

Zahraniční studenti byli přínosem i v tom, že se řada naši pracovníků a studentů výrazně zlepšila v angličtině, v odborné komunikaci. Měli jsme snahu je připravit co nejlépe a zlepšit podmínky jejich života u nás. Pokud jsem řešila jejich problémy, tak byly studijního rázu, dané u některých studentů nedostatečnými vědomostmi ze střední školy. Snažili jsme je řešit mimořádnými konsultacemi, ale ne vždy úspěšně. Všichni čeští kolegové byli velice ochotni k domluvě s nimi i v řešení problémů. Stejný přístup vykazovala další oddělení děkanátu i kolejí.

Do jaké míry ovlivňuje kreditní systém výuku na fakultě?

Kreditní systém jsem zažila pouze v začátcích a nemám hlubší zkušenosti.

Jaký máte názor na placení školného?

Na to je odpověď složitá.

Jakým činnostem (zálibám) mimo fakultu jste se věnovala/věnujete?

Moje činnosti jsou rozmanité, v současné době se soustřeďuji na souborné referáty v oboru xenobiochemie a na udržení své kondice profesní i fyzické.

Doc. RNDr. Jaroslav Dušek, CSc.

Mladá léta, studium

Jaroslav Dušek se narodil 20. března 1946 v Hradci Králové. Po základní škole studoval na Střední průmyslové škole chemické v Pardubicích (1961-1964). Na Farmaceutickou fakultu Univerzity Komenského v Bratislavě byl přijat v roce 1964 a studium ukončil v roce 1969. Tentýž rok, v rámci rigorózního řízení, získal titul RNDr.

Po absolvování fakulty pracoval cca jeden rok jako asistent na katedře farmakognozie Farmaceutické fakulty Univerzity Komenského Bratislava.

Základní vojenskou službu absolvoval na katedře farmacie na Vojenském lékařském výzkumném a doškolovacím ústavu J. E. Purkyně v Hradci Králové.

V roce 1971 byl přijat na funkci asistenta na katedře farmakognozie na nově vzniklé Farmaceutické fakultě UK v Hradci Králové. V roce 1987 získal hodnost kandidáta věd. V roce 1989 habilitoval na Univerzitě Komenského v Bratislavě. V období 1987-2011 byl vedoucím katedry farmakognozie. V letech 1997 až 2000 zastával funkci proděkana pro studium a statutárního zástupce děkana ve funkčním období prof. Kvasničkové.

Od roku 2000 byl dvě funkční období děkanem a od roku 2005 opět po dvě funkční období proděkanem pro rozvoj fakulty a statutárním zástupcem děkana prof. Hrabálka.

Na fakultě zastával a doposud zastává funkci předsedy komise pro státní závěrečné zkoušky.

Doc. Dušek je zakladatelem třísemestrálního Mimořádného studia léčivých rostlin, které na fakultě probíhá nepřetržitě od roku 1993.

Dlouhodobě přednášel v kurzech pro pracovníky farmaceutického průmyslu na Institutu pro další vzdělávání lékařů a farmaceutů Praha. Na tomto institutu byl členem komise pro získání povolení k výkonu povolání zahraničních žadatelů – obor farmacie. Od založení oboru lékárenský laborant na Střední zdravotnické škole v Hradci Králové byl externím učitelem farmakognozie.

Vědecká činnost

Vědeckou práci zahájil na katedře farmakognozie bratislavské farmaceutické fakulty (vedoucí prof. Homola). Spolupracoval především s profesorem Suchým. Na Farmaceutické fakultě UK v Hradci Králové zavedl výzkum na rostlinných kulturách in vitro. Na této problematice byla realizována řada diplomových prací, dizertačních prací a tato problematika byla základem i pro některé habilitační práce. Tato metodika byla využita pro řešení společného výzkumného úkolu s univerzitou v Heidelbergu. Od roku 2005 byl doc. Dušek zapojen se svým pracovním kolektivem do řešení sedmiletého výzkumného záměru, jehož zodpovědným řešitelem byl prof. Karlíček.

Podílel se jako hlavní řešitel nebo spoluřešitel na řadě vědeckých i pedagogických grantů a je autorem nebo spoluautorem asi 60 publikací a učebních textů.

Absolvoval zahraniční stáže na univerzitách ve Würzburgu, Tubingenu a Heidelbergu.

Mimofakultní funkce

- Předseda dozorčí rady Fakultní nemocnice Hradec Králové.
- Člen předsednictva vědecké rady Ministerstva zdravotnictví ČR.
- Předseda Spolku pro vybudování Českého farmaceutického muzea. Po skončení funkčního období mu bylo uděleno čestné členství.
- Místopředseda Ústředního poradního sboru pro léčivé rostliny Ministerstva zdravotnictví ČR.
- Členství: Světová farmaceutická federace (FIP), Česká farmaceutická společnost, Biotechnologická společnost, Lékopisná komise MZ ČR.

Vědecká rada Farmaceutické fakulty UK

Po dvě funkční období byl předsedou vědecké rady a další léta jejím členem.

Členství ve vědeckých radách na jiných fakultách a univerzitách

- Lékařská fakulta UK Hradec Králové,
- Veterinární a farmaceutická univerzita Brno,
- Univerzita Pardubice, Fakulta chemickotechnologická,
- Farmaceutická fakulta Univerzity Komenského Bratislava,
- Farmaceutická fakulta VFU Brno,
- Přírodovědecká fakulta Univerzity Hradec Králové.

Členství v oborových radách

Předseda – oborová rada farmakognozie na Farmaceutické fakultě UK v Hradci Králové, člen – oborová rada farmakognozie na farmaceutické fakultě v Brně, oborová rada farmakognozie na farmaceutické fakultě v Bratislavě, oborová rada stomatologie na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové.

Ocenění

- Zlatá medaile Univerzity Karlovy Praha
- Medaile Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové
- Medaile Veterinární a farmaceutické Univerzity Brno
- Medaile Univerzity Pardubice
- Medaile Farmaceutické fakulty Univerzity Komenského Bratislava
- Medaile Lékařské fakulty UK v Hradci Králové
- Medaile Vojenské lékařské akademie Jana Evangelisty Purkyně v Hradci Králové
- Medaile V. J. Žuffu Slovenské farmaceutické společnosti
- Medaile města Hradce Králové

Rozhovor s docentem Duškem

Proč jste se rozhodl pro své povolání a co Vás k tomu vedlo?

Vždy jsem se zajímal o chemii, a proto jsem si jako středoškolské vzdělání zvolil studium na Průmyslové škole chemické v Pardubicích. Původně jsem se zajímal o analytickou chemii a práci ve farmaceutickém průmyslu. K farmakognozii jsem se dostal jako studentská vědecká pomocná síla na katedře farmakognozie při studiu na Farmaceutické fakultě Komenského univerzity v Bratislavě. Zde jsem pracoval pod vedením tehdy doktora Suchého, který se stal později rektorem Veterinární a farmaceutické univerzity v Brně. Tam jsem se seznámil s tématikou přírodních léčiv, která mě zaujala na celý můj profesionální život.

Můžete jmenovat osobnosti, které ovlivnily Vaše studium a profesní zaměření?

Ve svém soukromém i profesním životě jsem se setkal, tak jako každý, s lidmi, kteří mě nějakým způsobem formovali. Rád vzpomínám na bratislavského vedoucího katedry farmakognozie profesora Homolu, profesora Suchého a profesora Tomka. Zcela určitě mě ovlivnily i osobnosti hradecké farmaceutické fakulty. I jim za mnohé vděčím.

Jak dlouho jste na FAF UK působil před nástupem do funkce děkana? Můžete popsat Vaše začátky ve funkci děkana, Vaše představy a hlavní cíle?

Na hradeckou farmaceutickou fakultu jsem nastoupil v roce 1971 a děkanem jsem se stal v roce 2000. Před výkonem funkce děkana jsem zastával funkci vedoucího katedry farmakognozie a později i funkci studijního proděkana za děkanování mojí předchůdkyně prof. E. Kvasničkové. Jako její statutární zástupce jsem se mohl vyjadřovat k jejím rozhodnutím a tímto způsobem se podílet na vedení fakulty. Na toto období rád vzpomínám a prof. Kvasničkové si velmi vážím. Přechod z funkce proděkana na funkci děkana byl proto hladký.

Co z nich bylo nejtěžší realizovat?

Hlavním cílem mého kolegia byla ekonomická stabilizace fakulty a s tím související dosažení vyrovnaného rozpočtu fakulty. Po prof. Kvasničkové jsem převzal rozestavěnou botanickou zahradu a rekonstrukci tenisových kurtů. Cílem bylo rovněž vybavit pracoviště fakulty nejmodernější přístrojovou technikou. Za mého působení byla botanická zahrada kompletně dostavěna. Snažili jsme se rovněž realizovat i určité změny ve struktuře studia.

Jaké kroky svého předchůdce jste změnil nebo naopak ponechal a rozvíjel?

Jako proděkan předcházejícího kolegia děkana jsem měl možnost, jak jsem již uvedl, ovlivňovat tehdy přijatá rozhodnutí. Proto jsem při své činnosti ve funkci děkana mohl na tato rozhodnutí navázat s cílem dalšího zvyšování kapacity a úrovně vědecké práce. V oblasti pedagogiky jsme se snažili reagovat na požadavky praxe.

Co považujete za svůj největší úspěch v pozici děkana?

Úspěchy děkana jsou dílem nejen jeho a kolegia děkana, ale jsou výsledkem práce všech zaměstnanců fakulty. Bez nich nelze žádného úspěchu dosáhnout. Přisuzovat úspěchy pouze děkanovi považuji za nesprávné. Za neúspěchy ve větší míře zodpovídá děkan, protože on má konečné slovo při rozhodování a musí tedy nést

i odpovědnost. Hodnocení práce vedení fakulty spadá do kompetence např. akademického senátu či orgánů univerzity.

Jaký je Váš názor na systém výuky, který počítá s rozdělením na výukové směry – technologickou, klinickou a všeobecnou farmacii?

Dle mého názoru je ekonomičtější specializace až v postgraduálním studiu. Odpadají potom případné rekvalifikace, jak jsme toho byli v minulosti svědky.

Je uplatnění dnešních absolventů farmaceutické fakulty odlišné od absolventů Vaší generace?

Domnívám se, že k zásadním rozdílům nedošlo. Dnešní absolventi mají ovšem možnost pracovat v zahraničí.

Jaká byla situace se zahraničními studenty v době, kdy jste byl děkanem? Probíhala spolupráce se zahraničními vysokými školami?

Za mého kolegia byla vždy snaha získávat zahraniční studenty. Jejich úroveň byla ovšem různorodá a byla dána především kvalitou jejich středoškolského vzdělání. Tak je tomu i nyní. Spolupráce se zahraničními pracovišti byla vždy podporována jak na úrovni fakulty, tak i na úrovni univerzity.

Do jaké míry ovlivňuje kreditní systém výuku na fakultě?

Kreditní systém klade velký důraz na studijní odpovědnost posluchačů. Ne každý student je schopen se s touto odpovědností vyrovnat.

Jaký máte názor na placení školného?

Domnívám se, že základní studium se řádnými termíny by mělo být zdarma. V opačném případě by stát měl zabezpečit to, aby i kvalitní studenti ze sociálně slabšího prostředí mohli studovat.

Jakým činnostem (zálibám) mimo fakultu jste se věnoval/věnujete?

Vždy jsem rád pracoval na zahradě a prováděl údržbu rodinného domu. Nyní svoji pozornost věnuji i rozvoji bydliště. Pracuji jako zastupitel a člen rady Obecního úřadu v Předměřicích nad Labem.

Prof. PharmDr. Alexandr Hrabálek, CSc.

Dětství a mladá léta

Alexandr Hrabálek se narodil 2. června 1956 v Uherském Hradišti. V dětství vyrůstal a základní školu však absolvoval ve Velkých Karlovicích (okres Vsetín). Zde se také zrodil, díky vynikajícímu učitelskému příkladu, jeho trvalý vztah k chemii. Ten posílila i středoškolská studia na gymnáziu ve Vsetíně a student Alexandr Hrabálek se rozhodl pro své budoucí zaměření – studium farmacie, kde se chemii chtěl dále věnovat.

Studium a profesní růst

V letech 1975-1980 úspěšně absolvoval studia na hradecké farmaceutické fakultě, obor klinická farmacie a zpečetil tak budoucí trvalé profesní sepětí s naší školou. Již v roce 1982 získal v rigorózním řízení titul PharmDr. Poté plnil podmínky a úkoly studia vědecké přípravy (jak se tato forma studia tehdy nazývala) a v roce 1992 mu byl udělen titul CSc. v oboru Farmaceutická chemie. V roce 2000 se habilitoval a 18. 9. 2009 mu tehdejší prezident republiky Václav Klaus předal příslušný dekret profesora oboru Farmaceutická chemie, jehož udělení mu navrhla Vědecké rada Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové.

Činnost na fakultě

Od roku 2002 působil jako vedoucí katedry anorganické a organické chemie. V roce 2003 se stal proděkanem fakulty pro vědeckou činnost. V roce 2006 proběhl konkurz na pozici děkana Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy. Profesora Hrabálka oslovili s nápadem na jeho účast sami studenti fakulty. Posléze ho akademický senát zvolil do této funkce.

Ve funkci děkana působil v letech 2006-2014. Byl prvním voleným děkanem, který ve funkci setrval dvě čtyřletá funkční období po sobě a prvním děkanem z řad absolventů této fakulty.

Poté až do roku 2018 plnil funkci proděkana pro vnější vztahy a transfer technologií a v tomtéž roce se současně vrátil do čela Katedry anorganické a organické chemie.

Rok 2018 byl v jeho profesním i osobním životě naprosto zlomový. Na sklonku tohoto roku, na základě výsledků komunálních voleb a v intencích vytváření povolební koalice politických sil se prof. PharmDr. Alexandr Hrabálek, CSc. stal v pořadí 7. primátorem statutárního města Hradec Králové po revoluci 1989.

Výzkum

Od roku 1980 působí na hradecké fakultě a oborem, kterému se věnuje od počátku, je farmaceutická chemie. Stal se zakládajícím členem vědecko-výrobního sdružení HISTOLAB (1985-1990), kde se podílel na vývoji a výrobě substrátů pro histochemii, konkrétně sloučenin využívaných pro včasnou diagnostiku dětských leukémií.

Od roku 1982 probíhal výzkum chemie tetrazolů jako strukturální základ pro výzkum antituberkulotika. V roce 1989 pak přišla myšlenka akcelerantů transdermální permeace. Akceleranty transdermální permeace jsou farmaceutické pomocné látky-urychlovače průniku látek, např. léčiv přes nepoškozenou kůži do přilehlých tkání, nebo k systémovému podání léčiv po jejich přechodu přes kůži či do lymfatického systému. Jedná se o komplexní studium látek, ovlivňujících bariérové vlastnosti kůže.

Sloučenina s největším významem, později nazvaná Transkarbam 12, byla připravená na začátku 90. let. Transkarbam 12 dokáže urychlit průnik léčiv přes kůži až 40krát a je výrazně účinnější než většina urychlovačů. Bohužel, výrobu přípravku se nepodařilo dovézt do konečné fáze realizace.

Principem účinku těchto sloučenin je interakce s komplexem lipidů v mezibuněčných prostorech rohové vrstvy, která přestavuje hlavní kožní bariéru. Tyto lipidy, tvořící v této části kůže velmi dobře a pevně organizované lamely, představují směs mastných kyselin, cholesterolu a jeho esterů a dalších složených lipidů. Mezi nimi mají největší zastoupení ceramidy – sloučeniny sfingosinu nebo jeho strukturních obměn s mastnými kyselinami s počtem uhlíků asi 22–34. A právě Transkarbamu 12, díky jeho podobným vlastnostem s ceramidy, se podařilo specificky zasáhnout tyto struktury. Jeho působením jsou lamely reversibilně rozvolněny a vzniklé nepravidelnosti pak představují cestu, kterou může léčivo proniknout do kůže.

Samostatnou kapitolu ve výzkumu, který započal v roce 1998, pak představují tzv. pseudoceramidy – jednoduché (jak strukturně, tak synteticky) analogy přirozených ceramidů. Tyto látky by mohly nalézt uplatnění při léčbě či mírnění příznaků různých kožních chorob spojených s nedostatkem fyziologických ceramidů, neboť, jak bylo experimentálně prokázáno, jsou schopny chybějící ceramidy v kůži doplnit a regenerovat její bariérovou funkci. Tento výzkum však provádějí již jeho žáci, které během svého působení na fakultě vychoval.

Je nezbytné uvést, že prof. PharmDr. Alexandr Hrabálek, CSc. je autorem či spoluautorem 24 patentů a vice než 80 publikací v renomovaných vědeckých časopisech.

Ocenění

V roce 2016 profesor Hrabálek obdržel od rektora Univerzity Karlovy prof. MUDr. Tomáše Zimy, DrSc. Stříbrnou medaili Univerzity Karlovy. Ocenění bylo uděleno za osmiletou činnost ve vedení Farmaceutické fakulty a její rozvoj.

Působení Alexandra Hrabálka na poli farmacie a organické chemie bylo dále oceněno medailí Farmaceutické fakulty UK, Pamětní medailí Veterinární a farmaceutické univerzity Brno, Pamětní medailí Univerzity Pardubice, medailí Vladimíra J. Žuffy a Weberovou cenou. Obě byly uděleny Slovenskou farmaceutickou společností. Dále obdržel pamětní medaili Farmaceutické fakulty Univerzity Komenského Bratislava a Galenovu medaili, udělenou rovněž Farmaceutickou fakultou Univerzity Komenského Bratislava, Zlatou Camelovou medailí Farmaceutické fakulty VFU v Brně a medailí D. I. Mendělejeva, udělenou Sankt-Petěrburským technologickým institutem za spolupráci na poli chemie tetrazolů.

Obzvláště významným oceněním je zisk Zlaté medaile z přehlídky patentů a vynálezů Brussel´s Eureka 1997, kterou prof. Hrabálek získal společně s kolektivem pracovníků fakulty za exponát „Akcelerant transdermální penetrace“.

V roce 2014 mu bylo uděleno Čestné členství ve Slovenské farmaceutické společnosti.

28. října 2016, při příležitosti oslav státního svátku, byl prof. Hrabálek společně s dalšími dvěma děkany Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové, doc. Duškem a doc. Šimůnkem, oceněn Medailí města Hradec Králové za významný přínos vysokému školství v Hradci Králové a prosazení myšlenky vytvoření společného sídla fakult Univerzity Karlovy v Hradci Králové.

Ocenění prof. Hrabálkovi předává primátor MUDr. Fink

Členství v odborných organizacích

- Česká farmaceutická společnost
- Česká společnost chemická

Rozhovor s profesorem Hrabálkem

Proč jste se rozhodl pro své povolání a co Vás k tomu vedlo?

Na základní škole jsem si díky učiteli Jaroslavovi Jurčákovi (byl absolventem PřF Univerzity Palackého a měl neuvěřitelný pedagogický talent) zamiloval chemii. Láska k ní přetrvala i přes středoškolská studia, a proto jsem si zvolil farmacii, protože jsem se domníval, že se tady budu moci chemii věnovat. Na fakultě jsem samozřejmě přičichl i k jiným disciplínám a díky tomu jsem pochopil, že farmacie je nádherný obor, ve kterém je možné uplatnit široký přehled (ovšem má-li ho člověk) znalostí z disciplín, které jsou na fakultě vyučovány. Vše by mělo vést k aplikaci na klinickou farmacii, kterou jsem si v té době (v době studia a brzo po něm) velmi oblíbil a viděl jsem její neuvěřitelné možnosti. Situace ve společnosti byla ovšem taková, že o odborníky v oblasti klinické farmacie nebyl v té době zájem. Jedním z důvodů byla zcela jistě i žárlivost lékařů na farmaceuty, kteří byli v oblasti léků vzděláváni daleko lépe než oni.

Proč jste se rozhodl pro konkrétní obor (specializaci) a co Vás na něm zaujalo?

Jak jsem již řekl – měl jsem rád chemii. Ona má totiž ke klinické farmacii velmi blízko. Z jejích zákonitostí je možné a nutné v klinicko-farmaceutickém uvažování vycházet. Ovšem klinické farmacii u nás „pšenka nekvetla“, proto jsem zůstal na katedře anorganické a organické chemie, kde jsem vypracoval diplomovou práci. Nejprve na studijním pobytu, pak jako asistent, a další cestu znají všichni, kteří na fakultě zůstali.

Na chemii vidím krásným to, že můžeme realizovat svoje nápady. Je krásné, když zjistíte, že to, co vás napadlo, funguje. Jako příklad mohu uvést naše akceleranty transdermální permeace. S doc. Pavlem Doležalem jsme se v roce 1989 rozhodli, že se pokusíme získat náš původní (fakultní, český) akcelerant. Na základě studia jsme vytipovali určité struktury, připravili je, otestovali a zjistili jsme, že již první sloučenina, kterou jsme takto připravili, svou aktivitou přesáhla látky do té doby publikované. Tak vznikla problematika akcelerantů a látek ovlivňující vlastnosti kůže, která je na fakultě řešena doposud, a to s vynikajícími výsledky, které dělají fakultě vskutku čest.

Můžete jmenovat osobnosti, které ovlivnily Vaše studium a profesní zaměření?

Samozřejmě, že jsem byl ovlivňován. Začnu-li svými dětskými vzory, tak ten první byl ryze imaginární. Možná se to bude zdát směšné, ale můj vůbec první obrovský vzor, člověk, který znal přírodní vědy, dokázal se v nich orientovat, a hlavně, dokázal své znalosti aplikovat na běžný život, byla literární postava stvořená Julesem Vernem – Cyrus Smith z knihy Tajuplný ostrov. Byl to člověk, který díky své inteligenci a díky svému vzdělání dokázal spolu s dalšími „soudruhy“ (Verneův výraz!) přežít na pustém ostrově a dokonce zde připravit nitroglycerin. No, není to vynikající vzor?

Druhým vzorem byl Louis Pasteur. Ve své době byl považován za chemika

a vzhledem k tomu, že jsem si dílo Přemožitel neviditelných dravců od Františka Gela přečetl v době, kdy mně bylo asi 14 let, zahořel jsem touhou být taky chemikem. Romantická touha vymýšlet nové léky se vystupňovala v době, kdy vážně onemocněla moje maminka. No, a pak přišla fakulta.

Zde jsem měl vzorů hodně, ale jeden byl skutečně největší. Byl to kamarád Jirka Vanžura, nejprve odborný asistent (tedy, řečeno současným slovníkem – lidský zdroj ze skupiny AP I), nicméně, byl pro mne skutečným „zdrojem" a představitelem člověka oplývajícího entuziasmem a obrovskou pílí. Bohužel tento kamarád zemřel v roce 1988 a já, jako kluk z Beskyd, jsem zůstal v Hradci sám. A mohu říci, že prostředí nebylo zrovna přátelské.

Jak dlouho jste na FaF UK působil před nástupem do funkce děkana? Můžete popsat Vaše začátky ve funkci děkana? Vaše představy a hlavní cíle?

Na fakultě jsem zaměstnán od roku 1980 a děkanem jsem se stal v roce 2006. Takže relativně dlouhá doba, abych ji mohl poznat.

Fakultu jsem přebíral v únoru 2006, tedy v době, kdy vrcholila ekonomická konjunktura. Fakulta fungovala dobře, ale bylo třeba myslet na zadní kolečka, neboť bylo zřejmé, že doba hojnosti nebude trvalá. Na fakultě v té době panovalo dost velké rovnostářství a bylo jasné, že má-li jít vývoj kupředu, je nutné začít činit přípravy ke změnám v této oblasti.

Fakulta byla rozdělena. Přetrvávala pachuť z toho, že v určitých velkých projektech nebyla vždy zapojena všechna pracoviště. Ať už to byl velký projekt s firmou Léčiva či později jediný Výzkumný záměr fakulty, na kterém participovalo pouze 5 pracovišť. Je pravda, že ne všechna pracoviště dokázala výhody těchto velkých projektů přetavit ve vynikající výsledky.

Je s podivem, že ačkoliv jsem fakultu přebíral v době konjunktury, nesla s sebou dluh ve výši cca 3,5 milionu Kč, který vznikl relativně dlouho před tím, než jsem se stal děkanem.

No, a možná si kolegové vzpomenou, děkanem jsem byl zvolen na podzim roku 2005, tedy v době, kdy jako ministr zdravotnictví působil D. Rath, člověk, který naší profesi a našemu oboru neuvěřitelně uškodil. Jeho vystupování mne nakonec donutilo napsat dopis premiérovi Paroubkovi s tím, aby svého ministra patřičně umravnil.

Situace ve společnosti, která byla díky Rathovi polarizována proti lékárníkům, se nakonec vyhrotila ve veřejná vystoupení lékárníků i našich studentů. Považuji za významné, že vedení fakulty tehdy naše studenty zásadním způsobem podpořilo a bylo připraveno se za ně důrazně postavit. Oba vůdci studentů byli při oslavách 40. výročí fakulty veřejně odměněni Medailí Farmaceutické fakulty UK. Byli to první studenti, kterým bylo toto ocenění uděleno.

Samozřejmě, že já jako děkan fakulty jsem se také na obranu oboru lékárníků formou veřejných vystoupení i novinových článků.

Po těchto událostech se jedním z hlavních cílů mého snažení jako děkana fakulty stala obrana lékárnického stavu a farmaceutů obecně, neboť jsem přesvědčen, že právě akademická instituce musí v takových případech velmi rázně a rozhodně zasáhnout.

Mám-li shrnout hlavní cíle mého snažení, tak to byly bezesporu tyto:

- Zbavit fakultu dluhu
- Zavést spravedlivé a zásluhové odměňování pracovníků
- Pokračovat ve snahách vybudovat z fakulty prestižní školu a instituci vědecky výkonnou a uznávanou
- Vrátit oboru farmacie ztracenou prestiž

Co z nich bylo nejtěžší realizovat?

Přirozeně vrátit farmacii ztracenou prestiž, protože se ukázalo, že to byl jeden z mých romantických cílů. Ukázalo se, že o tuto „službu" nakonec nestojí ani řada samotných lékárníků a zdá se, že tento vpravdě donquijotský cíl zůstane nesplněn. Ve farmacii se ale mezitím odehrálo tolik ireverzibilních změn, že to už snad ani není možné.

Ostatní cíle se postupně dařilo naplňovat, ale to je samozřejmě také zásluha mých spolupracovníků. Odměny za vědeckou aktivitu jsme začali zavádět společně s prof. Pourem, dotáhnout se je poté podařilo společně s doc. Šimůnkem, který ve funkci proděkana pro vědeckou činnost vystřídal právě prof. Poura.

V hospodaření jsem se mohl vždy spolehnout na tajemnici Ing. Vlčkovou (ještě předtím na Ing. Šlamborovou) a samozřejmě i ostatní proděkani - prof. Dršata, prof. Lázníček, doc. Polášek, doc. Dušek a PharmDr. Jílek – byli lidmi, kteří byli jednak dobrými kamarády a zároveň také kolegy, na které se člověk mohl spolehnout. Bez jejich spolupráce bych byl nikým a ničím.

Co považujete za největší úspěch ve Vaší vědecké a pedagogické činnosti? Existuje naopak nějaký vědecký nebo pedagogický cíl, či projekt, který jste neprosadil, nestihl realizovat nebo dokončit?

Tak jednoznačně – společně s doc. Pavlem Doležalem jsme založili českou školu akcelerantů transdermální permeace. Tuto problematiku jsme v roce 1989 zavedli, rozpracovali, získali jsme relativně dost grantů, abychom vybavili pracoviště a mohli je předat nástupcům – konkrétně prof. Vávrové. Máme obrovskou radost, že se tomuto pracovišti daří a získává nejen prostředky, ale též mezinárodní kontakty. To je, myslím, věc, kterou se můžeme chlubit a ze které nyní fakulta skutečně čerpá, protože toto pracoviště již získalo skutečný věhlas. V roce 1998 jsem přišel s myšlenkou syntetických analogů aramidů a ukázalo se, že to byl nápad, na kterém bylo možné stavět další rozvoj vědy v této oblasti. V současnosti je již, samozřejmě, mnohem dále.

Jedním z plodů naší práce byl konkrétní akcelerant, Transkarbam 12, který byl dokonce oceněn Zlatou medailí na mezinárodním veletrhu patentů a vynálezů Brussel´s Eureka 1997. Další výzkum této látky a jejích strukturálních obměn pak vedl nejen k desítkám publikací v prestižních časopisech, ale dostali jsme se téměř k absolutní finalizaci snažení farmaceutického výzkumu – k přípravku. Byla vyřešena výroba Transkarbamu 12, byly vytvořeny lékové formy s různými léčivy a vznikla dokonce pilotní šarže přípravku s tímto akcelerantem. Bohužel, skutečně v poslední chvíli, byla firma Herbacos, se kterou jsme na vývoji přípravku spolupracovali, prodána italské firmě Recordati, která veškerý výzkum zastavila. Toto je tedy ten neúspěch – nedokončená realizace.

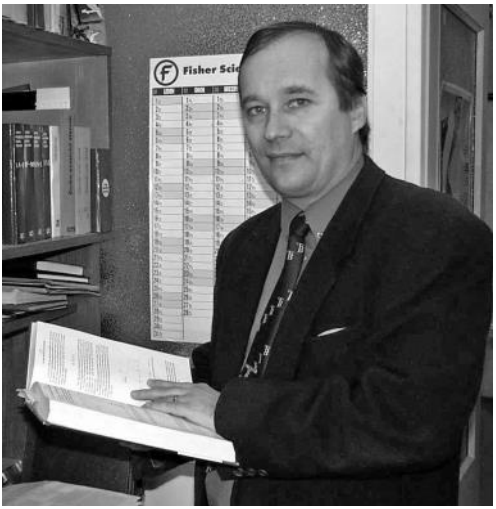

Prof. Hrabálek v roce 1999

Druhým úspěchem byl rozvoj chemie tetrazolů, se kterou jsem započal na naší fakultě v roce 1982. Byli jsme tehdy jediným pracovištěm v republice, které se tímto výzkumem zabývalo.

Ukázalo se, že by bylo možné tetrazoly využít jako strukturální základ potenciálních antituberkulotik, což se potvrdilo. Vytvořili jsme ve spolupráci s prof. Waisserem a prof. Koldobským z Petrohradu tým, který se této problematice věnoval. Později se připojila doc. Klimešová a vznikla jednoznačná potřeba získat přístup k testování antituberkulotik in vivo. To se nakonec po mnoha intervencích a lobování mezi poslanci Parlamentu ČR a také u ministrů obrany a zdravotnictví povedlo, takže jsme získali cenného spolupracovníka v Odboru biologické ochrany Těchonín, kde nám naše látky testují na živých zvířatech.

V této souvislosti musím zmínit další úspěch, a to, že se mně podařilo pro tuto problematiku získat kolegu, dr. Jaroslava Roha, který mne zastoupil v době, kdy jsem vykonával děkanskou funkci jak v organizační, tak také v syntetické části našeho týmu, dokázal sladit pedagogické povinnosti s povinnostmi vědce a v současné době se dá říci, že tempo a myšlenky této skupině již dodává on sám.

Úspěch vědce by neměl být měřen pouze tím, co on sám „přivede na svět“, velikostí jeho souhrnného IF faktoru či počtem RIV bodů, ale především tím, zda dokáže pro svou problematiku (je-li úspěšná, přirozeně) nadchnout další lidi a dokáže si vychovat zástupce. V tomto ohledu se skutečně považuji za úspěšného,

neboť jsem vytvořil dva týmy, které jsou v současné době značně autonomní a jejichž výsledky se fakulta chlubí.

Jaké kroky svého předchůdce jste změnil nebo naopak ponechal a rozvíjel?

Změnil jsem přístup k odměňování lidí na fakultě – velmi jsem posílil zásluhovost. Přímá finanční motivace vědců na jejich výsledcích znamenala raketový vzestup publikační aktivity – se vším, co s tím souvisí.

Změnil jsem způsob prezentace fakulty navenek. Podařilo se mi udělat z fakulty nejen vědecky, ale i společensky uznávanou instituci. Tomu do té doby nebyla přikládána příliš velká pozornost, což byla chyba. Myslím, že za těch 8 let, co jsem byl děkanem, došlo v této oblasti k radikální změně.

Ponechal jsem strukturu výukových programů, i když ke konci mého funkčního období začalo být zřejmé, že i v této oblasti bude muset dojít ke změnám, neboť farmacie a její potřeby se skutečně zásadně změnily.

Co považujete za svůj největší úspěch v pozici děkana?

Ve funkci děkana jsem byl 8 let (byl jsem prvním děkanem, který ve své funkci setrval dvě čtyřletá funkční období), takže by bylo smutné, kdyby se nějaký ten úspěch nedostavil. Jsem rád, že jich můžu vyjmenovat relativně dost. Nebudou ale asi řazeny chronologicky tak, jak se je podařilo realizovat.

- *Podpora studentů při společenských protestech.* Studenti se v protestech výrazně postavili proti osobě tehdejšího ministra zdravotnictví. Zcela jistě byla jedním z faktorů, které k tomu studenty přivedly skutečnost, že znali jednoznačně postoj vedení fakulty k této věci. Velmi významně jsme se v této době svými postoji lišili od postojů brněnské fakulty, kde vedení studentům naopak zakázalo jakékoliv veřejné vystupování v této věci. Považoval jsem za zcela samozřejmé vyjádřit svůj profesní postoj a dá se říci, že studenti ty své koordinovali s postoji vedení fakulty. Tím jsme se v tomto období jednoznačně postavili za lékárníky, stoupla i prestiž fakulty ve farmaceutické veřejnosti.

- *Výrazné posílení pozice fakulty jako významné instituce.* Již bylo zmíněno. K této skutečnosti jednoznačně vedla zainteresovanost zaměstnanců na vlastních výsledcích. Odměny byly udělovány bez ohledu na ostatní příjmy. Cílem vedení nebyla jakákoliv mzdová restrikce na základě principu – „nedostane, již má dost“. To se ukázalo jako zásadní.

- *Vyvolání společného jednání dvou prezidentů – prezidenta České lékárnické komory dr. Chudoby a prezidenta Svazu pacientů Luboše Olejára.* Luboš Olejár zcela nevybíravě napadl lékárníky na setkání při příležitosti 10. výročí existence vzdělávacího programu firmy APO. Odehrálo se to přímo na velvyslanectví Kanady v Praze, kam byl rovněž pozván. Z jeho vystoupení čišela neinformovanost, proto jsem ho odzbrojil pozváním na naši fakultu. L. Olejár pozvání ochotně přijal a při jeho návštěvě u nás mu byla představena fakulta a materie, která se zde vyučuje, a bylo mu vysvětleno, čím může být lékárník pacientovi prospěšný. Poté byla vyvolána jeho schůzka s prezidentem České

lékárnické komory. V mé pracovně si podali ruce a dohodli se na neútočení. Pravdou je, že od té doby L. Olejár lékárníky, alespoň veřejně, nikdy nenapadl. Vzhledem k tomu, že jeho útoky byly vždy populistické a značně nevybíravé, považuji toto za jeden ze svých významných úspěchů.

- *Vyjednání kvalitní pozice nemocničních lékárníků a vytvoření názvu Univerzitní lékárna a Přednosta univerzitní lékárny v připravovaném zákonu o univerzitních nemocnicích.* Tento termín jsem poprvé použil při vyjednávání s rektorem UK, na kterém jsme se dohadovali, zda vůbec mohu být přítomen jednání o univerzitních nemocnicích. Naštěstí jsem ho přesvědčil. Tento zákon nakonec nebyl přijat, ale termín „Univerzitní lékárna" a „Přednosta univerzitní lékárny" přešly do dalších legislativních předpisů. Univerzitní lékárna je tak postavena na úroveň nemocniční (univerzitní) kliniky.

- *Společné jednání dvou rozhodujících farmaceutických podniků působících v České republice – ZENTIVY a TEVY*, do té doby zásadních rivalů, a dojednání jejich kooperace při výchově farmaceutů. Během těchto jednání byla vytvořena koncepce výuky předmětů v oblasti průmyslové farmacie, na kterých participovali oba konkurenti – nyní partneři. Po zhruba dvouletém úsilí se podařilo dostat představitele obou podniků ke společnému jednacímu stolu.

- *Zapojení firmy ZENTIVA do výuky a především do vědy na fakultě.* Na katedře Farmaceutické technologie vznikl částečný úvazek pro pracovníka zmíněné firmy, který působil jako koordinátor výuky, organizoval přednášky předních odborníků firmy na fakultě. Je přímým důsledkem této aktivity, že výuka katedry se stala pro studenty neobyčejně zajímavá a atraktivní a i díky tomuto v podstatě násilnému aktu – dosazení zmíněného pracovníka – je nyní výuka katedry hodnocena velmi pozitivně.

- *Prohloubení spolupráce s firmou ZENTIVA – akce nazývaná Den Zentivy.* Na přednášky vynikajících vědců jsou od mého funkčního období zváni lidé z jiných oblastí, než je chemie a biologie. Tímto způsobem jsou studenti velmi přijatelnou a atraktivní formou informováni o novinkách v úplně jiných vědních disciplínách. Přednášek se zúčastnili např.:

  - Ing. Dana Drábová – předsedkyně Státního úřadu pro jadernou bezpečnost (na fotografii z roku 2011),
  - Dr. Luboš Motl – teorie superstrun,
  - prof. Martin Hilský – Shakespeare a jeho dílo,

- prof. Miroslav Verner – egyptologie,
- doc. Jiří Dolejší – Higgsův boson.

Tento typ přednášek je studenty i fakultní veřejností velmi dobře přijímán.

- *Podpora vzniku studentské kapely DiJazzTiva.* Student a vynikající jazzman Martin Berdych mne jako děkana oslovil, zda bych nebyl proti založení studentské kapely, která tehdy ještě vlastně ani neměla jméno a usilovně je hledala. Jako klarinetista jsem byl tímto nápadem nadšen a snažil jsem se vznikající kapele vytvořit optimální podmínky pro zkoušení. Byl to velmi dobrý počin a můžu říci, že se z této kapely stala jedna ze záležitostí, kterou se fakulta chlubí doposud. Byl jsem velmi poctěn tím, že jsem si s nimi na prvním veřejném koncertu kapely mohl zahrát skladbu Cizinec na pobřeží.

- *Vstup do komunální politiky.* V roce 2010 jsem kandidoval jako nezávislý kandidát za politickou stranu Volba pro město do komunálních voleb. Díky preferenčním hlasům jsem se stal prvním náhradníkem a od podzimu 2012 členem Zastupitelstva statutárního města Hradec Králové. Díky tomu se podařilo fakultu dostat skutečně do povědomí hradecké veřejnosti a navázat spolupráci s regionálním a celostátním tiskem a také s Českým rozhlasem.

- *Evropské projekty.* Ke konci mého druhého funkčního období se podařilo fakultě získat 12 velkých evropských projektů. V roce 2010 jsme vyhlásili cílovou prémii – kdo podá evropský projekt (nebo jiný velký projekt), získá prémii 20.000 Kč bez ohledu na to, jestli bude projekt přijat nebo ne. To byl způsob, kterým jsme získali značné množství zájemců. Na prémiích jsme vyplatili cca 300.000 Kč, z projektů jsme pak získávali cca 55 mil. ročně.

- *Projekt REVIFAF.* Hlavním cílem projektu „Revitalizace infrastruktury Farmaceutické fakulty v HK“, který byl realizován v letech 2013-2015, bylo zlepšení podmínek pro vzdělávání a s ním spojeným výzkumem. Jednalo se především o stavebně technické úpravy budov a jejich vybavení. Kvalita výuky spojená s výzkumem byla podpořena i nákupem šesti nových přístrojů, z nichž za nejvýznamnější lze považovat špičkový hmotnostní spektrometr na Katedře analytické chemie, který umožnil studentům seznámit se s nejnovějšími vědeckými postupy ve farmacii.

- *Smazání fakultního dluhu.* Již jsem zmínil, že jsem fakultu přebíral s dluhem cca 3,5 mil. Kč. Ačkoliv prakticky oba moje mandáty zasahovaly do období celosvětové ekonomické recese, podařilo se fakultu dluhů zbavit a fakulta k 31. 12. 2013 vykázala dokonce zisk téměř 2,8 mil. Kč.

- *Sociální oblast.* Ačkoliv jsme se prakticky obě moje funkční období potýkali s recesí, nebylo nutné zrušit jediné pracovní místo (opak je pravdou, několik míst bylo vytvořeno). Během trvání mé funkce stoupl průměrný plat na fakultě – byl to jednoznačně důsledek zvýšení zainteresovanosti pracovníků na jejich vědeckém výkonu a existence relativně mnoha evropských projektů. Ke konci roku 2013 činil průměrný plat cca 35 tisíc Kč. Za obrovský úspěch považuji to, že v době mých děkanských mandátů, i přes nepřízeň okolí, na fakultě vládla

spokojenost a lidé chodili rádi do práce. Na fakultě byla obecně dobrá a víceméně přátelská atmosféra. To považuji za obrovsky pozitivní výsledek mé práce ve vedoucí funkci a vím, že to pracovníci fakulty oceňují.

Jaký je Váš názor na systém výuky, který počítá s rozdělením na výukové směry – technologickou, klinickou a všeobecnou farmacii?

To vše tady již bylo. Dělené studium – klinická farmacie/technologická farmacie – bylo zavedeno v roce 1975. Byl to můj ročník. Technologii studovala jedna studijní skupina – 24 studentů. Velkou nevýhodou bylo, že absolventi technologického směru nesměli pracovat v lékárně.

Asi od roku 1980 bylo studium rozděleno na tři obory – klinickou, všeobecnou a technologickou farmacii. Všeobecná farmacie – čtyřleté studium – vznikla v podstatě jako úlitba stranickým orgánům, které tlačily obecně na čtyřleté vysokoškolské vzdělávání. Byl to od prof. Květiny velmi prozíravý tah, neboť tím pětileté studium farmacie zachránil.

Po revoluci 1989, kdy bylo bohužel nutné měnit úplně vše, se sami lékárníci postavili proti dělenému studiu a prosadili jednotné studium pětileté.

Nyní se k tomuto modelu opět vracíme, ovšem jinou formou – formou specializací. Těch vznikne nakonec více než tři a praxe ukáže, zda to byl dobrý tah. Jisté je, že specializace asi skutečně umožní opravdovým zájemcům o obor získat specializovanější znalosti v dané oblasti než ostatním. Bude-li na to slyšet pracovní trh, pak je to dobrá myšlenka.

Je uplatnění dnešních absolventů farmaceutické fakulty odlišné od absolventů Vaší generace?

Ano, zcela jistě je. V době mých studií byla farmacie všeobecně považována za zdravotnický obor a podle toho se k ní (a k lidem ve farmacii se pohybujícím) představitelé i veřejnost chovali. Dnes je takových lékáren, kde se uplatňuje zdravotnický přístup a které znám z dob svých studií, velmi málo a jejich provozovatelé se drží „zuby, nehty“ a jen velmi těžko odolávají ekonomickému tlaku subjektů, které sice v naší oblasti podnikají, ale se zdravotnictvím nemají společného už vůbec nic.

Naštěstí se zdá, že se začíná uplatňovat myšlenka klinické farmacie (po 40 letech!!, jsem první absolvent oboru Klinická farmacie v roce 1980), ovšem jde to velmi obtížně, neboť tuto oblast považují za svou doménu lékaři a je s podivem, že i když mnozí cítí, že přítomnost farmaceuta v lékařských týmech je značně prospěšná, brání se spolupráci s nimi rovněž „zuby, nehty“.

Jaká byla situace se zahraničními studenty v době, kdy jste byl děkanem? Probíhala spolupráce se zahraničními vysokými školami?

V době, kdy jsem byl děkanem, se nám podařilo domluvit se s řeckým partnerem a na fakultu jsme přivedli několik desítek nových studentů. Zdálo se, že jsme

překonali krizi nezájmu o naše studium, ovšem bohužel se ukázalo, že studenti, kteří k nám přišli, nepatřili v Řecku zřejmě mezi ty nejlepší. Nicméně stálo před námi tehdy několik „tučných let“, kdy jejich přítomnost na fakultě znamenala značné zvýšení finančních příjmů. Jejich studijní úspěšnost však byla velmi nízká a řada z nich odešla a k našemu velikému překvapení dostudovala na jiných farmaceutických fakultách.

Ke konci mého druhého funkčního období v roce 2012 jsme byli kontaktováni řeckou soukromou vysokou školou MBS College se sídlem v Heraklionu s cílem vytvořit na Krétě pobočku naší fakulty (a tedy vlastně pobočku Univerzity Karlovy) a vyučovat farmacii podle našich učebních programů. Tato myšlenka byla dlouhými a obtížnými jednáními na úrovni Univerzity Karlovy (především v letech 2012 a 2013) a Akreditační komise (2015) nakonec prosazena. Jednání na úrovni UK byla vedena mnou jako děkanem fakulty a podařilo se přesvědčit tehdejší vedení univerzity v čele s prof. Hamplem o prospěšnosti tohoto záměru. Konečně jednání na úrovni Akreditační komise byla vedena rovněž mou osobou, neboť jsem se v roce 2014, po skončení mého děkanského mandátu stal předsedou Pracovní skupiny farmacie při Akreditační komisi ČR a pro kladný postoj k tomuto záměru se nakonec podařilo celou Akreditační komisi přimět.

V této souvislosti je nutné zmínit, že tato forma výuky je v naší republice zcela ojedinělá. Pobočky vysoké školy v zahraničí v takové formě, jako ji provozujeme my, do té doby neexistovala a neexistuje ani nyní.

Farmaceutická fakulta se stala v této oblasti průkopnicí jak na úrovni univerzitní, tak na úrovní České republiky.

Během mého funkčního období byla navázána spolupráce s cca 50 fakultami a vysokými školami prakticky na celém světě. Pravda, některé spolupráce a podpisy smluv se ukázaly jako ryze formální, na spolupráci s kolegy ze zahraničí však byl kladen velký důraz. Jednalo se především o spolupráci v rámci programu ERASMUS a pak, samozřejmě, o rozvoj individuálních spoluprací jednotlivých učitelů či výzkumných týmů. Vedení fakulty a lidé pohybující se okolo programu ERASMUS (prof. P. Solich) tyto aktivity velmi podporovalo a domnívám se, že současné vedení mělo rozhodně na co navázat a vím, že navázané kontakty jsou rozšiřovány a ty již vzniklé udržovány.

Do jaké míry ovlivňuje kreditní systém výuku na fakultě?

Obecně se stále domnívám, že zavedení kreditního systému není pro školy našeho typu (přírodovědného či lékařského zaměření) vhodné, protože má-li být student seznámen nejprve s průpravnými disciplínami a teprve poté s disciplínami profilovými, tedy takovými, které využívají znalosti disciplín průpravných, ztrácí kreditní systém naprosto smysl. Aby byla dodržena „pedagogická dostupnost“, musí být celý studijní program svázán celou řadou prerekvizit a korekvizit, což údajné výhody kreditního systému fakticky a principálně ruší.

Jako vedení fakulty jsme se jeho zavedení bránili do poslední chvíle, ovšem direktivní rozhodnutí Univerzity Karlovy nebylo možné déle ignorovat.

Snažili jsme se proto alespoň využít snad jediné výhody, který tento systém v sobě skrývá, a to, že si studenti mohou mezi volitelnými předměty vybírat takové, které jim umožní se do jisté míry specializovat, což je v tak širokém oboru, jako je farmacie, velmi užitečné.

Tak byly v mém funkčním období učiněny základy pro vznik specializace v průmyslové farmacii a v podstatě jsme sondovali zájem studentů o tuto možnou formu studia. Ukázalo se, že studenti o to stojí, a tak současné vedení fakulty mohlo přistoupit k otevření dalších „specializací", které by asi, uznávám, bez existence kreditního systému nebyly možné.

Jaký máte názor na placení školného?

Vzhledem k tomu, že na vysoké školy se v současné době hlásí skutečně každý středoškolák bez toho, aby sebekriticky zhodnotil své intelektuální schopnosti a možnosti, byl bych pro zavedení určitého typu školného. Ono v podstatě v současné době existuje už nyní, kdy si studenti musí platit (a ne zrovna malými částkami) své další, ale především delší studium. To je zcela jistě v pořádku a je dobře, že se alespoň tuto formu platby za vzdělání podařilo prosadit. I když platby za další studium jsou řádově nižší, takže např. neúspěšný student z naší fakulty, který odejde, dejme tomu, ve třetím ročníku, dostuduje někde jinde, a to skutečně za „pár korun".

Problém je školné na soukromých vysokých školách, které je často velmi vysoké. Ten problém podle mne spočívá především v tom, že studenti takových škol si vzdělávání vlastně kupují a je tragické, že pedagogický sbor takových škol, velmi často složený z učitelů VŠ státních, jim to často umožní. To bychom se ale dostali na rovinu neetického chování a v podstatě kšeftování s čímkoliv, což jsou jevy, které naši společnost v posledních letech zcela ovládly.

Jakým činnostem (zálibám) mimo fakultu jste se věnoval/věnujete?

K mým stabilním zálibám patří klasická hudba. Hrál jsem na klarinet a na střední škole jsem se rozhodoval mezi studiem konzervatoře a farmacie. Rodiče mi vysvětlili, že hudbu můžu dělat amatérsky, mou oblíbenou chemii však nikoliv.

Před řadou let jsem se začal opět věnovat cyklistice, se kterou jsem, bohužel, musel ze zdravotních důvodů na nějakou dobu přestat a díky lenosti (musím si to přiznat), jsem se do bývalé formy, která nebyla špatná, již nedostal.

V současné době patří k mým absolutním koníčkům naše chalupa s pozemkem o rozloze 4000 m^2, o kterou se zatím stačím postarat. Je to místo, kde se mně již konečně daří zapomenout na nepříjemné věci. Trvalo mi to dost dlouho, ale člověk se, chce-li, skutečně naučí všemu.

Prof. PharmDr. Tomáš Šimůnek, Ph.D.

Studium a působení na Farmaceutické fakultě

Tomáš Šimůnek se narodil 16. dubna 1976 v Liberci. Tam také absolvoval základní školní vzdělání a poté gymnaziální studia. Po maturitě studoval v letech 1994 až 1999 v magisterském programu Farmacie na Farmaceutické fakultě Univerzity Karlovy v Hradci Králové. Diplomovou práci vypracoval v rámci programu Erasmus na zahraničním Ústavu farmakologie a toxikologie Univerzity ve Vídni. Během svých studií zvládl i působení ve funkci prezidenta Spolku českých studentů farmacie (1996-1998).

Po magisterské promoci v roce 1999 pokračoval na fakultě v doktorském studiu v oboru Farmakologie a toxikologie. Toto studium úspěšně ukončil v roce 2003, získal titul Ph.D. a zároveň PharmDr. Během doktorského studia byl zapojen do výuky, vedl semináře z farmakologie a přednášel i na zahraničních univerzitách, např. na Letní škole v chorvatském Zadaru. Získal Huyghensovo stipendium nizozemské vlády, na jehož základě v letech 2003 až 2004 absolvoval postdoktorandskou stáž v Laboratory for Physiology, Institute for Cardiovascular Research, Free University of Amsterdam.

Na Katedře biochemických věd Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy působil PharmDr. Tomáš Šimůnek, Ph.D. od roku 2004 nejprve jako odborný asistent, později od roku 2006 jako zástupce vedoucího katedry. V roce 2008 po úspěšné obhajobě habilitační práce „Studium látek chelatujících železo pro prevenci poškození myokardu oxidačním stresem a antracyklinovými cytostatiky“ získal titul docenta v oboru. V roce 2017 absolvoval řádné jmenovací řízení a stal se profesorem pro obor Biochemie. Na Farmaceutické fakultě Univerzity Karlovy je od roku 2014 garantem předmětu Molekulární biologie, dále přednáší v předmětu Obecná biochemie. Byl vedoucím více než čtyřiceti bakalářských či diplomových prací.

Od roku 2007 je také školitelem studentů doktorského studia na Farmaceutické fakultě Univerzity Karlovy s tím, že od počátku následujícího roku přednášel i studentům doktorského studia Fakulty vojenského zdravotnictví Univerzity obrany.

V letech 2010 až 2014 zastával funkci proděkana pro vědeckou činnost na Farmaceutické fakultě Univerzity Karlovy v Hradci Králové.

Na podzim roku 2013 byl Tomáš Šimůnek zvolen děkanem Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy a vystřídal tak prof. Hrabálka CSc. Jmenován do funkce byl rektorem Univerzity Karlovy profesorem Václavem Hamplem 20. ledna 2014 a úřadu se ujal 1. února 2014.

Na základě úspěšné práce v celém volebním období byl zvolen Akademickým senátem Farmaceutické fakulty UK a rektorem UK jmenován i pro druhé funkční období od 1. 2. 2018 do 31. 1. 2022.

Vědecká činnost

Mezi oblasti jeho vědeckého zaměření patří kardiovaskulární farmakologie, toxikologie a molekulární biologie, in vitro modely patologických stavů, kardiotoxicita léčiv a dalších xenobiotik, choroby spojené s oxidačním stresem, role iontů přechodných kovů v různých patologických stavech, vývoj a studium nových potenciálních kardioprotektivních a protinádorových léčiv.

Získané granty

Od roku 2000: člen řešitelských kolektivů grantů GA ČR (5x), GA UK (8x, z toho 5x garant studentského projektu), IGA MZ (2x), Výzkumné centrum MŠMT (1x), Projekty v rámci operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost (3x);

2005-2007: grant GA ČR „Studium protektivních účinků nových chelátorů železa u poškození srdce oxidačním stresem a antracyklinovými cytostatiky“ (hlavní řešitel);

2000-2009: grant České kardiologické společnosti „Studium role apoptózy při poškození myokardu antracyklinovými cytostatiky“ (hlavní řešitel);

2011: investiční grant FRVŠ „Dovybavení a modernizace laboratoří pro výuku biochemických a molekulárně-biologických disciplín“ (hlavní řešitel);

2013-2017: grant GA ČR „Nová potenciální kardioprotektiva: studium vztahů mezi chemickou strukturou a protektivním účinkem u různých typů poškození myokardu“ (hlavní řešitel);

2012-2017: Univerzitní výzkumné centrum UK (UNCE): „Centrum pro výzkum toxických a protektivních účinků léčiv na kardiovaskulární systém“ (hlavní řešitel).

Členství v odborných společnostech

Mnohostranná aktivita prof. PharmDr. Tomáše Šimůnka, Ph.D. se odráží v jeho činnosti v řadě odborných orgánů a společností. Je členem vědeckých rad Univerzity Hradec Králové, Univerzity Pardubice, Lékařské fakulty UK v Hradci Králové, Farmaceutické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, Farmaceutické fakulty Veterinární a farmaceutické univerzity v Brně.

Je činný v International Society on Chelators and Metals (ISOCAM), International

Society for Heart Research – European Section, České společnosti pro experimentální a klinickou farmakologii a toxikologii České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně, České farmaceutické společnosti České lékařské společnosti J. E. Purkyně. Vedle toho plní povinnosti vyplývající z jeho vysoké akademické funkce.

Jeho mnohostranné působení se odráží i v nárůstu veřejných ocenění, kterých se mu dostalo:

- 2005: 1. místo - Soutěž o nejlepší vědeckou práci ve farmaceutických vědách, organizovaná Francouzským velvyslanectvím a společností Sanofi-Aventis pod záštitou J. M. Lehna – nositele Nobelovy ceny za chemii
- 2009: Medaile Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy za zásluhy o rozvoj fakulty
- 2016: Medaile Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové
- 2016: Zlatá medaile Veterinární a farmaceutické univerzity v Brně
- 2016: Medaile města Hradec Králové

Rozhovor s profesorem Šimůnkem

Proč jste se rozhodl pro své povolání a co Vás k tomu vedlo? Proč jste se rozhodl pro konkrétní obor (specializaci) a co Vás na něm zaujalo?

V mé rodině farmacie žádnou tradici nemá. Na gymnáziu mě bavila chemie a biologie, uvažoval jsem tedy o přírodovědecké fakultě nebo VŠCHT. Chtěl jsem ale zároveň studovat obor s dobrou uplatnitelností na trhu práce, proto z toho vyšla farmacie.

Můžete jmenovat osobnosti, které ovlivnily Vaše studium a profesní zaměření?

Závěr mého studia ovlivnil profesor Peter Višňovský. Začal jsem u něj na katedře farmakologie a toxikologie pracovat na diplomové práci, i když jsem ji nakonec vypracoval během Erasmu ve Vídni. Obdivoval jsem jeho obrovský rozhled v oboru farmakologie, ale i kulturní přehled a inteligenci. Je velká škoda, že propadl démonu alkoholu a ukončil tak své působení na fakultě předčasně. Později jsem poznal profesora Jaroslava Květinu, zakladatele a prvního děkana naší fakulty. Jeho rozhledu a vizionářství si nesmírně vážím. Je neuvěřitelné, jak v mnohém předběhl svou dobu.

Jak dlouho jste na FaF UK působil před nástupem do funkce děkana? Můžete popsat Vaše začátky ve funkci děkana? Vaše představy a hlavní cíle?

Na fakultě působím (s přestávkou ročního postdoktorandského pobytu na univerzitě v Amsterdamu) od magisterské promoce. Moje začátky ve funkci

děkana byly usnadněny tím, že jsem již předchozí čtyři roky působil v kolegiu děkana jako vědecký proděkan a naopak já jsem měl svého předchůdce profesora Hrabálka v kolegiu svém. Moje hlavní cíle byly úpravy ve studijních plánech farmacie, tak aby více odrážely měnící se roli lékárníků – dát větší důraz na farmaceutickou péči a klinickou farmacii. Zároveň je potřeba připravovat absolventy i na jiná uplatnění v rámci farmacie: v průmyslu, farmakovigilanci, výzkumu... Proto jsme se rozhodli zavést specializace/zaměření, aby si studenti mohli vybírat nejen jednotlivé volitelné předměty, ale i ucelené balíčky a po jejich absolvování získali potvrzení v dodatku k diplomu.

Co z nich bylo nejtěžší realizovat?

Měnění studijního plánu „za pochodu" je obecně složitá věc. Až roky příští ukáží, jak se nám to povedlo.

Co považujete za největší úspěch ve Vaší vědecké a pedagogické činnosti? Naopak, existuje nějaký vědecký nebo pedagogický cíl, či projekt, který jste neprosadil, nestihl realizovat nebo dokončit?

V oblasti vědy jsem rád, že se mi povedlo po návratu z Amsterdamu etablovat vlastní nezávislý výzkum kardiotoxicity in vitro na modelu izolovaných primárních kardiomyocytů. Následně se mi spolu s kolegy podařilo vytvořit velký mezioborový projekt pro studium kardiotoxicity, který získal statut univerzitního centra excelence (projekt UNCE - Centrum pro výzkum toxických a protektivních účinků léčiv na kardiovaskulární systém). Cílů, či projektů, které jsem nestihl realizovat nebo dokončit je spousta, ale alespoň se mám na co těšit, až mi moje děkanské období skončí.

Jaké kroky svého předchůdce jste změnil nebo naopak ponechal a rozvíjel?

Ve většině věcí pokračuji v práci svého předchůdce, protože fakulta fungovala za předchozího vedení dobře; konec konců byl jsem jeho součástí jako proděkan pro vědeckou činnost.

Co považujete za svůj největší úspěch v pozici děkana?

Jsem v trvání své děkanské mise, takže na nějaké bilancování je ještě čas...

Jaký je Váš názor na systém výuky, který počítá s rozdělením na výukové směry-technologickou, klinickou a všeobecnou farmacii?

Snažíme se o zavedení „měkké specializace", která je výrazně odlišná od starého,

do konce 80. let platného „tvrdého“ rozdělení na všeobecnou, průmyslovou a klinickou farmacii, kdy absolvent jedné z nich neměl šanci věnovat se některé ze dvou dalších, takže například absolvent průmyslové farmacie nemohl bez dalšího přeškolování do lékárny. Naši dnešní absolventi jsou pro lékárnu kvalifikováni vždy, a navíc si mohou zvolit ještě jinou linii, takže dostanou dodatek k diplomu.

Je uplatnění dnešních absolventů farmaceutické fakulty odlišné od absolventů Vaší generace?

Zásadně se neliší, výrazná většina absolventů stále míří do lékáren. Co je ale oproti roku 1999 jiné, je perspektiva provozování nezávislých veřejných lékáren. Ta je při současném modelu financování lékárenství bohužel velmi nedobrá.

Jaká byla situace se zahraničními studenty v době, kdy jste byl děkanem? Probíhala spolupráce se zahraničními vysokými školami?

Jsem rád, že hlavně v posledních třech letech máme zhruba třetinu nových studentů ze Slovenska. Právě i díky dobrým Slovákům můžeme držet studijní laťku na určité výši a také si můžeme mezi uchazeči vybírat. Počet studentů samoplátců není optimální, v porovnání s lékařskými fakultami tady pokulháváme. Jsme studijně těžká škola a pro studenty, kteří jsou profesně orientovaní, je snazší získat diplom třeba v Bulharsku.

Do jaké míry ovlivňuje kreditní systém výuku na fakultě?

Kreditní systém obecně pro vysoce strukturované programy, mezi které patří Farmacie i Zdravotnická bioanalytika, není optimální. Ale kredity byly direktivně zavedeny napříč obory a nic s tím nenaděláme. Důležité je, aby kredity co nejlépe odrážely náročnost předmětů, to se nyní snažíme optimalizovat. Dříve to bylo příliš navázáno na počty hodin a studenti pak někdy taktizovali a snažili se sbírat „lehčí kredity“ a odkládat předměty obtížnější, s relativně menší kreditovou dotací.

Jaký máte názor na placení školného?

Školné je vysloveně politická záležitost. Můj názor je spíše negativní, řádné studium jednoho studijního programu by mělo být zdarma. I tak jsou náklady na studium (včetně ubytování, atd.) nemalé a pro mnoho studentů ze sociálně slabších rodin velmi zatěžující. Uměl bych si ale představit určité zpoplatnění opravných termínů zkoušek nebo opakování předmětů.

Jakým činnostem (zálibám) mimo fakultu jste se věnoval/věnujete?

Cestování, turistika, přístrojové potápění.

Rozhovory s děkany vznikaly v průběhu let 2015–2017.

CHRONOLOGICKÝ PŘEHLED DĚKANŮ, PRODĚKANŮ, TAJEMNÍKŮ, VEDENÍ AKADEMICKÉHO SENÁTU FARMACEUTICKÉ FAKULTY UK V HRADCI KRÁLOVÉ

Promoce v Karolinu, červen 2018

Funkční období 1969–1976

(jmenováni byli dne 19. 11. 1969)

- doc. RNDr. PhMr. Jaroslav Květina CSc. – děkan
- doc. RNDr. PhMr. Karel Palát, CSc. – proděkan pro pedagogickou a výchovnou činnost
- doc. RNDr. PhMr. Jan Solich, CSc. – proděkan pro vědeckou a výzkumnou činnost

Tito funkcionáři vedli školu až do roku 1976. V roce 1973 k nim přibyl:

- doc. RNDr. PhMr. Vladimír Jokl, CSc. – proděkan pro politicko-výchovnou činnost a zahraniční styky.

Funkční období 1976–1979

- prof. RNDr. PhMr. Jaroslav Květina, DrSc. – děkan
- doc. Ing. Jiří Gasparič, DrSc. – proděkan pro zahraniční styky a výstavbu
- prof. RNDr. Vladimír Jokl, DrSc. – proděkan pro politicko-výchovnou činnost a koleje
- doc. RNDr. PhMr. Karel Palát, CSc. – proděkan pro pedagogicko-výchovnou činnost
- doc. RNDr. PhMr. Jan Solich, CSc. – proděkan pro vědecko-výzkumnou činnost a spolupráci s farmaceutickým terénem

Funkční období 1980–1985

(novým zákonem o vysokých školách č. 39/1980 Sb. bylo funkční období prodlouženo na 5 let)

- prof. RNDr. PhMr. Jaroslav Květina, DrSc. – děkan
- doc. Ing. Jiří Gasparič, DrSc. – proděkan pro zahraniční styky a rozvoj fakulty
- prof. RNDr. Vladimír Jokl, DrSc. – proděkan pro ideologicko-výchovnou činnost
- doc. RNDr. PhMr. Karel Palát, CSc. – proděkan pro výchovně-vzdělávací činnost
- doc. RNDr. PhMr. Jan Solich, CSc. – proděkan pro vědeckou činnost a styk s farmaceutickou praxí

Funkční období 1985–1989

(plán do roku 1991, k 1. 12. 1989 nabídka demise)

- prof. RNDr. PhMr. Jaroslav Květina, DrSc. – děkan
- doc. Ing. Jiří Gasparič, DrSc. – proděkan pro vědeckou činnost a zahraniční styky
- doc. PhDr. Adolf Mudruňka, CSc. – proděkan pro ideologicko-výchovnou činnost
- doc. RNDr. PhMr. Karel Palát, CSc. – proděkan pro výchovně-vzdělávací činnost
- doc. RNDr. PhMr. Jan Solich, CSc. – proděkan pro rozvoj fakulty a styk s farmaceutickou praxí
- Funkci tajemníka fakulty v celém období let 1969–1990 vykonával Ing. Jaroslav Špaček

Funkční období 1990–1991

17. ledna 1990 zvolila Akademická rada Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové děkanem fakulty RNDr. Vladimíra Semeckého, CSc. (docent od 30. 1. 1990). Na jeho návrh byli Akademickou radou potvrzeni do funkcí proděkanů:

- RNDr. PhMr. Jaroslav Sova, CSc. (docent od 15. 6. 1990) – proděkan pro pedagogickou činnost
- doc. PharmDr. Ing. Milan Lázníček, CSc. – proděkan pro vědeckou činnost
- doc. RNDr. Miroslav Polášek, CSc. – proděkan pro zahraniční styky
- doc. DrPh. PhMr. Ing. Jan Baloun, CSc. – proděkan pro rozvoj fakulty a styk s farmaceutickou praxí

Pozn.: Akademická rada působila od 8. 1. 1990 jako nezávislý, iniciativní, koncepční a kontrolní orgán, důležitým úkolem bylo zvolení děkana a nového vedení. Ve smyslu nového zákona o vysokých školách č. 172/1990 Sb. pracovala do 11. ledna 1991 jako Akademický senát (AS).

Funkční období 1. 2. 1991 – 31. 1. 1994

(volil Akademický senát fakulty)

- doc. RNDr. Vladimír Semecký, CSc. – děkan

- doc. RNDr. PhMr. Jaroslav Sova, CSc. – proděkan pro studijní a pedagogickou činnost
- doc. PharmDr. Ing. Milan Lázníček, CSc. – proděkan pro vědeckou činnost a informatiku
- doc. RNDr. Miroslav Polášek, CSc. – proděkan pro zahraniční činnost a styk s praxí
- Akademický senát: 24. 1. 1991 byla předsedkyní AS zvolena doc. RNDr. Eva Kvasničková, CSc., místopředsedou Ing. Ladislav Rudišar. Ke dni 6. 2. 1992 doc. Kvasničková z funkce odstoupila a předsedou AS se stal Ing. Ladislav Rudišar, místopředsedou PharmDr. Miloš Macháček
- Tajemník fakulty: 1. 4. 1990 – 29. 2. 1992 Ing. Zdeněk Přidal

Funkční období 1. 2. 1994 – 31. 1. 1997

- doc. (prof.) RNDr. Luděk Jahodář, CSc. – děkan
- doc. RNDr. PhMr. Jaroslav Sova, CSc. – proděkan pro studijní a pedagogickou činnost
- prof. RNDr. Karel Waisser, DrSc. – proděkan pro vědeckou činnost a informatiku
- doc. RNDr. Miroslav Polášek, CSc. – proděkan pro zahraniční činnost a styk s praxí
- doc. RNDr. Miroslav Mužík, CSc. – pro rozvoj fakulty a styk s praxí (od akademického roku 1994/1995)
- Tajemník fakulty: 1. 5. 1992 – 28. 2. 1997 Ing. Viktor Březina
- Akademický senát: od 9. 12. 1993, kdy proběhly volby, byl předsedou AS PharmDr. Miloš Macháček, CSc., místopředsedou doc. RNDr. Milan Řehula, CSc. a student Jiří Drha

Funkční období: 1. 2. 1997 – 31. 1. 2000

- doc. (prof.) RNDr. Eva Kvasničková, CSc. – děkanka
- prof. MUDr. Jaroslav Dršata, CSc. – proděkan pro zahraniční činnost
- prof. RNDr. Rolf Karlíček, DrSc. – proděkan pro vědeckou činnost a informatiku
- doc. RNDr. Jaroslav Dušek, CSc. – proděkan pro studijní a pedagogickou činnost

- doc. RNDr. Jiří Vlček, CSc. – proděkan pro rozvoj fakulty a styk s praxí
- Tajemnice fakulty: od 1.3. 1997 Ing. Hana Šlamborová
- Akademický senát: předseda – prof. MUDr. Peter Višňovský, CSc., místopředseda – Ing. Vladimír Wsól, Ph.D. a David Mendl, student 3. až 5. ročníku mgr. studia

Funkční období: 1. 2. 2000 – 31. 1. 2003

- doc. RNDr. Jaroslav Dušek, CSc. – děkan
- prof. RNDr. Rolf Karlíček, DrSc. – proděkan pro vědeckou činnost
- prof. PharmDr. Ing. Milan Lázníček, CSc. – proděkan pro studijní a pedagogickou činnost
- doc. RNDr. Miroslav Polášek, CSc. – proděkan pro zahraniční činnost
- doc. RNDr. Jiří Vlček, CSc. – proděkan pro rozvoj fakulty
- Tajemnice fakulty: Ing. Hana Šlamborová
- Akademický senát: předseda – doc. PharmDr. Miloš Macháček, CSc., místopředseda – Ing. Vladimír Kubíček, CSc. a student 3. až 4. ročníku mgr. studia Martin Oťapka

Funkční období 1. 2. 2003 – 31. 1. 2006

- doc. RNDr. Jaroslav Dušek, CSc. – děkan
- doc. PharmDr. Alexandr Hrabálek, CSc. – proděkan pro vědeckou činnost
- prof. PharmDr. Ing. Milan Lázníček, CSc. – proděkan pro studijní a pedagogickou činnost
- doc. RNDr. Miroslav Polášek, CSc. – proděkan pro zahraniční činnost
- doc. RNDr. Jiří Vlček, CSc. – proděkan pro rozvoj fakulty
- Tajemnice fakulty: Ing. Hana Šlamborová
- Akademický senát: předseda – doc. PharmDr. Miloš Macháček, CSc., místopředseda – Ing. Vladimír Kubíček, CSc. a student 3. a 4. ročníku mgr. studia Jaroslav Roh

Funkční období 1. 2. 2006 – 31. 1. 2010

- doc. PharmDr. Alexandr Hrabálek, CSc. – děkan
- prof. MUDr. Jaroslav Dršata, CSc. – proděkan pro bakalářské a navazující magisterské studium
- doc. RNDr. Jaroslav Dušek, CSc. – proděkan pro rozvoj fakulty
- prof. PharmDr. Ing. Milan Lázníček, CSc. – proděkan pro studijní a pedagogickou činnost
- doc. RNDr. Miroslav Polášek, CSc. – proděkan pro zahraniční činnost
- doc. (prof. od 2007) RNDr. Milan Pour, Ph.D. – proděkan pro vědeckou činnost
- Tajemnice fakulty: Ing. Hana Šlamborová
- Akademický senát: předsedkyně RNDr. Jana Kotlářová, Ph.D., místopředsedové: Ing. Vladimír Kubíček, CSc. a studentka 4. ročníku magisterského studijního programu farmacie Veronika Šumpichová, od roku 2008 Iva Šenitková – studentka navazujícího magisterského programu, od roku 2009 student 4. úseku magisterského studijního programu farmacie Jan Čwierz

Funkční období 1. 2. 2010 – 31. 1. 2014

- prof. PharmDr. Alexandr Hrabálek, CSc. – děkan
- doc. RNDr. Jaroslav Dušek, CSc. – proděkan pro rozvoj fakulty
- PharmDr. Petr Jílek, CSc. – proděkan pro bakalářské a navazující magisterské studium
- prof. PharmDr. Ing. Milan Lázníček, CSc. – proděkan pro studijní a pedagogickou činnost
- doc. RNDr. Miroslav Polášek, CSc. – proděkan pro zahraniční činnost
- doc. PharmDr. Tomáš Šimůnek, Ph.D. – proděkan pro vědeckou činnost
- Tajemnice fakulty: Ing. Lenka Vlčková
- Akademický senát: předsedkyně RNDr. Jana Kotlářová, Ph.D., místopředsedové: Ing. Vladimír Kubíček, CSc. a Filip Škarda, student 3. a 4. úseku magisterského studijního programu farmacie. V akademickém roce 2012/2013 a 2013/2014 předseda: doc. PharmDr. František Trejtnar, CSc., místopředsedové RNDr. Jana Kotlářová, Ph.D. a Petr Matouš, student 2. až 4. úseku magisterského programu farmacie. 20. 11. 2013 byla předsedkyní zvolena PhDr. Zděnka Kudláčková, Ph.D.

Funkční období 1. 2. 2014 – 31. 1. 2018

- doc. PharmDr. Tomáš Šimůnek, Ph.D. – děkan
- prof. PharmDr. František Štaud, Ph.D. – proděkan pro studijní záležitosti
- doc. PharmDr. Petr Nachtigal, Ph.D. – proděkan pro mezinárodní vztahy fakulty, studium v angličtině a studium Zdravotnické bioanalytiky
- prof. Ing. Vladimír Wsól, Ph.D. – proděkan pro vědeckou činnost, doktorské studium a akademické kvalifikace
- prof. PharmDr. Alexandr Hrabálek, CSc. – proděkan pro vnější vztahy fakulty a transfer technologií
- prof. RNDr. Petr Solich, CSc. – proděkan pro vnitřní záležitosti, evropské projekty a strategický rozvoj fakulty
- Tajemnice fakulty: Ing. Lenka Vlčková
- Akademický senát: předsedkyně PhDr. Zděnka Kudláčková, Ph.D., místopředsedové: PharmDr. Marcel Špulák, Ph.D. a Petr Matouš – student 5. úseku magisterského studijního programu farmacie; od roku 2015/2016 místopředsedové doc. PharmDr. Radim Kučera, Ph.D. a Mgr. Filip Škarda – doktorský studijní program, od roku 2015 student David Suchánek, od roku 2017 Mgr. Petr Matouš – doktorský studijní program

Funkční období 1. 2. 2018 – 31. 1. 2022

- prof. PharmDr. Tomáš Šimůnek, Ph.D. – děkan
- prof. PharmDr. Martin Doležal, Ph.D. – proděkan pro vnější a mezinárodní vztahy fakulty
- prof. PharmDr. Petr Nachtigal, Ph.D. – proděkan pro bakalářské a navazující magisterské studium a studium v angličtině
- doc. PharmDr. Jaroslav Roh, Ph.D. – proděkan pro vědeckou činnost, doktorské studium a transfer technologií
- prof. RNDr. Petr Solich, CSc. – proděkan pro vnitřní záležitosti, evropské projekty a strategický rozvoj fakulty, zástupce děkana v době nepřítomnosti
- prof. PharmDr. František Štaud, Ph.D. – proděkan pro studijní záležitosti
- Tajemnice fakulty: Ing. Lenka Vlčková

- Akademický senát: předsedkyně PhDr. Zděnka Kudláčková, Ph.D., místopředsedové: doc. PharmDr. Radim Kučera, Ph.D. a Eliška Voříšková, studentka 3. úseku magisterského studia farmacie

Kolegium děkana, březen 2019.
Zleva: prof. PharmDr. Petr Nachtigal, Ph.D., prof. RNDr. Petr Solich, CSc., prof. PharmDr. Tomáš Šimůnek, Ph.D., prof. PharmDr. František Štaud, Ph.D., doc. PharmDr. Jaroslav Roh, Ph.D., prof. PharmDr. Martin Doležal, Ph.D., Ing. Lenka Vlčková

EMERITNÍ PROFESOŘI UNIVERZITY KARLOVY

Prof. RNDr. Karel Waisser, DrSc. (1936–2017)

Mladá léta a studium

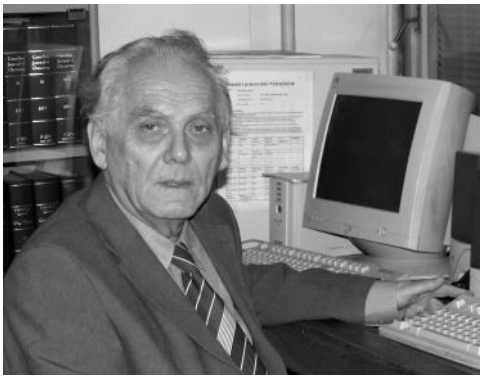

Karel Waisser se narodil 14. února roku 1936 v Hradci Králové. Po absolvování základního školního vzdělání započal roku 1952 studium na Střední průmyslové škole chemické v Hradci Králové. Maturitní zkoušku zde složil v roce 1956. Kvůli intenzivní zálibě v chemii ještě téhož roku nastoupil na vysokoškolská studia v oboru chemie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Studium organické chemie ukončil roku 1961 s výborným prospěchem a obhájením diplomové práce u profesora Aloise Vystrčila (1921-1994). Po studiích nastoupil na katedru organické chemie (opět ve skupině profesora Vystrčila) jako vědecký aspirant. Zde také roku 1966 obhájil disertační práci o hydroxyderivátech allobetulinu, stal se odborným asistentem a začal působit na katedře jako pedagog. Následujícího roku (1967) získal doktorát přírodovědy RNDr. Ve svých pracích se zabýval preparativními otázkami syntézy anagadiolu, ale i konformačními otázkami, při kterých využíval moderní spektroskopické metody.

Mezi léty 1967-1969 vycestoval RNDr. Karel Waisser, CSc. na dvouletý vědecký pobyt do Kanady na New Brunswick University ve Frederictonu a Laval University v Quebecku. Během jeho pobytu v Kanadě došlo v rodné vlasti k invazi vojsk Varšavské smlouvy roku 1968. Doktor Waisser svůj nesouhlas s touto agresí vyjádřil v otevřeném dopise sovětskému představiteli L. I. Brežněvovi. Dopis podepsalo dalších dvacet Čechů, kteří v Kanadě taktéž působili. Po návratu na Přírodovědeckou fakultu UK se nadále věnoval pedagogické a vědecké činnosti. Sice mu bylo dovoleno setrvat v působení na vysoké škole, avšak jako politicky bezperspektivnímu učiteli dlouhou dobu bez možnosti habilitace.

Působení v Hradci Králové

Krátce po zřízení nové Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové se vrátil zpět do rodného města. V roce 1972 nastupuje na Katedru anorganické a organické chemie jako odborný asistent. Svoji pozornost věnoval především výzkumu v oblasti nových potenciálních chemoterapeutik se zaměřením na antituberkulotika. Studoval látky typu thiobenzamidů, arylalifatických aminů, thiobenzanilidů, dithiooxamidů. Později pracoval i v oblasti výzkumu antifugálních účinků léčiv ve skupině thiohydrazidů a tetrazolů.

Současně se zabýval kvantitativní analýzou vztahů mezi chemickou strukturou a biologickou aktivitou látek metodou QSAR (Quantitative Structure Activity Relationships) a patřil k prvním průkopníkům tohoto přístupu u nás. V rámci této problematiky pořádal kursy technik analýzy QSAR, byl spoluautorem skript, publikoval okolo padesáti původních prací a dalších sdělení s touto tématikou. Se svými vědeckými výstupy seznamoval širokou veřejnost a tento obor se také snažil zahrnout do studijních plánu na Farmaceutické fakultě UK.

Docentem se však stal až v roce 1988. Ne pro nedostatek vědeckých výsledků, ale do té doby stále“ působil“ jeho nesouhlas s událostmi roku 1968. V roce 1993 obhájil doktorskou disertační práci s názvem: „Vztahy mezi strukturou a aktivitou potenciálních antituberkulotik“, obdržel titul DrSc. a byl jmenován profesorem organické chemie.

V roce 1990 vyhrál konkursní řízení a stal se vedoucím Katedry anorganické a organické chemie na Farmaceutické fakultě Univerzity Karlovy v Hradci Králové. Mezi léty 1994-1996 působil jako proděkan pro vědeckou činnost a informatiku.

Profesor Waisser se také zasloužil o získání budovy v Zámostí pro potřeby Farmaceutické fakulty UK. Tento objekt byl původně stavěn v tzv. „akci Z“ a po roce 1989 se fakulta snažila získat jej od města do svého vlastnictví. To se za jeho významného osobního přispění podařilo. Dnes v těchto prostorách sídlí Oddělení cizích jazyků, Katedra tělovýchovy a vědecké laboratoře.

Zahraniční spolupráce

Během svého působení navázal profesor Waisser dlouhotrvající spolupráci s řadou zahraničních univerzit. Mezi nejvýznamnější patří zejména spolupráce s pracovišti v Drážďanech, Jeně, Greifswaldu, Mnichově, Vídni, Římě, Bologni a Borstelu. Několikrát vycestoval na zahraniční stáže. Vedle již zmiňovaného pobytu v Kanadě absolvoval např. roku 1986 měsíční pobyt v laboratořích profesora Mayera na Technické univerzitě v Drážďanech a v roce 1994 strávil měsíc jako hostující profesor v Římě na Univerzitě La Sapienza.

Profesor Waisser ovládal pět světových jazyků. Byl členem výborů jako vědec a organizátor a účastnil se mnoha mezinárodních konferencí.

Dílo

Profesor Waisser byl autorem nebo spoluautorem více než 250 původních vědeckých prací v odborných časopisech. Dalších 100 odborných sdělení přednesl na vědeckých konferencích, symposiích a sjezdech u nás nebo v zahraničí.

Pro potřeby studentů farmaceutické fakulty napsal důležité učebnice. V roce 1998 to byla učebnice „Bioorganická chemie". V roce 1999 učebnice „Organická chemie, I. díl", které byla, díky své jedinečnosti, oceněna roku 2000 Českou farmaceutickou společností. Poslední učebnice „Organická chemie, II díl" vyšla roku 2000 za spoluautorství profesora Milana Poura. Studenti se setkávali s profesorem Waisserem při výuce předmětů Organická a biorganická chemie, Organická chemie a biologická aktivita a předmětu Konstituce organických sloučenin. Prof. Waisser založil na fakultě doktorský studijní program Organická chemie s oborem Bioorganická chemie a byl také členem státnicových a rigorózních komisí.

Od roku 1993 řešil 15 grantových projektů, z toho tři projekty pro Grantovou agenturu České republiky. Za svůj bohatý pedagogický a vědecký život vychoval celou řadu odborníků, z nichž mnozí se dodnes věnují farmaceutické chemii.

Ocenění

Profesor Waisser byl za své vynikající výsledky vědecké, publikační či pedagogické oceněn mnoha vyznamenáními. V roce 1987 obdržel medaili Univerzity Palackého. V roce 1989 obdržel medaili Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy. V roce 1996 obdržel bronzovou medaili Univerzity Karlovy. V roce 1996 byl oceněn Hanušovou medailí, která je nejvyšším vyznamenáním za zásluhy o rozvoj chemie. V roce 1998 obdržel pamětní medaili Univerzity Karlovy. V roce 2000 získal Weberovu cenu Slovenské farmaceutické společnosti. Byl čestným členem odborných společností u nás i v zahraničí. V roce 1998 získal čestné členství v České společnosti chemické, v roce 1999 čestné členství v Slovenské farmaceutické společnosti.

Dne 8. 12. 2008 byl profesor RNDr. Karel Waisser, DrSc. jmenován emeritním profesorem Univerzity Karlovy.

Obětavě se staral o rodinu, zejména zrakově hendikepovaného syna. Jeho životní dráha se uzavřela 6. června 2017, kdy podlehl krátké těžké nemoci.

Prof. RNDr. Rolf Karlíček, DrSc.

Mladá léta, studium

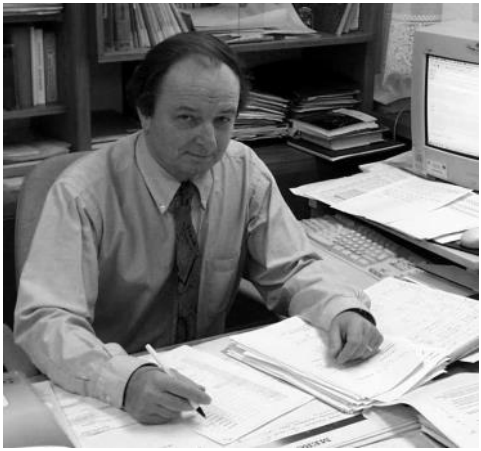

Profesor Karlíček se narodil 18. března roku 1938 v městě Raciborz na území dnešního Polska. Dětství však prožil v obci Nejdek u Karlových Varů. Zde také absolvoval základní školní průpravu, kterou ukončil v roce 1953. Pro další životní etapu a profesní zaměření si zvolil Chemické učiliště v Sokolově. Zde se po dva roky učil v oboru lučebník pro anorganickou chemii.

Díky dobrým studijním výsledkům pokračoval od roku 1955 ve studiu na Střední průmyslové škole chemické v Brně. Vedle matematiky vynikal také v chemii, která jej nesmírně nadchla. Tato skutečnost měla svou spojitost s tamními učitelskými vzory. Během studia ovlivnili studenta Karlíčka hlavně dva vyučující. Prvním z nich byla profesorka Vlčková, učitelka matematiky, druhým byl magistr Rukavička, původně dlouholetý magistr farmacie. Zvláště díky vynikajícím kantorským schopnostem magistra Rukavičky bylo rozhodování pro další studijní orientaci profesora Karlíčka jednodušší. Vybral si studium farmacie.

V roce 1959 započal studium farmacie na Farmaceutické fakultě Masarykovy univerzity, avšak obor farmacie byl v Brně na základě vládního nařízení roku 1960 zrušen a přesunut na jedinou celostátní Farmaceutickou fakultu Komenského univerzity v Bratislavě. Tam také mladý Rolf Karlíček svá studia v roce 1964 úspěšně završil. Již během třetího ročníku projevoval zájem o analytickou chemii a jako studentská pomocná síla pomáhal na katedře analytické chemie. Zabýval se zde i výzkumnou činností, zpočátku pracoval na metodě stanovení síry v organických sloučeninách. Dokonce mu díky práci na této metodě již během čtvrtého ročníku studia vyšla první publikace.

Po absolvování vysoké školy měl profesor Karlíček nastoupit na tzv. umístěnku ve farmaceutické firmě v Komárově u Opavy (nyní Teva). Nakonec z toho sešlo, neboť mu byla nabídnuta pozice odborného asistenta na katedře analytické chemie v Bratislavě, kam také roku 1965 nastoupil. Vedle pedagogické činnosti zde měl prostor pro výzkumnou činnost. Pod vedením profesora Majera se zabýval studiem komplexanů pro pevnou vazbu prvků. Syntetizoval analoga těchto komplexanů, kde místo karboxylových skupin používal skupiny hydroxamové. Výzkum vedl k novým poznatkům a objevům. O tři roky později v roce 1968 byl odbornému asistentovi Karlíčkovi na základě úspěšně vykonané rigorózní zkoušky udělen titul RNDr.

V roce 1972 RNDr. Karlíček úspěšně obhájil kandidátskou disertační práci s názvem „Příprava a studium chelátotvorných vlastností komplexanů monoaminového typu s hydroxamovou funkční skupinou“. Obhajoba proběhla na Přírodovědecké fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě.

Působení v Hradci Králové

V roce 1969 vzniká Farmaceutická fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové. Doktor Karlíček pomáhá na nové fakultě vytvářet Katedru analytické chemie jak po stránce pedagogické, tak vědecké. Začátky výuky předmětu nebyly jednoduché. Od roku 1970 se předmět vyučoval nejdříve v prostorách Pedagogické fakulty v Hradci Králové. Později se výuka přesunula do laboratoří v Rybitví u Pardubic. Když v roce 1972 vznikla jižní budova farmaceutické fakulty, byla výuka definitivně přesunuta do laboratoří fakulty.

V roce 1984 se RNDr. R. Karlíček, CSc. stal docentem v oboru Analytické chemie, habilitace proběhla na Farmaceutické fakultě Univerzity Karlovy v Hradci Králové. V roce 1988 obhájil doktorskou práci s názvem „Stanovení organických látek a léčiv: studium vlastností aminohydroxamových kyselin a hydroxylaminolýzy funkčních derivátů karboxylových kyselin, automatizace analytických postupů“ a stal se doktorem farmaceutických věd. V roce 1992 byl doc. RNDr. Rolf Karlíček, DrSc. jmenován řádným profesorem pro obor Analytická chemie.

Od roku 1989 do roku 2003 působil jako vedoucí katedry analytické chemie. Vystřídal tak ve funkci dlouholetého vedoucího katedry prof. RNDr. PhMr. Vladimíra Jokla, DrSc. V letech 1997-2003 také zastával funkci proděkana pro vědeckou činnost a informatiku.

Pedagogická činnost

Studenti jak oboru Farmacie, tak oboru Zdravotnická bioanalytika se mohli setkat s profesorem Karlíčkem při výuce dvou předmětů: Analytická chemie a Speciální metody instrumentální analýzy. Je spoluautorem výukových textů, učebnic a speciálních návodů do praktických cvičení k těmto předmětům. Během svého působení na farmaceutické fakultě prof. Karlíček zásadním způsobem přispěl ke vzniku nového studijního programu Zdravotnická bioanalytika.

Profesor Karlíček sám vedl přes 70 diplomových prací, 9 rigorózních řízení a pod jeho vedením studium úspěšně zakončilo 6 doktorandů.

Působil také jako člen oborové rady doktorského studia na Farmaceutické fakultě Veterinární a farmaceutické univerzity v Brně pro obory Kontrola chemických léčiv, Toxikologie přírodních látek, Farmaceutická chemie.

Vědecko-výzkumná činnost

Profesoru Karlíčkovi se při omezených možnostech daných dobou podařilo úspěšně zachytit trend v automatizaci analytických postupů. Ze zvláště výjimečných metod sem patří zejména vývoj v oblasti techniky průtokové injekční analýzy (FIA,

anglicky: flow injection analysis). Výzkum probíhal na farmaceutické fakultě od první poloviny osmdesátých let. Stěžejní podnět pro výzkumnou činnost s FIA byla průlomová práce profesora Jaroslava Růžičky, vědce českého původu, který emigroval roku 1968 do USA, v níž bylo definováno analytické zařízení, které je schopné pracovat bez segmentace proudu kapaliny vzduchovými bublinami. Pracovní tým profesora Karlíčka po několika pokusech navrhl a v dílnách fakulty nechal sestrojit první jednoduchý FIA analyzátor. Zařízení se skládalo z injekčního ventilu, dvou peristaltických čerpadel, mísícího zařízení a průtokových hadiček o průměru 0,5 mm. Analyzovaný vzorek v přístroji procházel hadičkami přes průtokovou kyvetu spektrofotometru a výsledky se zaznamenávaly na zapisovač ve formě „píků". První přístroj zvládl analyzovat zhruba šedesát vzorků za hodinu. Cílem bylo co největší rozšíření a využívání metody FIA do laboratoří. Zanedlouho se analytický přístroj FIA začal vyrábět v nákladu několika desítek kusů v tehdejším Jednotném zemědělském družstvu Pouchov a byl jako jediný na republikové úrovni široce využíván v analytických laboratořích. Jedno z největších využití měl analyzátor FIA v agrochemických laboratořích. Pro potřeby těchto laboratoří i pro další zájemce byly pořádány semináře nebo byly vypracovány metodické návody pro stanovení chloridů, amoniakálního dusíku, dusitanů, fenolů, ale i ve vodě rozpustného bóru a molybdenu v půdách nebo rostlinách. Další metodické návody byly zpracovány pro detekci vápníku v séru a moči, celkové bílkoviny v séru či pro současné stanovení dusitanů a dusičnanů.

Profesor Karlíček se zabýval také metodou sekvenční injekční analýzy (SIA). Tato metoda již byla řízena počítačem. Není třeba mechanické manipulace, počítač zde ovládá kohout a vyhodnocuje signál. Profesor Karlíček zejména usiloval o zavedení těchto metod u nás, byl přesvědčen o jejich užitečnosti a výhodách použití, jimiž byla rychlost detekce a potřeba malého množství vzorku, ale propagoval je i v zahraničí. V roce 2000 se v pražském Karolinu podařilo poprvé ve východní Evropě realizovat konferenci FIA. Druhá konference FIA proběhla v Praze roku 2015, předsedal jí prof. Petr Solich, vedoucí Katedry analytické chemie po prof. Karlíčkovi.

Profesor Karlíček se účastnil řady vědeckých konferencí, je autorem nebo spoluautorem více než 120 vědeckých prací a také čtyř vynálezů, které jsou chráněny patentovou ochranou.

Během svého působení spolupracoval se zahraničními univerzitami, zejména v Německu a Rakousku (Štýrský Hradec). Podnikl desítky zahraničních cest, např. do USA, Austrálie nebo Thajska. Jako hostující profesor přednášel na univerzitách v Bonnu, Štýrském Hradci, Heidelbergu, Marburgu, Mnichově, Řezně, Saarbrückenu nebo Würzburgu.

Působil jako člen České společnosti chemické a České farmaceutické společnosti.

Během činnosti na Katedře analytické chemie se podařilo profesoru Karlíčkovi získat 16 grantů českých a dva granty zahraniční, jež přinesly prostředky na pořízení nákladných přístrojů a vybavení laboratoří. Nejvýznamnější z těchto grantů byly tzv. Výzkumné záměry. První výzkumný záměr koordinovaný prof. Karlíčkem byl tříletý a zabýval se analýzou léčiv. V letech 2005-2011 vedl prof. Karlíček jako hlavní koordinátor výzkumný záměr „Výzkum nových lékových struktur", který byl

sedmiletý. Tento výzkumný záměr se realizoval jako jediný na farmaceutické fakultě, bylo do něj zapojeno celkem 45 pracovníků z kateder farmakognosie, farmaceutické technologie, farmaceutické chemie a kontroly léčiv, katedry analytické chemie a katedry anorganické a organické chemie Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové a přispíval navíc k pravidelným příjmům participujících pracovníků fakulty. Na základě výsledků projektu bylo publikováno 328 prací v impaktovaných časopisech, bylo podáno 17 patentových přihlášek a v rámci výzkumného záměru přes 70 doktorandů zdárně ukončilo studium. Z finančních prostředků bylo pro potřeby fakulty zakoupeno 43 přístrojů. V neposlední řadě vznikla spolupráce se zahraničními univerzitami a nakročeno tak bylo k dalším úspěchům.

Dne 8. prosince 2008 byl profesor RNDr. Rolf Karlíček, DrSc., na návrh Vědecké rady Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy jmenován emeritním profesorem Univerzity Karlovy.

Prof. RNDr. PhMr. Jan Solich, CSc., dr. h. c. (1928–2018)

Dětství a studia

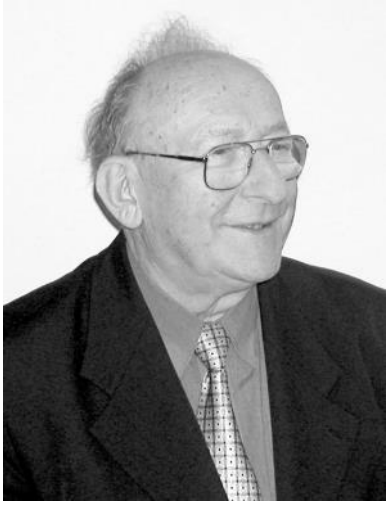

Profesor Jan Solich se narodil 11. února roku 1928 v Novém Bohumíně jako nejstarší ze čtyř sourozenců. Jeho otec byl původním povoláním poštmistr v Rychvaldě na Těšínsku. Po nuceném odsunu rodiny z Těšínska v důsledku Mnichova 1938 se rodina přestěhovala do Moravské Ostravy. V roce 1939 započal Jan Solich studia na osmiletém klasickém gymnáziu v Moravské Ostravě, kde byl jeho třídním profesorem a učitelem češtiny spisovatel Vojtěch Martínek. Maturitní zkoušku složil v roce 1947. Když se na gymnáziu rozhodoval o svém budoucím povolání, zvolil studium farmacie a nastoupil na aspirantskou praxi v nemocniční lékárně „U Anděla“ v Ostravě-Vítkovicích. Aspirantská praxe trvala 2 roky a absolvoval ji v letech 1947-1949. Vedoucím lékárníkem zde byl PhMr. Bohumil Vepřovský a Jan Solich pod jeho vedením složil tyrocinální zkoušku s výsledkem *valde bene*. Poté nastoupil v roce 1949 na dvouleté studium oboru farmacie na Přírodovědecké a lékařské fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Již při studiu tohoto dvouletého

modelu si student Jan Solich zapsal a splnil předměty, které se vyučovaly jen na čtyřletém oboru (farmakologie, fyzikální chemie). Studium ukončil promocí roku 1951 a získal titul PhMr. (Pharmaciae magister).

V roce 1951 nastoupil společně s dalšími budoucími osobnostmi farmacie (prof. Chalabala, doc. Malý, prof. Smečka, doc. Rusek a další) v Brně na nově zřízený obor galenické farmacie, pod vedením doc. Dr. PhMr. Miloše Melichara. Paralelně s tímto obdobím se překrývá i jeho čtyřleté studium farmacie na Farmaceutické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, které začíná roku 1951 a končí promocí v roce 1953 s titulem prom. farm. (promovaný farmaceut). Paradoxně tedy získal profesor Jan Solich tentýž titul dvakrát. Během let 1951-1954 působil jako asistent na Katedře galenické farmacie Farmaceutické fakulty Masarykovy univerzity v Brně a od roku 1955 do roku 1960 pracoval jako odborný asistent Oddělení farmaceutické praxe.

Ve stejném období (1955-1960) vykonával externí aspiranturu s disertační prací „Nauka o zdravotnictví". Školitelem jeho práce byl prof. MUDr. Adolf Žáček, DrSc. (1917-2010), sociální lékař, který působil také ve statistickém oddělení Světové zdravotnické organizace v Ženevě. Jan Solich byl jeho prvním aspirantem-farmaceutem a pod jeho vedením získal Jan Solich na Lékařské fakultě Masarykovy univerzity v Brně titul kandidát farmaceutických věd (CSc.).

V roce 1960 mění své působiště. Stává se nejdříve odborným asistentem a později docentem Katedry farmaceutického provozu na Farmaceutické fakultě Komenského univerzity v Bratislavě. Dnem 1. 4. 1964 je jmenován docentem pro obor Lékárenský provoz a v roce 1966 získává titul RNDr.

Na bratislavské farmaceutické fakultě nakonec pracuje až do roku 1971. Během této doby řídí v letech1960-1969 fakultní lékárnu v Brně na Orlí ulici, která fungovala jako samostatné pracoviště, a návazně na to řídí v období 1969-1971 i fakultní lékárnu v Bratislavě. Počet studentů na Farmaceutické fakultě v Bratislavě byl přesně stanoven. Do ročníku se vždy přijímala jedna třetina studentů ze Slovenska a dvě třetiny z Čech a Moravy. I přes dané uspořádání zanedlouho nastal kritický nedostatek farmaceutických absolventů v západních Čechách a v okolí Prahy. Vzniklá situace byla předzvěstí vzniku nové farmaceutické fakulty v Hradci Králové.

Nová Farmaceutická fakulta Univerzity Karlovy se začala budovat od roku 1969 a profesor Jan Solich stál u jejího vzniku. Do Hradce Králové přešel roku 1969 a posléze nastoupil do funkce vedoucího Katedry organizace a řízení farmacie, oficiálně od 1. 7. 1971. V jejím čele stál nepřetržitě až do 30. 9. 1991. V září 1979 byl jmenován řádným profesorem pro obor Nauka o zdravotnictví.

Během svého působení na Farmaceutické fakultě UK v Hradci Králové zastává funkci proděkana pro činnost vědeckou a výzkumnou. Do této funkce byl ministrem jmenován 19. 11. 1969 a setrval v ní do ledna roku 1990.

Dne 18. 10. 1988 byl profesor Jan Solich jmenován za zásluhy o sociální farmacii čestným doktorem „Doktor honoris causa" na Semmelweisově univerzitě v Budapešti. Dne 1. 10. 1993 odchází profesor Solich do starobního důchodu,

na Farmaceutické fakultě však i nadále působil jako externí učitel do roku 2004.

Sociální farmacie

Počátky oboru Sociální farmacie, který Jan Solich dlouhodobě rozvíjel, začínají již na Farmaceutické fakultě MU v Brně. Nejprve se přednášela jako výukový předmět Organizace zdravotnictví, následně vzniklo v rámci Katedry galenické farmacie oddělení, nejdříve s názvem Provozní praxe, později Organizace a řízení farmacie.

Zahraniční spolupráce

Farmaceutická fakulta Univerzity Karlovy spolupracovala do roku 1989 jen s několika zahraničními univerzitami. Profesor Solich tuto spolupráci plně podporoval, kladl důraz zejména na spolupráci se skandinávskými zeměmi – Univerzitami v Uppsale a Kodani. Dále byl aktivní ve spolupráci s Maďarskem, tehdejší Jugoslávií, Bulharskem i SSSR.

Profesor Jan Solich vedl jako hostující profesor přednášky na farmaceutických fakultách ve Švýcarsku, Německu, Dánsku, Maďarsku a Švédsku. Dále absolvoval zahraniční studijní pobyty v délce 4-6 týdnů ve Švýcarsku, Maďarsku, Německu, SSSR, Švédsku, Albánii, Zambii a Vietnamu.

Celoživotní dílo

Výsledky celoživotní vědecké práce shrnul prof. Jan Solich do 170 původních prací, 17 závěrečných výzkumných zpráv (oceněných rektorem či ministrem), 23 knižních publikací, do spoluautorství v 10 svazcích odborného časopisu „Solutio“. Je autorem celostátní učebnice, konal více jak 200 přednášek na vědeckých konferencích doma i v zahraničí, zpracoval více jak 300 článků v denním tisku a další v terénu, v rozhlase i televizi.

Vědecké bádání a práci profesora Solicha lze rozdělit do několika oblastí:

1. První práce byly z oblasti galenické farmacie pod vedením doc. Dr. Miloše Melichara – vířivá extrakce – příprava tinktur, nálevů a extraktů. Dále řešil problémy stability a jeho závěry se pak objevily v lékopisných článcích ČsL 2 a ČsL 3.

2. V rámci aspirantury v oblasti organizace a řízení zdravotnictví řešil pod vedením prof. MUDr. Adolfa Žáčka, Dr.Sc. otázky profesiografie farmaceutických povolání. Známé byly jeho práce o uplatnění a potřebě farmaceutů a jeho evropská studie o systému pregraduální a postgraduální výchovy farmaceutů a farmaceutických laborantů. Nadarmo se neříkalo, že Jan Solich je patronem této nové kategorie odborných farmaceutických pracovníků se středním vzděláním.

3. Rozsáhlá byla pak jeho studie o nárocích jednotlivých oborů zdravotnictví na lékárenskou péči. Jeho normy zabezpečení zdravotní péče lékárenskou péčí byly diskutovány nejen u nás, ale i v Německu a ve Skandinávii. Je nezbytné připomenout jeho práce o potřebě psychologie v rámci profesní přípravy farmaceutů a studie vzájemných vztahů v kolektivech lékáren či řešení problematiky vzájemné

spolupráce lékař – lékárník a lékárník – pacient. Výše uvedené studie vedly i k řadě prací o přípravě léků v lékárnách, o problémech racionalizace této významné činnosti lékáren, studie inkompatibilit a chyb v preskripci lékařů a problematiky stability léků, sterilních přípravků a další.

4. Desítky prací vznikly pod jeho vedením v oblasti spotřeby a potřeby léčiv. Řada studií preskripce ambulantních i nemocničních lékařů sloužila k dalším studiím o racionální terapii. Poznatky o zneužívání léčiv a non-compliance pak vyústila v propagaci a vypracování metodiky zdravotní výchovy v činnosti farmaceutů.

5. Poslední práce, ve kterých pokračují již samostatně jeho následovníci, byly věnovány problematice léčiv ve společnosti. Soustavná pozornost byla věnována léčivům u starší generace, kde je největší potřeba i spotřeba léčiv. Zde zdůrazňoval význam informací a znalostí pacientů o lécích.

Mimofakultní činnost

Profesor Solich aktivně působil v několika odborných společnostech. Zejména v České farmaceutické společnosti – zde působil jako člen výboru již od roku 1961, dále jako místopředseda a v letech 1986-1990 jako předseda společnosti. Dále působil v odborných společnostech: Lékařská společnost J.E. Purkyně, Společnost sociálního lékařství (člen výboru 1992-1998), Vědecká rada Ministerstva zdravotnictví (člen 1982-1990), člen správní rady Českého zdravotnického fóra od roku 2009. Mezi léty 1994-2002 byl členem ústřední rady ve Svazu důchodců ČR v Praze a v období 2002-2008 dokonce předsedou svazu. V roce 2005 se stal místopředsedou Rady seniorů ČR, která sdružuje seniorské organizace v zemi. V letech 1995-2000 působil na částečný úvazek v roli revizního lékárníka ve Vojenské zdravotní pojišťovně. Dále byl od roku 2006 do roku 2010 členem Rady vlády pro seniory a stárnutí, která dbá na důstojné a aktivní stárnutí seniorů v České republice. Díky své činnosti v této organizaci založil i gerontofarmaceutickou poradnu v Hradci Králové.

Byl členem v redakčních radách časopisů Československá farmacie (1975-1990), Solutio (od 1995), Journal of Social Pharmacy (Stockholm, 1980-1996). Rovněž byl členem komise lékařských a farmaceutických fakult mezi roky 1974-1990 v Odborovém svazu pracovníků ve zdravotnictví.

Významná ocenění

Profesoru Janu Solichovi bylo během jeho dlouholeté profesní kariéry uděleno několik vyznamenání. Patří mezi ně například čestný titul „Zasloužilý učitel“ udělovaný Ministerstvem školství, titul „Zasloužilý zdravotnický pracovník“ udělovaný Ministerstvem zdravotnictví.

Profesor Solich je nositelem pamětní stříbrné medaile Univerzity Karlovy, udělované za zásluhy o rozvoj univerzity/fakulty. Dále byl čestným členem České lékárnické komory a České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně, v jejíž Farmaceutické společnosti získal čestné uznání.

Profesor Solich je jako čestný člen veden ve farmaceutických společnostech nejen u nás, ale i v Německu, Maďarsku, Bulharsku, Polsku.

V roce 2008 byl na návrh Vědecké rady Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy profesor Jan Solich jmenován emeritním profesorem.

Prof. RNDr. PhMr. Jan Solich, CSc. zemřel po dlouhé nemoci 2. 9. 2018 ve věku 90 let.

Prof. MUDr. Jaroslav Dršata, CSc.

Dětství a studium

Jaroslav Dršata se narodil 25. října 1943 v Hradci Králové. Po absolvování základního vzdělání studoval tehdejší jedenáctiletou střední školu (nyní Gymnázium J. K. Tyla v Hradci Králové), maturoval v roce 1960. Během středoškolského studia měl všestranné zájmy, uvažoval o studiu matematiky, geografie nebo humanitních věd, rozhodl se pak pro studium všeobecného lékařství na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Hradci Králové, které započal v necelých 17 letech. Během studia pracoval jako studentská vědecká síla na Ústavu lékařské chemie a biochemie. Promoval v roce 1966.

Po promoci a absolvování vojenské služby byl přijat na biochemický ústav hradecké lékařské fakulty k dalšímu vědeckému vzdělání formou tzv. vědecké aspirantury. Jeho školitelem byl docent (pozdější profesor) Ivo Hais, významná vědecká osobnost, který jako učitel, vědecký pracovník, polyhistor a člověk mu byl vzorem po celý život. Tématem jeho experimentální práce v rámci vědecké aspirantury bylo sledování vlivu ionizujícího záření na syntézu serotoninu v mozku. Studium účinků ionizujícího záření na lidský a živočišný organismus bylo v době vývoje jaderných zbraní v centru zdravotnického a biochemického výzkumu a serotonin byl studován pro svůj protektivní účinek proti tomuto záření. Mezitím byl krátce zaměstnán jako vědecký pracovník na katedře radiobiologie Vojenského výzkumného a doškolovacího ústavu.

Působení na Farmaceutické fakultě UK v Hradci Králové

Po sovětské okupaci musel jeho školitel prof. Hais opustit hradeckou lékařskou fakultu, avšak díky tehdejšímu děkanovi nově vznikající Farmaceutické fakulty UK Jaroslavu Květinovi mohl pokračovat ve své odborné činnosti od roku 1970 na hradecké farmacii. O rok později jej následovala Eva Kvasničková a v roce 1972 i Jaroslav Dršata jako odborný asistent. Tím vznikl základ katedry biochemie Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové.

V rámci pedagogické činnosti se vzhledem ke svému lékařskému vzdělání od počátku své práce na Farmaceutické fakultě UK Dr. Dršata věnoval (vedle vedení praktických cvičení z biochemie) přednášení biochemie chorob a klinických aspektů biochemie. Postupně připravil předmět Patobiochemie, který začal vyučovat v roce 1978. Patobiochemie byla jako samostatná disciplína vyučována na Farmaceutické fakultě UK jako první v tehdejším Československu. Pro výuku připravil a vydal výukový text Patobiochemie pro farmaceuty, později přepracovaný a opakovaně vydaný. V rámci výuky Obecné biochemie přednášel postupně všechna témata, avšak trvale se soustředil hlavně na výuku struktury proteinů, enzymologie a mezibuněčné signalizace.

Prof. Dršata patřil k organizátorům studia Farmacie v angličtině, od počátku v tomto studiu vyučoval. V 90. letech, kdy se vysokoškolské zdravotnické studium v České republice významně rozšiřovalo o nové obory, byl protagonistou přípravy a otevření nového studijního programu Zdravotnická bioanalytika, připravujícího v bakalářském a navazujícím magisterském studiu kvalifikované laboratorní i vedoucí pracovníky pro laboratornědiagnostická pracoviště zdravotnických zařízení. Po počátečních překážkách byl tento obor na fakultě přijat a byl akreditován jako zdravotnický studijní program, jehož magisterský stupeň byl po řadu let jediný v České republice. Po léta byl garantem těchto studijních programů a předsedou komise pro státní závěrečné zkoušky. Jak ve studijním programu Farmacie, tak v programu Zdravotnická bioanalytika vedl prof. Dršata desítky diplomových a bakalářských prací.

Po reorganizaci vědecké přípravy v České republice v 90. letech byl prof. Dršata iniciátorem vzniku doktorského studia Patobiochemie a xenobiochemie, po řadu let byl předsedou oborové rady a školitelem několika doktorských disertačních prací. Rovněž byl členem oborové rady Lékařské biochemie na Lékařské fakultě Univerzity Palackého v Olomouci a dosud se účastní práce oborové rady Lékařské biochemie také na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové.

V roce 1987 se habilitoval v oboru Biochemie na Lékařské fakultě Masarykovy univerzity (tehdy J. E. Purkyně) v Brně. V roce 1995 se po jmenovacím řízení stal profesorem v oboru Biochemie na Farmaceutické fakultě Univerzity Karlovy.

Ve vědecko-výzkumné činnosti na Farmaceutické fakultě UK využil předchozí zkušenosti se studiem enzymové kinetiky k sledování vlivu látek s potenciálním protinádorovým účinkem na aktivitu enzymů jako možný mechanismus jejich účinků. V roce 1973 mu bylo umožněno obhájit před komisí pro obor Biochemie na Fakultě všeobecného lékařství Univerzity Karlovy již dříve připravenou

kandidátskou disertační práci Vliv ionizujícího záření na aktivitu dekarboxylasy aromartických aminokyselin v mozku, čímž získal titul kandidát věd (CSc.). Na Farmaceutické fakultě UK se později věnoval studiu několika enzymů katalyzujících přeměny aminokyselin. Tyto zkušenosti využil v přípravě přednášek o enzymové kinetice a po několika letech rovněž k výzkumné spolupráci s prof. Waisserem při studiu vedlejších účinků jím připravených potenciálních antituberkulotik. Později ve spolupráci s Ústavem klinické biochemie a diagnostiky Fakultní nemocnice v Hradci Králové (prof. Palička, prof. Beránek) se zabýval také glykací a glykoxidací proteinů, což je sled chemických reakcí, zhoršujících funkci proteinů při diabetu a ve stáří. Tento výzkum se stal v dalších letech východiskem pro studium antioxidačních účinků řady přírodních i syntetických struktur na proteiny pod vedením doc. Boušové.

Od začátku 80. let byl zodpovědným řešitelem výzkumných úkolů státního plánu Interakce léčiv s enzymy, od r. 1993 pak řešitelem a spoluřešitelem grantů UK a grantů GAČR, FRVŠ a rozvojových grantů MŠMT. V letech 1999-2004 byl zodpovědným řešitelem výzkumného záměru MSM 111600002 Interakce léčiv s biologickými systémy.

Publikoval asi 150 vědeckých prací, pět kapitol v zahraničních monografiích, účastnil se aktivně řady domácích i zahraničních kongresů s cca 135 příspěvky. Jako autor nebo spoluautor vydal šest výukových textů. Byl pravidelným recenzentem odborných publikací pro časopisy v oblasti Life Sciences.

Zahraniční pobyty a aktivity

V roce 1975 absolvoval jednoměsíční stáž na biochemických pracovištích v Moskvě se zaměřením na biochemii neurotransmiterů. V roce 1982 pracoval jeden měsíc na Lékařské fakultě Univerzity Tampere (Finsko), kde se zabýval studiem regenerace aktivity ornithindekarboxylasy střevní sliznice po podání methotrexátu, v období 1989-1990 byl celkem 6 měsíců jako stážista na Istituto di Ricerche Farmacologiche Mario Negri Bergamo, Itálie, kde se věnoval studiu koncentrace intracelulárního vápníku v trombocytech u uremických pacientů a rovněž výzkumu inhibice 5-lipoxygenasy potenciálními antiflogistiky.

V 90. letech se podílel na přípravě sítě programu TEMPUS s Università La Sapienza v Římě. V roce 1998 byl na kratším pobytu na Pasteurově ústavu v Paříži u prof. Goldberga a následně v roce 1999 pracoval měsíc jako hostující profesor Univerzity Paříž 7–Denis Diderot. Na toto pracoviště se vrátil v rámci spolupráce ještě v roce 2001.

V letech 1998-2018 se podílel na činnosti sítě CEEPUS (spolupráce středoevropských univerzit). Nejdříve 10 let pod vedením Fakulty farmacie a biochemie Univerzity Záhřeb, později pod vedením Lékařské fakulty Transylvánské Univerzity v Brašově (Rumunsko). Pravidelně přednáší na společných akcích, připravených těmito univerzitami. Na letních školách, organizovaných v Chorvatsku, měli možnost se aktivně podílet svými příspěvky i studenti Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy.

Organizační činnost

Od roku 1979 byl prof. Dršata zastupujícím vedoucím katedry biochemických věd Farmaceutické fakulty UK, od roku 1988 až do roku 2006 pak byl vedoucím této katedry. V letech 1996–1998 byl proděkanem pro zahraniční činnost, v letech 2006-2009 pak proděkanem pro bakalářské a navazující magisterské studium Zdravotnické bioanalytiky Farmaceutické fakulty UK.

Od roku 1984 do roku 2006 byl členem Vědecké rady Farmaceutické fakulty UK. Řadu let byl rovněž členem Vědecké rady Univerzity Hradec Králové. Jako člen redakční rady se podílel na vydávání fakultního časopisu Folia Pharmaceutica. Zúčastnil se práce několika odborných společností, mj. jako člen Biochemical Society (Velká Británie), FEBS-Federace evropských biochemických společností, FIP-Mezinárodní farmaceutické federace, České společnosti pro biochemii a molekulární biologii, České chemické společnosti, České lékařské společnosti J. E. Purkyně (sekce klinické biochemie). Dosud je členem České lékařské komory.

Současné aktivity

Profesor Dršata jako emeritní profesor dosud přednáší vybrané kapitoly z Patobiochemie a z Obecné biochemie, zvláště v anglickém studiu. Jako předseda státní zkušební komise zkouší biochemické disciplíny v obou stupních studijního programu Zdravotnická bioanalytika. Účastní se práce oborových rad a zkoušení dílčích i státních zkoušek v doktorském studiu Patobiochemie a xenobiochemie na Farmaceutické fakultě UK a v doktorském studiu Lékařská biochemie na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové. Se zájmem rovněž dosud pracuje v poplatkové komisi na rektorátě Univerzity Karlovy v Praze.

Zejména se však věnuje svým cestovatelským zálibám. Navštívil sám, s manželkou nebo se známými více než 50 zemí světa, před několika lety pak projel sólo na kole trasu od nás k Rudému moři. O této zkušenosti napsal cestopis „Od nás do Jeruzaléma a ještě kousek dál“, o navštívených zemích přednáší na veřejnosti a připravuje výstavy fotografií.

Na návrh Vědecké rady Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy byl prof. MUDr. Jaroslav Dršata, CSc. v září 2017 jmenován emeritním profesorem Univerzity Karlovy.

Poznámka: Další emeritní profesoři – Květina, Kvasničková a Jahodář – vykonávali také funkci děkana, jejich medailonky jsou uvedeny v části věnované děkanům.

KATEDRY A ODBORNÁ PRACOVIŠTĚ FARMACEUTICKÉ FAKULTY UNIVERZITY KARLOVY V HRADCI KRÁLOVÉ

Studenti fakulty, 2019

110 Katedra biofyziky a fyzikální chemie

Vedoucí katedry:

- doc. RNDr. PhMr. Jiří Volke, CSc. (1970–1973)
- prof. Ing. Jiří Gasparič, DrSc. (1973–1990)
- prof. RNDr. Ing. Stanislav Ďoubal, CSc. (1990–2011)
- Ing. Vladimír Kubíček, CSc. (2011–2017, pověřen vedením)
- doc. Dipl.-Math. Jurjen Duintjer Tebbens, Ph.D. (2017–dosud)

Katedra v roce 1971

Katedra fyzikální chemie byla od počátku, tj. od roku 1969 součástí Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy. Jejím prvním vedoucím byl jmenován doc. RNDr. PhMr. Jiří Volke, DrSc., bývalý spolupracovník držitele Nobelovy ceny Jaroslava Heyrovského. Jeho mateřským působištěm byl Polarografický ústav AV ČR. Organizační struktura katedry byla odvozena z podobného modelu bratislavské fakulty, kdy výuka na katedře pokrývala i výuku matematiky a fyziky. Matematika a fyzika se vyučovala v prvním ročníku, fyzikální chemie v letním semestru 2. ročníku. Přednášky předmětu fyzikální chemie zajišťoval vedoucí katedry, výuku laboratorních cvičení a fyzikálně-chemických výpočtů vedl po dlouhou dobu jediný asistent. Doba nebyla jednoduchá. Nástup asistenta byl schválen stranickými orgány 3 týdny před započetím 1. kursu laboratorních cvičení. Naštěstí při vybavování laboratoří podle pokynů vedoucího katedry spolupracovali již kmenoví pracovníci katedry doc. Ing. Jiří Macků, CSc., který byl biofyzikem, Ing. Miroslav Hrubý a Jana Žižková. Učebními texty byly významné učebnice fyzikální chemie profesora Přírodovědecké fakulty UK Rudolfa Brdičky.

Prvořadým úkolem byla samozřejmě výuka základních předmětů. Podmínky byly mnohdy „pionýrské“. Přednášelo se například v Muzeu, v posluchárnách Lékařské fakulty UK v Hradci Králové, na laboratorní cvičení studenti dojížděli do prostor bývalé chemické učňovské školy v Rybitví u Pardubic. V provizorních prostorech „šedé tesko“ a „červené tesko“ katedra sídlila poměrně dlouho. Pevné zázemí získala teprve po dokončení severní budovy fakulty, kam se nastěhovala na přelomu let

1979 a 1980. Tím katedra získala vlastní laboratoř pro výuku praktických cvičení. Nové sídlo katedry umožnilo dosáhnout i dostatečného personálního obsazení a výuka mohla být zajišťována širším spektrem učitelů. Na přelomu 80. a 90. let vznikají první učební texty, jejichž autory jsou členové katedry. V roce 1991 se stal vedoucím katedry doc. (později prof.) Ďoubal. V této době také katedra změnila název na Katedru biofyziky a fyzikální chemie. V 90. letech došlo k několika personálním obměnám. To vedlo k některým změnám ve výuce zejména fyzikální chemie, která byla nově zajišťována zejména doc. Lázníčkovou a Ing. Kubíčkem. V době po přelomu tisíciletí se podařilo významně obměnit a obnovit již značně zastaralé přístrojové vybavení katedry.

Vědeckovýzkumná činnost byla zpočátku limitována personálním obsazením a přístrojovými kapacitami. Doc. Volke byl primárním zaměřením elektrochemik a tak jeho zájem byl rozvinout téma elektrochemie v podmínkách Farmaceutické fakulty. Přestože z místa vedoucího katedry v r. 1973 odešel a vedoucím katedry se stal prof. Ing. Jiří Gasparič, DrSc., po nějakou dobu ještě přednášel, byl nadále členem vědecké rady fakulty a především „dohlížel“ na využití elektrochemie ve výzkumné práci katedry. Využití elektrochemických metod při studiu vlastností některých typů farmak se stalo ve spojení s některými separačními metodami, zejména tenkovrstvou chromatografií, tématem asi 30 diplomových prací i jedné práce kandidátské. Pod vedením prof. Gaspariče byla na katedře rozvíjena právě chromatografie na tenké vrstvě, která byla jeho hlavní specializací, a také polarografie. Tyto dvě metodiky byly následně doplněny optickými metodami. Z nich je vhodné zmínit extrakční spektrofotometrii, zejména zjednodušený postup pro extrakčně spektrofotometrické stanovení farmak vyvinutý prof. Gasparičem a jeho spolupracovníky.

Prof. Gasparič byl významnou vědeckou osobností, autorem více než stovky publikací uvedených ve Web of Science a v Československu je jako autor známý zejména monografií Večeřa M., Gasparič J., Churáček J., Borecký J.: Chemické tabulky organických sloučenin (SNTL Praha 1975). Jeho mateřským působištěm byl Výzkumný ústav organických syntéz v Rybitví. Na fakultě se zabýval především identifikací a separací organických látek s využitím chromatografických technik. Jak již bylo zmíněno, během 80. let se zlepšila personální situace na katedře příchodem dalších pracovníků. To umožnilo rozvoj dalšího výzkumného směru, gerontologie. Tento směr byl reprezentován zejména spoluprací prof. Ďoubala a doc. Klemery. K nim se počátkem 90. let připojil dr. Dolejš. Tato výzkumná skupina se zabývala výzkumem zaměřeným na aplikace biofyzikálních, matematických a systémově-kybernetických metod v gerontologii, zejména v oblasti teorií stárnutí a jejich verifikace. Další výzkumnou oblastí bylo v této době studium mechanických vlastností biologických struktur a materiálů používaných ve zdravotnictví. Výzkum byl zaměřen zejména na změny biomechaniky ve vztahu k stárnutí, nemocem a působení léčiv. Výstupem vědecké práce byly dva patenty, dvě patentové přihlášky, tucet publikací uvedených ve Web of Science, několik stovek vystoupení na vědeckých konferencích a vědecká monografie Ďoubal S. et al.: Teoretická gerontologie (Praha, Karolinum, 1997). Mezi články s největším ohlasem, sahajícím do dnešní doby, patří publikace Klemera P., Ďoubal S.: A new approach to the concept and computation of biological age, která vyšla v časopise Mechanisms of Ageing and Development.

V letech 1995–2006 katedra garantovala rigorózní řízení a doktorské studium v oboru Gerontofarmacie, v němž úspěšně absolvovalo studium pět doktorandů.

Katedra v roce 2010

Příchodem nových pracovníků během 90. let se rovněž rozšířilo výzkumné působení katedry. Díky doc. Lázníčkové se katedra podílela na studiu termodynamických charakteristik interakcí léčiv s biologickými makromolekulami a problematice radioaktivního značení biologicky aktivních sloučenin. Ve spolupráci s Katedrou farmaceutické technologie byly studovány fyzikálně chemické parametry liberace antimikrobiálních látek z biodegradabilních polymerních matric. Dalším výzkumným tématem byly interakce tenzidů a organických barviv v roztocích. Pod vedením Ing. Kubíčka, CSc. pokračovala katedra od 2011 ve spolupráci s jinými katedrami a jinými výzkumnými týmy v rámci fakulty zejména ve výzkumu a vývoji metod pro stanovení léčiv.

V současné době katedra garantuje výuku povinných předmětů Matematika, Biofyzika, Fyzikální chemie a Aplikovaná statistika a volitelných předmětů Výpočetní technika a Aplikovaná výpočetní technika. Od zimního semestru 2019 je nabízen kurz Pokročilá statistika pro doktorandy. Pokročilá statistika bude též vyučovaná v rámci nového studijního programu Pharmaceutical Sciences, s jehož začátkem se počítá od roku 2020. Na katedře jsou v současné době 3 doktorandi, 2 další se přihlásili k doktorskému studiu začínajícímu v říjnu 2019.

Vedle pokračování ve vědecko-výzkumných směrech z posledních let (Dr. Bárta převzal část výzkumu doc. Lázníčkové, Ing. Kubíček se věnuje separačním metodám HPLC a stanovení fyzikálně-chemických vlastností farmak) je navázáno na matematicko-výpočetní výzkum z dřívějších let (zejména doc. Jurjen Duintjer Tebbens, vedoucí katedry od 2017, jehož mateřským působištěm je Ústav Informatiky AV ČR). Díky výraznému nárůstu výpočetní a paměťové kapacity počítačů hrají dnes i ve farmaceutickém výzkumu *in silico* modely stále větší roli. Témata, kterým se katedra v současnosti věnuje, jsou farmakokinetické/farmakodynamické modelování, systémová farmakologie, kvantově-chemické výpočty a molekulární dokování. Tyto mezioborové směry doplňuje výzkum zaměřený více statisticko-informaticky, související například s otázkami „data mining“, „big data“ nebo „high performance computing“. Katedra organizuje v září 2019 v Hradci Králové mezinárodní workshop „Mathematics Meet Pharmacy 2019“.

120 Katedra organické a bioorganické chemie

Pracoviště vzniklo záhy po vzniku fakulty v roce 1969 pod původním názvem **Katedra anorganické a organické chemie** jako přípravná katedra, jejímž úkolem bylo prohloubit znalosti středoškolské chemie v základních chemických disciplínách a připravit tak studenty na studium chemicky zaměřených farmaceutických disciplín (farmaceutická chemie, farmakognosie) a biochemie.

V jejím čele se postupně vystřídali tito vedoucí:

- prof. RNDr. PhMr. Karel Palát, CSc. (1971–1974)
- doc. RNDr. PhMr. Milan Čeladník, CSc. (1974–1990)
- prof. RNDr. Karel Waisser, DrSc. (1990–2001)
- prof. PharmDr. Alexandr Hrabálek, CSc. (2002–2018)
- V souvislosti se zvolením prof. Hrabálka do funkce děkana byla v období let 2006-2014 pověřena vedením doc. RNDr. Věra Klimešová, CSc.
- V roce 2018 byl prof. Hrabálek v komunálních volbách zvolen do funkce primátora statutárního města Hradec Králové, což znamenalo jeho odchod z funkce vedoucího katedry k 31. říjnu 2018. Poté byl vedením na přechodnou dobu pověřen prof. RNDr. Milan Pour, Ph.D.
- Na základě výsledku konkursu byl 15. února 2019 ustanoven do funkce vedoucího katedry současný vedoucí, doc. PharmDr. Jaroslav Roh, Ph.D.

V souvislosti s novelizací statutu fakulty v roce 2017 došlo ke změně názvu pracoviště na Katedru organické a bioorganické chemie.

Od vzniku pracoviště vyučují zaměstnanci katedry klíčové předměty prvního ročníku Obecná a anorganická chemie a Organická chemie. Ta byla v roce 2014 rozdělena na Organickou chemii I, zaměřenou na názvosloví, strukturu a související fyzikální a spektrální vlastnosti látek, Organickou chemii II, orientovanou na reaktivitu látek, a Bioorganickou chemii, zabývající se chemií přírodních látek a makromolekulárních biopolymerů. Neméně důležitá jsou i praktická cvičení v podobě předmětu Chemická laboratorní technika v zimním semestru II. ročníku. Kromě programu Farmacie jsou tyto předměty v mírně modifikované formě vyučovány i v programu Zdravotnická bioanalytika. Navíc si studenti prvního až třetího ročníku vybírají z řady povinně volitelných i volitelných předmětů nabízených katedrou, jejichž cílem je především další procvičení látky a prohloubení znalostí.

Díky zájmu studentů o tyto předměty je možné podchytit zájemce o aplikaci chemie ve farmacii, z nichž řada zůstala po ukončení magisterského studia na katedře a nastoupila do doktorského studia Bioorganické chemie. Jako příklady těchto předmětů mohou posloužit Řešené úlohy z organické chemie, Konstituce

organických sloučenin, Vybrané metody laboratorní techniky a Pokročilá organická chemie, která je součástí portfolia předmětů studijního zaměření Farmaceutická chemie. Všechny předměty jsou vyučovány z hlediska postavení léčiva jako malé molekuly, která má jasně definovanou strukturu, determinující její fyzikální vlastnosti a schopnost vázat se na příslušný receptor. Výuková činnost katedry v pregraduálním studiu tak slouží především pro přípravu studentů na chemicky zaměřené profilové předměty, především na Farmaceutickou chemii. Stojí za zmínku, že všechny předměty jsou vyučovány i v anglickém jazyce pro zahraniční studenty.

Společná fotografie z roku 2005

V oblasti postgraduálního studia katedra garantuje rigorózní řízení (PharmDr.) a doktorské studium (Ph.D.) v studijním oboru Bioorganická chemie. Od akademického roku 2006/2007 bylo v tomto oboru obhájeno 30 rigorózních prací a doktorský studijní program úspěšně absolvovalo 34 studentů.

Vědecký výzkum katedry byl do konce 80. let obecně zaměřen na přípravu biologicky aktivních látek, především s antimykobakteriální aktivitou, a na studium závislostí mezi chemickou strukturou a účinkem připravených látek. V souvislosti se vznikem grantových agentur po r. 1990 a postupnou obměnou personálu katedry došlo ke spontánnímu vzniku výzkumných skupin, které se etablovaly ve struktuře katedry i fakulty. V současné době na katedře působí tři výzkumné skupiny, jejichž tématika pokrývá řadu oborů od organické po bioorganickou i farmaceutickou chemii.

Skupina Syntetické organické chemie a NMR spektroskopie vedená prof. M. Pourem se zabývá katalytickými reakcemi zprostředkovanými některými tranzitními kovy, především palladiem a zlatem. Tyto reakce jsou dále využívány pro syntézu

nízkomolekulárních, biologicky zajímavých přírodních látek a jejich analog. Biologická aktivita těchto látek (antimikrobiální, antifungální, bronchodilatační, cytotoxická) je vyhodnocována jak ve spolupráci s biologickými katedrami fakulty, tak s pracovišti domácími (Akademie věd ČR) i zahraničními (Jesseniova lékařská fakulta Univerzity Komenského, Martin). Součástí výzkumné práce je i NMR spektroskopie a její aplikace na strukturní analýzu látek. Podskupina NMR spektroskopie (doc. J. Kuneš) poskytuje servisní i vědecká měření jak pro synteticky připravené látky, tak pro zcela neznámé substance izolované z přírodního materiálu pro fakultní i mimo fakultní pracoviště, jako je Přírodovědecká fakulta UHK či Fakulta vojenského zdravotnictví Univerzity obrany.

Další důležitou tematikou je výzkum kožní bariéry pod vedením prof. K. Vávrové. Práce je zaměřena na syntézu a analýzu lipidů, zejména ceramidů, a studium jejich uspořádání ve vztahu k bariérové funkci kůže pomocí metod, jako je např. infračervená spektroskopie, rentgenová difrakce (ve spolupráci s VŠCHT v Praze a Spojenými ústavy pro jaderný výzkum v Dubně, Rusko), neutronová difrakce (spolupráce s pracovišti v Dubně, Mnichově a Grenoblu) a nukleární magnetická rezonance v pevném stavu (spolupráce s Univerzitou v Lipsku). Tyto poznatky jsou dále využívány pro studium patofyziologie u onemocnění lipidové kožní bariéry a možností jejich terapie ve spolupráci s pracovišti v Berlíně, Heidelbergu, Toulouse, San Francisku a dalšími. Skupina se dále zabývá možnostmi podání léčiv přes kůži či do hlubších vrstev kůže pomocí permeačních akcelerantů, dendrimerů a lipidových nosičů ve spolupráci s VŠCHT v Praze.

V neposlední řadě nadále pokračuje výzkum antimikrobiálních látek, kterého se po odchodu prof. Hrabálka do komunální politiky ujal doc. J. Roh. Výzkumná skupina se věnuje především přípravě a studiu vztahů mezi strukturou a účinkem potenciálních antituberkulotik ze skupiny salicylanilidů a proléčiv (dr. M. Krátký) a dusíkatých heterocyklů obsahujících nitroskupinu (Ing. Karabanovich). V této činnosti skupina dlouhodobě spolupracuje s Oddělením bakteriologie a mykologie Zdravotního ústavu se sídlem v Ostravě (dr. J. Stolaříková), kde probíhají in vitro studie antimykobakteriální účinnosti, a s Centrem biologické ochrany v Těchoníně (dr. O. Pavliš), kde probíhají pokročilé in vivo studie na myším modelu tuberkulózy. Další studie nadějných látek pak probíhají na Přírodovědecké fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě (prof. K. Mikušová) a Maďarské akademii věd (prof. S. Bösze), s níž skupina spolupracuje i ve výzkumu peptidových nosičů pro antimikrobní látky. V roce 2012 se skupina zapojila do činnosti Univerzitního výzkumného centra pro výzkum toxických a protektivních účinků léčiv na kardiovaskulární systém (UNCE 204019/304019/2012) a této problematice se věnuje i nadále, od roku 2019 v rámci projektu Inomed (Předaplikační výzkum inovativních léčiv a medicínských technologií).

Plnění vědeckých úkolů bylo v letech 2000-2011 institucionálně financováno Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy prostřednictvím velkých institucionálních projektů, tzv. výzkumných záměrů. Po roce 2011 odráží institucionální financování kvalitu i kvantitu skutečné publikační činnosti zaměstnanců fakulty (univerzitní programy Prvouk a Progres). Kromě institucionálních projektů jsou pracovníci katedry řešiteli a spoluřešiteli řady grantů Grantové agentury Karlovy univerzity a Grantové agentury České republiky.

K významným projektům patřila i participace (prof. Hrabálek, prof. Vávrová, prof. Pour, doc. Kuneš) v Centru pro výzkum nových virostatik a antineoplastik, vedeném prof. Antonínem Holým, a současná účast všech akademických zaměstnanců katedry v centru excelentního výzkumu, uděleného celofakultnímu kolektivu v r. 2018 a spolufinancovaného Evropským fondem regionálního rozvoje (projekt Zvýšení účinnosti a bezpečnosti léčiv a nutraceutik: moderní metody – nové výzvy pod zkratkou EFSA-CDN).

Výsledky vědecké práce katedry jsou zveřejněny ve stovkách publikací, z nichž řada byla uveřejněna v prestižních mezinárodních oborových časopisech a prezentována na mezinárodních i domácích symposiích. Pracovníci katedry jsou rovněž nositeli několika národních patentů a mezinárodních PCT patentových přihlášek. K významným oceněním patří zlatá medaile na světové přehlídce vynálezů Eureka 1997 v Bruselu za exponát Nový akcelerant transdermální penetrace, udělená A. Hrabálkovi, a dále Baderova cena za organickou chemii České společnosti chemické za rok 2001, kterou získal M. Pour, a stejná cena za bioorganickou chemii, jejímž laureátem za rok 2018 je J. Roh.

130 Katedra farmaceutické botaniky

Název katedry:

- Od 1. 3. 1970 Katedra farmaceutické botaniky
- Od 1. 9. 1986 Katedra farmaceutické botaniky a ekologie
- Od 1. 7. 2017 Katedra farmaceutické botaniky

Vedoucí katedry:

- DrPh. PhMr. Ing. Jan Baloun, CSc., 1. 3. 1970, pověřen prozatímním vedením
- doc. DrPh. PhMr. Ing. Jan Baloun, CSc., 1. 10. 1976 – 31. 8. 1990, vedoucí katedry
- doc. RNDr. Luděk Jahodář, CSc., 1. 9. 1990 – 28. 2. 1994, vedoucí katedry
- doc. RNDr. Marie Sovová, CSc., 1. 3. 1994 – 31. 1. 1997, pověřena vedením
- prof. RNDr. Luděk Jahodář, CSc., 1. 2. 1997 – 30. 5. 2014, vedoucí katedry
- doc. Ing. Lucie Cahlíková, Ph.D., od 1. 6. 2014, vedoucí katedry.

Katedra se zapojila do výuky již v letním semestru prvního ročníku nově vzniklé fakulty (1970). V dubnu téhož roku začala s budováním prozatímní botanické zahrady, současně však rozvíjela své představy, připravovala projekty, a především přesvědčovala vedení fakulty a města o potřebě trvalého výukového a kulturně vzdělávacího zařízení tohoto typu v Hradci Králové. Toto náročné dvacetileté úsilí bylo realizováno až v nových společenských poměrech v období 1990–2000. Mezitím

však byla využívána zmíněná zahrada, která plnila nejen výukové, ale také výzkumné úlohy.

Katedra v roce 2005

Do roku 1990 katedra učila předměty Farmaceutická botanika a Produkce léčivých rostlin, od roku 1986 také Základy ekologie pro farmaceuty. Toto rozšíření výuky bylo způsobeno vysokým zájmem studentů o ekologickou problematiku a vedlo rovněž ke změně názvu katedry. Zájem o životní prostředí a jeho ochranu byl neobyčejný. Katedra vytvořila velmi aktivní jádro nepolitické organizace Českého svazu ochránců přírody, neoficiální organizace sledované represivními orgány tehdejšího politického režimu. Její členové aktivně pracovali ve prospěch ochrany přírody a vzdělávání v této problematice, za svoji činnost byly i oceněni mezinárodními ekologickými hnutími.

Od roku 1990, v souvislosti s rozvojem výběrových předmětů, se zapojení katedry do výuky značně rozšířilo; katedra garantovala nebo přispívala k výuce předmětů Farmaceutická botanika, Poznávání léčivých rostlin, Fytochemické metody, Produkce léčivých rostlin, Toxikologie přírodních látek, Fytoterapie, Nutraceutika, Forenzní a klinická analýza toxických látek, Aplikovaná dietologie a dalších.

V badatelské činnosti pracovníci katedry nikdy nezaostávali za ostatními. V prvních 20 letech existence fakulty byli řešiteli několika úloh Státního plánu výzkumu. Po roce 1989 se její pracovníci pravidelně účastnili grantových soutěží, z kterých získávali finanční podporu (Výzkumné záměry, Centrum excelentního výzkumu, GAČR, GAUK, FRVŠ aj.). Prioritním výzkumným zájmem byla vždy fytochemická analýza, hodnocení biologické aktivity sekundárních metabolitů, rostlinná fyziologie zaměřená na explantátové kultury rostlin a v prvních letech bádání i šlechtitelské postupy.

Další významný rozvoj pracoviště nastal po roce 2010 v souvislosti s příchodem celé řady mladých akademických pracovníků, kteří získali zkušenosti v průběhu studijních pobytů v zahraničí. Katedra se těsněji propojila s činností Botanické zahrady léčivých rostlin, která rovněž získala nového vedoucího a byla přejmenována na Zahradu léčivých rostlin. Přechodně vzniklo komplexnější doktorské studium v oborové radě Farmakognosie a toxikologie přírodních látek. Katedra byla přejmenována zpět na Katedru farmaceutické botaniky a vznikly nové povinně volitelné a volitelné předměty. Významně se začala rozvíjet činnost výzkumné skupiny ADINACO Research Group, zabývající se přírodními látkami ovlivňujícími vývoj neurodegenerativních onemocnění. Rovněž byl rekonstruován jak pedagogický, tak vědecký profil katedry, v doktorském studiu na katedře začali studovat poprvé v historii katedry také zahraniční studenti a začal se zvyšovat podíl studentů v rámci projektu ERASMUS. Katedra získala významné granty s evropskou podporou (projekty OP VVV), umožňující rekonstrukci výzkumných prostor katedry na Zahradě léčivých rostlin a vytvoření Laboratoře buněčných interakcí s látkami přírodního původu, pořízení velmi moderního přístrojového vybavení a financování stáží pracovníků katedry a studentů doktorského studia na zahraničních pracovištích. V rámci těchto projektů vznikl Archiv dokladných vzorků vegetabilního materiálu, resp. Farmakognostické muzeum zahrnující několik tisíc vzorků rostlinného, houbového a řasového původu (včetně rostlin užitkových). Toto muzeum je v České republice unikátní, je určeno pro studijní účely nejen pracovníků naší fakulty a pro výuku studentů, ale také pro studijní potřeby příslušných odborníků v ČR. Tyto změny umožnily i vytvoření nového oboru doktorského studia Farmakognozie a nutraceutika, který lépe vyhovuje současným potřebám farmaceutické praxe a který řeší citlivý problém, jaký představuje léčivo přírodního původu a doplněk stravy. Kromě dvou oborů výše zmiňovaného doktorského studia, tedy Farmakognosie a toxikologie přírodních látek a Farmakognosie a nutraceutika působí na pracovišti také rigorózní komise Farmakognosie a toxikologie přírodních látek.

Katedra intenzivně spolupracuje s celou řadou národních (Lékařská fakulta UK v Hradci Králové, Česká zemědělská Univerzita, Univerzita Pardubice) i mezinárodních institucí (University of Portsmouth, University of Bologna, University of Lisboa, Centro de Investigaciones Biológicas – CSIC, Španělsko, University of Sultan Qaboos, Oman). Tyto spolupráce vedly k celé řadě prací publikovaných v prestižních časopisech s fytochemickou tématikou.

140 Katedra analytické chemie

Vznik pracoviště: 1970

Vedoucí katedry:

- prof. RNDr. PhMr. Vladimír Jokl, DrSc. (1969–1989)
- prof. RNDr. Rolf Karlíček, DrSc. (1989–2003)
- prof. RNDr. Petr Solich, CSc. (2004–dosud)

V současné době má katedra analytické chemie 9 akademických úvazků – z toho 1 profesor (P. Solich), 6 docentů (L. Nováková, L. Matysová, H. Sklenářová, D. Šatínský, L. Chocholoušová Havlíková a na částečný úvazek L. Kujovská Krčmová). V roce 2019 probíhá jmenovací řízení (L. Nováková) a jedno habilitační řízení (P. Chocholouš).

Katedra analytické chemie zajišťuje výuku řady předmětů z oblasti analytické chemie v obou pregraduálních studijních programech na fakultě – Farmacie a Zdravotnická bioanalytika. Z povinných předmětů to jsou Analytická chemie, Instrumentální metody, Speciální instrumentální metody a Vybrané separační metody. Z volitelných předmětů katedra organizuje výuku předmětů Speciální metody instrumentální analýzy, Pokročilé separační metody, Hmotnostní spektrometrie, Výpočty v analytické chemii, Vyhodnocování instrumentálních metod a Proteomika. Většina těchto předmětů je vyučována i v anglickém jazyce. Od roku 2020 je plánováno zapojení akademických pracovníků katedry do anglické výuky v rámci nového studijního programu „Pharmaceutical Sciences“, který bude sloužit pro doplnění bakalářského stupně studia farmacie pro zahraniční studenty. Cílem je připravit studenty po teoretické i praktické stránce na navazující obor Farmaceutická analýza, a dále naučit studenty analytickému myšlení a přesné a pečlivé práci v laboratoři jako nedílných vlastností nutných pro činnost farmaceuta či zdravotnického bioanalytika v praxi.

V rámci doktorských studijních programů katedra zajišťuje odborné vedení studentů dvou oborových rad – Farmaceutická analýza a Bioanalytické metody. V těchto oborových radách také působí většina akademických pracovníků katedry. Za posledních dvacet let studovalo na katedře a získalo pod vedením školitelů z katedry titul Ph.D. 54 doktorandů, v současnosti dalších 28 studentů, včetně zahraničních, plní své studijní a výzkumné povinnosti v rámci prezenční či kombinované formy studia.

Vědecký výzkum katedry je zaměřen do čtyř stěžejních oblastí:

- Využití moderních trendů v chromatografických separačních metodách – zejména Ultravysokoúčinné kapalinové chromatografii (UHPLC) a Superkritické fluidní chromatografii (SFC) pro analýzu biologicky aktivních látek včetně léčiv a jejich degradačních produktů, dále přírodních látek v rostlinných extraktech (se zaměřením na antioxidanty) a klinických markerů v biologickém materiálu.

Do této oblasti patří spolupráce při vývoji a aplikaci nových nanomateriálů používaných pro separaci analytů,

- hmotnostní spektrometrie, zejména ve spojení s separačními metodami pro vysoce citlivé a selektivní analýzy malých i velkých molekul,
- vývoj a validace elektroforetických metod využívaných k analýze léčiv a rostlinných extraktů včetně on-line úpravy vzorku před analýzou,
- automatizace analytických postupů (techniky FIA, SIA, SIC) a jejich využití pro analýzu biologicky aktivních látek. V této oblasti dosáhl tým vedený prof. P. Solichem světového prvenství, jako první vyvinul a publikoval v roce 2003 novou originální chromatografickou techniku (Sekvenční injekční chromatografie - SIC) (Šatínský D., Solich P., Chocholouš P., Karlíček: MONOLITHIC COLUMNS - A NEW CONCEPT OF SEPARATION IN THE SEQUENTIAL INJECTION TECHNIQUE, Anal. Chim. Acta 499 (1-2), 2003, 205-214).

Kolektiv katedry v roce 2005

Členové katedry jsou zároveň členy výzkumné skupiny Analytical Chemistry Group (ACG), která je na základě počtu a kvality dosažených vědeckých výsledků dle celosvětového portálu Web of Science (WOS) již několik let hodnocena jako nejvýkonnější vědecká skupina na Farmaceutické fakultě UK. Akademičtí pracovníci, postdoktorandi a studenti doktorského studia byli a jsou řešiteli (kromě běžných grantů typu GAČR, TAČR, IGA MZ, AZV, GAAV, UNCE, GAUK, MOBILITY, KONTAKT, apod.) i mnoha velkých výzkumných projektů, např. v minulosti byli platnou součástí tzv. Výzkumného centra, v letech 2005-2011 řešili dlouhodobě tzv. Výzkumné záměry, poté byli odpovědni za projekty dotované evropskými financemi OPVK v projektech TEAB (Development of research team of experimental and applied biopharmacy), Postdoci I a Postdoci II na UK. V současnosti jsou zapojeni do velkých OPVVV projektů excelentního významu. Výhradně pracovníci katedry řeší projekt STARSS (Specialized Team for Advanced Research on Separation Science) s dotací

151 mil. Kč pod odborným vedením klíčového zahraničního vědeckého pracovníka prof. F. Švece. Prof. Švec dlouhodobě působil v USA na pozici vedoucího vědeckého pracovníka v E.O. Lawrence Berkeley National Laboratory, Molecular Foundry, Berkeley, USA a podle tzv. h-indexu hodnotící vědeckou aktivitu jednotlivých pracovníků patří mezi 3 současné nejvýznamnější vědce českého původu. Dále jsou zapojeni do celofakultního projektu excelence EFSA-CDN (Efficiency and Safety Improvement of Current Drugs and Nutraceuticals: Advanced Methods – New Challenges) s dotací 212 mil. Kč, ve kterém hraje katedra analytické chemie významnou roli.

Katedra analytické chemie dlouhodobě klade důraz na širokou vědecko-výzkumnou spolupráci se zahraničím. Zahraniční spolupráce je dlouhodobě navázána zejména s univerzitními pracovišti v Argentině, Austrálii, USA, Španělsku, Portugalsku, Švýcarsku, Švédsku, Belgii, Polsku apod. Některá zahraniční pracoviště působí jako strategičtí partneři ve významných výzkumných projektech, např. STARSS a EFSA-CDN – University of Melbourne (Austrálie), University of Porto/REQUIMTE (Portugalsko), University of Balearic Islands (Španělsko), University of Geneve (Švýcarsko). Pracovníci katedry byli v minulosti úspěšní v žádostech o mnoho bilaterálních mezinárodních grantů, např. s USA, Argentinou, Austrálií, Brazílií, Řeckem, Španělskem, Portugalskem apod. Tým katedry pořádal a pořádá také mezinárodní odborné konference – v roce 1999 10th International Conference on Flow Injection Analysis (10th ICFIA) v Praze, v roce 2008 konferenci SIA 2008 v Hradci Králové, v roce 2010 XIV. International Symposium on Luminescence Spectrometry (ISLS 2010) v Praze, v roce 2015 Flow Analysis XIII v Praze a v roce 2018 2nd Flow Analysis & Capillary Electrophoresis (FACE) v Hradci Králové.

Dlouhodobě probíhá úzká spolupráce s mnoha pracovišti v ČR, např. s Fakultní nemocnicí Hradec Králové, Fakultní nemocnicí Motol, Výzkumným ústavem šlechtitelským a ovocnářským v Holovousích, společností Contipro s.r.o., Technickou univerzitou Liberec, Palackého univerzitou v Olomouci, společností Zentiva, k.s., aj. V rámci rozvoje a popularizace v oblasti separačních technik v ČR se doc. L. Nováková a její tým podílejí na pořádání dvou celostátních konferencí České chromatografické školy a Školy hmotností spektrometrie. Doc. L. Nováková je také hlavní autorkou knihy Moderní HPLC v teorii a praxi, I. a II. díl. Tato kniha je první odbornou knihou svého druhu v rámci ČR v tomto století a je využívána jako studijní materiál na mnoha vysokých školách po celé ČR. Katedra spolupracuje s několika středními školami v ČR v rámci tzv. středoškolské odborné činnosti.

Pracovníci katedry pravidelně publikují v renomovaných odborných časopisech celosvětového významu. Mezi těmito publikacemi se v poslední době objevily i tři články v prestižním americkém časopise Analytical Chemistry, který je s impaktním faktorem 6,042 (2017) a zařazením do tzv. prvního decilu D1 (4. místo z 81 analyticky orientovaných časopisů dle WOS) jedním z nejvýše hodnocených časopisů v této oblasti. Mezi autory těchto tří článků patří zaměstnanci katedry – doc. L. Nováková, Dr. J. Lenčo, Dr. B. Horstkotte, doc. H. Sklenářová a Mgr. K. Fikarová.

Několika pracovníkům katedry se dostalo významných mezinárodních ocenění, např. doc. M. Polášek (v r. 2008) a prof. P. Solich (v r. 2009) obdrželi za dlouholetou

vědecko-výzkumnou činnost v rozvoji průtokových analytických metod od Japanese Association for Flow Injection Analysis, Japan Society for Analytical Chemistry (JAFIA) ocenění „FIA Honour Award for Science“. Od stejné společnosti získali ocenění „JAFIA Award for Young Researchers“ za významné objevy a dlouhodobý přínos k rozvoji průtokových analytických metod mladých vědeckých pracovníků Dr. P. Chocholouš a Dr. B. Horstkotte. Doc. L. Nováková byla v r. 2015 nominována časopisem Analytical Scientist mezi nejlepších 40 mladých analytických chemiků na světě (Top Forty Under Forty).

Nedílnou součástí života na katedře byla a je spolupráce s praxí. Již v 80. letech minulého století pracovníci katedry navrhli tzv. FIA analyzátory pro agrochemické laboratoře, pro které vypracovávali metodiky a pořádali školení pro uživatele. Později, v 90. letech minulého století, připravovali a nabízeli sadu reagenčního aparátu, který byl v té době povinným vybavením každé lékárny. Součástí Katedry analytické chemie jsou dlouhodobě laboratoře akreditované Státním ústavem pro kontrolu léčiv s certifikátem SVP. V rámci této laboratoře probíhá také tzv. smluvní výzkum, na kterém katedra spolupracuje s mnoha externími subjekty, např. distributory léčiv a léčivých přípravků a s několika ústavními lékárnami.

Dlouhodobou aktivitu Katedry analytické chemie v padesátiletém vývoji Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové podtrhuje i zajímavý fakt, že po celé půl století byli nepřetržitě různí členové katedry (prof. V. Jokl, prof. R. Karlíček, doc. M. Polášek, prof. P. Solich) členy úzkého kolegia děkana a přispívali tak k rozvoji fakulty.

150 Katedra biologických a lékařských věd

Vedoucí katedry:

- doc. RNDr. PhMr. Libuše Kopáčová, CSc. (1971–1976)
- prof. RNDr. František Bartoš, DrSc. (1976–1990)
- doc. RNDr. PhMr. Libuše Kopáčová, CSc. (1990–1994)
- doc. RNDr. Vladimír Semecký, CSc. (1995–2008)
- PharmDr. Petr Jílek, CSc. (2008–2009)
- prof. PharmDr. Petr Nachtigal, Ph.D. (2009–dosud)

Výuka předmětů zajišťovaných Katedrou biologických a lékařských věd tvoří úzce propojený systém vybraných oborů. Katedra se podílí na výuce biologicky orientovaných předmětů v magisterském studijním programu Farmacie a také ve studijním programu Zdravotnická bioanalytika, a to jak v bakalářském, tak v navazujícím magisterském studiu.

Ve studijním programu Farmacie zajišťuje výuku několika předmětů, a to

v českém a anglickém jazyce. Jsou to Buněčná biologie, Mikrobiologie, Imunologie, První pomoc, Morfologie a fyziologie člověka, Patologická fyziologie pro farmaceuty, Imunofarmakologie a Patologicko-medicínská propedeutika.

Společná fotografie z roku 2014

Ve studijním programu Zdravotnická bioanalytika pak zajištuje ve spolupráci s odborníky zejména z Fakultní nemocnice Hradec Králové výuku předmětů jak v prezenční, tak kombinované formě. Jedná se o předměty Úvod do buněčné biologie, Histologie a histologické techniky, Mikrobiologie, První pomoc, Základy anatomie a fyziologie člověka, Obecná a lékařská imunologie, Patologie, Klinická imunologie, Laboratorní hematologie, Praktická hematologie, Hygiena a epidemiologie, Klinická genetika, Klinická hematologie, Klinická mikrobiologie, Lékařská mikrobiologie, Ochrana veřejného zdraví, Praktické aspekty klinické hematologie a Transfúzní lékařství.

Vědecká činnost katedry je zaměřena na několik oblastí, kterým se věnují různé výzkumné skupiny.

Největší skupina se věnuje histologii, patologii a farmakologii kardiovaskulárního systému a jater.

V oblasti kardiovaskulárního systému se skupina zaměřuje na oblast výzkumu patogeneze aterosklerózy a endotelové dysfunkce a možného farmakologického ovlivnění těchto dějů. Experimenty probíhají jak na úrovní in vivo u zvířecích modelů, tak také in vitro na úrovni buněk, a to jak z hlediska funkčních, tak morfologických parametrů. Výzkum v hepatologické části je zaměřen na studium metabolizmu cholesterolu a žlučových kyselin za fyziologických a patologických

podmínek (cholestáza, nealkoholová steatohepatitída) a farmakologickou intervenci u těchto nemocí. Primárně provádí in vivo kinetické studie s následnou molekulárně-biologickou analýzou vzorků jater, střev a ledvin za současného biochemického a analytického popisu látek podléhajících enterohepatálnímu oběhu. V těchto oblastech se v poslední době podařilo publikovat řadu článků v prestižních zahraničních časopisech a získat také finanční podporu od nejvýznamnějších grantových agentur GAČR a AZV (Ministerstvo zdravotnictví). Tato výzkumná skupina také spolupracuje s řadou dalších pracovišť fakulty, zejména s Katedrou farmakologie a toxikologie, dále s Ústavem farmakologie Lékařské fakulty UK v Hradci Králové a s Fakultní nemocnicí v Hradci Králové. Z hlediska zahraniční spolupráce jsou nejvýznamnější tři pracoviště, se kterými skupina již publikovala řadu článků. Patří mezi ně Centro de Investigaciones Biológicas, CSIC, Madrid, University of Salamanca ve Španělsku a Centre for Experimental Therapeutics (JCET), Krakow v Polsku.

Výzkumná skupina klinické fyziologie výživy a metabolizmu se zabývá studiem energetického výdeje a její potřeby společně s hodnocením utilizace nutričních substrátů ve vztahu k výživě. Pracoviště je zaměřeno na nepřímou kalorimetrii, bioimpedanční spektroskopickou analýzu těla a nutriční analýzu. V minulosti přispěla zcela novými predikčními rovnicemi u gravidních žen pro klidový energetický výdej, pro příjem nutriční energie a substrátů, které jsou klinicky aplikovatelné v gynekologické a dietologické praxi. Rovněž se zabývá studiem parenterální a enterální výživy u kriticky nemocných pacientů na chirurgické jednotce intenzivní péče, kde přinesla nové výsledky. Zahraniční výzkumná spolupráce probíhá ve dvou nemocnicích Churchill Hospital a John Radcliffe Hospital v Oxfordu ve Velké Británii v rámci stáží postgraduálních studentů.

Skupina mikrobiologie a imunologie se věnuje testování antimikrobní aktivity nově syntetizovaných látek a sledování jejích antibakteriální, antimykotické a antituberkulotické aktivity. Zabývá se hodnocením nových metod sloužících k odhalení látek působících na biofilmy. Skupina v rámci fakulty spolupracuje s katedrou Organické a bioorganická chemie, Farmaceutické technologie a Farmaceutické chemie a analýzy.

160 Katedra biochemických věd

Název pracoviště:

- 1971–1989 Katedra biochemie
- Od 1990 Katedra biochemických věd

Vedoucí katedry:

- 1971–1978 neobsazeno
- 1979–1987 MUDr. Jaroslav Dršata, CSc. (zastupující vedoucí)

- 1988–2006 prof. MUDr. Jaroslav Dršata, CSc.
- 2006–dosud prof. Ing. Vladimír Wsól, PhD.

Katedra byla založena v roce 1971, avšak jejím prvním pracovníkem se stal už v roce 1970 doc. (později prof.) Ivo Hais, CSc., který musel z politických důvodů opustit místo vedoucího Ústavu lékařské chemie a biochemie hradecké lékařské fakulty a díky děkanovi nově vznikající Farmaceutické fakulty UK Jaroslavu Květinovi mohl být zaměstnán na této fakultě, nesměl však učit. Profesor Hais byl zakladatelem chromatografie v Československu, byl světově známým odborníkem a ve své činnosti mohl na Farmaceutické fakultě UK působit alespoň jako redaktor Journal of Chromatography, recenzent a konzultant mladších spolupracovníků a prvních diplomantů. K Ivo Haisovi se přidala v roce 1971 RNDr. Eva Kvasničková, v létě 1972 MUDr. Jaroslav Dršata a laborantka Alena Matějovská-Pakostová. Tím vznikl trvalý základ katedry, neboť tito pracovníci katedru nikdy neopustili. Prof. Hais pracoval na katedře až do své smrti v roce 1996, Eva Kvasničková a Jaroslav Dršata jsou dnes emeritními profesory Univerzity Karlovy a rovněž Alena Pakostová na katedře dosud pracuje. Farmaceutická fakulta poskytla na začátku normalizace pro několik tehdy z pohledu režimu politicky málo spolehlivých mladých učitelů relativně volnější politické ovzduší a tehdejší malé jádro katedry biochemie tvořilo vzácně přátelské intelektuální a výzkumné mikroklima, jež své členy na další léta formovalo názorově, kulturně i intelektuálně.

K těmto stabilním pracovníkům postupně přicházeli další. Už v roce 1973 posílila katedru laborantka Ivana Raabensteinová-Filipová, která v roce 1983 přešla do Radioizotopové laboratoře Katedru Farmakologie a toxikologie. RNDr. Bohumil Jírovský pracoval na katedře v letech 1973-1976, naši absolventi RNDr. Ivana Stránská-Vodičková 1976-1986, RNDr. Eliška Tichá-Petrášová 1977-1981, PharmDr. Jana Veselá, CSc. 1980–2004. V letech 1981-1990 pracoval na katedře prof. PharmDr. Milan Nobilis, CSc., který je nyní profesorem na Katedře farmaceutické chemie a farmaceutické analýzy. Dále PharmDr. Aleš Šroler, CSc. 1982-1993, PharmDr. Miloslava Netopilová, Ph.D. 1994-2010. Farmaceutická laborantka Božena Navrátilová byla členkou katedry od roku 1976 až do odchodu do důchodu (2010).

Konec 80. a začátek 90. let 20. století znamenal velký pozitivní zlom v personální situaci katedry, neboť postupně na katedru přišli Ing. Barbora Szotáková, absolventka enzymového inženýrství VŠChT Praha, Ing. Vladimír Wsól, analytický chemik z VŠChT Pardubice a RNDr. Lenka Skálová, biochemička z PřF UK. Všichni tři jsou dnes profesory biochemie a kmenovými pracovníky katedry a fakulty.

Vzhledem k reorganizaci a rozšiřující se činnosti po roce 1989 byla katedra přejmenována od 1. 9. 1990 na KATEDRU BIOCHEMICKÝCH VĚD.

V novém tisíciletí došlo k obměnám a posílení personálního obsazení katedry. V roce 2004 nastoupil na katedru PharmDr. Tomáš Šimůnek, Ph.D. (nyní prof.), současný děkan fakulty, který převzal výuku Molekulární biologie. V roce 2006 se do výuky zapojila PharmDr. Iva Boušová, Ph.D. (nyní doc.), která se podílela na výuce Obecné biochemie a později se stala garantkou předmětu Patobiochemie. Za výuku Klinické biochemie a Molekulární genetiky je od přelomu tisíciletí zodpovědný

prof. PharmDr. Martin Beránek, Ph.D. V dalších letech posílilo katedru několik odborných asistentů, kteří se podíleli nebo i dosud podílejí zejména na výuce Obecné biochemie (RNDr. Lucie Škarydová-Zemanová, Ph.D., RNDr. Eva Novotná, Ph.D. a PharmDr. Anna Jirkovská, Ph.D.) a Patobiochemie (RNDr. Miloslav Macháček, Ph.D.).

Katedra v roce 2016

V současné době působí na katedře i několik postdoktorandů, kteří se různou měrou zapojují do výuky (doc. Ing. Petra Matoušková, Ph.D., RNDr. Lucie Stuchlíková-Raisová, Ph.D., PharmDr. Martin Ambrož, Ph.D., PharmDr. Hana Jansová, Ph.D.).

Na katedře se během její existence vystřídalo několik sekretářek. K řádnému chodu katedrální administrativy přispívala významnou měrou zejména sekretářka paní Antonie Hrabětová, která pro katedru pracovala již jako důchodkyně v letech 1977-1989 (zemřela v roce 2006 ve věku 103 let). Současná sekretářka Bc. Blanka Hynková dohlíží na hladký chod katedry již od roku 2004.

Výuka

Katedra zpočátku vyučovala jeden společný předmět Biochemii, v němž obecnou část přednášela hlavně Eva Kvasničková a klinickou biochemii přednášel Jaroslav Dršata. Oba se dělili o vedení praktických cvičení a zkoušení. Původní předmět se v průběhu 70. let rozdělil na Obecnou biochemii, jejíž hlavní přednášející byla Eva Kvasničková, a Patobiochemii (biochemii chorobných stavů a klinické aspekty

biochemie), kterou přednášel Jaroslav Dršata. Eva Kvasničková postupně připravila pro potřeby farmaceutů samostatný předmět Xenobiochemii. Katedrální výuka se postupně obohatila o další předměty, takže v současné době pracoviště zajišťuje tyto biochemické disciplíny v češtině i angličtině: Obecná biochemie, Základy biochemie, Molekulární biologie, Molekulární genetika, Patobiochemie, Xenobiochemie, Praktická cvičení z xenobiochemie, Klinická biochemie, Enzymologie a Základy praktické bioinformatiky.

Na přelomu tisíciletí fakulta otevřela a akreditovala jako zdravotnický program nový bakalářský a navazující magisterský studijní program Zdravotnická bioanalytika. V něm katedra vyučuje několik předmětů. Základy biochemie jsou spolu s Klinickou biochemií a Molekulární biologií státnicovým předmětem v bakalářském stupni, zatímco Patobiochemie a Molekulární genetika jsou státnicovým předmětem v navazujícím magisterském stupni.

Katedra garantuje rigorozní řízení pro obor Patobiochemie a xenobiochemie (PharmDr.) a pro obor Biochemie (RNDr.), doktorské studium (Ph.D.) v oboru Patobiochemie a xenobiochemie (od roku 2019 Xenobiochemie a patobiochemie) a habilitační a jmenovací řízení v oboru Biochemie. V doktorském studiu dosud absolvovalo 51 doktorandů (z toho 3 zahraniční), habilitační, resp. jmenovací řízení úspěšně absolvovalo 9, resp. 7 uchazečů.

Výzkum

Od počátku mohl katedrální výzkum vycházet zejména z mnohaletých zkušeností Ivo Haise ve výzkumné práci ve farmacii, biochemii i analytice a z předchozí vědecké práce kmenových pracovníků na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové (studium katalytické aktivity enzymů za různých podmínek). Zaměřil se na interakci enzymů s potenciálními léčivy jako příspěvek k možným mechanismům jejich účinku ve dvou základních směrech: enzymová katalýza biotransformace léčiv (Eva Kvasničková) a inhibice enzymů potenciálními cytostatiky (Jaroslav Dršata). Katedra se tehdy účastnila řešení státních výzkumných úkolů, vedených prof. Květinou, později od 80. let samostatně v rámci úkolů státního plánu výzkumu Interakce léčiv s enzymy, jehož koordinátorem byl prof. Dršata. Získané výsledky byly publikovány. Po reorganizaci výzkumu v 90. letech katedra řešila řadu výzkumných úkolů, získaných v rámci grantových soutěží. Od r. 1993 získala celou řadu grantů GAUK, GAČR, FRVŠ a rozvojových grantů MŠMT. V letech 1999-2004 byl prof. Dršata zodpovědným řešitelem výzkumného záměru MSM 111600002 Interakce léčiv s biologickými systémy. V letech 2000-2004 řešila katedra spolu se Zentivou a.s., VÚFB a Generi Biotech s.r.o. projekt Centrum pro výzkum struktury a mechanismu účinku potenciálních léčiv LN00B125 (zodpovědný řešitel prof. Kvasničková). V letech 2012-2018 se členové katedry podíleli na řešení projektu Centrum excelence GAČR (spoluřešitelka prof. Skálová), univerzitních center UNCE (hlavní řešitel prof. Šimůnek, spoluřešitel prof. Wsól) a evropského projektu TEAB (spoluřešitel prof. Wsól). V rámci projektu Postdoci na UK I a II (2012-2015) přišli na katedru první postdoktoranti. Jedním z nich byla i pozdější docentka Petra Matoušková. Ta je v současné době hlavní řešitelkou prestižního grantu UK Primus, který je na fakultě zatím jediný. V současné době jsou členové katedry zapojeni do řešení univerzitního centra UNCE (spoluřešitelka prof. Skálová), projektů EFSA-CDN (spoluřešitelé prof.

Skálová, prof. Šimůnek a prof. Wsól), InoMed (hlavní řešitel prof. Wsól) a několika grantů GAČR a GAUK.

Výzkumná práce katedry je dlouhodobě zaměřena na studium biotransformace léčiv a účinků léčiv na enzymové aktivity in vitro a in vivo za fyziologických podmínek a u experimentálně navozených patologických stavů. V centru zájmu jsou rovněž účinky léčiv a látek přírodního původu na expresi a aktivitu biotransformačních a antioxidačních enzymů a úloha těchto enzymů v navození lékové rezistence nádorových buněk či parazitujících helmintů. Pozornost je věnována i biotransformaci léčiv v rostlinách a studiu vlivu léčiv na produkci sekundárních metabolitů rostlin. V posledních letech se zaměřujeme též na bioinformatické analýzy. Patologické stavy jsou studovány na molekulární úrovni v modelech navozených in vivo (experimentální myokarditida, obezita) a in vitro (modifikace enzymů látkami tělu vlastními i cizími). Jedním z trendů katedrálního výzkumu je i studium nových potenciálních kardioprotektivních a protinádorových léčiv.

Mezinárodní spolupráce

Výzkumná skupina pro studium rezistence a interakcí léčiv (prof. Szotáková) aktivně spolupracuje s řadou pracovišť po celém světě. Mezi nejvýznamnější spolupracovníky patří prof. Moshe Finel (University of Helsinki, Finsko), Dr. Roz Laing (University of Glasgow, Velká Británe), Dr. Heiko Vogel (Max Planck Insitute for Chemical Ecology, Jena, Germany), prof. Marián Várady (Parazitologický ústav SAV, Košice, Slovensko), prof. Robin Gasser (University of Melbourne, Austrálie), prof. Egle Milia (University of Sassari, Itálie) a Dr. Hubert Chapuis (University of Lorraine, Nancy, Francie).

Výzkumná skupina molekulární a buněčné toxikologie (prof. Šimůnek) dlouhodobě spolupracuje s řadou zahraničních pracovišť. Mezi nejvýznamnější spolupracovníky se řadí prof. Des R. Richardson (University of Sydney, Australia), prof. Katherine J. Franz (Duke University, Durham, NC, U.S.A.), prof. Mark T. Muller (University of Central Florida, FL, U.S.A.), Dr. René J.P. Musters a Dr. Christa Boer (Institute for Cardiovascular Research, Free University Amsterdam, The Netherlands), prof. Prem Ponka (McGill University, Montreal, Canada) a Dr. Jonathan F Lovell (University Buffalo, Buffalo, NY, U.S.A.).

Výzkumná skupina pro studium reduktas z nadrodin AKR a SDR (prof. Wsól) má navázanou dlouhodobou spolupráci s řadou evropských pracovišť ve Velké Británii, Švédsku a Německu, se kterými společně publikuje. Nejvýznamnější je spolupráce s partnerským pracovištěm Ústavu toxikologie a farmakologie, University Medical School Schleswig-Holstein, kde spoluprací s pracovní skupinou prof. E. Masera bylo společně publikováno od roku 2002 celkem 17 prací s IF (14 prací s IF > 3,166).

Publikační aktivita

Výsledky vědecké práce ve všech oblastech, které jsou uvedeny výše, jsou pravidelně zveřejňovány formou časopiseckých publikací, monografií, kvalifikačních prací, závěrečných zpráv výzkumu a prezentací na odborných setkáních. V letech

2014-2018 pracovníci katedry zveřejnili 135 časopiseckých publikací, z toho 129 předních světových časopisech s IF.

Přední osobnosti katedry

Na katedře se během jejího fungování vyprofilovalo několik významných osobností, které se výrazně podílely na chodu fakulty i univerzity a přispěly k rozvoji svých vědních oborů. První takovou osobností byl bezesporu nestor československé chromatografie a světově uznávaný odborník prof. I. Hais. Jeho žačka prof. E. Kvasničková se významnou měrou zasloužila o rozvoj xenobiochemie a v roce 1995 vydala první učební text k tomuto oboru u nás. Stala se děkankou fakulty (1997-2000) a později prorektorkou UK (2000-2006). V jejích šlépějích pokračují prof. L. Skálová, prof. B. Szotáková a prof. V. Wsól, kteří tento obor dále rozvíjejí a věnují se studiu biotransformace léčiv a vlivu bioaktivních molekul na aktivitu a expresi detoxikačních enzymů. Prof. Wsól navíc zastával funkci proděkana pro vědeckou činnost (2014-2018). Prof. J. Dršata zavedl na katedře studium enzymové kinetiky a sledování vlivu látek s potenciálním protinádorovým účinkem na aktivitu enzymů jako možný mechanismus jejich účinků. Později se zabýval glykací a glykoxidací enzymů. Tento výzkum se stal v dalších letech impulzem ke studiu antioxidačních účinků řady přírodních i syntetických struktur na proteiny pod vedením doc. Boušové. Prof. Dršata jako první v Československu mezi lékařskými a farmaceutickými fakultami vyučoval od roku 1978 Patobiochemii jako samostatný předmět a vydal skripta Patobiochemie pro farmaceuty (1982-3). V letech 1994-1997 byl proděkanem fakulty pro zahraniční činnost a 2006-2009 proděkanem pro bakalářské a navazující magisterské studium. Významnou měrou se zasloužil o zavedení a akreditaci nového studijního programu Zdravotnická bioanalytika. Prof. T. Šimůnek, který se věnuje studiu potenciálních kardioprotektivních a protinádorových léčiv, působil nejprve v roli proděkana pro vědeckou činnost (2010-2014) a od roku 2014 zastává pozici děkana fakulty.

170 Katedra farmakologie a toxikologie

Ve stejném roce jako Farmaceutická fakulta vznikla v jejím rámci i Katedra farmakologie a toxikologie. Personálně i výzkumně se tematicky vyčlenila z Ústavu farmakologie hradecké Lékařské fakulty Univerzity Karlovy.

V čele katedry je za 50 let existence teprve pátý vedoucí:

- 1969–1990 prof. RNDr. Jaroslav Květina, DrSc., dr. h. c., v uvedených letech zároveň první děkan fakulty
- 1990–1992 doc. RNDr. Pavla Žáčková, CSc.
- 1992–2007 prof. MUDr. Zdeněk Fendrich, CSc.
- 2007–2012 prof. PharmDr. Ing. Milan Lázníček, CSc.

- 2012–dosud prof. PharmDr. František Štaud, Ph.D.

Katedra v roce 2012

Pregraduální výuka

V magisterském studijním programu Farmacie zajišťuje katedra výuku profilového státnicového předmětu Farmakologie. Pro potřebu lékárníka v praxi (dispenzace léčiv, komunikace s lékaři) je výuka zaměřena i na klinické aspekty. Dalšími povinnými předměty zabezpečovanými katedrou jsou Toxikologie, Veterinární léčiva a Základy dozimetrie a ochrana před zářením. K povinně volitelným předmětům patří Pharmacokinetics, Moderní strategie ve farmakoterapii, Radiofarmaka a Personalizovaná farmakoterapie a farmakogenetika. V bakalářském studijním programu Zdravotnická bioanalytika katedra zajišťuje výuku povinných předmětů Úvod do farmakologie a toxikologie a Základy dozimetrie a ochrana před zářením. V navazujícím magisterském studiu téhož programu se vyučuje povinný předmět Farmakologie a toxikologie.

Rigorosní řízení

Katedra zabezpečuje vykonání státní rigorosní zkoušky v oboru Farmakologie a toxikologie. Po dobu existence zmíněného řízení proběhly stovky úspěšných obhajob a zkoušek umožňující získání titulu PharmDr.

Doktorské studium

Na katedře je akreditován studijní program Farmakologie a toxikologie, který tematicky navazuje na vědeckou činnost katedry. Za posledních 20 roků bylo úspěšně obhájeno 66 disertačních prací (titul Ph.D.). V současné době v uvedeném doktorském programu studuje 28 doktorandů, z toho 5 zahraničních. Popsaná výuková činnost je zabezpečována 5 profesory, 3 docenty a 6 odbornými asistenty.

Výzkumná činnost

V prvním zhruba dvacetiletém období (do r. 1990) se katedra zaměřila na farmakokinetiku z hlediska mezidruhových rozdílů, aspekty přenosu experimentálních údajů do klinické praxe (prof. RNDr. Jaroslav Květina, DrSc., dr. h. c.), oddělení radiofarmak se zabývalo a dále zabývá využitím radiofarmak ve studiu farmakokinetiky a výzkumem a vývojem nových radiofarmak cílených pro zobrazení a léčbu nádorů (prof. PharmDr. Ing. Milan Lázníček, CSc.). Farmakokinetice léčiv přes speciální bariéry distribuce, zejm. přes placentární bariéru, se věnoval prof. MUDr. Zdeněk Fendrich, CSc., vlivem modelových poškození kardiovaskulárního systému na farmakokinetiku a později i farmakodynamickým studiím se zaměřením na kardioprotektiva se zabýval prof. MUDr. Radomír Hrdina, CSc.

Specifická činnost se týká oddělení veterinární farmakologie. Je zaměřena na studium zdravotního stavu divoce a volně žijících zvířat a na využitelnost léčivých látek při převážně parazitárních onemocněních (prof. RNDr. Jiří Lamka, CSc.). S vývojem metod molekulární biologie a jejich praktickým uplatněním se experimentální farmakologie postupně zaměřuje na studium mechanismů působení léčiv, či naopak vlivu makromolekulárních systémů (např. transportních systémů, metabolizujících enzymů) na osud léčiva v organismu na molekulární a buněčné úrovni.

Členové katedry se zapojují do výzkumné činnosti v následujících skupinách:

- *Skupina experimentální farmakologie a lékových interakcí* (prof. PharmDr. František Štaud, Ph.D.). Ve spolupráci s dalšími pracovišti v ČR (Ústavem farmakologie Lékařské fakulty UK v Hradci Králové, Fyziologickým ústavem AV ČR) i v zahraničí (University of Manchester, St. Mary's Hospital, Velká Británie; Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg, Německo) byla popsána role některých placentárních enzymů a transportérů v transplacentární farmakokinetice endogenních látek i xenobiotik. Je studován transplacentární průnik antiretrovirálních látek užívaných v kombinované terapii HIV pozitivních těhotných žen s cílem zasáhnout i fetální cirkulaci a předejít tak přenosu viru HIV. Nově je studován vliv onemocnění a léčiv na placentární transport a metabolismus serotoninu.

- *Skupina klinické a molekulární farmakoterapie* (prof. PharmDr. Petr Pávek, Ph.D.). Její činnost je založena na spolupráci s řadou dalších kateder fakulty, což umožňuje řešení dále uvedených projektů z mnoha aspektů: molekulární, buněčné i klinické farmakologie a farmacie, matematického modelování,

farmaceutické technologie, farmakogenetiky a epidemiologie. Multidisciplinární přístup je uplatňován při studiu regulace biotransformačních enzymů nukleárními receptory, studiu lékových interakcí a interakcí léčiv s potravními doplňky, přípravě nových buněčných modelů na bázi kmenových buněk, matematickém modelování aktivace nukleárních receptorů ligandy a vývoji nových ligandů těchto receptorů. Tato činnost se neobejde bez spolupráce s tuzemskými a zahraničními pracovišti (např. Ústav farmakologie Lékařské fakulty UK v Hradci Králové, Univerzita Palackého Olomouc, Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg, Německo; INSERM, Francie; Albert Einstein College of Medicine, Cancer Center, USA; Helsingin Yliopisto, Oulun Yliopisto, Finsko; Mayo Clinic, Rochester, USA; Bundesinstitut für Risikobewertungen (BfR), Německo).

- *Skupina experimentální toxikokinetiky a radiofarmakologie* (doc. PharmDr. František Trejtnar, PhD.) je zaměřena na dva typy farmakologicky aktivních látek: jednak na radioaktivně značené cílené monoklonální protilátky potenciálně využitelné pro zobrazení či radioterapii nádorových lézí a dále léčiva s toxickými účinky (např. antivirotika, antineoplastika). Ta jsou zkoumána z hlediska vztahu mezi farmakokinetikou a toxicitou s využitím in vivo i ex vivo metod. Velká pozornost je věnována interakci léčiv s řadou influxních a efluxních transportérů. Zmíněné studie jsou prováděny ve spolupráci s Uppsala universitet (Švédsko) a několika domácími pracovišti (např. ÚOCHB, Praha).

- *Skupina kardiovaskulární a respirační farmakologie a toxikologie* (doc. PharmDr. Přemysl Mladěnka, Ph.D.) se zaměřuje na výzkum fyziologických, patologických, farmakologických a toxikologických aspektů zmíněných systémů. Mezi studované oblasti patří např.:

    - sledování biologického účinku fenolických látek (flavonoidů, kumarinů, aj.) přírodního i syntetického původu ve formě parentních látek i jejich metabolitů,
    - studium nových protidestičkových léčiv,
    - účinek látek na hladký cévní sval in vitro,
    - působení látek na kardiovaskulární systém in vivo (arteriální krevní tlak, srdeční funkce),
    - studium stresem navozené senescence v srdci,
    - screening nových chelátorů železa, mědi a zinku,
    - studium potenciálních bronchodilatancií in vitro a in vivo.

Skupina má kromě tuzemské spolupráce také bohatou spolupráci zahraniční, např. s italskými univerzitami Università di Roma „La Sapienza“, Alma Mater Studiorum Università di Bologna, Università degli Studi di Sassari; University of Delhi, Indie; Univerzitet u Sarajevu, Bosna a Hercegovina; Univerza v Lujbljani, Slovinsko; Universidade do Porto, Portugalsko; University of Sydney, Austrálie; Friedrich-Schiller-Universität Jena, Německo; Pécsi Tudományegyetem, Maďarsko.

Publikační aktivita

Za padesátileté období je obtížné vybrat ze stovek publikací ty nejvýznamnější, tudíž jsou dále uvedeny jen vybrané názorné příklady publikační aktivity katedry farmakologie a toxikologie.

Knihy: Hrdina R. (ed.). Farmakologický slovník. 1. vydání. Praha: Maxdorf, 1997. 410 s. Hrdina V, Hrdina R. (eds.). Přírodní toxiny a jedy. 1. vydání. Praha: Galén, Karolinum, 2004. 302 s.

Původní práce: Neumanova Z, Cerveny L, Ceckova M, Staud F: Interactions of tenofovir and tenofovir disoproxil fumarate with drug efflux transporters ABCB1, ABCG2, and ABCC2; role in transport across the placenta. AIDS: 2 2014;28:9-17 (IF=6,500). Pavek P, Dvorak Z. Xenobiotic-induced transcriptional regulation of xenobiotic metabolizing enzymes of the cytochrome P450 superfamily in human extrahepatic tissues. Current Drug Metabolism 2008;9:129-143 (IF=4.350).

Přehledové články: Mladěnka P, Applová L, Patočka J, Costa VM, Remiao F, Pourová J, Mladěnka A, Karlíčková J, Jahodář L, Vopršalová M, Varner KJ & Štěrba M. TOX-OER and CARDIOTOX Hradec Králové researchers and collaborators. Comprehensive review of cardiovascular toxicity of drugs and related agents. Med Res Rev 2018;38:1332-1403 (IF=8.8).

Organizace konferencí

Katedra opakovaně organizovala Farmakologické dny a v letech 1980 a 1989 celosvětové výcvikové kurzy z radiofarmak, organizované Mezinárodní agenturou pro atomovou energii Vídeň (IAEA).

Ocenění

Cena MŠMT v roce 2009 byla udělena Mgr. P. Mladěnkovi, Ph.D. za tvůrčí činnost v oboru Farmakologie a toxikologie; 2012 Medaili Města Hradec Králové obdržel PharmDr. P. Mladěnka, Ph.D. za úspěšnou výzkumnou práci; Cenu Josefa Hlávky pro nejlepší studenty a absolventy za rok 2016 získal PharmDr. Michal Říha, Ph.D.; Bolzanova cena (prestižní ocenění Univerzity Karlovy) byla v lékařské kategorii v roce 2017 udělena disertační práci Mgr. Z. Ptáčkové, Ph.D. Členové katedry získali opakovaně ocenění za nejlepší publikaci v různých kategoriích České společnosti pro experimentální a klinickou farmakologii a toxikologii České lékařské společnosti JEP.

Granty, projekty

Řada projektů, kde se členové katedry podíleli jako řešitelé či spoluřešitelé: projekty koordinované IAEA, evropské projekty COST, EUREKA, GA ČR, GA UK, FRVŠ, AZV ČR (IGA MZ), prestižní evropský projekt EU H2020, Erasmus+ projekt, aj.

Katedra má všechny předpoklady pro to, aby její dosavadní úspěšná činnost v popsaných oblastech výuky a výzkumu pokračovala i v dalším období.

180 Katedra farmakognozie

Vedoucí katedry:

- doc. RNDr. PhMr. Josef Hubík, CSc. (1971–1987)
- doc. RNDr. Jaroslav Dušek, CSc. (1987–2011)
- doc. RNDr. Jiřina Spilková, CSc. (2011–2016)
- PharmDr. Tomáš Siatka, CSc., pověřen vedením (2017–dosud)

Pracovníci katedry (aktuální stav):

- Učitelé: PharmDr. Daniela Hulcová, Ph.D., Mgr. Jiří Janoušek, Ph.D., PharmDr. Marie Kašparová, Ph.D., PharmDr. Tomáš Siatka, CSc., doc. RNDr. Jiřina Spilková, CSc., PharmDr. Marcela Šafratová, Ph.D., doc. PharmDr. Lenka Tůmová, CSc.
- Ostatní pracovníci: Jitka Jeřábková, Adéla Kohoutková, Markéta Šimůnková
- Externí učitelé: RNDr. Václav Bažata, Ing. Ladislav Cvak, Ph.D., doc. RNDr. Jaroslav Dušek, CSc.

Katedra na snímku z roku 1999

Výuka

Katedra zajišťuje výuku v magisterském studijním programu Farmacie (v českém a anglickém jazyce) a ve studijním programu Zdravotnická bioanalytika (v českém jazyce), a to jak v bakalářském studiu (v prezenční a kombinované formě), tak v navazujícím magisterském studiu.

Ve studijním programu Farmacie katedra vyučuje profilový povinný předmět Farmakognozie I a Farmakognozie II a také povinně volitelné předměty Biotechnologie, Technologie přírodních léčiv a Fytofarmaka.

Ve studijním programu Zdravotnická bioanalytika probíhá na katedře výuka volitelného předmětu Léčiva přírodního původu v bakalářském studiu a výuka volitelného předmětu Základy analýzy léčiv přírodního původu v navazujícím magisterském studiu.

Katedra zabezpečuje vypracování diplomových prací studentů (Mgr.) a rigorózních prací absolventů (PharmDr.). Katedra se rovněž podílí na výuce vybraných předmětů a vedení disertačních prací v doktorském studijním programu Farmakognosie a toxikologie přírodních látek (Ph.D.).

Vědecko-výzkumná činnost

Vědecká činnost katedry je prováděna v rámci výzkumné skupiny ADINACO, v níž jsou výzkumně sdruženi pracovníci katedry farmaceutické botaniky a katedry farmakognozie, a soustřeďuje se na dvě hlavní oblasti. Jednou je fytochemie, zaměřená na izolaci a určování struktury přírodních látek rostlinného původu, především alkaloidů, a studium jejich biologické aktivity (vedle inhibice acetylcholinesterasy, butyrylcholinesterasy, prolyloligopeptidasy, glykogensynthasa kinasy-3β a dalších enzymů, jež jsou významné ve vztahu k Alzheimerově chorobě, je testována také cytotoxicita s relevancí k nádorovým onemocněním). Druhou oblastí výzkumu je rostlinná biotechnologie – jsou studovány podmínky kultivace explantátových kultur a možnosti ovlivnění tvorby jimi produkovaných, farmaceuticky zajímavých sekundárních metabolitů.

Při řešení výzkumných úloh katedra spolupracuje s ostatními katedrami fakulty, zejména s katedrou analytické chemie a katedrou organické a bioorganické chemie, a dalšími pracovišti jak v České republice, např. s Fakultou vojenského zdravotnictví Univerzity obrany a Lékařskou fakultou UK v Hradci Králové, tak v zahraničí, např. School of Pharmacy and Biomedical Sciences, University of Portsmouth nebo Department for Life Quality Studies, University of Bologna.

Ostatní aktivity

Učitelé katedry vykonávají další odborné činnosti, jimiž reprezentují katedru a fakultu. Podílí se na výuce v kurzu pro kvalifikované osoby výrobců léčivých přípravků na Institutu postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví, na aprobačních zkouškách farmaceutů cizí státní příslušnosti, na činnosti univerzitní kontrolní laboratoře certifikované Státním ústavem pro kontrolu léčiv. Jsou členy sekce

Farmakognosie Lékopisné komise Ministerstva zdravotnictví České republiky. Ve spolupráci s učiteli kateder farmaceutické botaniky, biologických a lékařských věd, farmakologie a toxikologie zajišťují výuku v zájmovém specializačním programu celoživotního vzdělávání „Léčivé rostliny“. Svými přednáškami přispívají také do fakultou pořádaných kurzů Univerzity třetího věku.

190 Katedra farmaceutické chemie a farmaceutické analýzy

Záhy po vzniku fakulty byla ustanovena i Katedra farmaceutické chemie, v letech 1990-2016 nesla název Katedra farmaceutické chemie a kontroly léčiv, od roku 2016 se nazývá Katedra farmaceutická chemie a farmaceutické analýzy. Katedra je organizačně členěná na oddělení farmaceutické chemie a oddělení farmaceutické analýzy.

Ve vedení katedry se postupně vystřídali:

- doc. RNDr. PhMr. Bohuslav Melichar, CSc. (1970–1973)
- doc. RNDr. PhMr. Milan Zahradníček, CSc. (1973–1974)
- prof. RNDr. PhMr. Karel Palát, CSc. (1974–1990)
- doc. RNDr. Jiří Hartl, CSc. (1990–2001)
- prof. RNDr. Jiří Klimeš, CSc. (2001–2015)
- prof. PharmDr. Martin Doležal, Ph.D. (2015–dosud)

Pregraduální výuka

V magisterském studijním programu Farmacie katedra zajišťuje výuku profilových předmětů Farmaceutická chemie I a II a Farmaceutická analýza I a II. Farmaceutická chemie poskytuje ucelený obraz o léčivech a pomocných látkách chemického charakteru. Farmaceutická chemie je interdisciplinární věda na pomezí chemických (obecná, anorganická a organická chemie, fyzikální chemie) a biologických disciplín (biochemie, farmakologie, molekulární biologie, mikrobiologie, toxikologie) a je součástí státní zkoušky. Poznání a studium vztahů mezi strukturou a účinkem biologicky aktivních sloučenin umožňuje studentům vyslovit nejen predikci biologické aktivity, ale i dalších vlastností potřebných pro zacházení, uchování a praktické používání léčiv, poskytuje ucelený soubor znalostí, který umožňuje erudovanou spolupráci farmaceuta s dalšími specialisty ve farmaceutickém výzkumu či výrobě léčiv.

Farmaceutická analýza patří mezi profilové předměty vyučované na fakultě a je rovněž součástí státní zkoušky. Teoretická i praktická výuka je zaměřena na využití

analytických metod pro kontrolně-analytické hodnocení léčiv a pomocných farmaceutických látek za účelem jištění jejich jakosti, účinnosti a bezpečnosti. Výuka vychází z platného Českého lékopisu jako základního normativního předpisu. Studenti jsou seznámeni s návazností Českého lékopisu na Evropský lékopis a dále s dalšími světově uznávanými lékopisnými monografiemi, jako USP, JP, BP. Pozornost je dále věnována analýze API (Active Pharmaceutical Ingredients) a léčivých přípravků, hodnocení stability léčiv, vývoji vhodné analytické metody, otázkám enantiomerní čistoty léčiv, problematice stanovení léčiv v biologickém materiálu a v neposlední řadě zásadám správné laboratorní a výrobní praxe. Dalším povinným předmětem vyučovaným katedrou jsou Biologická léčiva, jejichž význam v posledních dvaceti letech raketově stoupá. Z povinně volitelných to jsou Technologie syntetických léčiv, Genová terapie, Vývojové směry v oblasti chemických léčiv, Základy molekulového modelování léčiv, Bioanalytické hodnocení léčiv a Pokročilá farmaceutická analýza. Ve studijním programu Zdravotnická bioanalytika (bakalářské studium) katedra zabezpečuje předměty Analýza exogenních látek v biologickém materiálu a Správná laboratorní praxe. V navazujícím magisterském studiu pak katedra nabízí volitelný předmět Analýza chemických léčiv.

Kolektiv katedry v roce 2019

Významnou a časově náročnou roli v pedagogické činnosti představuje vedení diplomových prací, vesměs experimentálního charakteru, ročně je úspěšně obhájeno 30–40 prací. Popsaná pedagogická činnost je zabezpečována v současnosti 3 profesory, 4 docenty a 6 odbornými asistenty. Nejzkušenější učitelé katedry se každoročně v roli examinátorů účastní i maratónu státních závěrečných zkoušek.

Rigorózní řízení

Katedra zabezpečuje vykonání státní rigorosní zkoušky v oboru Farmaceutická chemie či Farmaceutická analýza. Za celou dobu existence rigorózního řízení

proběhly stovky úspěšných obhajob rigorózních prací a zkoušek umožňujících získání titulu PharmDr.

Doktorské studium

Na katedře jsou akreditovány dva doktorské studijní programy Farmaceutická chemie a Farmaceutická analýza (dříve Kontrola chemických léčiv). Jedná se o nejvyšší stupeň vysokoškolského vzdělání, katedra za celou dobu své existence vychovala mnoho desítek vynikajících odborníků, kteří našli uplatnění ve farmaceutickém školství, ve farmaceutickém výzkumu či ve výrobě léčiv. Aktuálně v uvedených doktorských programech studuje 13 doktorandů, z toho je 5 zahraničních studentů.

Výzkumná činnost

Vědecký výzkum byl od počátku existence katedry zaměřen na studium závislostí mezi chemickou strukturou a účinkem nově připravených sloučenin, potenciálně účinných antineoplasticky, protizánětlivě, antibakteriálně, antifungálně, popř. anthelminticky. V posledních třiceti letech je zde prováděn základní výzkum látek v oblasti chemie pyrazinkarboxylové kyseliny. Hlavní pozornost se soustřeďuje zejména na deriváty pyrazinu s předpokládaným účinkem antituberkulotickým. V souvislosti s rozvojem počítačové techniky a jejím zaváděním do vývoje léčiv se ve výzkumu katedry uplatňují základy "Computer-Aided Drug Design" (CADD). Molekulové modelování, např. docking nebo molekulová dynamika jsou počítačovými simulacemi, které předpovídají teoretické interakce ligandu s cílovými strukturami (enzym, receptor, transportér, ...). Farmakoforový skrínink jako důležitý nástroj farmaceutické chemie je velmi efektivní přístup k CADD. Již více než 5 let máme k disposici softwarový balíček MOE (Molecular Operating Enviroment), který využíváme jak v pregraduálním, tak v doktorském studiu. Náš výzkum reflektuje rovněž nejnovější trendy v chemické syntéze („zelená chemie“, využívání mikrovlnami asistovaných chemických reakcí) a současné možnosti automatizace pro purifikaci sloučenin (preparativní chromatografie). Přibližně od roku 2000 je na katedře prováděn základní výzkum látek typu azaftalocyaninů: jejich syntéza, fotofyzikální a fotochemické měření. Látky jsou zkoumány vzhledem ke svým výhodným vlastnostem umožňujícím aplikaci ve fotodynamické terapii nádorů, jako zhášečů fluorescence v DNA hybridizačních sondách a senzorů. Pozornost je věnována praktickým i teoretickým aspektům fluorescenčního záření a jeho potenciálu v senzorických aplikacích. Cílem je prohloubení teoretických aspektů zmíněných jevů a jejich možného využití v oblasti farmaceutické chemie, molekulární biologie a příbuzných disciplín.

Nosným programem výzkumu na katedře jsou dále farmaceutickoanalytické a bioanalytické studie léčiv s využitím separačních metod. Výzkum je zaměřen na využití moderních chromatografických a elektromigračních metod používaných v analýze léčiv a léčivých přípravků, v oblasti analýzy léčiv a potenciálních léčiv v biologické matrici. Pozornost je dále věnována validacím bioanalytických metod a technikám úprav vzorků před analýzou. Důraz je kladen především na využití HPLC a UHPLC ve spojení s hmotnostní spektrometrií a také na moderní trendy v oblasti analýzy léčiv.

Členové katedry se zapojují do výzkumné činnosti v těchto třech vědeckých skupinách:

- Návrh a vývoj nových antimikrobiálních léčiv (vedoucí: prof. PharmDr. Martin Doležal, Ph.D.),
- Výzkumná skupina azaftalocyaninových barviv (vedoucí: prof. PharmDr. Petr Zimčík, Ph.D.),
- Výzkumná skupina farmaceutické analýzy (vedoucí: doc. PharmDr. Radim Kučera, Ph.D.). Samozřejmostí je mezikatedrová spolupráce v rámci fakulty, spolupráce v rámci ČR i zapojení do mezinárodních vědeckých týmů.

Přístrojové vybavení

Katedra disponuje relativně rozsáhlým a moderním vybavením, k němuž patří např. elementární analyzátor Micro Cube; Autolab PGSTAT101; Shimadzu UV-2401PC spektrofotometr; FS5 spektrofluorimetr; mikrovlnný reaktor CEM Discover s autosamplerem Exlorer 24; Preparativní (flash) chromatografy – Combiflash Rf, puriFlash XS420+ Ultra and puriFlash 5.125 (UV-VIS + ELSD); kapalinové chromatografy HPLC, UHPLC systémy; LC/MS systém – Shimadzu, Thermo; CE – Agilent; GC/MS systém.

Spolupráce na národní a mezinárodní úrovni

Mezi nejvýznamnější partnery lze zařadit: Generi Biotech s.r.o., Hradec Králové, příprava konjugátů zhášečů fluorescence s oligonukleotidy, jejich testování; University of Manitoba (Winnipeg, Kanada), prof. Victor Nemykin, spektroelektrochemická měření a teoretické výpočty hladin molekulových orbitalů našich vzorků; Kuwait University (Kuvajt), prof. Saad Makhseed, fotofyzikální měření a stanovování fotodynamické aktivity in vitro u vzorků spolupracujícího pracoviště; Ivanovo State University of Chemical Technology (Ivanovo, Rusko), prof. Pavel Stužin, syntéza nových typů azaftalocyaninů, fotofyzikální měření vzorků spolupracujícího pracoviště; University of New York at Buffalo (USA), dr. Jonathan Lovell, fotodynamická terapie; National Institute of Allergy and Infectious Disease (NIAID), TAACF (Tuberculosis Antimicrobial Acquisition and Coordinating Facility, Dr. J. Maddry), Birmingham, USA, program testování nových antituberkulotik; Chemický ústav, Přírodovědecká fakulta UKo Bratislava, SR (dr. K. Kráľová, CSc.), testování herbicidní aktivity derivátů pyrazin a thiazolu; Central Europe Leuven Strategic Alliance, spolupráce Univerzity Karlova s KU Leuven, Belgie, Structure-based design of new antitubercular medicines; Open Innovation Drug Discovery (Eli Lilly), 2014 – dosud testování léčiv; Univerzita Komenského v Bratislavě, Farmaceutická fakulta (Mgr. Pavol Ježko, Ph.D.) – vývoj antibakteriálních léčiv, počítačem podporovaný vývoj léčiv; strategický partner projektu EFSA-CDN – prof. Des Richardson z University of Sydney, Austrálie.

Publikační aktivita

Za padesátileté období je obtížné vybrat ze stovek publikací ty nejvýznamnější, zde jsou alespoň tři příklady z poslední doby:

- Zitko, J.; Doležal, M. Old Drugs and New Targets as an Outlook for the Treatment of Tuberculosis. Curr. Med. Chem., 2018, 25, 5142–5167. (IF_{2017}: 3.469)
- Kollar, J.; Machacek, M.; Jancarova, A.; Kubat, P.; Kucera, R, Miletin, M.; Novakova, V.; Zimcik, P. Effect of bovine serum albumin on the photodynamic activity of sulfonated tetrapyrazinoporphyrazine. Dyes and Pigments, 2019, 162, 358-366. (IF_{2017}: 3.767)
- Jirkovsky E., Jirkovska A., Bures J., Chladek J., Lencova O., Stariat J., Pokorna Z., Karabanovich G., Roh J., Brazdova P., Simunek T., Kovarikova P., Sterba M. Pharmacokinetics of the cardioprotective drug dexrazoxane and its active metabolite ADR-925 with focus on cardiomyocytes and the heart. J. Pharmacol. Exp. Ther. 2018, 364, 433-446. (IF_{2017}: 3.706).

Katedra se z tohoto hlediska dlouhodobě řadí mezi čtyři nejúspěšnější pracoviště fakulty. V posledních 15 letech bylo realizováno více než 230 publikací v prestižních (impaktovaných) časopisech. Pracovníci katedry jsou autory i několika národních či mezinárodních patentových přihlášek.

Katedra nezanedbává ani tvorbu učebních textů, v tomto ohledu navazuje na bohatou tradici. Nelze opomenout stěžejní monografii MELICHAR, B. a kol.: Chemická léčiva. 3. přepracované vydání, Praha: Avicenum 1987. Tato monografie měla zásadní přínos pro celé farmaceutické školství (1. vydání v r. 1972) a rovněž velký význam pro farmaceutickou praxi.

Ocenění

Prof. PharmDr. Petr Zimčík, Ph.D. v roce 2010 získal cenu Alfreda Badera za bioorganickou a bioanorganickou chemii. Cenu ministra školství, mládeže a tělovýchovy pro vynikající studenty a absolventy Ph.D. studia pro rok 2012 získala PharmDr. Veronika Nováková, Ph.D. Z poslední doby lze jmenovat úspěchy našich Ph.D. studentů Mgr. Lukáše Lochmana (2017) a Mgr. Barbory Servusové-Vaňáskové (2015), kteří získali 2. místa v soutěži „Cena Sanofi za farmacii" organizované ve spolupráci s Francouzským velvyslanectvím v ČR a laureátem Nobelovy ceny Jean-Marie Lehnem. Naši postgraduální studenti se pravidelně umisťují na předních místech Studentské vědecké konference.

Granty, projekty

Řada projektů, kde se členové katedry podíleli jako řešitelé či spoluřešitelé: evropské projekty COST, GA ČR, GA UK, FRVŠ, AZV ČR (IGA MZ), CELSA, Erasmus+ aj.

Organizace konferencí

Pracovníci katedry se pravidelně podílejí na organizaci konferencí, např. „Syntéza a analýza léčiv" ve spolupráci s Českou farmaceutickou společností ČLS JEP, letos se bude konat již 48. ročník. Z mezinárodních akcí lze připomenout velmi úspěšnou akci 4th Meeting of the Paul Ehrlich MedChem Euro-PhD Network, 20. – 22. června 2014, Hradec Králové. V roce 2019 pracovníci katedry připravili mezinárodní 11th Joint

Meeting on Medicinal Chemistry 27. – 30. června 2019 v Praze, který byl mj. věnován 50. výročí založení Farmaceutické fakulty UK. Akce proběhla navíc pod záštitou European Federation for Medicinal Chemistry.

Katedra farmaceutické chemie a farmaceutické analýzy představuje v roce 2019 jak personálně, tak z hlediska přístrojového vybavení dobře konsolidované výukové a vědeckovýzkumné pracoviště, které má všechny předpoklady pro další rozvoj.

210 Katedra farmaceutické technologie

Vedoucí katedry:

- prof. RNDr. PhMr. Hubert Žáček, DrSc. (1971–1986)
- doc. RNDr. Milan Řehula, CSc. (1986–1990)
- doc. RNDr. Miroslav Mužík, CSc. (1990–1998)
- prof. PharmDr. Ing. Milan Lázníček, CSc. (1998–2000)
- doc. RNDr. Pavel Doležal, CSc. (2000–2011)
- doc. RNDr. Milan Řehula, CSc. (2011–2014)
- doc. PharmDr. Zdeňka Šklubalová, Ph.D. (2015–dosud)

Výuka

Pro studenty oboru Farmacie zajišťuje Katedra farmaceutické technologie (KFT) výuku řady předmětů. Hlavním vyučovaným předmětem je Farmaceutická technologie 1 a Farmaceutická technologie 2 v rozsahu 4 h přednášek a 5 h praktické výuky týdně. Výuka je zaměřena především na obecné aspekty formulace lékových forem, lékopisné požadavky, využití pomocných látek, technologii výroby lékových forem a kontrolu jejich kvality. Praktická výuka studentům umožňuje získání základních dovedností potřebných pro magistraliter přípravu (základní praktika) a výrobu a hodnocení léčivých přípravků (speciální praktika). Náročnější témata jsou zajištěna seminární výukou, v níž jsou studenti vedeni k propojení teoretických a praktických informací nejen z Farmaceutické technologie, ale i souvisejících předmětů, např. Fyzikální chemie, Farmakologie, Farmaceutické péče.

Kromě konvenčních lékových forem jsou nedílnou součástí výuky také moderní lékové systémy pro řízené uvolňování léčiva (drug delivery systems) nebo jeho doručení na cílené místo (targeting). Podle aplikačních skupin (perorální, parenterální, oční, transdermální, vaginální) jsou studentům prezentovány principy modifikačních úprav. Pozornost je věnována volbě nových moderních pomocných látek, zejména polymerů a kopolymerů, a jejich kombinacím, využití moderních technologických postupů, jako je např. potahování, sprejové sušení, koprocesování. Katedra průběžně reaguje na rychlý vývoj v oblasti lékových forem, nových

excipientů a nových metod zpracování.

Z povinných předmětů je nutné zmínit předmět Zdravotnické prostředky, ve kterém je studentům přiblížen základní sortiment zdravotnických potřeb, vysvětlena jejich funkce s důrazem na správnou volbu a použití.

Předmět Fyzikální základy lékových forem seznamuje studenty s obecnými principy uplatňujícími se při formulaci léčivých přípravků a jejich stabilizaci, při modifikaci uvolňování a cílení léčiv.

Dále katedra zajišťuje výuku řady výběrových předmětů:

Úvod do industriální farmacie, Průmyslová výroba farmaceutických přípravků I a II a Vývoj léčivého přípravku I a II jsou předměty začleněné do profilace v oboru Farmaceutická technologie. Výuka je zajišťována erudovanými odborníky z podniků Zentiva a Teva. Výuka předmětu Průmyslová výroba farmaceutických přípravků je zaměřena na výrobní technologie a průmyslovou výrobu léčivých přípravků a je doplněna odbornou stáží ve jmenovaných podnicích. Cílem předmětu Vývoj léčivého přípravku je provést studenty složitým postupem vývoje léčivého přípravku od volby aktivní látky, lékové formy, pomocných látek, až po finální hodnocení přípravků.

Dalším výběrovým předmětem v uvedené profilaci jsou Vybrané metody farmaceutické technologie. Tento předmět umožňuje studentům získat hlubší teoretické i praktické znalosti v oblasti specializovaných výrobních a kontrolních metod farmaceutické technologie.

Technologicky náročné přípravy zprostředkovává předmět Nemocniční příprava léčivých přípravků, v němž je přiblížena individuální příprava, příprava sterilních přípravků, rizikové přípravy (hazard drugs) a příprava cytostatik v nemocničních lékárnách. Součástí výuky předmětu je také praktická stáž studentů.

Předmět Kosmetologie pro farmaceuty poskytuje studentům vybrané informace z oblasti kosmetologie a tím zajišťuje jejich budoucí odborný přístup při výběru kvalitních kosmetických přípravků do sortimentu lékáren.

Předmět Technologie homeopatických přípravků poskytuje posluchačům základní informace o podstatě a výrobě homeopatických přípravků. Seznamuje je také se základními přípravky vyskytujícími se v sortimentu lékáren.

Katedra zajišťuje rovněž diplomové práce studentů a rigorózní práce absolventů (PharmDr.). Každoročně se na KFT obhajuje více než 40 těchto prací.

Aktivní přístup akademických pracovníků KFT se uplatňuje i v úspěšném řešení grantových projektů podporujících výuku, z poslední doby např. projekt Inovace studijního programu Farmacie na Farmaceutické fakultě Univerzity Karlovy, projekt Zvýšení kvality vzdělávání na UK a jeho relevance pro potřeby trhu práce, IRP 2016-2018 Zavedení nového předmětu „Vybrané metody farmaceutické technologie“, IRP 2019-2020 Inovace základních praktických cvičení z Farmaceutické technologie.

Pedagogický kontakt s farmaceutickou praxí realizuje katedra například ve spolupráci s IPVZ prostřednictvím kurzů kvalifikovaných osob pro farmaceutický průmysl a při doškolování a atestacích v oboru Farmaceutická technologie. Výrazně se angažuje také v Lékopisné komisi MZČR v sekcích Farmaceutické technologie a Lékárenské sekci, a v Evropské lékopisné komisi ve Štrasburku ve skupině 12 – Dosage forms.

Katedra na snímku z února 2005

Vědecko-výzkumná činnost

Výzkum katedry je prováděn ve třech výzkumných skupinách se zaměřením na základní i aplikovaný výzkum v oblasti lékových forem:

- ve skupině vedené garantem akreditovaného oboru Farmaceutická technologie doc. Šklubalovou,
- ve výzkumné skupině prof. Pávka na pomezí Farmaceutické technologie a Farmakologie a toxikologie zaměřených na cílení léčiva do buněk imunitního systému,
- ve výzkumné skupině prof. Vávrové na pomezí Farmaceutické technologie a Farmaceutické chemie se zaměřením na transport léčiv kožní bariérou.

Pracovní skupina vedená doc. PharmDr. Zdeňkou Šklubalovou, Ph.D. se zaměřuje na základní i aplikovaný výzkum v oblasti formulace léčivých přípravků, modifikace

uvolňování léčiv a vývoje nosičů pro jejich cílenou distribuci:

1. Fraktální aspekty sypného a konsolidačního chování farmaceutických partikulárních materiálů.
2. Proces lisování a jeho ovlivnění použitými excipienty, jejich vlastnostmi a metodami jejich zpracování, např. co-processing a granulace, s metodickým využitím rovnic sypání, rovnic lisování, záznamu síla–dráha, testu stresové relaxace, kinetiky drcení tablet. Specifickou část tvoří statistické plánování a matematické modelování ve spolupráci s doc. Duintjer Tebbensem (Katedra biofyziky a fyzikální chemie).
3. Ovlivnění biodostupnosti léčiv přípravou matricových systémů s prodlouženým nebo zrychleným uvolňováním nebo cílených do kolonu a zvýšení rozpustnosti léčiv přípravou interaktivních směsí, liquisolid systémů a samoemulgujících systémů.
4. Příprava mikro- a nanodisperzních biodegradovatelných systémů s léčivy z komerčních i originálně syntetizovaných polyesterů a oligoesterů alifatických hydroxykyselin s lineární, větvenou a blokovou konstitucí molekuly pro aplikaci na sliznice, na kůži nebo k implantaci a příprava lipidických nosičů pro dermální a transdermální aplikaci léčiv.
5. Formulační a stabilitní studie přípravků, zejména pediatrických, pro magistraliter přípravu v nemocniční lékárně s přímou návazností na národní lékopis a praxi.
6. Relativně novou oblastí je vývoj lyofilizátů pro orální aplikaci vakcín, imunoprotekci a desenzibilizaci.

Katedra garantuje doktorské studium (Ph.D.) oboru Farmaceutická technologie se standardní dobou studia 4 roky. V současnosti je v DSP 15 studentů (2 z toho zahraniční), z toho 4 v kombinované formě. V posledních čtyřech letech obhájilo (k 10. 2. 2019) disertační práci 7 studentů, dva práci finalizují. Témata již obhájených či probíhajících doktorských prací odpovídají zaměření oboru na technologické aspekty vývoje, přípravy a výroby lékových forem a farmaceutické nanotechnologie.

V oboru Farmaceutická technologie je možno na katedře konat habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem také uchazečům z jiných institucí. V současné době se jedná o jediné pracoviště s akreditací pro jmenovací řízení v ČR.

Výzkumnou aktivitu zajišťují dlouhodobé projekty, např. MSM 1116000 Vývoj, příprava a technologie léčiv (1999–2004), MSM 00221620822 Výzkum nových lékových struktur (2005–2011), Program UK P40 Prvouk Vývoj a studium léčiv (2012–2016), Program UK Progres Vývoj a studium léčiv (2017–2021).

Pracovníci katedry jsou řešiteli a spoluřešiteli projektů TAČR (TA01010128, 2011-2015), MPO (FV40365, MPO-Trio, 2019-2021), GAČR (např. 17-06841S, 2017-2019), GAUK (např. 322315/2015; 850617/2016; 1286218/2018; 70119/2019) a jsou zapojeni do mezinárodních projektů (H2020 EU UNGAP, GAČR-DFG).

Skupina dlouhodobě spolupracuje s Technickou Univerzitou v Basileji (prof. M. Kuentz), s Univerzitou v Bonnu (prof. K. Wagner), s Institutem Farmaceutické technologie a Biofarmacie Univerzity Martina Luthera Halle-Wittenberg, se společností GKSS Research Center Geesthacht GmbH, s Institutem procesního inženýrství Bratislava (prof. Peciar) a dále s českými partnerskými univerzitami: Farmaceutickou fakultou VFU Brno (doc. Vetchý), Univerzitou Pardubice (doc. Komersová), VŠCHT Praha (prof. Zámostný), VUT Brno (doc. Svěrák) a dalšími, včetně komerčních subjektů.

Pracovníci katedry jsou autory a spoluautory několika patentů v oblasti transdermální aplikace antidot nervově paralytických látek, implantační aplikace protinádorových chemoterapeutik, nosičů pro oromukosální, zejména sublingvální aplikaci fyziologicky aktivních látek a také autory a spoluautory užitných vzorů, např. Kompozice určená k masážím, aj.

Pracovníci katedry jsou autory a spoluautory publikací v odborných časopisech, primárně v impaktovaných, a mnoha abstraktů ve sbornících z vědeckých konferencí. Poskytují rovněž konzultační činnost v oblasti lékových forem.

220 Katedra sociální a klinické farmacie

Vedoucí katedry:

- doc. RNDr. PhMr. Václav Rusek, CSc. (1993–1994)
- prof. RNDr. Jiří Vlček, CSc. (1994–2019)
- doc. PharmDr. Josef Malý, Ph.D. (od 2019)

Zástupce vedoucího katedry:

- doc. RNDr. Stanislava Hartlová, CSc. (1993–2003)
- doc. PhDr. Karel Král, CSc. (2003–2006)
- PharmDr. Helena Marešová (2006–2015)
- doc. PharmDr. Josef Malý, Ph.D. (2016–2019)
- PharmDr. Martin Doseděl, Ph.D. (od 2019)

Katedra sociální a klinické farmacie (KSKF) byla ustavena k 1. září 1993 v přímé návaznosti na Katedru organizace a řízení farmacie (KOŘ). Na počátku byl vedením KSKF pověřen doc. RNDr. PhMr. Václav Rusek, CSc., od roku 1994 po celé následující čtvrtstoletí bylo její vedení spjato s osobností prof. RNDr. Jiřího Vlčka, CSc.

Cílem aktivit katedry je vzdělávat nejen pregraduální a postgraduální studenty, ale i odbornou a laickou veřejnost v oblastech klinické a sociální farmacie a rozvíjet

výzkum terapeutické hodnoty léčiv v reálném životě a v sociálních aspektech farmacie. KSKF se dále podílí na zvyšování vědecké erudice odborníků v oblasti léčiv a jejich možném zapojení do vědecko-pedagogické kariéry v oborech klinická a sociální farmacie. Katedra také organizuje dvě nadstavbové formy vědecko-informační aktivity. Již od roku 1994 to je Lékové informační, zaměřené na poradenství a kontinuální vzdělávání odborné zdravotnické veřejnosti v oblasti farmakoterapie, a od roku 2014 Univerzitní centrum klinické farmacie, určené pro specializační a kontinuální vzdělávání v klinické farmacii.

Předchozí katedra (KOŘ) působila na fakultě 25 let a vnitřně se dělila na čtyři oddělení – sociální farmacie, organizace a ekonomika výroby a rozdělování léčiv, lékárenství a dějiny farmacie. V čele katedry stál dlouhodobě prof. RNDr. PhMr. Jan Solich, CSc., k jejím předním postavám pak patřili mj. doc. RNDr. Stanislava Hartlová, CSc., doc. RNDr. PhMr. Vladimír Smečka, CSc., doc. RNDr. PhMr. Václav Rusek, CSc., RNDr. Dušan Chlapek, CSc., a PharmDr. Jiří Zych, CSc., který je také autorem prvních skript o sociální farmacii v České republice. Kolektiv tehdejší katedry se začal rozpadat po sametové revoluci, kdy se perspektivní střední generace učitelů katedry zapojila do podnikatelské činnosti a víceméně ukončila akademickou činnost.

Spektrum aktivit současné KSKF je daleko širší, odpovídá vývojovým trendům v dané oblasti. Její aktuální tým se specializuje jak na společenskovědní (populační aspekty), tak na klinické obory (individuální aspekty) a kultivuje tímto rozvoj klinické farmacie, farmaceutické péče a sociální farmacie nejen vědeckými projekty, ale i popularizací těchto disciplín, psaním odborných textů a monografií, pořádáním národních a mezinárodních sympozií, udržováním mezinárodních kontaktů a aktivní účastí na postgraduálním vzdělávání farmaceutů.

Výuka na KSKF je zároveň zaměřena na pacienta a společnost a probíhá v souladu s moderními trendy, včetně snahy logicky propojit sociální a klinickou farmacii. Katedra je v úzkém kontaktu s praxí spjatou s lékovou politikou a poskytováním lékárenské a klinickofarmaceutické péče, což potvrzují dosud získané specializované způsobilosti (atestace) odborných asistentů v oborech veřejného či nemocničního lékárenství (4x) a klinické farmacii (3x) a příprava dalších kolegů v těchto oborech. Katedra navíc spolupracuje se širokou skupinou odborníků z praxe. Významná část vyučovaných předmětů je vedena formou interaktivní kontaktní výuky včetně využití e-learningu v prostředí Moodle UK (podpora elektronického vzdělávání Univerzity Karlovy), hlasovacího zařízení TurningPoint a lékárenského trenažeru, kde probíhá nácvik dispenzační činnosti a komunikace.

Studenti se s KSKF setkají již od prvního úseku pregraduálního studia farmacie, kdy se v předmětu Historie a organizace farmacie seznamují s historickými kořeny a vývojovými peripetiemi oboru. Současně probíhá i výuka předmětu Základy lékárenství, poskytující základní znalosti o lékárně a vybraných lékových formách. V dalších úsecích studia katedra garantuje povinné přípravné předměty Zdravotnická psychologie, Právo a etika pro farmaceuty, Ekonomika a management farmaceutické praxe a Komunikace pro farmaceuty. Ve všech těchto předmětech je snahou výuku bezprostředně provázat s konkrétní problematikou farmacie. To plně platí i o dalších předmětech, jako jsou Lékárenství a Odborné praxe v lékárně.

Jedním z pilířů povinné výuky farmacie je Sociální farmacie. Velký důraz je v tomto předmětu kladen na vnímání farmacie v kontextu zdravotnického systému, řešení populačních aspektů farmakoterapie a efektivní využívání nástrojů lékové politiky. KSKF se podařilo jako první v České republice zahrnout do výuky sociální farmacie výuku z oblasti farmakoepidemiologie, farmakoekonomiky a správné práce s odbornými informacemi o léčivech. Tyto aspekty jsou pak dále prakticky trénovány v rámci předmětů orientovaných na pacienta.

Mezi předměty zaměřené na pacienty patří Klinická farmacie I, která integruje farmakologické poznatky o léčivech a poznatky o patofyziologii onemocnění v úvahách nad racionální volbou léčiv u konkrétního pacienta. Vlastní rozbor farmakoterapie individuálního pacienta je i součástí zkoušky, přičemž důraz je kladen na pochopení cílů léčby, možných farmakoterapeutických a nefarmakologických strategií léčby a na znalost hlavních indikací a kontraindikací a nežádoucích účinků léčiv. Studenti mohou své znalosti v oboru dále rozvíjet v rámci vnitřního zaměření v klinické farmacii, které bylo zahájeno při restrukturalizaci pregraduálního studia farmacie v akademickém roce 2017/2018. Katedra v tomto směru zaštiťuje předměty Klinická farmacie II, Klinicko-farmaceutická péče, Farmakoepidemiologie a bezpečnost farmakoterapie a Interpretace vybraných laboratorních vyšetření. Velká část této specializované výuky probíhá na klinických pracovištích ve Fakultní nemocnici Hradec Králové pod vedením internisty MUDr. Karla Macka, CSc., klinických farmaceutek PharmDr. Martiny Maříkové a PharmDr. Petry Rozsívalové, psychiatra MUDr. Ivana Tůmy, CSc., a revmatologa doc. MUDr. Tomáše Soukupa, Ph.D. Do výukové činnosti byli zapojeni i další zkušení externí kliničtí farmaceuti. Znalost farmakoepidemiologie a principů kultury bezpečí při poskytování zdravotní péče studenti trénují na reálných případech v kontextu současných národních a mezinárodních trendů.

Výuka dalších klíčových předmětů KSKF, Farmaceutické péče I a II, probíhá ve dvou semestrech a dosahuje špičkové úrovně v evropských podmínkách. Smyslem a snahou výuky je přenést poznatky klinické a sociální farmacie do farmaceutické péče s důrazem na využívání dokladů o účinnosti a bezpečnosti farmakoterapie, tj. v souladu s principy medicíny založené na důkazech (evidence-based medicine). Nezbytným předpokladem je naučit studenty pracovat s nástroji jako jsou revize farmakoterapie, informační zdroje, základy farmakoepidemiologie, dokumentace, aj. Výuka je založena jak na přednáškové, tak na interaktivní seminární výuce, kdy jsou řešeny případy konkrétních pacientů z různých prostředí, ve kterých je poskytována farmaceutická péče (lékárna, klinická oddělení nemocnice, domácí péče apod.). Velký důraz je kladen na dostatečné vnímání symptomatologie, výcvik v monitorování vybraných biochemických a fyzikálních parametrů a jejich intepretaci. Nezbytnou součástí je praktický nácvik práce s lékovými formami, jednoduchými diagnostickými testy, aplikačními pomůckami a selfmonitoringu u pacientů s kardiovaskulárními onemocněními, diabetem mellitem, astma bronchiale či chronickou obstrukční plicní nemocí. Cílem předmětů je naučit studenty uplatnit principy a nástroje farmaceutické péče u jednotlivých nosologických jednotek, symptomů a různých skupin pacientů a přispět tak k individualizaci a optimalizaci terapie.

K tomu jsou využívány dvě strategie, a to maximalizace účinků terapie a minimalizace rizik terapie. Z didaktických důvodů byly vyvinuty algoritmy, jako

jsou např. algoritmus tří pilířů (management nežádoucích účinků) a SAZE (signál-analýza-změření-eliminace), které mj. napomáhají studentům vyhodnotit údaje pacientů.

Cílem výuky klinicky orientovaných předmětů je, aby budoucí farmaceutičtí profesionálové zvládali základní činnosti a přístupy jak klinickofarmaceutické praxe, tak i lékárenské péče. Je nezbytné, aby byli schopni identifikovat rozsah a kvalitu informací potřebných k vymezení a provedení kvalifikovaného rozhodnutí vedoucího k dosažení cílů farmakoterapie a současně k snížení jejích rizik.

KSKF má díky doktorskému studiu v klinické a sociální farmacii nejrozsáhlejší výzkumnou aktivitu v těchto oborech v České republice. Ve spolupráci s katedrou pracuje Oborová rada pro klinickou a sociální farmacii, přičemž v podmínkách KSKF do roku 2018 obhájilo dizertační práci 19 uchazečů v oboru Klinická farmacie, 25 v oboru Sociální farmacie – lékárenství a 7 v oboru Klinická a sociální farmacie. Pracoviště splňuje též podmínky pro habilitace a jmenovací řízení v daných oborech. V roce 2008 byl jmenován první profesor v oboru klinická a sociální farmacie (prof. RNDr. Jiří Vlček, CSc.) a v roce 2019 byla v tomto oboru úspěšně ukončena dvě habilitační řízení (doc. PharmDr. Daniela Fialová, Ph.D., a doc. PharmDr. Josef Malý, Ph.D.).

Katedra v roce 2010

Jak již bylo zmíněno výše, KSKF se snaží obor rozvíjet i formou komunikace s odborníky ze zahraničí. Katedra disponuje významnými kontakty po celém světě a podílela se na organizaci mezinárodních odborných akcí – Workshops on Education in Patient Oriented Pharmacy (Hradec Králové, 1993), Ethical and

Economical Aspects of Pharmacotherapy (Hradci Králové, 1998), Eurodrug Symposium (Praha, 2001), 33rd European Symposium on Clinical Pharmacy (Praha, 2004), 42nd European Symposium on Clinical Pharmacy (Praha, 2013), 15th Annual meeting of International Society of Pharmacovigilance (Praha, 2015), 18th Annual meeting of European Society of Patient Adherence, Compliance, and Persistence (Praha, 2015) a 34th Annual International Conference on Pharmacoepidemiology (Praha, 2018). Prof. Vlček byl v letech 1999–2006 členem výboru a v období 2004–2006 prezidentem ESCP (European Society on Clinical Pharmacy). Na jaře 2019 byl oceněn primátorem města Prahy za přínos pro kongresovou turistiku. Akademičtí pracovníci katedry aktivně pracují ve FIP (International Pharmaceutical Federation), ESCP či ESPACOMP (European Society of Patient Adherence, Compliance, and Persistence), podíleli se na tvorbě doporučení pro zlepšení bezpečnosti farmakoterapie v ad hoc komisi Evropského parlamentu a na úrovni Světové zdravotnické organizace (WHO). Dlouhodobě probíhá spolupráce s ECDC (European Centre for Disease Prevention and Control) a byli jsme spoluřešiteli dvou evropských grantů. Stále probíhá evropský grant ve výzvě Evropské komise Horizont 2020 ke sledování rizik farmakoterapie u seniorů v evropských zemích pod názvem EUROAGEISM H2020-FIP7 (hlavní řešitelkou je doc. PharmDr. Daniela Fialová, Ph.D.). Katedra je tak jedním z center výzkumu v klinické farmacii v geriatrii ve střední Evropě. V neposlední řadě je třeba zmínit, že zájem mezi zahraničními studenty o doktorské studium v klinické a sociální farmacii převyšuje kapacitní možnosti KSKF.

Vlastní kapitolou je organizace Sympozia klinické farmacie René Macha v Mikulově, pořádaného KSKF a Sekcí klinické farmacie České farmaceutické společnosti ČLS JEP. V roce 2018 proběhl slavnostní 20. ročník této odborné akce. Jedná se každoročně o největší konferenci klinické farmacie v České republice, zahrnující různé edukační formáty – interaktivní řešení lékových problémů, přednášky s mezioborovou diskuzí na různá farmakoterapeutická témata, workshopy a posterová sdělení.

Katedra představuje unikátní spojení několika rozdílných disciplín v rámci jednoho pracoviště. Klinický farmaceut a lékárník orientovaný na pacienta musí pochopit sociální aspekty medicíny a v teoretických úvahách by měl vycházet z farmakoepidemiologie, která vedle znalostí struktury a fyzikálně chemických vlastností léčiv dává pohled na predikci jejich účinnosti a rizik i díky vědomostem o populačních skupinách a možnostech vývoje způsobu chování zdravotníků a pacientů.

Velké poděkování patří jednapadesáti absolventům doktorského studia v našich oborech. Řada z nich postupně zaujala místa akademických pracovníků katedry. Patří k nim: PharmDr. Jan Babica, Ph.D., PharmDr. Martin Doseděl, Ph.D., doc. PharmDr. Daniela Fialová, Ph.D., PharmDr. Tereza Hendrychová, Ph.D., PharmDr. Jiří Klimeš Ph.D., PharmDr. Ing. Jan Kostřiba, Ph.D., PharmDr. Kateřina Malá, Ph.D., doc. PharmDr. Josef Malý, Ph.D., PharmDr. Petra Matoulková, Ph.D., PharmDr. Anna Patková, Ph.D., PharmDr. Jitka Pokladníková, Ph.D., Mgr. Ladislava Valášková, Ph.D., PharmDr. Magda Vytřísalová, Ph.D., a PharmDr. Eva Zimčíková, Ph.D.

Noví příslušníci katedry svými znalostmi, mladickým entuziasmem, neotřelými přístupy doplňují a také postupně střídají učitele, kteří na katedře dlouhodobě

působili nebo stále působí. Patří k nim, vedle prof. RNDr. Jiřího Vlčka, CSc., doc. PhDr. František Dohnal, CSc., doc. RNDr. Jozef Kolář, CSc., doc. PhDr. Karel Král, CSc., RNDr. Jana Kotlářová, Ph.D., a PharmDr. Lenka Práznovcová, Ph.D.(†). Také díky jim, probíhal na katedře bezpočet projektů v rámci diplomových a rigorózních prací jak v oboru klinická farmacie, tak i sociální farmacie.

Věda a výzkum KSKF jsou blíže specifikovány na webových stránkách fakulty (www.faf.cuni.cz). Výsledky reprezentuje pět vybraných monografií zpracovaných členy katedry nebo ve spolupráci.

Monografie:

- Vlček J, Dalecká R. Vybraná farmaceutická odvětví. Praha: Professional Publishing 2004, 176 p. ISBN: 80-86419-69-X
- Vlček J, Dalecká R. Základy farmakoepidemiologie, farmakoekonomiky a farmakoinformatiky. 2. přepracované vydání. Praha: Remedia; 2005, 88 p. ISBN: 80-903555-0-1
- Vlček J, Fialová D a kol. Klinická farmacie I. Praha: Grada; 2010, 255 p. ISBN 978-80-247-4532-9.
- Barraclough B, Ellis B, Leotsakos A, Walton M, Vlček J. Patient Safety Curriculum Guide: Multi-professional Edition. Geneva: World Health Organization; 2011, 270 p. ISBN 978-92-4-150195-8.
- Vlček J, Vytřísalová M a kol. Klinická farmacie II. Praha: Grada; 2014, 255 p. ISBN 978-80-247-4532-9.

Lékové informační centrum

Lékové informační centrum (LIC) Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové vzniklo v roce 1994 a od roku 2005 funguje jako společné pracoviště Farmaceutické fakulty UK a Fakultní nemocnice Hradec Králové. LIC je jediným univerzitním centrem v České republice, přičemž rok 2018 byl 25. rokem jeho existence.

U zrodu LIC stáli prof. RNDr. Jiří Vlček, CSc., PharmDr. Hana Müllerová, Ph.D., a PharmDr. Petra Matoulková, Ph.D. Vedle výzkumu v oblasti odborných informací o léčivech a tréningu postgraduálních studentů v této problematice se LIC již od začátku věnovalo informační službě pro odbornou zdravotnickou veřejnost a celoživotnímu vzdělávání farmaceutů a lékařů, přičemž v letech 2009 až 2016 se stalo akreditačním pracovištěm pro odborné praxe v rámci vzdělávacího programu Klinická farmacie. Dr. Matoulková se podílela na vedení LIC do roku 2014, následně organizaci činnosti centra převzaly PharmDr. Petra Rozsívalová a PharmDr. Kateřina Malá, Ph.D.

Cílem LIC je podpora farmaceutické péče poskytováním včasných a výstižných odpovědí na lékové dotazy, které se týkají farmakoterapie pacientů a které jsou vypracovány s respektováním principů medicíny založené na důkazu. LIC zpracovává a poskytuje informace výhradně zdravotnickým pracovníkům, tj. lékařům, farmaceutům, vědeckým pracovníkům, farmaceutickým asistentům, zdravotním sestrám a dalším odborníkům ve zdravotnictví z celé České republiky i ze zahraničí. Řešena je rozsáhlá oblast otázek, které se týkají racionální aplikace léčivých přípravků vydávaných na lékařský předpis i bez lékařského předpisu. To je umožněno díky přístupu k rozsáhlému fondu tištěných i elektronických odborných informačních zdrojů a díky vyškoleným členům LIC, kteří standardním procesem v daných zdrojích vyhledávají, informace analyzují a formulují je do požadovaných odpovědí.

Lékové dotazy zodpovídají odborníci na klinickou farmacii a práci s informacemi orientovanými na léčivo. Jedná se o zaměstnance Katedry sociální a klinické farmacie včetně odborníků se specializační způsobilostí a aktivně praktikujících klinicko-farmaceutickou péči, studenty prezenčního a kombinovaného doktorského studia oboru Klinická a sociální farmacie, pro které činnost v centru slouží k odbornému výcviku, a klinického farmakologa FN HK. Zároveň jsou vybrané dotazy konzultovány se specialisty fakultní nemocnice či s kolegy z jiných kateder naší fakulty. Členy centra jsou vyškolení pregraduální studenti farmacie, z nichž někteří analyzují dílčí činnosti LIC v rámci svých diplomových prací.

V roce 2018 LIC vytvořilo kontaktní webový formulář, který má tazatelům usnadnit zasílání lékových dotazů do centra a umožnit řešitelům standardizaci v evidenci dotazů. Všechny lékové dotazy jsou dokumentovány a strukturně členěny v databázi LIC, která je kontinuálně vedena od založení centra. Za více než 25 let činnosti lze konstatovat, že v LIC bylo řešeno přes 2200 odborných lékových dotazů, přičemž souhrnné výsledky jsou pravidelně prezentovány na mezinárodních i tuzemských konferencích, např. na Symposiu klinické farmacie René Macha v Mikulově nebo International Conference on Pharmacoepidemiology & Therapeutic Risk Management v Praze 2018. Vybraná problematika z řešených dotazů je také publikována v odborných periodicích.

Vedle zpracovávání lékových dotazů se LIC podílí na celoživotním vzdělávání zdravotnických profesionálů formou krátkodobých specializačních stáží, které odpovídají požadavkům aktuálně platných vzdělávacích programů. Stáže jsou určeny jak pro farmaceuty v oborech klinická farmacie, nemocniční a praktické (dříve veřejné) lékárenství, tak pro lékaře, kteří se chtějí zdokonalit v práci s odbornými informačními zdroji, interpretaci farmakoepidemiologických studií a řešení lékových problémů. Účastníci jsou seznamováni s činností LIC a s vyhledáváním a zpracováním informací z mezinárodních i národních bibliografických, faktografických a citačních databází včetně specificky zaměřených informačních zdrojů (těhotenství, kojení, pediatrii, inkompatibility léčivých přípravků, nežádoucí účinky, lékové interakce, komplementární medicínu apod.).

Web LIC: www.faf.cuni.cz/LIC

Univerzitní centrum klinické farmacie Farmaceutické fakulty UK (UCKF)

Univerzitní centrum klinické farmacie Farmaceutické fakulty UK (dále jen „UCKF") pro specializační a kontinuální vzdělávání vzniklo na Farmaceutické fakultě UK s cílem podpořit kvalitní specializační a celoživotní vzdělávání v oboru klinická farmacie. UCKF rozvíjí svoji činnost od roku 2014 a pořádá velmi kvalitní vzdělávací kurzy postgraduálního charakteru pro posluchače z farmaceutického terénu, kteří se připravují ke specializaci z oboru klinická farmacie, i pro další farmaceuty, jež vyhledávají vzdělávací akce s cílem prohlubovat své znalosti v klinické farmacii. Kurzů UCKF se účastní i akademičtí pracovníci, postgraduální studenti a z pregraduálních studentů především zájemci o nově otevřenou specializační větev pregraduálního studia Klinická farmacie. Vzdělávání je orientováno na individualizované přístupy v léčbě u rizikových populací pacientů nebo u vybraných onemocnění, na úpravy dávkovacích režimů u pacientů s polyfarmakoterapií, popř. jinak rizikovou medikací, tj. na oblasti, v nichž se zejména uplatňují kliničtí farmaceuti jako poradci a odborníci v multidisciplinárních terapeutických týmech. Kurzy mají po 5 letech existence velký ohlas ve farmaceutickém terénu a účastníci přijíždějí na kvalitní vzdělávací akce z různých koutů České republiky (web: www.faf.cuni.cz/uckf).

Účastníci národních kurzů UCKF

Již do konce ledna 2018 uspořádalo UCKF celkem 29 národních vzdělávacích akcí s přizváním předních odborníků z různých klinických oborů, s účastí více než 1000 farmaceutů zařazených do specializačního vzdělávání v klinické farmacii nebo se zájmem o kontinuální vzdělávání v oboru. UCKF slouží jako významná platforma interdisciplinární spolupráce farmaceutů, lékařů a dalších zdravotnických pracovníků, spolupracuje s Českou farmaceutickou společností, Sekcí klinické farmacie ČFS ČLS JEP, lékařskými fakultami v Praze a v Hradci Králové a dalšími odbornými sekcemi a společnostmi České farmaceutické společnosti a České lékařské společnosti J. E. Purkyně.

Univerzitní centrum klinické farmacie se pravidelně zapojuje do mezinárodních akcí podporujících rozvoj oboru klinická farmacie a je významnou oporou rozvoje klinické farmacie na národní a mezinárodní úrovni, zejména ve střední a východní Evropě, a to v úzké spolupráci s Polskem, Slovenskou republikou, Maďarskem, Chorvatskem, Estonskem, Litvou, Srbskem a Slovinskem. UCKF spolupracuje

i se zeměmi západní Evropy, zejména s Belgií, Nizozemím, Velkou Británií, Irskem a Finskem.

Tak například v dubnu 2016 v Praze uspořádalo UCKF Evropskou tréninkovou školu racionální geriatrické farmakoterapie pod názvem „Racionální a individualizovaná farmakoterapie ve stáří – priority následujících desetiletí" Evropské tréninkové školy se zúčastnilo 78 účastníků, z toho 30 zahraničních kolegů přicestovalo ze zemí střední a východní Evropy (Srbska, Chorvatska, Estonska, Litvy, Maďarska, Rumunska atd.) a dále z Turecka, Portugalska, Španělska a dalších zemí. K hlavním organizátorům akce patřila evropská iniciativa EU COST Action ve spolupráci s UCKF. Mezi dalšími subjekty se na organizaci podílely Geriatrická klinika 1. LF UK Praha, Sekce klinické farmacie ČFS ČLS JEP a Farmaceutická fakulta UK a VFU Brno v rámci společných aktivit s UCKF (více na www.faf.cuni.cz/uckf).

Evropská tréninková škola klinické farmacie, Tampere, Finsko, 2019

Zatím poslední mezinárodní akce proběhla v únoru roku 2019. Zaměřena byla na podporu rozvoje klinické farmacie v evropských zemích – Evropská tréninková škola v klinické farmacii v geriatrii. Uskutečnila se ve finském Tampere pod názvem „Rational prescribing in older patients in Europe and other countries: core role of development of clinical pharmacy services in different settings of care for better individualization of drug regimens". Zpráva z této akce je dostupná na webových stránkách UCKF a na stránkách projektu EUROAGEISM H2020 - FIP7 program.

240 Katedra tělesné výchovy Farmaceutické fakulty a Lékařské fakulty UK v Hradci Králové

Zároveň se vznikem Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy bylo zřízeno i pracoviště pro výuku tělesné výchovy a sportu, které pak existovalo pod různými názvy. Nejdříve to byl Ústav tělesné výchovy jako samostatné pracoviště. V roce 1986 došlo ke spojení odborné jazykové přípravy a tělesné výchovy a sportu na Katedru odborné jazykové přípravy a tělesné výchovy a sportu o dvou odděleních. Změnila se i lokalita. Za velké spoluúčasti všech tehdejších pracovníků oddělení tělesné výchovy a sportu byla v akci „Z" dokončena nová budova v Zámostí. Tím vzniklo na tehdejší dobu špičkově vybavené pracoviště, které poskytlo též zázemí pro tenisový oddíl

Vysokoškolské tělovýchovné jednoty UK, který hrál na přilehlých kurtech a byl stálým účastníkem třetí nejvyšší celostátní soutěže. Vedle toho zde sídlilo Středisko vrcholového sportu, které řídilo činnost hradeckých basketbalistek a judistů. K tomuto středisku patřila i laboratoř zabývající se výživovými doplňky pro sportovce. V roce 1990 však Středisko vrcholového sportu zaniklo a stejný osud měla i zmíněná laboratoř.

Ve stejném roce došlo k opětnému rozdělení katedry a vzniklo samostatné Oddělení tělesné výchovy a sportu, zařazené do struktury fakulty až do roku 2007. Tento rok znamenal velkou změnu, z oddělení se opět stala katedra s tím, že začala zajišťovat výuku tělesné výchovy na Farmaceutické i Lékařské fakultě UK v Hradci Králové. Počet členů katedry se rozrostl z dřívějších 4 na 5 a v současné době za minimální podpory dvou externistů tito pracovníci pokrývají výuku tělesné výchovy pro 1200 až 1500 studentů z obou fakult.

Přehled vedoucích pracovníků:

- Mgr. Antonín Kryšpín (1970–1986)
- Mgr. Arnoštka Škopová (1986–1990)
- Mgr. Milan Král (1990–2007)
- Mgr. Jindřich Křoustek (2007–2017)
- Mgr. Jiří Bezouška (2017–dosud)

Organizace výuky tělesné výchovy

Tělesná výchova byla pro studenty zejména v počátcích existence fakulty skutečně nedílnou součástí výuky po celou dobu studia. Byla tehdy povinným výukovým předmětem ve všech ročnících. V průběhu 70. let se výuka tělesné výchovy stabilizovala do čtyř ročníků a nadále zůstávala povinným předmětem. Takto byla vyučována až do přelomového roku 1990.

Vedle toho měli všichni studenti povinnost se zúčastnit jednou za dobu svého studia lyžařského kurzu a studentky ještě navíc letního sportovního kurzu. Studenti muži byli od tohoto kurzu osvobozeni z důvodu účasti na závěrečném vojenském cvičení Vojenské katedry.

V průběhu 90. let se struktura výuky tělesné výchovy několikrát měnila, až se z ní stal doporučeně volitelný předmět, vyučovaný po dobu tří let studia. Tento stav trvá doposud. Nutno podotknout, že ze strany studentů je poměrně velký tlak na rozšíření výuky TV o další rok. Tomuto tlaku vedení fakulty odolává, ačkoliv by to byl pro studenty velký přínos k udržení a zlepšení fyzické a psychické kondice v průběhu celého studia, nejenom v jeho první části.

Sportovní kurzy doznaly po roce 1989 rovněž výrazné změny. Letní sportovní kurz se i nadále konal a stále koná ve Výcvikovém a školícím středisku UK v Horním Poříčí u Strakonic. Kurz se stal rovněž doporučeně volitelným předmětem.

Pro vysoký zájem o tento kurz byl studentům jako alternativa nabídnut cyklistický kurz, který se od roku 1998 koná zcela pravidelně v nejrůznějších lokalitách. Přehled lokalit cyklistických kurzů:

- Deštné v Orlických horách – 4x
- Stará Huť u Deštné v O. h. – 4x
- Dolní Lomná u Jablunkova – 1x
- Králíky – 3x
- Račický kanál, České středohoří – 1x
- Lednicko-valtický areál – 4x
- Nevers – ostrov Noirmoutier, Francie – 1x (2018)

Lyžařské kurzy byly pořádány v Krkonoších a Orlických horách a výcvik byl jak sjezdový, tak běžecký. V roce 2003 se podařilo uspořádat lyžařský kurz poprvé v zahraničí, v lokalitě Santa Caterina v italských Dolomitech. V tomto období měli studenti možnost si vybrat buď letní nebo zimní výcvikový kurz. Po tomto slibném začátku byly k nelibosti studentů i pracovníků KTV lyžařské kurzy v roce 2007 vyškrtnuty z nabídky volitelných předmětů. V roce 2014 se však podařilo lyžařské kurzy opět vrátit mezi volitelné předměty. Jejich náplň je nyní zaměřena pouze na sjezdový zdokonalovací výcvik, protože se konají výhradně v rakouských nebo italských Alpách.

Z hlediska kurzů byl důležitý i rok 2015, kdy se kurzy zimní i letní dostaly do nabídky volitelných předmětů na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové, kde do té doby chyběly.

Vyučované sporty a pohybové aktivity

Z počátku v 70. a 80. letech byly vyučovány jen základní sporty jako volejbal, basketbal, fotbal, plavání, kanoistika a aerobic, výjimečně i lední hokej. Po roce 1990 se nabídka zvětšila o stolní tenis a kondiční kulturistiku.

K zásadnímu zlomu v nabídce pohybových aktivit došlo současně s opětovným vznikem katedry a změnou v jejím vedení v roce 2007, kdy vzrostla nabídka až na 30 různých sportů a pohybových aktivit. Z této široké nabídky mohou studenti vybírat i dnes.

KTV a mimoškolní nabídka sportování

Sportovně aktivní studenti mají navíc možnost zapojit se do výkonnostního sportu ve Vysokoškolské tělovýchovné jednotě UK v Hradci Králové, která působí již několik desítek let. Je tvořena jednotlivými oddíly, z nichž v současnosti jsou nejaktivnější tenisový oddíl s dlouhou tradicí a před několika lety vzniklý oddíl florbalu, který organizuje pro studenty hradeckých VŠ dlouhodobou soutěž

pod názvem FLUKA (Florbalová liga Univerzity Karlovy).

V průběhu let studenti reprezentovali naše fakulty i na Akademických hrách a Akademických mistrovstvích, kde sklízeli úspěchy v karate, orientačním běhu a triatlonu.

KTV byla v roce 1990 pořadatelem Akademického mistrovství ČSFR v judu a v roce 2018 uspořádala kvalifikační turnaj ve futsalu na Akademické hry 2018 pro oblast Čechy.

Fotbalový tým fakulty, listopad 2003

V 90. letech zorganizoval Mgr. Jindřich Křoustek celkem 8x maratonský basketbalový zápas na 24 hodin pro smíšené týmy studentů FaF a zde také začíná tradice, která trvá doposud. Tou jsou každoroční výjezdy smíšeného basketbalového týmu na turnaje v zahraničí, kdy vůbec prvním byl turnaj ve Wroclavi v Polsku v roce 1994. V následujících letech jsme se účastnili turnajů v zahraničí i třikrát do roka, zejména v Německu (Hannover, Frankfurt nad Mohanem, Berlín), ve Francii na Univesité Paris du Sud, v belgické Lovani a v Nizozemsku (Rotterdam, Amsterdam, Delft, Tilburg). Náš tým dosáhl řady vítězství, poslední v roce 2018 v Delftu. Nutno podotknout, že jsme z celé republiky jediní, kteří takto jezdí na zahraniční turnaje.

V posledních dvou letech se Mgr. Křoustkovi podařilo sestavit kvalitní volejbalový tým ze studentek našich fakult. Toto družstvo se v roce 2017 zúčastnilo velké akce nazvané „3rd World InterUniversities Championships“ v Barceloně a stejný tým startoval v roce 2017 i o rok později na „Euro Milano“ a na všech těchto akcích shodně naše volejbalistky skončily v silné mezinárodní konkurenci 20 až 22 týmů na 5. místě.

KTV se rovněž stará o program a jeho zajištění při Rektorských sportovních dnech, kdy nabízí studentům i zaměstnancům řadu různých možností, jak strávit volný den aktivním pohybem (tenis, pétanque, cyklistika, rafting, fitness, stolní tenis, běh na Vysoké Chvojno, plážový volejbal, letní biatlon, kroket, občas i cvrnkání kuliček v hospitálu na Kuksu), tradicí je i odpolední fotbalový zápas studentů končícího ročníku proti pedagogům. Jedná se o dámskou a pánskou variantu.

Výstavba na Zámostí

V roce 1988 byla za zásadního přispění tehdejších pracovníků Oddělení tělesné výchovy Mgr. Antonína Kryšpína, Mgr. Arnoštky Škopové, Mgr. Milana Krále, PaedDr. Stanislavy Michálkové a v posledním roce i Mgr. Jindřicha Křoustka

dokončena a zprovozněna budova v tenisovém areálu v Zámostí. Již bylo zmíněno, že zde bylo zázemí pro tenisový oddíl VŠTJ, sídlo tehdejšího Oddělení tělesné výchovy a sportu, Střediska vrcholového sportu a laboratoře zabývající se výživovými doplňky pro sportovce.

V roce 2012 se Mgr. Jindřichu Křoustkovi podařilo za přispění několika drobných sponzorů a Spolku českých studentů farmacie zařídit vybudování hřiště pro plážový volejbal.

O dva roky později se v rámci rekonstrukčních prací uskutečnil projekt na spojení dvou nevyužívaných tenisových šaten, z nichž vznikla jednak tělocvična obložená tatami, určená pro bojové sporty a techniky, a z druhé části prostorná posilovna s velmi kvalitním vybavením pořízeným zejména za přispění Spolku českých studentů farmacie.

Oddělení odborné jazykové přípravy

Organizační podoba:

- Oddělení cizích řečí (1969/1970–1973/1974)
- Kabinet cizích jazyků (1974/1975–1981/1982)
- Katedra cizích jazyků (1982/1983–1985/1986)
- Katedra cizích jazyků a tělesné výchovy (1. 9. 1986 – 31. 8. 1990)
- Katedra odborné jazykové přípravy, tělesné výchovy a sportu (1. 9. 1990 – 31. 8. 1993)
- Oddělení odborné jazykové přípravy (1992–dosud)

Vedoucí pracoviště:

- 1969–1986 PhDr. Běla Zahradníčková
- 1986–1992 prof. PhDr. Bohuslav Mánek, CSc.
- 1992–1998 PhDr. Běla Zahradníčková
- 1998–2013 PhDr. Květuše Kunešová, Ph.D.
- 2013–dosud Mgr. Zuzana Katerová.

Historie výuky jazyků na naší fakultě je spojena s počátkem existence fakulty, tedy s rokem 1969. V tomto roce se na jazykovém vzdělávání farmaceutů podíleli vyučující z tehdy již existující Lékařské fakulty UK v Hradci Králové.

Prvními vyučujícími jazyků, kteří byli již kmenovými zaměstnanci farmaceutické fakulty, se stali od roku 1971 PhDr. Běluše Zahradníčková a PhDr. Bohuslav Mánek, CSc., pozdější profesor. Jedním z největších problémů, s nimiž se potýkali, byl nedostatek vhodných prostor pro výuku. První studenti docházeli na jazykovou výuku do Muzea východních Čech. Později, od roku 1973, se jazyková výuka přesunula do místností pronajatých fakultě v ulici Československé armády č. 254, později do domu ve Chmelově ulici č. 357. Tady se učilo ve třech pro potřebu jazyků upravených učebnách. Teprve v březnu 1992 se oddělení přestěhovalo do ulice Zámostí č. 683, kde sídlí dodnes.

Budova v ulici Zámostí, 2019

Během uplynulých let se v souvislosti s různými reformami měnil také název dnešního Oddělení odborné jazykové přípravy (tento název existuje od akademického roku 1993/1994). Díky tomu nalézáme na Farmaceutické fakultě UK Oddělení cizích řečí (1969–1974), Kabinet cizích jazyků (1974–1982) či Katedru cizích jazyků (1982–1986). Možná by mnohé z dnešních studentů překvapilo i to, že od 1. 9. 1986 do 31. 8. 1990 farmaceuti studovali a konali zápočty i zkoušky z jazyků na Katedře cizích jazyků a tělesné výchovy. Ani tento název nezůstal a po sametové revoluci se od 1. 9. 1990 do 31. 8. 1993 setkáváme s Katedrou odborné jazykové přípravy, tělesné výchovy a sportu.

Pokud bychom zkoumali, kdo stál v čele jazykové výuky na Farmaceutické fakultě v Hradci Králové, pak musíme jmenovat opět její zakládající členy. PhDr. Běla Zahradníčková, vyučující němčiny a ruštiny, přišla z bratislavské farmacie, kde působila od roku 1960 jako odborná asistentka. V roce 1971 odcházela do Hradce již jako vedoucí Kabinetu cizích jazyků. S sebou si přinesla praxí ověřenou znalost, jak pracovat se studenty farmacie. Jazyková výuka farmaceutů byla hlavní náplní její práce až do roku 2005. Sama říkala o této úloze: „Lingua ancilla pharmaciae“, tedy „Jazyk je služkou farmacie“. V roce 1986 ji na postu vedoucího katedry vystřídal PhDr. Bohuslav Mánek. Počátek jeho pedagogické činnosti je spojen právě s naší fakultou. O vzdělání farmaceutů v jazyce anglickém a latinském pečoval až do roku 1992, kdy přešel na dnešní Univerzitu Hradec Králové. Přestože již řadu let působí na jiné vysoké škole, je dle svých slov „stálým příznivcem FaF UK“. V roce 1998 byla pověřena vedením oddělení PhDr. Květuše Kunešová. Na fakultě pracovala od roku 1990 jako odborná asistentka. Vyučovala studenty francouzštinu a latinu. Od října 2013 je vedoucí oddělení Mgr. Zuzana Katerová, která vyučuje na fakultě odbornou farmaceutickou a lékařskou angličtinu a němčinu úrovně B2 a C1 podle CERF, češtinu pro zahraniční posluchače studující v angličtině, kurzy FCE, CAE, a kurz UNIcert®III.

Oddělení odborné jazykové přípravy dnes zajišťuje všeobecnou a odbornou jazykovou přípravu studentů programu Farmacie, Zdravotnické bioanalytiky v prezenční i kombinované formě studia a zaměstnanců. Výuka probíhá formou seminárních cvičení a individuálních konzultací. Vyučují se tyto předměty: Latina, Odborná jazyková příprava z angličtiny, němčiny, francouzštiny; čeština pro zahraniční posluchače studující v angličtině, angličtina pro zahraniční posluchače, angličtina pro studenty postgraduálního studia, angličtina pro zaměstnance FaF.

Latina patří mezi ty povinné předměty prvního ročníku studijního programu Farmacie a Zdravotnické bioanalytiky, které jsou zakončeny zkouškou. Cílem výuky je, aby studenti získali elementární znalosti latinské gramatiky potřebné k pochopení odborné farmaceutické a lékařské terminologie a psaní receptů. Osvojení slovní zásoby má umožnit posluchači zvládnout lépe odborné disciplíny a poskytnout mu širší rozhled v lékařské a farmaceutické oblasti.

Cizí jazyk (angličtinu, němčinu nebo francouzštinu) pro kurz Odborné jazykové přípravy si studenti volí sami a na základě rozřazovacích písemných testů jsou rozděleni do skupin středně a více pokročilých. Semináře probíhají 1 x týdně 90 minut po dobu 4 semestrů (tzv. 2 úseků studia), každý semestr je ukončen písemným zápočtovým testem a po 4 semestrech studenti vykonávají písemnou i ústní odbornou jazykovou zkoušku.

Cílem výuky je prohloubení znalostí jazyka na úrovni středně pokročilý až více pokročilý (úroveň B2-C1 podle SERR/CEFR) a zvládnutí odborné slovní zásoby a gramatických struktur do té míry, aby byl student schopen dorozumět se na běžné i odborné úrovni, hovořit o své specializaci, číst v originále odbornou literaturu a písemně se vyjadřovat k problematice svého oboru.

Pedagogové OOJP se věnují kromě výuky pregraduálních studentů Farmacie studujících v prezenční formě a studentů Zdravotnické bioanalytiky studujících v prezenční i v kombinované formě také přípravě studentů postgraduálního studia k odborné jazykové zkoušce z angličtiny a zároveň tvorbě nových studijních materiálů. Další nedílnou součástí práce jazykového oddělení je překladatelská činnost, práce spjatá s revizemi odborných textů a tvorba recenzních posudků.

Oddělení odborné jazykové přípravy je institucionálním členem CASAJC (Česká a slovenská asociace jazykových center) a ATECR (The Association of Teachers of English of the Czech Republic) a všichni lektoři se pravidelně účastní mezinárodních konferencí v ČR i zahraničí.

Nezbytnou součástí hodnocení práce pedagogů je hodnocení kvality výuky studenty. Jsme rádi, že výuka jazyků byla dosud každoročně výborně hodnocena. Připomínky studentů se využívají ke zkvalitnění výuky.

Na Oddělení odborné jazykové přípravy FaF UK probíhá navíc nejen výuka druhého světového jazyka, kdy studenti absolvují kurzy jednoho světového jazyka povinně a druhý si mohou zvolit sami nad rámec studijních povinností, ale i různé jazykové kurzy.

Od září 2013 byly zavedeny přípravné kurzy ke zkouškám Cambridge English: First (FCE) a Cambridge English: Advanced (CAE), kurzy odborného farmaceutického a lékařského anglického jazyka UNIcert®III.

Pracovnice oddělení na snímku z roku 2019

Oddělení odborné jazykové přípravy FaF UK je akreditovaným centrem s právem realizovat mezinárodní zkoušku z odborného anglického jazyka na úrovni C1 dle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (SERR). Zkouška je v souladu se systémem UNIcert®III, jedinečným systémem na testování jazyků na evropských univerzitách nefilologického zaměření. Jedná se o systém vyučování a certifikaci cizích jazyků, do kterého je zapojeno mnoho evropských univerzit. Byl zaveden Německou asociací jazykových center na vysokých školách. Cílem programu je harmonizovat, unifikovat a standardizovat učební programy odborných jazyků a zejména unifikovat výstupní vědomostní hodnocení jazykové způsobilosti formou mezinárodního certifikátu na základě dvou dokumentů Rady Evropy, jimiž jsou Společný evropský referenční rámec (SERR) a Evropské jazykové portfolio (EJP). Výstupním dokumentem o úspěšně vykonané zkoušce v systému UNIcert®III je mezinárodně platný certifikát v českém a anglickém jazyce.

Příprava mezinárodně uznávané zkoušky v programu UNIcert®III je vhodná zejména pro studenty 3. úseku studia na FaF UK, ale mohou ji absolvovat i studenti 4.–5. úseku studia, postgraduanti a zaměstnanci FaF UK. Do kurzu UNIcert®III mohou být přijati výhradně studenti, kteří absolvují semináře a složí povinnou zkoušku v 1.–2. úseku studia (Odborná jazyková příprava I, Odborná jazyková příprava II a zkouška z Odborné jazykové přípravy).

Dvousemestrální kurz UNIcert®III je podmíněný pravidelnou účastí na seminářích (70%), aktivní spoluprací při výuce, plněním zadaných úkolů (diskuze, prezentace, písemné akademické projevy aj.) a úspěšným složením zkoušky UNIcert®III s mezinárodní platností. Zkouška je pro tento kurz povinná.

Studium světového jazyka v rámci doktorského studijního programu je organizováno formou seminářů a konzultací, nebo pouze individuálních konzultací na základě konkrétních studijních plánů.

Ve výběrových seminářích se doktorandi seznámí s jazykovými a kulturními rozdíly ve vědeckém vyjadřování, se sociálním a interakčním charakterem vědeckého textu a jeho struktury (v případě individuálních konzultací jsou s nimi témata probírána s ohledem na jejich specializaci a konkrétní předložené a prostudované texty).

Zvládnutím požadavků ke zkoušce uchazeč prokazuje schopnost dorozumět se v daném jazyce na vědeckých kongresech a konferencích, uplatnit se při ústní i písemné prezentaci v oblasti své specializace, rozumět slyšenému projevu a na dané téma fundovaně a věcně diskutovat, číst s porozuměním texty odborného zaměření z oblasti výzkumu farmacie, lékařství a příbuzných oborů a vést komunikaci s odborníky.

Dne 5. října 2015 zahájila Farmaceutická fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové výuku magisterského programu Farmacie v anglickém jazyce na detašovaném pracovišti v řeckém Heraklionu. Pracovníci OOJP zde vyučují předmět Latin for Pharmacists a Medical and Pharmaceutical English.

Publikační činnost oddělení

- KUNEŠOVÁ, K. Latina pro farmaceuty: učebnice pro posluchače oborů Farmacie a Zdravotnická bioanalytika. 4. nezměněné vyd. Praha: Karolinum, 2013. 195 s. ISBN 978-80-246-2346-7
- HAVLÍČKOVÁ, I.; DOSTÁLOVÁ, Š. a KATEROVÁ, Z. English for Pharmacy and Medical Bioanalytics. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2014, 295 s. ISBN 978-80-246-2797-7
- ZAHRADNÍČKOVÁ, Běla. Textová učebnice němčiny pro studenty Farmaceutické fakulty. Část 1, odborné texty. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005. 295 s. ISBN 80-246-0465-5
- ZAHRADNÍČKOVÁ, Běla. Textová učebnice němčiny pro studenty Farmaceutické fakulty. Část 2, slovník. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005. 119 s. ISBN 80-246-0643-7
- KUNEŠOVÁ, Květuše: Le français de spécialité (pharmacie, médecine). 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005. 253 s. ISBN 80-246-1038-8

Středisko vědeckých a knihovnických informací

Vedoucí pracovníci od vzniku do současnosti:

- Barbora Ferencová (1969–1972)
- PhMr. Libuše Balcarová (1972–1981)
- PhDr. Milada Mottlová (1982–1985)
- PhDr. Olga Pitašová (1985–1993)
- Ing. Jarmila Pirnerová (1993–2013)
- Mgr. Kateřina Klamtová (2014–dosud)
- Mgr. Šárka Handlová (2018–dosud) – pověřena vedením, dočasný zástup za Mgr. Kateřinu Klamtovou

Pracovníci SVKI v roce 2005

Středisko vědeckých a knihovnických informací (SVKI) je centrální knihovnou Farmaceutické fakulty UK a poskytuje služby zejména jejím studentům, akademickým pracovníkům a dalším zaměstnancům. Využít ji mohou ale i studenti z jiných fakult Univerzity Karlovy či odborná veřejnost. Knihovna vznikla v roce 1969 pod názvem Ústřední knihovna a poté byla ještě dvakrát přejmenována

(Středisko vědeckých informací FaF UK, Informační pracoviště FaF UK). Během několika desetiletí své existence se stejně jako jiné informační instituce mohla díky technickému pokroku a přístupu k elektronickým informačním zdrojům proměnit ve středisko nabízející efektivní a rychlou knihovnicko-informační podporu studijního a vědeckého procesu.

Knihovní fond střediska se rozrostl z počátečních 3000 na více než 80000 svazků a nabízí jedinečný souhrn zdrojů z oblasti farmacie, chemie, fyziky, botaniky aj. Zahrnuje také nejvýznamnější české i zahraniční lékopisné publikace. Část fondu je podle zaměření deponována na jednotlivých katedrách, část tvoří příruční knihovnu určenou pro prezenční studium i absenční výpůjčky. Nejstarší část fondu, včetně svázaných periodik a závěrečných prací, je pak uložena v nedalekém depozitáři. Vše je centrálně evidováno v celouniverzitním systému Aleph, čímž knihovna spolu s ostatními fakultními knihovnami a středisky přispívá k vytváření Souborného katalogu Univerzity Karlovy.

SVKI poskytuje svým uživatelům standardní knihovnické služby, mezi něž patří informační a poradenská činnost, odborné konzultace a rešeršní služby, správa a zpřístupňování knihovního fondu formou prezenčních i absenčních výpůjček, zajišťování meziknihovní výpůjční služby, tzn. pomoc při získávání dokumentů z jiných knihoven ad. Celofakultně zajišťuje akvizici a evidenci domácí i zahraniční odborné literatury a periodik, spravuje evidenci publikační činnosti akademických pracovníků a zajišťuje prodej oborových skript vydaných nakladatelstvím Karolinum. Ve spolupráci se svými dodavateli pořádá každoročně minimálně jednu prodejní výstavu, kde se mohou zájemci seznámit s novinkami z oblasti zahraniční oborové literatury.

Důležitou oblastí činnosti střediska je spolupráce při zajišťování relevantních elektronických informačních zdrojů, které mohou studenti a akademičtí pracovníci využívat jak ze svého pracoviště, tak pomocí vzdáleného přístupu. To bylo v posledních letech umožněno díky připojení se k několika konsorciím a společným grantovým projektům. Uživatelé tak mají přístup do významných oborových (Reaxys, SciFinder, Micromedex ad.), multioborových a citačních databází (Web of Science), plnotextových databází časopisů (American Chemical Society Journals, Royal Society of Chemistry ad.) i k množství e-knih na platformách významných vydavatelů, jako jsou Elsevier, Springer, Taylor & Francis nebo Wiley.

Knihovna Farmaceutické fakulty nabízí svým uživatelům příjemné a klidné prostředí. Snaží se neustále rozšiřovat a zkvalitňovat své služby a poskytovat tak potřebnou podporu při studiu a vědecké činnosti.

Zahrada léčivých rostlin Farmaceutické fakulty UK

Zahrady léčivých rostlin měly vždy specifické postavení mezi botanickými zahradami, protože byly určeny pro jednoznačně specializovanou činnost: zakládání a udržování fondu léčivých rostlin a ve středověku navíc k pěstování těchto rostlin

pro léčebné účely. K tomuto cíli byly zakládány při lékařských fakultách významných univerzit a tradičně představují základ vědeckých institucí tohoto zaměření. V první pol. 20. století u nás prakticky zahrady léčivých rostlin neexistovaly, výuka botaniky na lékařských fakultách byla zrušena a v Praze (po válce do r. 1950 na tehdejší farmaceutické fakultě UK) bylo možné využívat botanickou zahradu přírodovědecké fakulty.

Po založení Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové v roce 1969 bylo rozhodnuto vybudovat zahradu léčivých rostlin v blízkosti fakulty. Pozemek o rozloze ca 3 ha, který byl tehdy přislíben, se rozkládal v blízkosti zchátralé památkově chráněné části fortifikace. Na západním okraji tohoto areálu byla malá část pozemku (cca 32 ary) ve zdevastovaném stavu, neobhospodařovaná, a na ní začala fakulta budovat zárodek své zahrady. V letech 1970-1974 byla tato zamokřená parcela odvodněna, zkultivována, navezena na ni ornice, vyvrtána studna, zřízen rozvod vody pro závlahu, postaven skleník s garáží a nářaďovnou, pozemek oplocen a provedeny výsadby léčivých rostlin.

Stavba prvního skleníku

Když byly tyto práce ukončeny a prof. Scholzem zpracována pro fakultu programová studie zahrady, rozhodly městské orgány přidělit fakultou obhospodařovanou malou parcelu Vojenskému lékařskému, výzkumnému a doškolovacímu ústavu (VLVDÚ) pro výstavbu tribuny, šaten a pomocných provozů k jeho sousedícímu sportovnímu areálu.

Fakulta dala zpracovat druhou podrobnější studii (KORT Hradec Králové), která už nezahrnovala onu odňatou parcelu a počítala pro zahradu s plochou ca 2,8 ha (v roce 1975). V následujících letech došlo periodicky k jednáním zainteresovaných stran o uvolnění pozemku Technickými službami města Hradec Králové pro výstavbu fakultní zahrady a o uvolnění fakultou užívané malé parcely pro dostavbu sportovního areálu. Termín odevzdání větší části pozemku (ca 1,9 ha) byl stanoven na rok 1983. Další projektování prováděla firma Stavoprojekt Hradec Králové formou revidované studie zahrady léčivých rostlin (1982) a jednostupňový projekt byl naplánován na rok realizace 1984.

Pozemek zahrady (2,73 ha) se nachází v nadmořské výšce 230-233 metrů v prostoru ohraničeném Brněnskou ulicí, sportovním areálem VLVDÚ (nyní v majetku Hasičského záchranného sboru ČR), farmaceutickou fakultou, internátem VLVDÚ (nyní internátem Fakulty vojenského zdravotnictví Univerzity obrany

v Brně), autorizovaným dealerem Tshushi a čerpací stanicí Benzina. Je téměř rovný, s malým terénním zlomem, pod nímž je mírně skloněn k jihu.

Vlastní přestěhování a přenesení veškerých rostlinných kultur i sbírek a založení nové zahrady léčivých rostlin bylo provedeno v roce 1992, před rokem 1989 probíhalo vyčištění pozemku od části náletových dřevin, oplocení, provedení skrývky do hloubky ca 60 cm a navezení nové ornice. V areálu této nové zahrady nebyl postaven žádný objekt tvořící zázemí pro pedagogickou a vědeckou činnost. Pracovníci zahrady a učitelé farmaceutické fakulty, kteří na zahradě vyučovali produkci léčivých rostlin a poznávání léčivých rostlin, se museli spokojit s prostory, které jim byly přiděleny Technickými službami města Hradec Králové ve funkčním zahradnictví, navazujícím na objekt nové zahrady léčivých rostlin (toto zahradnictví fungovalo ještě před rokem 1989). Zde byla prováděna výuka a také základy vědecké činnosti.

V roce 1992 byl realizován plán revitalizace celého objektu zahrady, spojený s výraznými investičními prostředky, které byly vloženy Univerzitou Karlovou do stavby budovy, jež se stala centrem činnosti Zahrady léčivých rostlin. Celý areál byl dostavěn a předán k plnému užívání v roce 2000. Tato budova zahrnovala jak pedagogické prostory pro farmaceutickou fakultu (dvě skvěle využitelné přednáškové místnosti), sbírkový skleník, tři skleníky pěstební, operační zázemí (sušárna a sklad rostlinného materiálu) a doprovodné provozy (přečerpávací stanice pro rozvod zálivkové vody, kotelna, dílna). Kromě těchto ryze zahradnických prostorů byl v přízemí objektu vybudován depozitář časopisů a knih Střediska vědeckých a knihovnických informací, 3 laboratoře pro vědecko-výzkumné účely katedry farmaceutické botaniky a zázemí pro studenty, kteří se na zahradě účastní výuky botanických disciplín.

Do roku 1992 byla tato zahrada součástí Katedry farmaceutické botaniky a ekologie (od r. 2015 Katedry farmaceutické botaniky) a jejím vedoucím byl vedoucí zmíněné katedry: od 1. 10. 1972 do 31. 8. 1990 doc. DrPh. PhMr. Ing. Jan Baloun, CSc., od 1. 9. 1990 do 8. 3. 1992 prof. RNDr. Luděk Jahodář, CSc. Od r. 1992 byla tato zahrada oddělena od Katedry farmaceutické botaniky a ekologie a stalo se z ní samostatné účelové zařízení farmaceutické fakulty, které řídil od 9. 3. 1992 do 30. 5. 2014 Ing. Jiří Pirner. Zároveň byla Zahrada léčivých rostlin přejmenována na Botanickou zahradu léčivých rostlin. Od 31. 5. 2014 do 30. 11. 2014 byl vedením pověřen prof. RNDr. Lubomír Opletal, CSc. Od 1. 12. 2014 do současné doby je vedoucím tohoto účelového zařízení Ing. Anežka Chlebková.

V polovině roku 2017 byla Botanická zahrada léčivých rostlin přejmenována zpět na Zahradu léčivých rostlin. Prostor zahrady byl rozdělen do několik segmentů, které na sebe organicky navazují: výukově poznávacího botanického systému (ca 300 druhů), na tento úsek navazuje nově zakládaný systém toxických a potenciálně toxických rostlin, který bude v konečné fázi obsahovat 130 druhů, sbírkového (ca 200 druhů), několik částí pozemku s rostlinami z mimoevropských areálů (80 druhů); dále část fytoterapeutického systému (ca 180 druhů), léčivé rostliny jsou v něm vysázeny podle léčebného použití, v systému jsou zahrnuty i užitkové rostliny obsahující druhy s potenciální biologickou aktivitou (ca 60 druhů). V celém venkovním areálu zahrady je poměrně velký počet léčivých, okrasných i ovocných

dřevin. Kultury rostlin ve sbírkovém skleníku zahrnují asi 100 farmaceuticky významných druhů rostlin, ale celková sbírka skleníkových rostlin obsahuje přes 300 druhů. Od roku 2015 je v areálu zahrady také sbírková část s pivoňkami (především botanickými druhy, jejími kříženci a odrůdami), kterou bezplatně poskytl Botanický ústav Akademie věd České republiky z Průhonic, a také sbírka růží, která byla darována francouzskou, celosvětově známou společností MEILLAND INTERNATIONAL, zabývající se pěstováním, šlechtěním a komercializací růží. Ta poskytla bezplatně unikátní kolekci růží prostřednictvím RNDr. V. Kouly, který je členem organizačního výboru soutěží v Mezinárodním soutěžním rozáriu Hradec Králové. V roce 2015 také vznikla ve venkovním areálu zahrady tzv. francouzská zahrada.

Zahrada léčivých rostlin v roce 2019

V průběhu roku 2014 zpracoval prof. Opletal generel rekonstrukce zahrady jak z hlediska prostorové dislokace rostlin, tak z hlediska profilu introdukovaných rostlin, který vytvořil základ rozvoje zahrady z hlediska potřeb současné edukační aktivity farmaceutické fakulty, a to nejen směrem ke studentům, ale také k veřejnosti, a rovněž základ pro rozvoj vědecko-výzkumné činnosti tohoto zařízení. Po připomínkovém řízení byl generel zahájen a do současné doby je Ing. A. Chlebkovou uskutečňován. Od poloviny roku 2014 dosud prochází Zahrada léčivých rostlin postupnou rekonstrukcí, a to nejen externí části: probíhá výměna plotu a úprava oplocení, rekonstrukce chodníků a zavedení nových komunikací, vyvrtání nové studny, úprava a posílení závlahového systému, odstranění starých náletových dřevin, rekultivace části pozemků pro pěstování rostlin se specifickými požadavky nejen z evropské, ale i asijské a severoamerické oblasti, výsadba nových, především farmaceuticky významných stromů a keřů. Neméně významná je rekonstrukce budovy Zahrady léčivých rostlin: opravení všech skleníků, klimatizace, rekonstrukce

malých přednáškových sálů, střešní zahrady a opláštění domu a realizace nového systému přístupu do areálu zahrady a pedagogického objektu na základě čipových karet zaměstnanců a studentů. Areál zahrady se stal velmi atraktivním také proto, že v roce 2017 byla Magistrátem města Hradec Králové provedena demolice nepotřebných a rozpadajících se objektů, které přiléhaly k areálu zahrady v dřívějším zahradnictví, byly nepotřebné a přinášely mnoho komplikací. Areál byl tak výrazně oživen, a to nejen studenty, kteří zde tráví od jarních měsíců chvíle odpočinku (zahrada je ca 200 m od fakulty, velmi dobře přístupná, v klidném prostředí, ve kterém si zachovala určité prvky fauny v živé městské zástavbě), ale také zaměstnanci: katedra farmaceutické botaniky převedla část svých výzkumných laboratoří právě do prostorů, které jí byly od začátku existence budovy zahrady přiděleny. Od roku 2017 zde byla zahájena prof. Opletalem výstavba Farmakognostického archivu zahrnujícího sbírku léčivých drog a užitkových rostlin, čítající ca 4500 položek pro výzkumné a pedagogické účely.

Podle organizačního řádu fakulty je zahrada účelovým zařízením, které pomáhá fakultě při výchovně-vzdělávací, vědecké, odborné a výzkumné činnosti v oblasti léčivých rostlin. V jejím čele stojí vedoucí, který tuto činnost koordinuje a je za ni zodpovědný děkanovi farmaceutické fakulty.

V pedagogické oblasti slouží zahrada praktické výuce farmaceutické botaniky, resp. poznávání léčivých rostlin, produkci léčivých rostlin, klinické a forenzní analýze toxických látek a také farmakognozii. Z hlediska základní praktické výuky je nutné konstatovat, že zahrada je výukovým prostorem pro samostudium studentů 1. ročníku, na níž si studenti osvojují znalosti léčivých rostlin, se kterými se v monokulturách setkávají. Kromě této stránky výuky také slouží vypracování diplomových prací jak studentů farmaceutické fakulty, tak studentů některých směrů na pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové, která s farmaceutickou fakultou uzavřela dlouhodobou smlouvu, týkající se výchovy nových učitelů z oboru botaniky.

Ve vědecké a výzkumné oblasti slouží Zahrada léčivých rostlin pracovníkům kateder farmaceutické botaniky a farmakognozie vypěstováním rostlinného materiálu, především z komerčně nedostupných rostlin, který slouží pro izolaci obsahových látek, tvořících náplň výzkumné činnosti obou pracovišť (alkaloidy rostlin čeledí Papaveraceae a Amaryllidaceae).

Od roku 2015 se Zahrada léčivých rostlin věnuje ve významné míře propagaci racionálního využití léčivých rostlin, jejich poznávání a také poznávání rostlin toxických, a osvětové činnosti v oblasti včelařství (zde ve spolupráci s Českým svazem včelařů, z.s., základní organizace Hradec Králové). Jsou zde konány přednášky a různé diskusní akce na toto téma, ke kterým přispívá i Naučná stezka farmacie (otevřena roku 2017), jejímž iniciátorem byl prof. PharmDr. A. Hrabálek, Ph.D. Stezka je realizována třinácti panely. Začíná u vstupu do Farmaceutické fakulty UK, pokračuje k zahradě, vede celým jejím areálem a končí ve sbírkovém skleníku. Jednotlivé panely informují širokou laickou veřejnost o historii vývoje léčiva od sušených léčivých rostlin až po chemicky čisté látky, které jsou v terapii používány dosud.

Zahrada léčivých rostlin Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové je členem

Unie botanických zahrad ČR od roku 2005. Zahrada vydává každoročně Index seminum, který je využitelný odbornou veřejností, zejména pro botanické instituce ve světě. S jeho pomocí se bezplatně účastní výměny osiva farmaceuticky významných rostlin s botanickými zahradami v ČR tak i ve světě.

Organizačně odborná činnost Zahrady léčivých rostlin je koordinována Radou zahrady léčivých rostlin, jejímž předsedou je proděkan pro vnitřní záležitosti, evropské projekty a strategický rozvoj fakulty, jeho tajemníkem je vedoucí Zahrady léčivých rostlin. Dalšími členy jsou vedoucí katedry farmaceutické botaniky a katedry farmakognozie a také děkanem pověření pracovníci fakulty, jejichž pracovní náplň v sobě zahrnuje činnosti spojené se Zahradou léčivých rostlin.

České farmaceutické muzeum

Vedoucí pracoviště:

- doc. RNDr. PhMr. Václav Rusek, CSc. (1994–2005)
- Mgr. Ladislava Valášková, Ph.D. (2005–dosud)

Pracovníci muzea:

- PharmDr. Jan Babica, Ph.D. – odborný pracovník, správce sbírek
- Mgr. Ladislav Svatoš – odborný pracovník, knihovník
- Mgr. Martina Borovičková – odborná pracovnice, archivářka

Doc. Rusek v expozici ČFM

České farmaceutické muzeum (dále jen ČFM) je samostatným střediskem Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové. Sídlí v historické budově Hospitálu Kuks, kde svébytně rozvíjí tradici farmaceutické činnosti katolického řádu milosrdných bratří (Hospitálský řád sv. Jana z Boha).

Historie ČFM sahá k samotným počátkům hradecké fakulty. Krátce po svém založení převzala škola historické farmaceutické sbírky shromažďované a deponované postupně na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy, Farmaceutické fakultě Masarykovy univerzity v Brně a Farmaceutické fakultě Univerzity

Komenského v Bratislavě. V roce 1972 také získala sbírky zrušeného pražského Farmaceutického muzea. Sbírky zpočátku spravoval Ústav dějin farmacie, spadající pod katedru organizace a řízení (dnes katedra sociální a klinické farmacie). Klíčovým bodem na cestě k samostatnému muzeu bylo získání vhodných depozitárních a expozičních prostor v bývalém hospitálu v Kuksu v roce 1972. Kvůli nutným opravám objektu trvalo období vzniku muzea více než dvacet let a teprve k 1. červenci 1994 bylo České farmaceutické muzeum zřízeno jako samostatné středisko fakulty. První část expozice byla veřejnosti zpřístupněna 18. května 1996.

Zásadní osobností byl v období příprav, budování a počátků existence ČFM doc. RNDr. PhMr. Václav Rusek, CSc. (1928-2016), v letech 1994-2005 první vedoucí muzea.

V současnosti muzeum provozuje v Kuksu dvě expozice. Starší z nich, nazvaná Kouzlo apatyky, se zaměřuje především na historii lékárenství. Otvírá ji intaktně dochovaná oficína lékárny kukských milosrdných bratří z poloviny 18. století, na niž navazuje mobiliář klasicistní lékárny U Zlatého lva z Prahy (tzv. Dittrichova lékárna) z počátku 19. století. První polovinu 20. století reprezentuje funkcionalistické vybavení Nové lékárny z Berouna. K vidění je i nábytek typický pro československé lékárny éry socialistického zdravotnictví. Expozice nabízí také náhled do historické „materiálky“, tj. lékárenského skladu s ukázkami dobových léčiv. Do prohlídek se mohou aktivně zapojit i návštěvníci, kteří mají možnost si vyzkoušet práci lékárníka v lékárenské laboratoři a vyrobit si vlastní tablety, pilulky nebo čípky.

Pohled do současné expozice

Druhá expozice, Z apatyky do fabriky, byla otevřena v srpnu 2014. Je věnována přechodu výroby léků z lékáren do farmaceutických továren a historii vybraných lékových forem (tablet, pilulek, čípků, mastí, extraktů, injekcí a infúzí aj.). Výrobu přibližují jak pomůcky pro přípravu v malém, tak i stroje používané v československém farmaceutickém průmyslu do poloviny 20. století – tabletovací lisy, dražovací buben, trojválec na tření mastí, automatické plničky ampulí atd. Svým zaměřením je tato expozice výjimečná i v evropském kontextu.

Muzeum je samozřejmě aktivní součástí fakultního života. Jeho pracovníci se podílejí na výuce historických předmětů, studenti absolvují v muzeu exkurzi a mnozí z nich se podílejí na jeho chodu jako sezónní průvodci. ČFM je rovněž v rámci oboru významnou paměťovou institucí, neboť kromě sbírky trojrozměrných předmětů uchovává také archivní fondy a vlastní specializovanou knihovnu s mnoha

jedinečnými tituly, čítající kolem 35 000 svazků. Uvedené součásti muzejního fondu (sbírkové předměty, archiv, knihovna) jsou zahrnuty v celorepublikových informačních databázích a v současnosti spravovány odbornými pracovníky. Všechny fondy jsou základnou pro další aktivitu ČFM – výzkum v oblasti dějin farmacie a zdravotnictví obecně. Na ní se podílejí studenti psaním diplomových prací, pracovníci muzea i externí badatelé. ČFM je spoluorganizátorem tradičních sympozií z dějin farmacie, která často hostí ve svých prostorách.

Centrum informačních technologií

Vedoucí:

- Ing. Ladislav Rudišar (1988–dosud)

Historie

První účelové pracoviště fakulty pro správu IT vzniklo pod názvem Laboratoř výpočetní techniky v roce 1988, kdy začalo na fakultě budovat první počítačovou síť pod operačním systémem Novell Netware. Na koncových stanicích byl používán operační systém MS DOS, který v roce 1993 vystřídal operační systém Microsoft Windows 3.1 s uživatelsky příjemnějším grafickým rozhraním. V roce 1994 pak byla fakultní síť připojena k celosvětové síti internet prostřednictvím akademické sítě CESNET a uživatelé dostali přístup k e-mailu. Již v roce 1994 byly vytvořeny webové stránky fakulty, jako jedny z prvních v ČR. K prohlížení webových stránek byl od rané betaverze z roku 1994 používán prohlížeč Netscape Navigator. Ve stejném roce dostal síťový server nový operační systém Microsoft Windows NT 3.5 Server, který pak v nejnovější verzi Windows Server 2019 používá fakulta i v současnosti. V roce 1996 se pracoviště připojilo ve spolupráci se společnostmi Microsoft a Digital Equipment k akademické iniciativě EMWAC (European Microsoft Windows Academic Centre). Po Univerzitě v Edinburghu a Universitě v Karlsruhe bylo toto centrum třetím v Evropě a jeho cílem byl rychlý přístup k moderním technologiím na platformě Windows NT a předávání zkušeností dalším vysokým školám v ČR.

Bývalí pracovníci:

Marta Bakajová, Jakub Čejka, Pavlína Hynková, RNDr. Václav Koula, Mgr. Hana Kučerová, Marta Kutíková, Jan Mach, Ing. Milan Matějíček, Romana Poláková, Ing. Karel Rudišar, Martin Štěpán a Jiří Trejtnar.

Současnost

Centrum informačních technologií v současné době zajišťuje pro fakultu veškeré služby z oblasti informačních a komunikačních technologií a audiovizuální techniky. Má ve správě přes 100 aktivních prvků, 20 fyzických serverů a 36 virtuální serverů, 480 počítačů a notebooků, dvě počítačové učebny. Servery využívají operační systém Windows Server 2019, stanice pak Windows 10. Fakulta je připojena k internetu

přes výkonné firewally rychlostí 2x10 Gbps prostřednictvím sítě CESNET. Pracoviště spravuje také bezdrátovou síť (projekt eduroam), jejímž prostřednictvím se denně k internetu přihlašují tisíce mobilních zařízení studentů a zaměstnanců. Pracoviště provozuje pro fakultu také několik webových portálů, které zajišťuje nejen technicky, ale stará se i o aktualizaci obsahu. Od května 1998 je součástí pracoviště operační centrum královéhradecké metropolitní sítě HKNET, které zajišťuje provoz této sítě. Centrum informačních technologií má v současné době 7 pracovníků, vedoucím je od vzniku tohoto pracoviště Ing. Ladislav Rudišar.

Pracovníci Centra informačních technologií v roce 2019

Současní pracovníci Centra informačních technologií:

- Ing. Jindřich Andrš
- Miloš Jedlička
- Ing. Josef Marek
- Radek Matoušek
- Ing. Ladislav Rudišar
- Bc. Martin Simper, DiS.
- Markéta Simperová

VZPOMÍNKY PAMĚTNÍKŮ

Výuka v „Tesko“ budově, 1979

Matné vzpomínky prvňáků Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové

Byl rok 1969, rok plných zvratů v politickém, kulturním a společenském životě. Začala „normalizace“, ale v životě uchazečů o studium farmacie v Čechách se událo něco významného – po devětadvacetileté pauze byla obnovena farmaceutická fakulta v českých zemích, tentokrát v Hradci Králové jako součást Karlovy Univerzity. Padesát čerstvých maturantů, kteří prošli přijímacím řízením na bratislavské farmaceutické fakultě, nastoupilo na „půdu Alma mater“ nově založené hradecké fakulty, tehdy bez vlastní střechy nad hlavou, laboratoří či posluchárem, prostě na zelenou louku.

Promoce hradeckých farmaceutů v Karolinu, 1974

Po imatrikulaci v Adalbertinu v říjnu 1969 se z nás stali vysokoškoláci a život se s námi přestal mazlit. Po zápisu na provizorním děkanátu v ulici Čs. armády se kromě Hradečáků a Pardubičáků všichni ubytovali na VŠ koleji Na Kotli, kde začali sdílet bujarý život spolu se studenty a studentkami lékařské a pedagogické fakulty. Město i okolí jsme záhy poznali dokonale. Kromě již zmíněného děkanátu, kde byla i fakultní knihovna, jsme chodili na přednášky do Muzea východních Čech v Hradci Králové, do přednáškového sálu hvězdárny a planetária na Novém Hradci, na lékařskou a pedagogickou fakultu, do „starých kolejí“ v tehdejších Pionýrských sadech (dnes již srovnaných se zemí), do prvního panelového domu v ulici Heyrovského, nebo stavební buňky „tesko“ naproti vznikající fakultě. Praktika byla v 1-2 týdenních blocích v laboratořích pedagogické a lékařské fakulty, trvala od 7:00 do 19:00 i v sobotu. Nejvíce jsme cestovali do prostorů chemického učňovského střediska v Rybitví u Pardubic, kam jsme dojížděli vlakem i se svými učiteli. Dojížděli všichni, udržovala se parta a cestou bylo veselo. Některá zakončení praktických cvičení s námi oslavili i kantoři. Chovali se k nám přátelsky a my jsme je měli rádi. Svého děkana, tehdy docenta Jaroslava Květinu, toho jsme milovali a zůstalo nám to dodnes. I přes některé studijní útrapy to byla doba krásná a veselá.

První budovu Farmaceutické fakulty UK ve čtvrtém panelovém domě v ulici Heyrovského jsme si po stavařích brigádně uklidili a začali ji ke své velké radosti navštěvovat ve 3. ročníku. Druhé budovy spojené skleněným koridorem jsme

se studijně nedožili. Studium nebylo nikterak lehké, ale vystudovali jsme skoro všichni, někteří sice o rok déle, ale těch bylo minimum. Soudržnost nám zůstala až do dnešní doby, některým manželským párům vydržela dodnes. Rádi se scházíme a vzpomínáme na dobu, kdy jsme byli mladí, jezdili na praxi do pražských farmaceutických závodů, do Vysokého Mýta na praktika z technologie či do Opavy do Galeny. Sportování se odehrávalo v různých disciplínách a vrcholilo fotbalovým zápasem mezi učiteli v čele s děkanem fakulty a posledním ročníkem, tedy tím naším, doplněným kluky z nižšího ročníku (poznámka: pánů byl nedostatek) za bouřlivého povzbuzování všech, „tekutě" posilněných.

Bezstarostné mládí nám skončilo 1. července 1974 promocí v aule pražského Karolina.

Na těch pět let nikdy nezapomeneme a budeme se do Hradce na společná setkání rádi vracet, vzpomínat, setkávat se a radovat se…

My první absolventi Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy, 1969–1974.

prof. RNDr. Jarmila Vinšová, CSc. a kolektiv

Listopad 1989 na Farmaceutické fakultě UK v Hradci Králové

V době našeho studia jsme říkali, že Hradec je město s nejhustším výskytem rudých hvězd na metr čtvereční. Nebyl to ale jen tento vizuální znak. Zatímco třeba v Praze bylo již cítit, že se něco mění, a že komunistický režim přestává mít tu sílu, v Hradci jsme například nemohli jezdit v určité frekventované časy městskou dopravou, aby se pracující třída nemusela cestou do práce nebo z práce mačkat. „Železná opona" plotu kolem „nových" kolejí se zvýšila do výšky téměř tří metrů a plot se ozdobil ostnatým drátem. Naštěstí již nedošlo k tomu, aby vrátní na koleji získali statut veřejného činitele a každý konflikt by mohl být považován za útok na veřejného činitele. Rovněž měli dostat služební zbraň, což v kombinaci s jejich inteligencí a dobrým ideologickým prověřením mohlo znamenat pro nás studenty doslova smrtelné nebezpečí. Už i jen proto, že jsme stejně, jako mladí v jakékoliv době, chodili „pařit" a návraty na kolej bývaly docela rozjařené.

Vypovídající je i další událost, jejímž jsem byl přímým účastníkem. Těsně před 28. říjnem 1989 jsme zapíjeli svobodu naší spolužačky ze skupiny, která se za několik dní měla vdávat. Návrat z hospody byl hodně veselý a zpívaly se různé písničky. Třeba „Černý muž pod bičem otrokáře žil". Na koleji byly při našem příchodu již zamčené všechny vchody, kromě jediného, kde jsme byli všichni legitimováni, což nám samozřejmě přišlo velmi veselé. Druhý den se na fakultě začalo hovořit o nepovolené protistátní demonstraci studentů k výročí 28. října. Přišlo mi to úsměvné a tvrdil jsem, že bych snad o tom musel něco vědět. Úsměv mi ale ztuhnul ve chvíli, kdy mi došlo, co bylo považováno za protistátní demonstraci...

Se škraloupem, který jsem měl ještě z vojenské katedry, a kdy mě od vyloučení zachránil bývalý děkan Květina proto, že sám neměl vojáky příliš v lásce, mi začínalo být jasné, že končím.

Členové studentského stávkového výboru, 1989

Na rozdíl od Prahy zde nebylo příliš informací a jediným zdrojem bylo rádio Hlas Ameriky nebo Svobodná Evropa. Tam jsem zachytil informaci o plánované studentské demonstraci v pátek 17. listopadu 1989. Mezi spolužáky jsem se ji snažil šířit a získat je pro to, aby se zúčastnili. Sám jsem v pátek odešel na výpadovku a chtěl se do Prahy dostat stopem. Nebyl to zřejmě nejlepší nápad a po dvou hodinách jsem mávání na auta vzdal a odjel vlakem domů do Kolína. Pustil jsem si Hlas Ameriky a dozvěděl se, co se v Praze děje. To už bylo moc… V neděli jsem nevydržel a odjel vlakem do Prahy, kde začínala být cítit revoluční nálada. Nějakou shodou okolností jsem se dostal do jakési místnosti, kde byl Saša Vondra, mladý Dienstbier, bratři Bendovi a spoustu dalších, jejichž jména jsem neznal. Jako mimopražský student jsem odešel s dalšími studenty na Kolej 5. května, kde psali na stroji letáky a dohodli jsme se, že ráno vyrazíme do Hradce, aby se i v jiných městech začaly šířit i jiné než oficiální cenzurované informace.

Dopoledne jsem dorazil na fakultu a obešel posluchárny, kde jsem vyzval studenty, abychom se v podvečer shromáždili před „novými" kolejemi v Dimitrovově ulici, dnes Palachově, a mohl jsem jim říci, co se stalo v Praze a začít organizovat připojení ke stávce pražských studentů. Události nabraly hektický směr a mnohé vzpomínky už překryl čas, nerad bych na někoho s odstupem času zapomněl a pokud se tak stalo, nebylo to úmyslně, ale mezi ty první odvážné, kteří se ten den se mnou postavili před studenty Farmaceutické fakulty, byl Víťa Novotný, Pavel Kešner a Petr Fifka. Aleš Franc a Víťa, kteří byli jedněmi z těch, kteří se na Národní třídu na můj popud v pátek dostali, mluvili o tom, jak je tam zásahový pluk třískal, když museli probíhat jeho uličkou. Podpořit nás a promluvit přišel rovněž režisér hradeckého divadla a pozdější poslanec pan Kužílek. Celé stávkové hnutí se začalo rozbíhat na koleji v bytě D19, kde jsem v té době bydlel. Víťa Novotný se stal důležitou spojkou s pražským stávkovým výborem a přes něho proudily informace oběma směry. Mezi prvními se k nám z nižších ročníků přidala Leona Štěpková, Pavel „Baltazar" Melichařík a Alice Suchá. Postupně se přidávali i zástupci dalších ročníků.

Učebnu vedle velké posluchárny jsme proměnili na místnost Stávkového výboru, která se stala na řadu dní místem, kde jsme i přespávali. Pokud tedy byl na spánek čas, protože v těch prvních dnech ani nebyl prostor pro odpočinek. Bylo třeba ještě koordinovat činnost s ostatními fakultami v Hradci, začít organizovat výjezdy do fabrik a šířit informace o událostech do okolních měst. Doufám, že na nikoho nezapomenu (přesný seznam měla v té době jen StB…), když budu jmenovat Milana Peřinu a Jardu Buršíka, který nebyl vidět na podiích, ale byl pro nás svým názorem a pohledem důležitý. Rendu Macha a Ondru Dršku, kteří brzy založili Spolek českých studentů farmacie, který funguje dodnes. Pavla „Kéšu" Kešnera, který s Petrem Fifkou a později s Markem Bargerem, Arnoštem Herrmannem a Martinem Nalepou začali rozbíhat časopis Nausea Pharmaceutica a snažili se v něm zveřejňovat rozhovory třeba s krajským „estébákem". Každý, kdo nějak pomohl, třeba na stroji přepisovat letáky, byl hrozně důležitý. Jen už nedokážu všechny vyjmenovat. Každému z nás utkvěla z té ohromné řady událostí jiná vzpomínka, která skládá obraz listopadových událostí.

Příprava letáků studenty, listopad 1989

Všichni si ale pamatujeme tu neskutečnou solidaritu ostatních lidí, kteří nám nosili šišky salámů, bábovky a chléb, abychom měli co jíst. Dávali nám peníze, abychom měli za co tisknout letáky a půjčovali nám svoje auta, abychom mohli jezdit na „spanilé jízdy" a šířit informace.

Milan Peřina si vybavuje havárii při rozvážení letáků. „Žigulíka" jim tehdy půjčila jedna paní sekretářka z fakulty. Sehnali s Romanem Kubíkem nějakého prváka, který měl čerstvě řidičák a vyrazili. Někde u Jaroměře vjel moc rychle do lesa, kde byl led. Najednou byli napasováni ve stromu. Kromě šoku se nikomu nic nestalo. Vytáhl je autobus. Na jedničku dojeli po půlnoci do Hradce, kde jsme po nich už pátrali. Mobily tehdy nebyly… Ráno šli oznámit manželovi té paní, že má nabořené auto. Měli jsme strach, ale byl úplně v pohodě, vůbec nic po nás nechtěl… Neskutečná atmosféra ve společnosti. I když řada lidí, a to i na fakultě, rozhodně nebyla ráda, že se doba mění…

Z dnešního pohledu jsme mohli organizovat i tak neuvěřitelné věci, jako „pařbu" v prostorách fakulty za účasti našich učitelů. Těch, kteří s námi opravdu sympatizovali, ale i těch, kteří to dělali ze zištných důvodů či ze strachu, protože studenti měli v té době možnost skutečně měnit věci, a to i na fakultě.

Já si vybavuji jako jednu ze silných vzpomínek moment, kdy jsme v místnosti stávkového výboru sledovali první volbu Václava Havla prezidentem a tu chvíli, kdy už bylo jasné, že se podařilo... Dalším silným momentem byl přenos prvního

koncertu Karla Kryla z Lucerny, když s Karlem zpíval celý sál, a to za „Kryla" hrozil dříve vyhazov ze školy, pokud to někdo prásknul. Jarda Buršík řekl, že teď to musí už být komoušům jasný, že prohráli.

Jsem přesvědčen, že kromě osobního štěstí, jako je svatba s milovanou ženou nebo narození dítěte, budou tyto události patřit k nejsilnějším v mém životě a jsem rád, že jsem se na nich mohl aktivně podílet. A jsem přesvědčen, že silnější momenty již nezažiju...

Znamenají však tyto události něco i pro dnešní studenty? Doufám, že ano. Nejen snad jako historická vzpomínka, na z dnešního pohledu nepředstavitelné věci, jako solidarita mezi lidmi a studenty, a až neskutečná opravdová svoboda nejen na akademické půdě. Nebo jako doba, kdy se aktivní komunisté a svazáci stáhli do pozadí. Alespoň na nějakou dobu. Dokonce i první porevoluční děkanové a představitelé vedení fakulty nebyli členové KSČ... Listopad byl základ občanské společnosti, která je v posledních letech čím dál tím více nahrazována „stranickou" nebo „ideologickou" společností a hodně záleží na dnešních studentech, kam a s kým se bude dál naše země ubírat a jak hodně si nechají brát stále více ukrajovanou svobodu. Já doufám, že nebudou pasivní, že se dokáží hlasitě ozvat a něco konkrétního udělat, když bude třeba, a že dokáží rozpoznat, kde je spravedlnost, pravda a láska.

Mgr. Libor Schwarz, bývalý předseda stávkového výboru Farmaceutické fakulty UK

Galerie Na Mostě

Výstavní činnost na Farmaceutické fakultě byla zahájena hned při otevření jižní budovy ještě nedokončeného celého areálu. Vystavoval převážně výtvarný kroužek vedený prof. Ivo Haisem a fotografický kroužek fakulty. Vystavovalo se ve foyeru budovy a do roku 1980 bylo uspořádáno 47 výstav převážně z produkce fakultních kroužků a děl zaměstnanců fakulty.

Naslouchající prof. Ivo Hais

Galerie Na Mostě vznikla po odevzdání severní budovy Farmaceutické fakulty UK do provozu. Slavnostně byla otevřena 17. 1. 1980. Současně se také výtvarný kroužek, který vznikl na konci roku 1974 pod vedením profesora Ivo Haise, rozhodl doplňovat jednostranné přírodovědné farmaceutické vzdělávání studentů o estetickou výchovu a *„pomáhat posluchačům a zaměstnancům, aby se obohatili výtvarným uměním, jeho vnímáním i vlastními pokusy. Poznávání a potřebu krásy v posluchačích*

mělo u budoucích absolventů připravit půdu jak pro rozvíjení dobrých vztahů na pracovištích, tak i pro humánní a chápající vztah k nemocným pacientům." (Zápis o založení výtvarného kroužku). Vystavovat se začalo ve vitrínách určených původně pro Ústav dějin farmacie a České farmaceutické muzeum, které však bylo v této době teprve ve stádiu zrodu.

Na činnosti Galerie se podílela řada pracovníků fakulty. Výstavy výtvarného kroužku organizoval profesor Ivo Hais. Docent Václav Rusek pořádal výstavy grafiků, fotografické výstavy organizoval fotokroužek posluchačů při FV SSM. Angažovali se tu RNDr. Petr Jílek a Ludmila Kynkorová, která pořádala výstavy zaměstnanců a dětí. Při instalacích pravidelně pomáhali Tomáš Holeček, Miloslava Dvořáková ze Střediska vědeckých informací, Jitka Michlová, Eliška Foretová. Řadu výstav domluvil a přichystal docent Vladimír Semecký. Externě působil a exponáty z vlastních sbírek přispěl MUDr. Rudolf Príbyš, který byl i členem výtvarného kroužku. Od roku 1985 se velmi intenzivně zapojil Ing. Jiří Soukup, člen Spolku sběratelů a přátel exlibris a vedoucí jeho hradecké sekce.

Výstava Jazz World Photo 2018 v Galerii Na Mostě

Docent Václav Rusek s profesorem Ivo Haisem se začali starat o naplnění výstav, které začínaly mít vyšší úroveň. Vystavovaly se originální obrazy, grafika a umělecké fotografie. Každoročně byly pořádány výstavy, které se staly postupně tradicí. Patří mezi ně „Žeň československých exlibris", výstava Novoročenek MUDr. Rudolfa Príbyše, amatérské práce zaměstnanců, studentů a dětí, která po smrti prof. Haise v roce 1996 pokračovala pod názvem „Memoriál profesora Ivo Haise".

Starost o Galerii Na Mostě zůstala na docentu Václavu Ruskovi, který měl velkou podporu v Ing. Jiřím Soukupovi. Galerie Na Mostě si již našla místo mezi hradeckými galeriemi, výstavy byly zahajovány vernisážemi a některé končily besedami s vystavujícími.

V roce 1994, kdy bylo zřízeno České farmaceutické muzeum v Kuksu, odešel docent Václav Rusek do Kuksu jako vedoucí muzea, které předtím dvacet let připravoval, budoval a rozvíjel. V této době se stal jediným kurátorem výstav v Galerii Na Mostě Ing. Jiří Soukup. Po nějaké době mu začali s přípravami některých výstav pomáhat i Marie Rumlarová, Pavel Dus a docent Karel Král. Katalog Žně exlibris připravovala Mgr. Ladislava Valášková. V posledních letech se spolupracovníkem stal slovenský grafik Víťazoslav Chrenko, který neúnavně propaguje Galerii Na Mostě na Slovensku a pro přehlídky exlibris a výstavy obrazů

a grafiky získává slovenské umělce. Stálou spolupracovnicí je dosud pracovnice fakulty paní Alena Pakostová, o fotodokumentaci vernisáží a propagaci na webových stránkách se v současnosti stará paní Marcela Jeřábková a Ing. Josef Marek. Galerii Na Mostě za vedení Farmaceutické fakulty dlouhodobě podporoval i profesor Alexandr Hrabálek.

Připravovat výstavy v počátečních letech existence galerie nebylo nic jednoduchého. Plán výstav projednávala „dramaturgická subkomise pro výstavy v Galerii Na Mostě“. Každá výstava musela být předem ohlášena na předepsaném tiskopise u Odboru školství a kultury MěNV pro vystavující amatéry a ONV pro vystavující profesionály. Posuzoval se zde obsah, zaměření, úroveň a teprve po schválení mohla být výstava instalována a otevřena.

Již v prvním roce trvání (1981) bylo připraveno 8 výstav. Téměř o každé výstavě se objevovaly v místním tisku zprávy, které psal hlavně profesor Hais, docent Rusek a Ing. Jiří Soukup. Posledně jmenovaný psal zprávy i do jiných časopisů (Zprávy SSPE, Ateliér). V tomto směru dělá Galerie Na Mostě i důležitou a soustavnou propagaci Farmaceutické fakultě UK.

Galerie Na Mostě má také své logo. Vytvořil ho Stanislav Novotný, chrudimský profesor výtvarné výchovy na tamějším gymnáziu. Poprvé bylo použito na obálce katalogu Žeň exlibris v lednu 1989 a od té doby je na každé pozvánce na výstavu. Výstavy Žní exlibris dříve doprovázely cyklostylované katalogy, později je vystřídaly brožury a v posledních letech každou výstavu provází barevný katalog. Ty jsou vítanou pomůckou sběratelů i galerií, které evidují tvorbu exlibris.

V roce 2014 byla spojovací chodba mezi dvěma budovami v rekonstrukci. Dostala nová okna, nové osvětlení, topení a v neposlední řadě nové výstavní vitríny. I když pro vystavovatele je příprava výstavy daleko náročnější, vzhledově celý prostor Galerie Na Mostě rekonstrukcí získal.

Své jméno si už Galerie Na Mostě mezi hradeckými občany získala. Nejen že má své stálé návštěvníky, ale je i velký zájem mezi výtvarníky, aby zde mohli vystavovat. Nejsou to jen místní umělci, ale i malíři a grafici ze Slovenska, a při přehlídkách mezinárodní fotografie i fotografové ze světa. Výstavy se neomezují jen na obrazy, grafiku, exlibris a kresbu. Zhlédli jsme tu i keramiku, loutky, plakáty, šperky, práce ze dřeva i práce kovářské.

Marie Rumlarová

POZDRAVY A GRATULACE

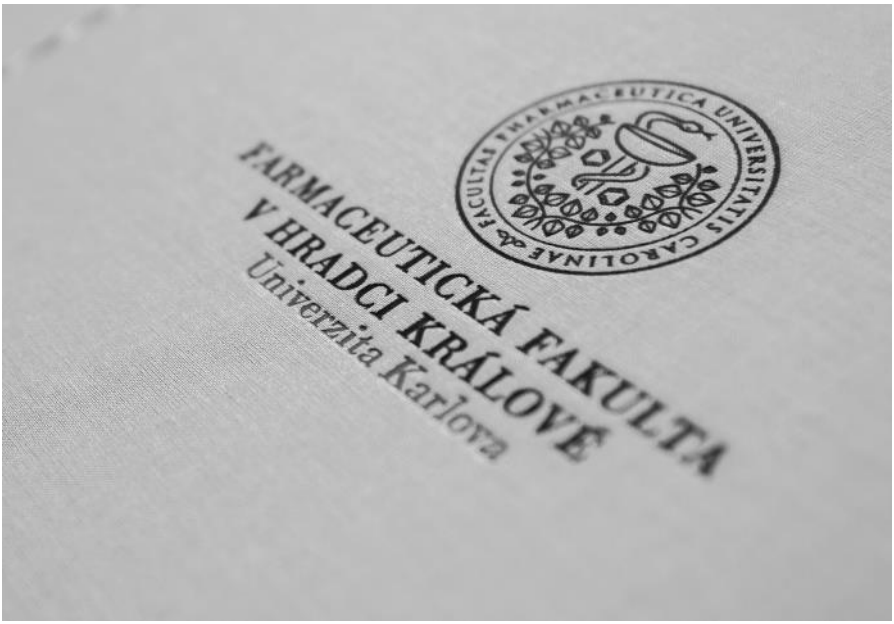

Rektor Univerzity Karlovy

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

dovolte mi, abych vyjádřil radost a potěšení nad tím, že jedna z významných fakult UK slaví kulaté výročí svého založení a sounáležitost s akademickou obcí UK. FaF v Hradci Králové vznikla právě před 50 lety a dostala tehdy příležitost navázat na starou a dlouholetou tradici studia farmacie na UK sahající k dávné historii a myslím, že ji plně využila.

Studium farmacie se na Univerzitě Karlově objevuje od počátku 19. století a z nabídky studia bylo nešťastně odňato na počátku 50. let 20. století, kdy vznikaly farmaceutické fakulty na univerzitách v Brně a Bratislavě.

Fakulta je od roku 1969 neodmyslitelnou součástí nejen města Hradec Králové, ale i celého regionu. Její funkce ve vzdělávací a vědecké činnosti ve farmacii je nezastupitelná a velmi oceňuji její bohatou mezinárodní spolupráci.

V současné době je pro fakulty UK v Hradci Králové zásadní dokončení společného univerzitního kampusu MEPHARED 2, který umožní integrovat výuku, rozvoj nových vědních disciplín a technologií s bohatou mezinárodní spoluprací s využitím spolupráce s fakultní nemocnicí Hradec Králové. FaF tak dostává jedinečnou příležitost a bude moci rozvíjet studijní a výzkumné programy srovnatelné s předními evropskými školami. Věřím, že fakulta plně využije i dalších možností, které jí projekt nabídne: využít a soustředit týmy renomovaných odborníků do jednoho místa, přilákat do regionu mladé talentované vědce a zahraničními odborníky.

Tým z FaF nedávno prokázal, že úspěch jejich vědecké práce může mít mezinárodní přesah a že akademická obec fakulty velmi úspěšně dokáže konkurovat světové vědě a navíc i úspěšně komercionalizovat. Vynález, za kterým stojí tým prof. Hrabálka a který odkoupila americká firma, se týká nového typu látek, které by mohly být využitelné v léčbě tuberkulózy. Úspěch zaznamenal rovněž projekt s názvem STARSS, kdy došlo k vytvoření expertního mezinárodního týmu pro pokročilý výzkum v separačních vědách. Tento projekt byl finančně podpořen EU v rámci OP VVV.

Rovněž mě těší, že studentům i pracovníkům se dostává zaslouženého vědeckého ocenění v mezinárodních i tuzemských soutěžích. Na fakultu putovaly například Cena Francouzského velvyslanectví pro PharmDr. Lucii Hyršovou, Ph.D. (Cena Sanofi za farmacii – 2. místo) a Mgr. Ivonu Lhotskou, Ph.D. (Cena Sanofi za farmacii – 3. místo), či Dimitris N. Chorafas Prize PharmDr. Tomáši Smutnému, Ph.D. za Novel Hepatocyte Cellular Models for Drug Development. A ze všech významných osobností, které jsou s fakultou historicky spojeny, mi dovolte uvést prof. Jaroslava Květinu, prvního děkana FaF UK a zakladatele oboru klinická farmacie v celoevropském kontextu.

Přeji fakultní akademické obci, vám všem, ať vás čekají šťastné roky. Ať se vám daří, neboť pak se bude dařit i Univerzitě Karlově. Děkuji za vše, co jste dělali a děláte pro dobré jméno fakulty doma i ve světě. Přeji fakultě nadšené a pracovité pedagogy i vědce. Přeji jí talentované a pilné a energické studenty, kteří se nebojí výzev a dají do studia vše.

Přeji, ať se Vám v Hradci Králové daří.

prof. MUDr. Tomáš Zima, DrSc., MBA
rektor Univerzity Karlovy

Farmaceutická fakulta Univerzity Komenského v Bratislavě

Vážené kolegyne, vážení kolegovia, milí priatelia,

je mi veľkou cťou a potešením zároveň smieť Vás pozdraviť v mene Farmaceutickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave pri príležitosti Vášho okrúhleho jubilea.

Učebnice histórie farmácie v našich krajinách nás informujú o peripetiách kreovania samostatného štúdia farmácie, študijných programov a neskôr aj samostatných fakúlt so zameraním na farmáciu. Tento vývoj mal v bývalom Česko-Slovensku čaro istého kyvadlového efektu. Naša fakulta v Bratislave sa v tomto procese nachádza kdesi v strede, najmä preto, že v rokoch 1960 – 1969 bola vo vtedajšej republike jedinou farmaceutickou. Pamätníci na toto obdobie spomínajú ako na jej prvý „zlatý vek“, vďaka ktorému zosilnela odborne i personálne tak, že po vzniku Vašej Alma mater studiorum v Hradci Králové dokázala slovutnej Karlovej Univerzite splatiť nepriamy päťdesiatročný dlh aj personálnou podporou v podobe takmer troch desiatok vysoko kvalifikovaných a motivovaných špecialistov vo farmaceutickom vzdelávaní. Zo stretnutí s Vami, dnešnými kolegami z Hradca Králové, viem, že im s láskou a úctou hovoríte „otcovia zakladatelia“.

Naše fakulty a univerzity odvtedy rastú paralelne a ich vzťah sa dávno zmenil zo vzťahu matky a dcéry na vzťah kolegiálny, partnerský a priateľský.

Aj Univerzita Komenského v Bratislave si tento rok pripomína okrúhle 100. výročie svojho založenia, pri ktorom sa často spomína veľmi podobný scenár, ktorý sa odohral medzi pražskou a bratislavskou lekárskou fakultou v roku 1919.

Milí priatelia, želám Vám i nám všetkým pri tejto príležitosti ešte raz mnoho ďalších príležitostí na radostné jubilovanie a bilancovanie úspechov, vývoja, nových úspešných myšlienok a ich implementácie v meniacom sa prostredí farmácie v rámci komplexného pohľadu na zdravotnícke vzdelávanie, výskum a vývoj.

Srdečne pozdravuje

prof. PharmDr. Pavel Mučaji, PhD.
děkan Farmaceutické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě

Veterinární a farmaceutická univerzita Brno, Farmaceutická fakulta

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

dovolte nám poblahopřát Farmaceutické fakultě Univerzity Karlovy v Hradci Králové u příležitosti oslav 50. výročí jejího založení.

Farmaceutická fakulta Univerzity Karlovy je naším dlouholetým a vysoce respektovaným partnerem. V rámci dosavadní spolupráce mezi farmaceutickými fakultami v Brně a Hradci Králové můžeme garantovat dlouholetou snahu o kvalitní a moderní proces při vzdělávání našich studentů. Synergickým uplatněním vlivu lze dosáhnout toho, že můžeme poskytovat studentům farmacie vysoký standard vzdělávání v našem oboru.

Obě fakulty se vzájemně respektují a spolupracují, mimo jiné například formou členství svých zástupců ve vědeckých radách nebo zastoupení v oborových radách pro doktorské studijní programy, příp. ad hoc hodnotících komisích souvisejících se vzdělávací a tvůrčí činností. Vzájemná spolupráce mezi fakultami je patrná také z každoročního nemalého počtu společných publikací a dalších výstupů vědecko-výzkumné činnosti.

V neposlední řadě bychom neměli opomenout ani společné aktivity na poli celoživotního vzdělávání farmaceutů a dalších kolegů z praxe.

Před námi neustále stojí mnoho cílů a konkrétní práce, které nás motivují a povzbuzují ke společnému hledání adekvátních a efektivních řešení našich profesních výzev.

Důraz klademe na společné prosazování zájmů farmaceutů s ohledem na jejich nezastupitelnou roli v systému zdravotní péče, jakožto odborníků s nejkomplexnějšími znalostmi o léčivech.

Věříme, že i nadále budeme rozvíjet naši úspěšnou spolupráci, budeme dále prohlubovat spolupráci ve formě jak formální tak i neformálního vztahu dvou silných a rozhodujících institucí ve farmaceutickém vzdělávání v České republice.

Jménem Farmaceutické fakulty Veterinární a farmaceutické univerzity Brno přejeme Farmaceutické fakultě Univerzity Karlovy v Hradci Králové vnímavé studenty, motivované pracovníky a mnoho dalších úspěšných let!

Za Farmaceutickou fakultu Veterinární a farmaceutické univerzity Brno

doc. PharmDr. Ing. Radka Opatřilová, Ph.D., MBA – děkanka

PharmDr. Tünde Ambrus, Ph.D. – proděkanka

doc. PharmDr. Peter Kollár, Ph.D. – proděkan

Spolupráce Lékařské fakulty a Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové

Působení dvou fakult Univerzity Karlovy, Lékařské a Farmaceutické, v Hradci Králové umožňuje jejich úzkou vzájemnou spolupráci. LF a FaF realizují řadu společných vědeckých projektů. Již v minulých letech se jednalo o několik projektů Grantové agentury ČR, získaných Farmaceutickou fakultou, na kterých se podíleli pracovníci Ústavu farmakologie a Ústavu lékařské biochemie. Dalšími společnými projekty byly projekty Grantové agentury UK, kde byla řešitelem jedna fakulta, ale na řešení se podíleli též postgraduální studenti fakulty druhé.

Velmi pozitivních výsledků je dosahováno v oblasti propojování výuky a zdravotnického výzkumu na obou fakultách a řešení společných projektů OPVK, jako např. Postdoci na UK I a II, TEAB, FAFIS, HEPIN, aj. Fakulty jsou také nositelem dvou dlouhodobých projektů v rámci Univerzitních Center Excelence UNCE, pro mladé výzkumníky. V současnosti je řešena řada společných výzkumných projektů národních grantových agentur (GAČR a AZV), které vedou ke společným publikačním výstupům v časopisech s impakt faktory převyšujícími výrazně nad mediány jednotlivých oborů. Spolupráce napříč preklinickými a klinickými

pracovišti LF a FaF vyvrcholila v přípravu a přijetí společného projektu předaplikačního výzkumu Inomed, který dává dohromady klíčové týmy obou fakult ve snaze podpořit interdisciplinární výzkum při vývoji nových léčiv s potenciálem pro komercionalizaci a pro zkvalitnění stávajících postupů. K výrazné konvergenci dochází rovněž v příbuzných oborech, které jsou důležitou součástí výuky na obou fakultách. Především se jedná o ústavy farmakologie obou institucí, které se vzájemně významně podporují v činnostech Oborových rad DSP programů, při přípravě postgraduálních studentů a mezinárodních konferencí.

Úspěšná spolupráce probíhá i ve výuce. Pregraduální i postrgraduální studenti farmacie mohou využívat vědecké přístroje Lékařské fakulty v rámci projektu Core facilities.

Nejdůležitější aktivitou obou fakult je budování společného kampusu FaF a LF.

Jeho vybudováním se vytvoří významný potenciál pro zvýšení spolupráce nejen mezi fakultami, ale i se strategickými regionálními partnery, kterými jsou Fakultní nemocnice Hradec Králové a Fakulta vojenského zdravotnictví Univerzity obrany. To umožní jedinečnou koncentraci biomedicinského výzkumu do jednoho prostoru. Lze předpokládat, že nové prostředí, lepší vybavení a propojení týmů povede ke kvalitnějším výstupům výzkumu a následně i k dále se zvyšujícímu zájmu zahraničních odborníků. V případě společného umístění vědců v kampusu lze uvažovat i o tzv. multiplikativním efektu, který by spolupráce na jednom místě přinesla a který by mohl vést i ke kýženému zapojení do programu Horizon (nebo do budoucího programu Horizon Europe).

prof. MUDr. Jiří Manďák, Ph.D.
děkan
Lékařská fakulta v Hradci Králové, Univerzita Karlova

Univerzita Hradec Králové

Vážené kolegyně, vážení kolegové, drahá Farmaceutická fakulto v Hradci Králové,

dovolte mi, prosím, abych Vám krátce, ale o to srdečněji, pogratuloval k Vašemu životnímu jubileu a k významnému milníku, který právě míjíte.

Na cestě, kterou se Farmaceutická fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové vydala, je od počátku po boku Univerzity Hradec Králové. Toto pevné pouto dodnes

symbolizují častá neformální setkávání studentů našich institucí nebo vědecká spolupráce našich akademiků a výzkumníků.

Počátky spolupráce sahají právě až do roku 1969, kdy začátkem října farmaceuti svoji činnost zahajují. Jak referoval tehdejší Deník Pochodeň v roce 1970: „Hradecká nejmladší škola, připravující budoucí farmaceuty, nemá zatím vlastní budovu, proto s povděkem kvituje přátelskou pomoc starších sourozenců“ (Deník Pochodeň, 1970, Práce čtvrté školy v našem kraji: Farmaceuti v Hradci). Na metaforu sourozeneckého vztahu mezi tehdejší Farmaceutickou a Pedagogickou fakultou, která prostory pro chemická praktika poskytovala, rád naváži i dnes a ujišťuji tímto kolegyně a kolegy z Farmaceutické fakulty, že v Univerzitě Hradec Králové budou pomyslného staršího sourozence mít vždy.

Ve vzdělávání farmaceutů vidím velký společenský přínos a význam a stejně tak si vážím práce kolegyň a kolegů, kteří dnes a denně vyvíjí nová farmaka a medikamenty a zásadním způsobem se tak zasazují o zlepšení životních podmínek nejen u nás, ale i za hranicemi České republiky.

V tomto úsilí Vám u příležitosti Vašich 50. narozenin přeji mnoho úspěchů, štěstí a sil.

S přátelským pozdravem

prof. Ing. Kamil Kuča, Ph.D.
rektor Univerzity Hradec Králové

Pozdrav z Fakultní nemocnice v Hradci Králové

Farmaceutická fakulta UK v Hradci Králové svým věkem patří jistě v rámci Karlovy University k těm mladším, ale padesát let už je dostatečně dlouhá doba na určité ohlédnutí, hodnocení a vzpomínání. To jistě obstarají její čelní představitelé z minulosti i současnosti a nemám nejmenší obavy, že by neměli na co vzpomínat, a vzpomínat s oprávněným pocitem hrdosti.

Fakultní nemocnice má ze své podstaty samozřejmě blíže k Lékařské fakultě, se kterou se výrazným způsobem spolupodílí na výchově nových lékařů. Existence Farmaceutické fakulty v Hradci Králové však Fakultní nemocnici nabídla naprosto ojedinělou možnost propojení širokého spektra biomedicíny v tom nejlepším slova smyslu. A jsem velmi rád, že se nám podařilo tuto možnost využít a jsem za to kolegům z FaF velmi vděčný. Je zhola nemožné uvádět všechny společné aktivity,

zájmy, výsledky, úspěchy. Tak jen některé: osobně si nesmírně vážím toho, že v době, kdy jsem měl čest vést Lékařskou fakultu, jsme našli přátelské přijetí a vstřícnou ruku u kolegů z Farmaceutické fakulty, když jsme přišli se společným návrhem na výstavbu Kampusu UK, Kampusu, který by (nejen duševně a vědecky, ale i územně) propojil LF, FN i FaF. Pouze díky společnému úsilí všech tří institucí se podařilo stavbu prosadit a zahájit a postavit první společný objekt. Nepochybuji, že se celá akce úspěšně dokončí a Kampus posune naši spolupráci na ještě vyšší a lepší úroveň. Je to ojedinělá šance a byla by chyba ji nevyužít.

Spolupráce ale není jen v budovách a jejich lokalisaci. Snaha o klinické aktivity absolventů FaF vždy nacházela a nachází ve FN vstřícné přijetí – a je to přínos pro obě strany. Díky bioanalyticky vzdělaným absolventům Farmaceutické fakulty se velmi úspěšně prosazuje ve vědě i mnoho společných pracovišť, společných projektů a společných grantů. Řada studentů FaF vytváří své magisterské i doktorské práce v laboratořích Fakultní nemocnice a mnoho „velkých" projektů by bez spolupráce našich institucí nebylo tak úspěšných nebo by ani nevzniklo.

Nelze, než kolegům z Farmaceutické fakulty UK poděkovat a pogratulovat. Pogratulovat k mimořádně úspěšným padesáti letům, a vyjádřit pevné přesvědčení, že Farmaceutická fakulta se bude i nadále velmi úspěšně rozvíjet a prosazovat nejen v tuzemském měřítku. Fakultní nemocnice se těší na přátelskou spolupráci a za tu dosavadní s hlubokou úctou děkuje.

prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., dr. h. c.
ředitel Fakultní nemocnice Hradec Králové

Spolupráce Farmaceutické fakulty v Hradci Králové a Fakulty vojenského zdravotnictví Univerzity obrany

Fakulta vojenského zdravotnictví Univerzity obrany v Hradci Králové (FVZ UO) je centrem zdravotnického vzdělávání, vědy a výzkumu Armády České republiky. Zajišťuje oblast zdravotnické přípravy vojenských profesionálů všech odborností napříč AČR a svou odbornou náplní tak plně pokrývá potřeby vojsk ČR.

V současné době je nejvýznamnější podíl spolupráce s Farmaceutickou fakultou v Hradci Králové realizován na poli vzdělávacím, kdy akreditovaný magisterský studijní program (obor) Vojenská farmacie, který je určen výhradně pro studenty

vojenského prezenčního studia, uskutečňuje FVZ UO ve spolupráci s Farmaceutickou fakultou Univerzity Karlovy v Hradci Králové, která do výuky vstupuje svým akreditovaným studijním programem Farmacie. Studenti FVZ UO, vojáci z povolání, zapsaní do studijního programu Vojenská farmacie jsou zapsáni současně na dvě vysoké školy a jsou tedy studenty jak Univerzity obrany, tak Univerzity Karlovy. Společná příprava studentů Vojenské farmacie běží v různých formách již od roku 1976.

V souladu se „Smlouvou o společném zabezpečení magisterských studijních programů“, uzavřenou mezi Univerzitou obrany a Univerzitou Karlovou, se akademičtí pracovníci profilových kateder fakulty recipročně podílí na společné výuce studentů na Farmaceutické fakultě UK v Hradci Králové.

Spolupráce obou fakult probíhá též v oblasti postgraduálního studia, kdy se zaměstnanci fakulty podílejí na školení studentů doktorských studijních programů.

plk. doc. PharmDr. Daniel Jun, Ph.D.
Vedoucí Katedry toxikologie a vojenské farmacie
Fakulta vojenského zdravotnictví, Univerzita obrany

Spolupráce mezi městem Hradec Králové a vysokými školami v tomto městě, se zvláštním zřetelem na Farmaceutickou fakultu UK

Vysoké školy a fakulty v našem městě měly vždy štěstí na to, že vedení města dávalo najevo, že si jejich přítomnosti velmi váží a snažilo se jim významně pomáhat. Tyto aktivity jsem vždy oceňoval i jako děkan či proděkan fakulty v období let 2003 až 2018. Vedení města si všímalo dění na těchto institucích, o čemž nesvědčí jen to, že jsou každoročně udíleny Ceny primátora města za studentskou vědeckou práci, ale také významná podpora při investičních akcích, tedy při rozvoji a výstavbě Univerzity Hradec Králové či fakult Univerzity Karlovy a Univerzity obrany. Samozřejmostí byla vždy také podpora morální, vyjádřená např. účastí primátora či jeho náměstků na imatrikulačních nebo promočních aktech.

Je skutečně rolí primátora města dbát o jeho všestranný rozvoj a je nesporné, že vysoké školy do města patří, jsou jeho součástí a městu významně pomáhají nejen svou vlastní přítomností a možností prezentovat jejich úspěchy, a tak přispívat k dobrému jménu města, ale také značným počtem studentů (během akademického

roku tvoří více než 10 % jeho obyvatel), kteří tvoří nemalou ekonomickou sílu, zanechávají ve městě značné množství prostředků a rovněž jej ve velké většině vzorně reprezentují.

Ihned po svém nástupu do funkce primátora jsem jako první pozval k rozhovorům o budoucí spolupráci právě vedení Univerzity a fakult. Bral jsem to nejen jako potvrzení kontinuity dosavadní spolupráce, ale především jako signál do budoucna a byl bych velmi rád, kdyby i oni to takto chápali. Zkrátka, současný Hradec Králové by bez akademické obce nebyl tím, čím je.

Jako farmaceut se samozřejmě snažím pomoci své mateřské instituci a věřím, že spolupráce s významným podnikem, která je na spadnutí a účast studentů a učitelů na společenských a vzdělávacích akcích přinese své ovoce jak v rozšíření ekonomických možností fakulty, tak také v prosazování a vysvětlování významu farmacie pro české zdravotnictví.

Samozřejmě přeju významné výsledky a spokojenou existenci všem akademickým institucím působícím v našem krásném městě a budu dělat vše pro to, aby se to podařilo, ale naší fakultě, tedy své fakultě, přeju do dalších let rozvoj, perspektivu, dobré studenty a absolventy, kteří na ni budou stejně hrdí jako jsem já a učitele, kteří budou mít úctu jak sami k sobě, tak především mezi sebou, ale budou si vážit také hodnot, které představuje Univerzita Karlova.

A ačkoliv primátor, zakončím své zamyšlení neprimátorsky:

Quod bonum, felix, faustum fortunatumque sit.

prof. PharmDr. Alexandr Hrabálek, CSc.
emeritní děkan Farmaceutické fakulty UK
primátor statutárního města Hradec Králové

Česká lékárnická komora

Příprava na zahájení výuky na Farmaceutické fakultě Univerzity Karlovy v Hradci Králové si po odborné a manažerské stránce jistě vyžádala nesmírné nasazení a stala se zároveň velmi ceněným vizionářským počinem jejího dlouholetého děkana pana profesora RNDr. Jaroslava Květiny, DrSc. Díky osobnostem stojícím u zrodu fakulty je generacím studentů k dispozici prakticky orientovaná odborná příprava na povolání lékárníka a nadčasově pojaté studium pro uplatnění klinických farmaceutů i v ostatních oblastech farmacie.

Od svých studijních let spoluprožívám s hradeckou fakultou téměř dvě třetiny z jejího letos jubilejního půlstoletí činnosti. Rád se proto přidávám ke gratulantům. Vedení a zaměstnanci naší alma mater si jednoznačně zaslouží poděkování za vynikající úroveň pedagogické a vědecko-výzkumné činnosti, za aktivity spojené s činností Českého farmaceutického muzea, Zahrady léčivých rostlin apod. O vysoké hodnotě pregraduální přípravy studentů farmacie svědčí řada jejich ocenění v mezinárodních soutěžích.

Z titulu funkce prezidenta profesní komory a jako člen Vědecké rady si vážím hodnotné spolupráce s představiteli fakulty. V ní se především soustředíme na další zkvalitňování náplně studia a úzce spolupracujeme na projektech celoživotního a specializačního vzdělávání lékárníků. Klíčovým je i vyjadřování našich priorit týkající se především postavení a uplatnění lékárníků v systému zdravotní péče, které společně adresujeme ministerstvu zdravotnictví, poslancům a senátorům.

PharmDr. Lubomír Chudoba
prezident České lékárnické komory

Státní ústav pro kontrolu léčiv a Farmaceutická fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové

Pravidelný kontakt s akademickým prostředím je pro nás velice cenným obohacením dennodenní praxe. Zdaleka přitom nejde jen o jednostranné předávání zkušeností. Od studentů, budoucích farmaceutů, čerpáme i my inspiraci a jsme rádi za každý podnět a zpětnou vazbu.

I proto jsem velice potěšena, že jsme v letošním akademickém roce navázali s Farmaceutickou fakultou Univerzity Karlovy v Hradci Králové velmi úzkou spolupráci, kdy se z odborníků naší instituce stávají přednášející v rámci předmětu Regulační záležitosti ve farmacii. Oceňuji, že vedení fakulty vnímá roli státu důležitou natolik, že s agendou Státního ústavu pro kontrolu léčiv a jeho pravomocemi chce touto formou studenty seznámit. Jsem přesvědčená, že s naší činností by se posluchači farmacie měli potkat rozhodně dříve než v praxi. Jedině v rámci studia je totiž možné představit komplexnost oblastí, které se nás týkají. Ať už je to obsáhlá agenda registrace léčiv či zdravotnických prostředků, v praxi méně populární dozorová činnost nebo neméně obsáhlá regulace cen a úhrad léčivých přípravků.

Věřím, že tato úzká spolupráce bude v podobném duchu pokračovat i v následujících letech, a dokážu si představit i její další rozšíření ve smyslu

aktivnějšího zapojení studentů do činnosti Státního ústavu pro kontrolu léčiv. Mnoho našich pracovníků jsou lidé z praxe – konec konců i já sama jsem dlouhá léta působila za tárou – a tedy není nutné domnívat se, že byť jen stáž v naší instituci není praxí v pravém slova smyslu.

Farmaceutické fakultě k jejímu významnému jubileu přeji spoustu nadšených studentů, neméně zanícených pedagogů a nám oběma mnoho dalších let vzájemné spolupráce, která může toto prostředí kultivovat a posouvat dále v jeho rozvoji.

Mgr. Irena Storová, MHA
ředitelka, Státní ústav pro kontrolu léčiv

Česká farmaceutická společnost ČLS JEP a Farmaceutická fakulta UK v Hradci Králové

Je vhodné si připomenout nejdůležitější události, které formovaly českou, popř. československou farmacii od konce devatenáctého století právě letos, kdy Farmaceutická fakulta UK v Hradci Králové slaví padesát let od svého založení, a kdy se Česká farmaceutická společnost připravuje na blížící se stopadesáté výročí svého vzniku.

Vznik České farmaceutické společnosti lze datovat od roku 1871, kdy byl v Praze ustanoven Spolek lékárníkův českých. Pod vedením vynikajících farmaceutů své doby vyvíjela společnost koncem 19. století velmi úspěšnou činnost. Nový rozvoj nastal po první světové válce, kdy upadající společnost pozvedl nový předseda, prof. PhDr. PhMr. František Plzák, první z řady vysokoškolských pedagogů na této pozici, který vtiskl společnosti vědecký charakter, za jeho vedení se v ní sešli farmaceuti z různých farmaceutických odvětví. V nelehkých letech druhé světové války se Česká lékárnická společnost stala odborem Ústředního svazu lékárníků, do nějž byly sloučeny všechny české lékárnické organizace. Snahy o obnovení samostatné ČSLS po skončení 2. světové války nedošly naplnění, v roce 1948 zanikla Československá lékárnická společnost a bylo ukončeno vydávání českého farmaceutického časopisu. V roce 1951 zažádali farmaceuti z řad univerzitních učitelů o členství v Československé lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně (ČSLS JEP), založené roku 1949. V roce 1952 začala Farmaceutická sekce ČSLS JEP vydávat časopis Československá farmacie.

Další významné změny přinesl až rok 1968, kdy byla díky politickému uvolnění zahájena přeměna Farmaceutické sekce ČSLS JEP v Československou farmaceutickou

společnost. Federalizace Československa vedla nejen ke vzniku Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové, ale i k vytvoření České farmaceutické společnosti (ČFS). Nová etapa začala v roce 1993, obrovský rozvoj z odborného hlediska zaznamenaly v tomto období především nemocniční lékárenství a klinická farmacie.

Ve vedení odborné společnosti již od počátku zastávali nejvýznamnější pozice univerzitní učitelé, a je logické, že po vzniku Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové jejich role posilovala. Ještě těsnější spolupráce s Farmaceutickou fakultou UK v Hradci Králové nastala zejména po roce 2003, kdy se nejprve sídlo, a později i provozování webových stránek společnosti postupně přemístily na adresu fakulty. Spolu s fakultou se ČFS podílí na organizaci řady konferencí a symposií národních a mezinárodních.

Spolupráce odborné společnosti s oběma českými farmaceutickými fakultami je jednoznačně prospěšná pro rozvoj všech oborů farmacie. V součinnosti s Českou lékárnickou komorou je však třeba čelit tlakům na přílišnou komercionalizaci farmacie a hrozbě ztráty jejího zdravotnického charakteru a poslání. Je nezbytné zajišťovat a rozvíjet podmínky k tomu, aby farmaceuti a ostatní pracovníci ve všech odvětvích farmacie mohli plně využít svoji vysokou odbornost především ve prospěch pacientů.

Farmaceutické fakultě v Hradci Králové přejeme mnoho dalších úspěšných let, především vynikající a zapálené studenty, dostatek kvalitních učitelů produkující excelentní vědecké výsledky a také nový moderní kampus, zařízený nejmodernějšími přístroji.

prof. PharmDr. Martin Doležal, Ph.D.
předseda České farmaceutické společnosti ČLS JEP, z.s.

Význam spolupráce České odborné společnosti klinické farmacie ČLS JEP (ČOSKF) s Farmaceutickou fakultou UK v Hradci Králové

Klinicko-farmaceutická péče se pomalu, ale jistě zabydluje v našem systému zdravotní péče. Česká republika byla v Evropě první, která díky vizi prvního děkana hradecké fakulty – profesora Květiny, na konci sedmdesátých let 20. století realizovala klinickou farmacii v pregraduálním studiu. Bohužel v té době a ještě téměř dalších třicet let nebyl zdravotnický systém na implementaci klinicko-

farmaceutické péče připraven. Klinická praxe oboru nemohla být systematicky realizována a profese klinického farmaceuta neexistovala. Přesto hradecká fakulta stále podporovala myšlenku klinické farmacie v rovině vzdělávání. Zájem o klinickou farmacii se zvýšil kolem roku 2010, kdy se pro zdravotnická zařízení stává jednou z hlavních priorit poskytování kvalitní péče, jejíž nedílnou součástí je účelná a bezpečná farmakoterapie.

Začala vznikat první oddělení a pracoviště klinické farmacie. ČOSKF proces rozvoje klinické farmacie významně akcelerovala nejen v rovině legislativní, ale také v rovině metodologicko-koncepční, odborné a vzdělávací. V důsledku toho počet nových oddělení klinické farmacie stále roste a stávající oddělení jsou personálně rozšiřována.

Rozvojem klinické praxe oboru klinická farmacie se významně rozšiřují možnosti pro uplatnění absolventa farmaceutické fakulty. Rozšiřuje se náplň jeho práce. Mění se jeho kompetence. Základem činností klinického farmaceuta je každodenní systematická práce nad farmakoterapií konkrétních pacientů lůžkových oddělení nemocnic nebo jejich ambulancí s jasně definovanou zodpovědností. Lékárny přestávají být jediným místem a lékárenská péče přestává být jedinou možností výkonu zdravotnického povolání farmaceuta. Je třeba studenty seznamovat s novými možnostmi jejich uplatnění a pregraduální výuku přizpůsobit novým trendům ve zdravotnictví. S potěšením lze konstatovat, že fakulta reflektuje novou situaci a požadavky na prosazující se zdravotnickou profesi – klinického farmaceuta.

Jaké jsou perspektivy spolupráce ČOSKF s Farmaceutickou fakultou v Hradci Králové? ČOSKF považuje za důležité tři oblasti:

1) pracovat na větší provázanosti kvalitní pregraduální výuky s klinickou praxí,

2) rozšířit a rozvrstvit možnosti uplatnění farmaceutů tak, aby to více odpovídalo trendům, které směřují ke klinické orientaci farmacie,

3) podpořit rozvoj výzkumu a vědecké činnosti v oboru klinická farmacie.

PharmDr. Jana Gregorová
Vedoucí Oddělení klinické farmacie NNB, Praha
Předsedkyně ČOSKF ČLS JEP

Autoři

Sborník k 50. výročí vzniku Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové je dílem kolektivu autorů pod vedením doc. PhDr. Františka Dohnala, CSc.

Příspěvky charakteru gratulací a vzpomínek pamětníků jsou od jmenovitě uvedených autorů. Na tvorbě medailonků děkanů Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové a emeritních profesorů se s využitím faktografie z prací PharmDr. Diany Kalábové podíleli doc. PhDr. František Dohnal, CSc., prof. MUDr. Jaroslav Dršata, CSc., prof. PharmDr. Martin Doležal, Ph.D., a prof. PharmDr. Tomáš Šimůnek, Ph.D.

Příspěvky o historii Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové, jejích kateder a odborných pracovišť zpracovali:

- Katedra biofyziky a fyzikální chemie – doc. Dipl.-Math. Jurjen Duintjer Tebbens, Ph.D.
- Katedra organické a bioorganické chemie – doc. PharmDr. Jaroslav Roh, Ph.D.
- Katedra farmaceutické botaniky – doc. Ing. Lucie Cahlíková, Ph.D.
- Katedra analytické chemie – doc. PharmDr. Hana Sklenářová, Ph.D. a prof. RNDr. Petr Solich, CSc.
- Katedra biologických a lékařských věd – prof. PharmDr. Petr Nachtigal, Ph.D.
- Katedra biochemických věd – doc. PharmDr. Iva Boušová, Ph.D. a prof. MUDr. Jaroslav Dršata, CSc.
- Katedra farmakologie a toxikologie – prof. MUDr. Radomír Hrdina, CSc. a prof. PharmDr. Ing. Milan Lázníček, CSc.
- Katedra farmakognozie – PharmDr. Tomáš Siatka, CSc.
- Katedra farmaceutické chemie a farmaceutické analýzy – prof. PharmDr. Martin Doležal, Ph.D.
- Katedra farmaceutické technologie – doc. PharmDr. Zdeňka Šklubalová, Ph.D.
- Katedra sociální a klinické farmacie – prof. RNDr. Jiří Vlček, CSc. a doc. PharmDr. Josef Malý, Ph.D.
- Lékově informační centrum – PharmDr. Kateřina Malá, Ph.D. a PharmDr. Petra Rozsívalová
- Univerzitní centrum klinické farmacie – doc. PharmDr. Daniela Fialová, Ph.D.
- Katedra tělesné výchovy – Mgr. Jiří Bezouška
- Oddělení odborné jazykové přípravy – Mgr. Zuzana Katerová

- Středisko vědeckých a knihovnických informací – Mgr. Šárka Handlová
- Zahrada léčivých rostlin Farmaceutické fakulty UK – prof. RNDr. Lubomír Opletal, CSc. a Ing. Anežka Chlebková
- České farmaceutické muzeum – Mgr. Ladislava Valášková, Ph.D.
- Centrum informačních technologií – Ing. Ladislav Rudišar

Části pod názvem Hlavní rysy vývoje Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v uplynulém padesátiletí a Chronologický přehled děkanů, proděkanů, tajemníků, vedení Akademického senátu Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové – doc. PhDr. František Dohnal, CSc.

Použité fotografie jsou z archivu Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové.

Poděkování

Dovolte na tomto místě poděkovat všem, kteří jakýmkoli způsobem přispěli ke vzniku sborníku.

Zvláště chceme poděkovat pamětníkům z řad bývalých i současných pracovníků a studentů Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové, za jejichž pomoci se podařilo zformulovat texty o vývoji jednotlivých kateder a odborných pracovišť a shromáždit osobní vzpomínky a pohledy na výrazné dobové události a mezníky v historii této vysoké školy. V neposlední řadě patří naše poděkování tvůrcům a poskytovatelům příslušné fotodokumentace.

Sem také směřujeme naše upřímné díky za všechny gratulace a povzbudivá slova k jubileu Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové.

Obsah

- **Slovo úvodem** 3
- **Hlavní rysy vývoje Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové v uplynulém padesátiletí** 5
- **Děkani Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové** 15
- **Chronologický přehled děkanů, proděkanů, tajemníků, vedení akademického senátu Farmaceutické fakulty UK** 65
- **Emeritní profesoři Univerzity Karlovy** 73
- **Katedry a odborná pracoviště** 87
- **Vzpomínky pamětníků** 150
- **Pozdravy a gratulace** 158
- **Autoři** 172

Sborník k 50. výročí založení Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové

- Vydavatel:
  Univerzita Karlova, Farmaceutická fakulta v Hradci Králové
  Akademika Heyrovského 1203
  500 05 Hradec Králové
  Web: www.faf.cuni.cz
- Rok vydání: 2019
- Pořadatel sborníku: doc. PhDr. František Dohnal, CSc.
- Jazyková úprava: prof. MUDr. Jaroslav Dršata, CSc.
- Grafická úprava a sazba: Ing. Josef Marek
- Tisk: TAH reklamní agentura, s.r.o., Hradec Králové
- ISBN: 978-80-906644-3-2

DĚKUJEME ZA PODPORU

ZLATÝ SPONZOR

ZENTIVA

AGCOM

ANAMET
ANALYTICAL & MEASURING & TESTING

AUTOCONT

AV MEDIA
komunikace obrazem

LÉKÁRNY CENTRUM MEDICENTRUM
Krpálkovi Mělník

DELL Technologies

Dr. Müller PHARMA

Edenred

ERAMONT s.r.o.

KASTT

Kooperativa
VIENNA INSURANCE GROUP

Labicom

Nikon

teva

Waters
THE SCIENCE OF WHAT'S POSSIBLE.™